

War is over (Savaş biter)

Misal Adnan Yıldız 24.03.2013

 War is over (Savaş biter) **Yoko Ono'nun 12 mayısa kadar açık kalacak (Frankfurt, Schirn Kunsthalle) 'Half-A-Wind Show / Eine Retrospektive' isimli sergisini gezerken, yetmişler başından; henüz böyle fotoğrafların fotoşopla üretilmediği bir zamandan bir fotoğraf gözüme çarpıyor. Bir ilan. Ono'nun, John Lennon ve Harlem Cemiyet Korosu ile ortak ürettiği 1971 tarihli Happy Xmas isimli single, Amerika'nın Vietnam savaşını protesto ediyordu. Bu ilan, o şarkı ilk kez radyolarda çalarken New York'un göbeğinde asılıydı. WAR IS OVER (Savaş biter) IF YOU WANT IT (Eğer isterseniz) Happy Christmas from John & Yoko (John ve Yoko'dan Mutlu Noeller)**

Türkiye barışına kavuşuyor

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı ve hükümetini takdir etmek lazım. Erdoğan, son dönemde siyasi kariyerinin en mühim kararlardan birini aldı ve Newroz etkinliklerinde Diyarbakır'da meydanı Kürtlere bıraktı. Bunu olumlu anlamda söylüyorum, çünkü bütün siyasetin alan kavgası üzerinden işlediği bir zeminde bu önemli bir risk!

Erdoğan, Öcalan'la görüşmelerin önünü açarak Kürt halkının kendi geleceği üzerine vereceği kararın yönünü değiştirecek kamusal bir süreç başlattı; sonra da bu kararların kutlanacağı bir mekan sağladı. İletişimde ton, zamanlama ve karşılıklı sorumluluk taşıma sözü vermek çok önemli. Newroz çok iyi değerlendirildi. Silahlı mücadelenin hapisteki liderini ve onun uzantılarını, ilk kez oradan buradan duydukları ile değil; televizyondan dinleyerek, gazeteden okuyarak dinleyen bir halk için direnişin anlamı, yönü ve nedenleri değişti. Dilleri, kimlikleri ve tarihleri için savaş veren bir halk belki de uzun zamandır ilk kez yaşadıkları ülkede kabul, güven ve umut hissetti. Kürtlere belki özerklik, toprak filan verilmedi belki ama bir özgürlük alanı açıldı. Ne Mutlu Kürdüm Diyene.

Haliyle, geçen hafta cumhuriyet tarihinin en güzel günlerinden biri yaşandı. Kürtler, belki uzun bir tarihsel mücadeleden sonra ilk kez yaşadıkları topraklara ait olduklarını bu kadar coşkulu bir birliktelikle yeniden hissettiler. Türkiyeli olduklarını. Ateş kesildi, silahlar sustu ve otuz yıldır 40 bin insanın hayatını kaybettiği bir iç savaş silahlı ayaklanmanın liderinin tarihi konuşmasıyla bitti. Eleştirildiği üzere kötü bir Kürtçe ve bence tam da doğru tonda bir Türkçe ile okunan metin geçen hafta medyanın en önemli malzemesi oldu. Analiz edildi, göndermeleri ve referansları konuşuldu. Kutlamalarda Türk bayrağı yoktu dendi; endişeli modernler kırıldı, Kemalistler buruldu, MHP'liler retro'ydu; ilkokul günlerine dönerek sınıfı (meclisi) Türk bayraklarıyla süsledi. Kemalist Ülkücü Devrimci Harekete sorarım; değmez mi insanların gülen gözlerine, yaşadığımız coşkuya ve ülkemize dolan umuda? Erdoğan akıllı; bence iktidarın başarısı Nihat Doğan stratejisinde. İdiot proof bir garanti sağlıyor; bu halaya Nihat Dayı dahi katılıyorsa, karşı çıkanların muhatabı da haliyle o olacak.

Başbakandan cumhurbaşkanına hatta diğer partilere, verilen demeçlerde bayraktan bahsedilirken, işlevinden soyutlanmış ve sembolizmi artık eskimiş bir söylem var; çünkü süreç içinde bayrağın sembolik değerinin günümüzdeki siyasi bağlamı tam olarak tartışılmadı. Evet, BDP'den bir cevap geldi, kısmen ikna ediciydi. Ama zaten aklı başında her siyaset sosyoloğu, bugün Türk bayrağının CHP-MHP ekseninde nasıl sömürüldüğünü; plastikleşmiş bir Türk milliyetçiliği tezinin toplumsal diyaloglarda artık işlemediğini görür. Artık bayrak, saygı

duruşu, milli marş gibi devletin kuruluşunda ideolojik birer simge olarak bütünleştirici özelliğine sahip bu elemanları ya artık Amerikan örneklerdeki gibi poplaştırmak herkeşe açmak ve yeniden kazanmak lazım ya da önemlerini çok büyütmeden, halkın benimseme ve kullanma sürecine saygılı olmak gerek. İçlerinden gelmiyorsa, silahların sustuğu bir gün, konusu edilecek en acil konu bayrak olmasa gerek. Kürt milliyetçiliğinin bu kadar tırmanmasında rol modeli Türk milliyetçiliğinin hiç mi payı yok? Türkiye'nin ay-yıldızlı bayrağının bir gün her vatandaşını kapsayacak bir özgürlük ve demokrasi ortamında yeniden anamlanacağını umut etmekten başka çaremiz var mı? Bu savaşın bitmesinden en çok kazançlı çıkacak olan kuşkusuz Türkiye olacak, biz olacağız.

Geçen haftanın neşesine -keşke yaşıyaydı da görseydi dediğimiz biricik Ahmet Kaya'mızın şarkıları karışırken, telefonları-kapıları 'Happy Newroz' diye açtım, bilenlere mutlulukla sarıldım, bilmeyenlere neler olduğunu anlattım. Türkiye'den dostlarım sevincimi paylaşıırken, aklımdan hiç unutmuyacağım biri daha geçti. Kardeşim Sena ile sadık okuru olduğumuz ve artık bizimle olmayan Mehmed Uzun. 2007 yılında Ankara'da düzenlenen **"Türkiye Barışını Arıyor "** konferansına, sağlık nedenleri sebebiyle katılamayan Uzun'un konuşması konferansın kapanışında okunmuştu. O zamanlar metni elimden gelen her yere yaymaya çalışmış, hatta (Pelin Tan ve Ahmet Ögüt ile birlikte editörlük yaparak beş sayı çıkardığım İngilizce Türkçe sanat yayını) Muhtelif'e Kürtçe basmıştık! Bugün 21 Mart 2013'ün ardından, Kürt Baharı ve Yeni Türkiye Bayramı Newroz'unun ardından bu metni yeniden okumak gerek. Uzun'u unutmamak için. Ne olursa olsun geriye hiç dönmek gerek.

Uzun, konuşmasını çok önemli sorularla ve temel bir analizle açıyordu: **"Geçen yüzyıla ilişkin sürekli kendimize sormamız gereken bir soru daha var; peki kim kazandı? İblislerin militarizmi, ırkçılığı, ultra milliyetçiliği ve vahşeti mi? Yoksa insanlığa ait umut, yani demokrasi, insan hakları ve özgürlükler mi? Şüphesiz kazanan insanlık, insanlığa ait umut oldu. Yeni yüzyılın da bu minvalde gelişeceğine dair herhangi bir kuşku duymamıza gerek yok. Kazanan, demokrasi, insan hakları ve özgürlükler olacak. Bu derin umuduma bağlı olarak yeni yüzyıla ilişkin bir tahminde de bulunmak istiyorum; kanımca yeni yüzyıl ulusdevletlerin çöplüğü haline gelecek. Kendisini yenilemeyen, demokratikleşmeyen ve çağa uygun insani bir modernizmi sağlamayan ulus-devletlerin yeri, bu çöplük olacak. Yeni yüzyıl, geçen yüzyıldan devraldığı mirasla, ulus-devletlerin militarizmi ve ultra milliyetçiliğiyle demokrasi, insan hakları ve özgürlüklerin mücadele alanı haline gelecek. Ulus-devletlerin yeni yüzyıla ilişkin şaşkınlık ve korkularının gerisinde, kanımca, sözünü ettiğim nedenler yatmaktadır. Ulusdevletlerin bu korkularını anlamak mümkün, geleceklerine ilişkin fazla alternatifleri yok; ya demokratikleşecekler ya da çöplüğü boylayacaklar."**

Konuşmasının en önemli noktalarından biri olan, Türkiye'nin nasıl değişeceği ve toplumsal barışa nasıl kavuşacağı meselesi ise, yine iyi formüle edilmiş bir soru ile bitti: **"Barış, insanlığın yarattığı en önemli, en erdemli eserdir. Ölümsüz birey yoktur ama bireyler tarafından yaratılan ölümsüz eserler ve bu eserlerin tümünden oluşan ölümsüz insanlar vardır. Bunu Gılgamış'tan bu yana hep biliyoruz. Barış sadece ölümsüz bir eser değil, insan aklının yarattığı en önemli erdemli iştir de. Çünkü barış, harikulade bir insani metamorfozdur (değişimdir). Barış, ben dediğimiz şeyin öteki haline gelmesidir; öteyi anlamak onunla eşit ilişki kurmaktır. Barış, insanoğluna en çok yakışan erdemleri kendi içinde barındıran yepyeni bir kültür, bir terbiyedir. Türkiye niçin bütün bunlardan mahrum kalsın?"**

Mehmed Uzun'un kaleminden barışa giden yolun temel taşları:

- 1. Türkiye, 15-20 milyon olduğu söylenen, kendi vatandaşları Kürtlerle barışmanın yollarını bulmalıdır. Devlet katında derin bir Kürt düşmanlığı, kin ve nefreti var. Bu kötü alışkanlıklar, gelenekler ve önyargılarla herhangi bir olumlu gelişmenin sağlanması mümkün değil. Bunların aşılması gerekli.**
- 2. Yine devlet katında, Kürtlere, Kürtlerin hak ve hukuk arayışlarına karşı olmak koşuluyla, şeytanla bile işbirliği yapmak geleneği var. Terör ihraç eden İran ve Suriye gibi totaliter devletler, Hizbullah, Hamas, Iraklı terörist güçler... Türkiye tüm bu demokrasi düşmanı güçlere Kürtlere karşı olmak konusunda, kendi müttefikleri olarak görüyor, onları cesaretlendiriyor, Kürtlere karşı kışkırtıyor. Bunun terk edilmesi gerekli.**
- 3. Devlet, Kürtlere ötekinin de ötekisi muamelesi yapmaktan vazgeçmeli artık. Kıbrıs'taki küçük Türk nüfusu için tam tamına bağımsız bir devlet isteyen Türkiye bu kadar geniş bir nüfusa sahip "kendi Kürtleri" için, kendi bölgelerinde, anadilleriyle eğitimi bile fazla görüyor. Türkiye, Iraklı Kürtlerin Türkmenlere verdiği hakların yüzde beşini bile "kendi Kürtleri"ne fazla görüyor. Bunun adalet, vicdan ve merhametle bir ilgisi var mı?**
- 4. Türkiye; Kürtleri, bölgeyi ve tüm bir dünyayı aptal yerine koymaktan vazgeçmeli. Kendi vatandaşları ile diyalog kurmayan, onların hak ve hukukunu ayaklar altına alanların "Medeniyetler Diyalogu" teranelerine kim inanır? Yurtta sulhu, zor ve baskıyla vatandaşlarını tekleştirmek ve susturmak olarak anlayanların "yurtta sulh, cihanda sulh" sözlerine kim inanır?**

Bu tür örnekleri olabildiğine çoğaltmak mümkün ama şimdi gereksiz. Sadece şunu belirteyim; başlıklar halinde sunduğum bu hakikatlerin gerisinde daha korkunç bir hakikat var; son yirmi yılda Türkiye'de 30 bin insan öldürüldü, 4 bin 500 köy boşaltıldı ve üç milyon insan topraklarını terk etmek zorunda bırakıldı.

Sonuç? Bu yaşananların hiçbirisi hiçbir sorunu çözmedi, yine aynı noktadayız; demokrasiye, insan haklarına ve özgürlüklere saygılı bir barış bir ortamı... Konumuz barış ve bu barışın esas yararlananı olan Kürtlere yönelik de, izninizle bir iki şey söyleyerek konuşmamı bağlamak istiyorum. Kanımca Kürtlerin de ciddi bir iç barış sorunu var. Ve iç barış sonuna ek, ciddi bir demokratikleşme, yenilenme, modernizasyon sorunu var. Demokrasiyi, insan hak ve özgürlüklerini isteyen Kürtlerin de kendi içlerinde demokratikleşmesi, yenilenmesi, insan hak ve özgürlüklerine saygılı olması bir zorunluluktur. Nasıl?

- 1. Her şeyden önce Kürt siyasi hareketi, hiç kimseyi dışarıda bırakmayacak biçimde, demokratik ve şeffaf bir birlik, bir ittifak oluşturmak zorunda.**
- 2. Geçmişteki kavgalar, çelişkiler, huzursuzluklar bir yana bırakılarak, fark gözetmeden, toplumun tüm kesimleriyle bir barış, işbirliği mutabakatı sağlanmalı.**
- 3. Türkiye'deki geniş demokratik, sol, sosyal demokrat ve liberal hareket ve güçlerle bir barış işbirliği zemini yaratılmalı...**

Türkiyeli Kürtlerin ne yaptığını ve istediğini anlamayan dünya, sözünü ettiğim iç barış ve somut programı maalesef Kürtlerden bekliyor.

Evet, idealler, hayaller, arzular, umutlar. Ama bunların insani olanı; insanlığın şaşmaz özgürlükçü gelişimine uygun olanı; imkansızı imkanı hale getirecek olanı. Tüm insanlığı etkileyecek ciddi gelişmelere gebe yeni

yüzyılda tercihimiz, bunlar olmalı bence. Elbette Türkiye'nin yapacağı tercihler de bu yönde olmalı. İki gün boyunca Türkiye'ye ilişkin barışın en ciddi konularını, en yetkin isimlerle konuşan ve tartışan konferansımızı bir başlangıç olarak görüyorum; tıpkı yeni yüzyılımız gibi. Daha çok işimiz var, yolun henüz çok başındayız. Umutlarımızı gerçekleştirmek dileğiyle hepinize başarılar dilerim.

Referans notu: Mehmed Uzun'un metni, Birgün gazetesinde 15 Ocak 2007'de yayınlandı.

HAFTAYA YOKO ONO ONO YOKO YOKO ONO ONO YOKO

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Memleketim, Yoko Ana ve Kadı Ayşe

Misal Adnan Yıldız 31.03.2013

 Memleketim, Yoko Ana ve Kadı Ayşe Ferhat Göçer'in bir reklam filminin altına döşenen ve ortalığı inleyen son çılgınları, Türkiye'nin değişen gündemi içinde ne kadar (da) ironik oluverdi; zira "Memleketim" şarkısının bugün bu hali, Kemalistlerin ve Ülkücülerin Newroz, Türk Milleti tartışması ve bayrak öfkesine karışırken, Dandanakancıbaşı Ertuğrul Özkök de teorik, yaklaşımsal ya da bağlamsal kaygılardan IRAK, İlber Ortaylı, Ümit Özdağ ve Hasan Celal Güzel'in söylediklerini aynı potada eriterek sonunda ortalığa kustu. Bu süreç birleşmenin değil, "tam aksine bölünme ve küçülmenin ilk stratejik startıdır. Belki de en doğrusu budur..." diyerek, dilinin altındaki -ne yazık ki bakla olmak için fazla kötü niyetli- taklayı çıkardı. Hani iyi niyetli Züriyet, Diyarbakır'dan bildirmişti? "Silah devri bitti" demişti. Sizi bilmem ama, ben, bu eski Klezmer melodisinin önce "Rabbi Elimelekh" halini, arkasından da 1972 yılında Fikret Şenes'in yazdığı ve bizim bildiğimiz haliyle Ayten Alpman tarafından söylenen aranjmanını dinleyeceğim. Memleket, ne yazık ki sınırlarla, silahlarla ve kanunlarla memleket olmuyor; memleket, bizimle beraber yaşayan, değişen ve dönüşen bir aidiyet hissi, bir yer tarifi ve birliktelik hali. Memleketini gerçekten sevenler de, onu hiçbir şekilde sınırlamayanlar...

İyi ki doğdun YOKO ONO!

Geçen haftanın giriş kısmında, **Frankfurt'un iyi sanat kurumlarından Schirn Kunsthalle'deki 'Half-A-Wind Show. Eine Retrospektive' isimli Yoko Ono** sergisinde bir fotoğrafta gördüğüm; yetmişler başında John Lennon ile Vietnam şavaşını protesto eden şarkılarının çıkışı için onbir şehre asılan **'War is Over /Savaş Biter'** ilanlarından bahsetmişim. Bu hafta Güncel Sanat Defteri okurları için o sergiyi kısaca anlatmak isterim.

12 mayısa kadar açık kalacak serginin girişinde, ilk olarak izleyiciyle oyun oynayan bir Ono çalışması var. Turnikelerden içeri girmeye çalışmanız boşuna, zira düzenek öyle kurulmuş ki; size 360 derece bir tur attırdıktan sonra, sizi geldiğiniz noktaya geri bırakıyor. İlla ki, mavi boncuklu taşlardan yapılmış girişi kullanacaksanız. Boncuklar size degecek. Mimari olarak önce görünürde iki opsiyon sunan sergi girişi, daha

sonra işleyen tek bir yol bırakıyor. Bu güzel jest ile başlayan sergi aslında ilk olarak **seksen yaşına basan Yoko Ono için bir kutlama gibi düşünülmüş ve sanatçının 60 yıla dayanan sanat üretimini; filme dair, müzikal ve kavramsal boyutlarda inceleyerek, pratiğinin kritik noktalarını ortaya çıkarıyor.**

Özenle seçilmiş ve yerleştirilmiş çalışmaların arasında bence en önemlisi –gördüğüm için kendimi şanslı sayıyorum- kuşkusuz, 1960’lar başından **“Instructions for Paintings”** sanatçının daha sonra kitaplaşacak metodunun ilk olarak belirttiği; resim üstüne yönergelerden, egzersizlerden ve düşüncelerden oluşan bir yerleştirme. Resmin arkeolojik anlamda geriye dönmek ve geçmişe bakmak için işlevsel bir alan pratiği olarak değerini bildiğimden, Ono’nun daha sonra ürettiği performanslar, filmler, yerleştirmeler ve objeler sanki bu yerleştirmenin DNA’sında kodlanmış gibi. **Tokyo’da doğan sanatçının New York’a uzanan hikayesinde, özellikle geleneksel Japon resmi ve yazı sanatıyla da ilişkilendirerek okunabilecek bu işi, sanatsal yaklaşımının oluşmasında temel bir nokta teşkil ediyor.** Bunun yanı sıra, izleyiciyi sahneye davet edip - kendisi çıplak kalana dek- sahnedeki-üstündeki her türlü kumaşın parçalandığı **“Cut”** performansının dökümantasyon fotoğrafları ve daha sonra efsaneleşecek **“Grapefruit”** sanatçı-kitabının 1964 baskısı da-serginin en değerli malzemelerinden. Alter egosu olarak tanımladığı sineği, insan-kadın-kendi bedeni üstünde odaklanarak kaydeden film ise, meditasyon etkisinde. Göğüsler, koltuk altı, sırtta gezen bir sinek. Pure tinsellik!

Bunlar arasından “Cut” performansına geri dönersek... Ono, kendisiyle ile yakınlarda yapılmış söyleşilerden birinde çalışmalarının farklı kültürel bağlamlarda nasıl işlediği üzerine etkisini anlatırken bundan bahseder. Sahneye davet edilince utangaç bir şekilde çıkan Japon izleyicilerin herhangi bir şeyi kesmesi için bir süreç ya da net yönergeler gerekirken, İngiltere’de gerçekleşen performansta ise, izleyicinin kendinden geçmesi pek de zor olmamış.

Biricik sevgilisi olan, efsane Beatles grubundan John Lennon’ın **‘bilinmeyen en meşhur sanatçı’** olarak tarif ettiği Ono’nun sanat kariyerinin başında, (bugün Dadaizm’in bir şekilde yeniden dönüşümü olarak da görülen) 60’larda ortaya çıkan Fluxus’un da önemli bir katkısı var. Bağımsız bir sanatçı olmak ve bu pozisyonunu korumak adına, bu gruba katılmayı kabul etmese de, Fluxus’un kurucularından -arkadaşı George Maciunas ile birlikte paralel işler üretti, süreci paylaştı ve gruba çok destek oldu. Yoko Ono’nun kavramsal olarak gelişimini anlamak için ise diğer önemli referans, John Cage. John Lennon ile tanışmadan önce, Cage’in öğrencilerinden Ichijyanagi Toshi ile takılan Ono, Cage’in aurasına çoktan girmiş ve kavramsal anlamda ses üzerine düşünmeye çoktan başlamıştı. Lennon ile New York’taki bir galeride gerçekleşen bir sergide tanışan Ono’nun bu tanışmaya vesile olan çalışması da, bir not ile sergiye eklenmiş. Sergide ayrıca, Ono’nun filmleri de gösteriliyor; filmler ekonomik olarak seçilmiş ve iyi yerleştirilmişti.

Serginin en önemli istasyonlarından biri, Ono’nun müzisyen kimliğine yapılan vurgu. Sanat kariyerine paralel olarak yürüttüğü müzikal kariyerinde, **John Cage, Ornette Coleman ve John Lennon ile başlayan ortaklıkların ardından Eric Clapton, Frank Zappa, Cornelius ile ortak projeler de var. Ono, müzik albümü olarak az ama öz bazı solo projelere imza attı ve performanslar gerçekleştirdi.** Benim geçen Ocak ayında grubuyla canlı dinlediğim ve pek bayılmadığım -oğlu- Sean Lennon, 2010 yılında Brooklyn Müzik Akademisi’nde -annesi- Yoko Ono için **"We Are Plastic Ono Band"** isiyile bir konser projesi başlatmıştı; Bette Midler, Paul Simon, Sonic Youth gibi isimlerin yorumladığı Ono eserleri daha sonra kayıt olarak da yayınlandı.

Sergide durakladığım anlardan biri de, 1969 yılından bir performansın fotoğrafı oluyor. Bu siyah-beyaz fotoğrafta Lennon ve Ono, balayı için seçtikleri Amsterdam Hilton’dalar ve suitlerine davet ettikleri basın tarafından görüntüleniyorlar. Paparazzi kafası ile, magazin haberi için gelen basın üyeleri sabah 9’dan akşam 9’a iki hafta sürecek bir performans ile karşılaşınca, istedikleri malzemeyi alamasalarda, ölümsüz bir işin bir

parçası oluyorlar. **Amerika'nın Vietnam savaşını protesto etmek için, oturma eylemlerinden hareket ederek, 'yatakta kalma' (Bed-ins for Peace) eylemi yapan Ono ve Lennon, kendileri ile yapılan röportajlarda, 'savaşa karşı durmak için' hiçbir şey yapmama haklarını kullanarak, sadece saçlarını uzattıklarını belirtiyorlar.** Amsterdam'da oldukça ses getiren bu performans eylemi, New York'ta gerçekleşemediğinden-ikinci kez Montreal'de gerçekleştiğinde, Amerika'dan farklı tepkiler alıyor.

İyi ki doğdun Yoko Ono!

Daha fazlası için <http://imaginepeace.com>

Ayşe Kadioğlu Güncel Sanat Defteri için yazdı: "BAYRAK"

Benim için de -Adnan Yıldız gibi- barış sürecinin heyecanına şarkılar eşlik ediyor. Özellikle de Ahmet Kaya'dan Ağladıkça 'nın sözlerini mırıldanıyorum günlerdir. Barış düşüncesinin yüreklerde kelebek etkisi yaptığı günlerden geçiyoruz. Bizim kuşak gençlik yıllarının tümünü bir iç savaşın acılarına tanıklık ederek geçirdi. İşte o yüzden yüreklerde o kelebeği hissedebilmek hiç azımsanacak bir şey değil. Umarız niyetlere kurumsal düzenlemeler eşlik eder ve süreç kararlılıkla devam eder.

Geçen hafta, barış sürecini izlerken Skype'dan karşılıklı "Ağladıkça ağladıkça, dağlarımız yeşerecek göreceksin" diye birlikte şarkı söylediğim Adnan Yıldız, bayrak konusundaki tartışmayı köşesine taşımıştı. Bu yazıya o ilham verdi. Malum, Diyarbakır'daki Newroz kutlamalarında Türk bayrağı dalgalanmamıştı. CHP ve MHP öfkeliydi. Başbakan eleştirisini yaptı, BDP "bayrakla bir sorunumuz yok" diyerek yanıtladı. "Yoksa" dedim kendi kendime, Türkiye'de bu süreçle birlikte bayrağın sivilleşmesi mi gündeme geliyordu? Bayrağa toplum tarafından farklı anlamların verilebileceği günlere mi yelken açmıştık? Bunun hayali bile insanı şaşırtıyordu. En nihayetinde benim de bayrağa ilişkin düşüncelerime, Türkiye'de ilköğretim müfredatından nasibini alan çoğu insan gibi, "Sana benim gözümle bakmayanın mezarını kazacağım, seni selamlamadan uçan kuşun yuvasını bozacağım" gibi dizeler eşlik ediyordu. Kabul edelim o kırmızının hep "kan kırmızı" olduğunu düşünmeye itildik. Yaygın olan yorumlara göre bu şehitlerin kanı idi. Ancak mesela Ömer Seyfettin'in Primo'sunun dizlerine kadar battığı kanı "Türk düşmanlarının kanı" diye tarif ettiği durumlar da söz konusuydu. Bu kanın üzerine akseden ay ve yıldız idi bu bayrağı ortaya çıkaran. "Yoksa" dedim kendi kendime, "bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır" dizelerinden öte bir bayrak tahayyülü mümkün müydü? Ya da kan ile tanımlanmış bir bayrağın büyük barış gününde yer almamış olması yeni bir anlayışı mı simgeliyordu? En nihayetinde kana tapmanın ötesine geçmek mümkün müydü? Bayrağı barışçıl duygular ile -hiç kimsenin mezarını kazmadan ya da yuvasını bozmadan- sevmek söz konusu olabilir miydi?

Aklıma Yunanistan'da yıllar önce yaşanmış bir olay geldi. Selanik yakınlarındaki Nea Michaniona'da bağımsızlığı simgeleyen ulusal bir bayramda yapılacak törenlerde bayrağı taşıma onuru -genelde adet olduğu üzere- okul başarısı en yüksek olan öğrenciye verilecekti. Ancak okul başarısı en yüksek olan öğrenci Arnavutluk'tan göç etmiş ve Yunanistan'da büyümüş bir ailenin çocuğuydu. Yunanistan vatandaşı değildi. 2000 yılında bu öğrencinin bayrağı taşıması söz konusu olduğunda yer yerinden oynamış, bazı veliler ve öğrenciler "bayrağımı bir göçmene taşıtmam" nidalarıyla sokaklara dökülmüşlerdi. Bunları okurken o insanlar adına utandığımı hatırlıyorum. Göçmen ailenin ilköğretim öğrencisi çocuğu ise bir çatışmanın nedeni olmak istemediği için bayrağı taşımaktan feragat etmişti. Üç yıl sonra aynı öğrenci bu sefer de lisedeki en başarılı öğrenci seçildi ve yine onun bayrağı taşıması söz konusu oldu. Irkçı sloganlar ile sokağa dökülen ebeveyn ve

öğrencilerin tepkileri sonucu aynı öğrenci bir kez daha bayrağı taşımaktan feragat etti. Artık 18 yaşındaydı. Bir ulusal bayramı lekelemek istemediğini ancak arkadaşları tarafından böylesine dışlandığı için büyük bir hayalkırıklığı yaşadığını ifade etti. Bayrak simgesinin 18 yaşındaki bir gence kendisini istenmeyen bir leke gibi hissettirmesi ve bunları söyletmesi ne kadar hüznüydü. Gazetelere konuşan bir veli o bayrakta Yunanistan'ın bağımsızlığı için savaşan atalarının kanı olduğunu ve bu yüzden onu bir "yabancı"nın taşımasına izin vermeyeceklerini söyledi. İşte bu da size AB üyesi bir ülkeden manzara...

Bayrakların kanla boyalı olduğu düşüncesi sadece Türkiye'ye özgü değil. Ancak farklılıklara duyarlı eşit vatandaşlığın temel mesele haline geldiği dünyamızda belki de artık bayrağa dair farklı anlamlandırmalara yelken açıyoruz. Belki de sivil, kapsayıcı, barışçıl ve kaşını çatmayan, dışlamaya yönelik kullanılmayan bir bayrak tahayyülü mümkün. Barış ve demokrasi ayrılmaz ikili. "Tehlikeli şiir okur, dünyaya sataşırım ben" derken aynı zamanda "korkarım" da diyen şairlere "korkma" diyebileceğimiz günlerin umuduyla barışın takipçisi olmaya devam... Güneşi tutacağız, görececek göreceksin Adnan...

HAFTAYA En yeni normal ve karanlık sular

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Burası başkent Ankara merkez

Misal Adnan Yıldız 07.04.2013

 Burası başkent Ankara merkez Ruhi Su, Youtube'da bulabileceğiniz eski bir ses kaydında "...türküler, bilirsiniz, yaşayan bir varlık gibi daima yeni zamanlara, yeni zamanların gerçeklerine uyarak, uygulanarak hayatlarını sürdürürler. Eski bir hatırayı düşünür gibi..." diye başlayarak, "Ankara'nın Taşına Bak" türküsünü söyler. Türküde, "uyan da kalk Gazi Kemal, başımıza gelen işe" diyerek, zamanın siyasetçilerini şikayet eder. Ruhi Su, sosyalist dünya görüşü nedeniyle ellilerde hapis yattı, zaman zaman seçtiği türküler yüzünden radyodaki işine son verildi. Oğlu İlgin Ruhi Su, bir soru üzerine "Babamın 1912'de Van'da doğması, öksüzler yurdundan gelmesi, bugüne kadar hiçbir akrabasının çıkmaması düşünüldüğünde Ermeni olma ihtimali hayli yüksek" demişti. Ruhi Su'nun Ankara'sının değişeceği ve dönüşeceğinin hayaliyle, bugüne bakınca hala kimliğini, devleti yapısını, anayasasını arayan bir Türkiye var. Ezilen Kürtler ve direnen müslümanlar, devletin kurucu ideolojisinin kimlik taşıyıcısı Milliyetçi Cephe'ye karşı diye yapılan analizlerde sanki eksik olan; ortak tarih bilincimiz, beraber oluşturduğumuz kültürel belleğimiz. Sözlü gelenekten görsel kültüre, bu pazar Güncel Sanat Defteri Ankara'ya gönderilen bir kartpostal gibi...

Ankara'nın vizyonu Vizonte

MHP'nin ebedi çözümsüzlük makamı Bahçeli, Bursa'da "vur de vuralım" diyenlere -onun da sırası gelecek derken, herhalde kafasında geleceğin Türkiye'sine dair bir eylem planı vardı. Bu öfke siyaseti ile ne amaçlanıyorsa, akıllara hemen yetmişlerdeki ülkücü hareket geliyor. Siyasi cinayetleri meşru kılacak ideolojik kavgalar bizim için tarihte kaldı, ama Bahçeli için savaşın tiyatrosu hala seyirlik. -Tüpleri diken diken olmuş. Kendisi (nedense) Manisa Belediyesi tarafından (nedense Manisa'da) yaptırılan Çanakkale Şehitleri Anıtı ve

Müzesi'ni gezerken, canlı mankenler savaşı canlandırmış.

Galiba genel anlamda bir "Erken Dönem Cumhuriyet Yılları" nostaljisi hakim havaya. Hatırlarsanız, Öcalan'ın Newruz vurgularından biri de, cumhuriyeti kuran TBMM ruhu ve Misak-ı Milli sınırları idi. CHP ve MHP illa ki, Anayasa'daki Türk Milleti ifadesinin korunmasından yana. Yalnız Bahçeli'nin hesap etmediği, artık demokrasisine askerin müdahale etmediği bir Türkiye'de yaşıyoruz. Haliyle askerden ve darbeden medet ummanın, orduyu darbeye kıskırtmanın ağır ödenen bedelleri var. Vurmanın, kırmanın, halkı kıskırtmanın da bedelleri var; devlet var, hukuk var. Milliyetçiliğin portesini uzun vadede değiştirecek siyasi bilinç elbette kamuoyunda demokrasiye güven hissi getirecek. Kimse artık devlet uzantısı mafya, silahlı çete ya da zorbalıkla korkutulamayacak. İstiyoruz ki, devlet giderek sivilleşsin; yaşadığımız yeri vatandaşlarının özgür ve eşit olarak yaşadığı memlekete-vatana dönüştürene kadar sivilleşsin. Biz bunu düşünüyoruz, bunu talep ediyoruz sayın Bahçeli.

Elbette, bunu sadece iktidar partisinden bekleyecek kadar naif değiliz; hatta iktidar partisinin iktidar hırsının da farkındayız. Hiç de salak değiliz. Ama 30 yıldan sonra gelen barış umudunu sonuna kadar diretmekte kararlıyız. Görünen o ki, muhalefet yine son on yıldır tıkanıp kaldığı yerde, kendini ve ülkeyi kilitlediği noktada kapalı, öfkeli ve çözümsüz kalmaya inanmış. Bu kez Türkiye'nin önünü tıkayamayacak. Diğer yandan, iktidar partisinin iyi niyetli barış adımlarını desteklemekle birlikte, vizyonu konusunda biraz tereddütümüz var. Âkil İnsanlar'dan Yılmaz Erdoğan'la buluşan ve -jest olarak, kendisinin Vizonte filminden alıntı yapan Başbakanımız filmin memleket tanımına takılmış: Bir yerde mutlu, mesut olmanın ilk şartı orayı sevmektir. Burayı seversen, burası Dünya'nın en güzel yeridir. Ama Dünya'nın en güzel yerini sevmeyen, orası Dünya'nın en güzel yeri değildir...Ve cömertçe eklemiş, "Sevgili Yılmaz Erdoğan'dan daha fazla seveceğimiz, daha fazla mutlu mesut olacağımız bir Türkiye'nin inşasına yeni katkılar bekliyoruz...." Filmden alıntı güzel hoş da, Vizonte'deki -Altan Erkekli'nin oynadığı- Nazmi karakteri, konuşmasına bir soru ile başlar: "İnsan memleketini niye sever?" Sonra da beklemeden, cevabını verir: "Başka çaresi yoktur da ondan."

Başbakanın sanat, sinemaya olan duyarlılığı takdire şayan. Buraya kadar herşey güzel lakin, merak ettiğim bir nokta var. Umarım, sayın Başbakanımızın Doğu Anadolu vizyonu Yılmaz Erdoğan sinemasının hayalgücü ile sınırlı değildir. Zira, Doğu Anadolu gerçeğini yeni İtalyan sineması ayarında bir sevimlilikle, bölgeyi de adeta bir Akdeniz kasabası sıcaklığında -televizyonun kasabaya gelişi hikayesi etrafında- sinemaya aktaran Erdoğan'ın Vizonte filmleri olsun, yine bir erken dönem cumhuriyet nostaljisi; "Kelebeğin Rüyası" olsun, fazla tiyatral. Tiyatral derken, 'durum komedisinden' yiyor ve fikri süssüz, telaşsız izleyicisine geçiriyor ama çok iki boyutlu. Bir takım klişeleri yeni yine yeniden üretiyor. Bu sinemanın sınırları içinde bir üslup problemi olarak, sevilir ya da eleştirilir. Fakat, laik cumhuriyetin kavramsal hicvi nasıl Ferhan Şensoy'un frankofon/elitist tavrına sıkıştıysa; AKP için de, başka türlü ama yine yaklaşımsal bir tehlike geçerli. Yine en sağlam eleştiri BDP yaptı. Âkil İnsanlar listesi gerek akademik yeterlilik gerekse kadın katılımcı sayısı olarak tatmin edici bir sayıda kurulmamış. AKP bu kadar önemli bir konuda, diğer partilerden, özellikle BDP'den yararlanarak, farklı sivil toplumcuları ve kurumları entegre ederek Türkiye'ye farklı bir tercih siyaseti (ve beraberinde tartışması) yaşatabilirdi. Aralarında Murat Belge'den Fuat Keyman'a, Mehmet Uçum'dan Baskın Oran'a pek çok değerli figürün bulunduğu Âkil İnsanlar listesinden Hülya Koçyiğit ve Lale Mansur geçen hafta açıklamaları ile medyada barış sürecinin daha net işlenmesi için doğru çıkışlar yaptı. Özellikle Mansur'un bold çıkışı; 'Türkler bugüne kadar hep ayrıcalıklı idi' doğru analiz edilirse, süre giden tartışmaları güncelleyecek bir potansiyel. Mevcut ekibe başarılar dilemekten başka yol yok, zira hepimizin en çok istediği barış sürecinin devam etmesi, işlenmesi ve kalıcı bir yaşam biçimi ve siyasi tutum haline gelmesi...

Gönül isterdi ki, AKP'nin Âkil İnsanlar listesi biraz daha kapsayıcı ve şaşırtıcı olsun; Yalan Dünya diliyle serin

serin ezber bozsun. Mesela aralarında Yaşar Kemal, Orhan Pamuk, Elif Şafak, Perihan Mağden gibi edebiyat dünyasından gelen; 301'den ve düşünce özgürlüğünden çekmiş aydınlar da olsun. Gültan Kaya'dan Dink ailesine, acısını barış için çalışarak dindirecek sağduyuya sahip kilit isimler de çağrılın; elbette halkın gönül adamı Orhan Gencebay olsun ya da Kadir Abi kükresin, ama bu liste biraz da işlerin nasıl 'organize edileceğini' göstermiyor mu? Yılmaz Erdoğan'ı bir diğer filmi gibi, organize işler bunlar... Ankaralı Turgut'un başeseri "Burası Ankara Merkez"de inlettiği gibi, "Burası başkent Ankara, pabuç bırakmayız adama. Memleketimiz dere koçum, ufak ufak davara. Ankara Ankara merkez, akıllı olsun herkes. Akıllı olmayanı, tık tıkıyor merkez. Benim adım Bitirim. Söker söker dikerim. Akıllı olun koçum. İpinizi çekerim..."

Ankara gündemine güncel katkı: SALT Ulus

Geçtiğimiz hafta Ankara'da açılan yeni sanat mekanı SALT Ulus'u kurucu direktörü Vasıf Kortun'a sorduk. Adnan Yıldız: SALT Beyoğlu ve Galata'ya şimdi Ulus eklendi. SALT programı, Ankara ile nasıl ilişkilendi?

Vasıf Kortun: SALT Ulus, kurumun bir halkası ve programlama açısından diğer birimlerinden bir farkı yok, yani araştırma tabanlı projelere yer veriyor olacak. Ankara'da olması itibarıyla bulunduğu çevreyi, kenti düşünmek zorunda. Ankara'nın muazzam potansiyelinden de yararlanmayı niyetliyiz, ama Ankara'ya bildiğini öğretmeye çalışmak anlamsız olur. SALT'ın tüm birimleri karşılıklı bir bağımlılıkla çalışıyor, merkezi ya da uydusu yok. Kuruluşumuzdan beri, İstanbul'da Ankara modernine yer veren, "Salon" gibi sergiler yaptık. Kısa bir dönemliğine hem mekanı pratik etmek hem Ankara'yı daha iyi öğrenmek adına daha önceden İstanbul'da hazırlanmış programlarımızın yeni sürümlerine yer veriyoruz ama yakında Ankara'da oluşup İstanbul'da da test edilen projeler olacak.

AY: Gelecek planlarını biraz daha açalım, SALT Ulus, başkent'in siyasi gündemine nasıl katkısı olacak? Bağlamla (cumhuriyet tarihi, modernite, bürokrasi...) ilişki kurmak istiyor mu, özellikle İstanbul'dan farklı olarak izleyicisi ile nasıl iletişim kuracak?

VK: Siyasi gündemle gündelik bir ilişki içinde olmak gibi sürekli bir ihtiyaç olduğunu sanmıyorum, yani gereklilik süreklilik anlamına gelmiyor, belki de soruyu farklı yönlendirsem, program ve araştırmalarımızın ne tür bir siyaset tahayyülüne katkıda bulunabileceği düşünülebilir. Kurumlar tarafsız değildir ancak sürekli saf tutmaktan ziyade düşünce araçları sağlamanın yararlı olduğuna inanıyorum. SALT Ulus'daki sergi "O Zamanlar Konuşuyorduk" da işlenen konulardan biri 1995 yılında Ankara Gar'ında açıldıktan sonra hemen kapatılan bir proje. Bunun yeniden hatırlanması bugüne dair bir bilgidir. Ankara bağlamında, dediğin gibi, cumhuriyet tarihi, modernite ve bürokrasi var ki; bunlar sosyal tarih, yapılı çevre ve sanat açısından zaten ilgilendiğimiz konular, "Modern Denemeler" dizisi de bununla alakalı. Ama Ankara aynı zamanda, Türkiye'nin en değerli üniversitelerini ve kentini bırakmamayı yeğleyen insanlarını barındırıyor. Onlarla da ilişkimizi kurmak zorundayız. Bu çerçevede SALT Ulus'ta iki mekan, konuk araştırmacıların kullanımına sunulacak.

AY: Ankara'nın şu anki güncel sanat haritası nasıl? Sence SALT Ulus bunu nasıl etkileyecek, öngörülerin neler?

VK: Türkiye genelinde olduğu kadar İstanbul gibi bir kent içinde de güncel kültür hareketlerinin, etkinliklerinin eşitsiz dağılımı ve paylaşımı söz konusu. Bunu artık bilmeyen yok, nedenleri de genel olarak belli. Ankara'nın

güncel sanat haritası sanırım İstanbul'dan daha da değişken, Torun gibi girişimler, Siyah Beyaz ve Galeri Nev gibi mihenk noktaları, yeni galeriler var. İstanbul'da yeterince beceremediğimiz kurumlararası iletişim ve birliktelik burada mümkün. Önemli olan kentin kendini herhangi bir yerle karşılaştırmaya gerek duymaması, SALT Ulus'un, İstanbul'da süregelen araştırmalara paralel olarak Ankara'da yeni araştırma projelerini, üretimi teşvik etmesi; kültür alanında tartışmaya katkıda bulunması.

AY: SALT Ulus, tarihi bir binada çalışacak. Mimari çözümler, lokasyon araştırması ve sergi stratejileri... Kurumsal olarak nasıl tarif edersin?

VK: SALT Ulus Cumhuriyetin ilk yıllarında Gençlik Parkı'nın karşısındaki Guilo Mongeri tarafından tasarlanan eski Osmanlı Bankası'nın gene aynı mimar tarafından yapılan ek yapısı. Atatürk Bulvarı üzerinde cumhuriyetin en önemli peyzaj projelerinden biri olan Gençlik Parkı'nın karşısında. Yani, öteki SALT yapıları gibi oldukça yüklü bir tarihi var. Ama, erken Cumhuriyetin, iki büyük savaş arasının albenisine kapılmak istemiyoruz, üzerine düşünülmesi gereken çok mesele var. Yapı eski bir lojman ve ardı ardına evcil mekanlardan oluşuyor, bize çok uygun, bedensel ilişkiye çok uygun.

HAFTAYA Karanlık ve romantik

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ne çektin be, T.C. Gülistan

Misal Adnan Yıldız 14.04.2013

 Ne çektin be, T.C. Gülistan **Sevim Burak'tan PENCERE**

"İki gündür karşı apartmandaki kadının intihar etmesini bekliyorum. Belki de etmez. Ne düşündüğünü bilmiyorum onun. Gizli kapaklı bir amacı olabilir. İki gün oldu tam. Bir pencere bitince öbürküne geçiyorum, pencere önlerinde durmaktan bir vazgeçsem kurtulacağım. Bütün pencereleri dolaşıyorum; Kadın da o yüksek terasda çabuk, kaygan adımlarla yürüyor. Terasın tehlikeli uçlarına gidiyor. Duvara çıkıp ipleri, çamaşırları geriyor. Gene de güvenim yok. "Benim kendisini penceremden gözetlediğimi bildiği için bu oyuna mahsus kalktı," diye geçiriyorum kafamdan. Sık sık yarı belinden tramvay caddesine sarkıp aşağıya bakıyor, iki kez art arda "hayır" gibisine başını sallıyor. Bundan onun ölmek istemediği anlamını çıkarıyorum. Gene de kesin değil. Yıllardır umutlanmadım. Yeni bir anı defterime başlarmışçasına ara sıra başımı kaldırıp kadına bakıyorum. O da bana bakıyor. İçimden geçeni okuyor. Bu yüzden kırık bana, Çok kaygılı, ikimiz de iyi değiliz. Kendini kaldırıp atmak için en ufak işaretçik bekliyor benden; benim elimden çıkmış bir insanmışçasına istediklerimi yapıyor, buna karşılık onun ölümünü göreyim istiyor. Oysa kırmızı güllü perdemin ardında, hiçbir şeyi yönetemiyorum, içimden kadının işine karışmak gelmiyor. Önlemek... Kurtarmak... İstemiyorum..."

Yanık Saraylar, Nisan Yayınları, İstanbul 1993

Karadayı'nın İntikamı, Yalan Hukuk ve Alem Polis

Karadayı'yı izleyen var mı? İyi bir Çağan Irmak filmi gibi oldu sanki, hele Salih/Mahir Kara'nın gerçek annesini öğrendiği son bölümünde, dramanın o gıcık ıslıklı jeneriği bile sankim-birazcık Tarantino'msu, birazcık post-Yeşilçam tınladı. Ne kombinasyon be. Hatta arada geçen gazeteci çocuk esprisi; yazıyor-yazıyor bile Ecevit'i andı. Ben bu diziye arada sırada takılıyorum, ilk fragmanlardan yakaladığım - Atilla İlhan'ın "Ben sana mecburum" dizelerini iyi bir tiyatrallikte ve dozunda verdiği için, sonra ilk izlediğimde Kenan İmirzalıoğlu hemen öne çıkan iyi oyunculuğu için... İlla herkesin babasını oynayacak-Çetin Tekindor'a rağmen. Özellikle melodram dilinde aile babasından mafyöz abiye bir geniş maskülinite repertuarı var. Ezik baba, vakur baba, mafya abi, sayko kardeş, küçük çocuk, savcı, polis... Karadayı sanki Mehmet Aslantuğ'un Yalancı'sı hatta daha geriye Tarık Akan'ın Sevgili Dayım'ı gibi -güzel bir hikâye, iyi anlatılıyor.

Dizi, her ne kadar dönemin politik iklimini (Hatırla Sevgili'de olan belgesel destek malzemesi burada yok) yansıtmak yerine, (sponsorlar üzerinden) sadece dönemin logo tasarımının görsel çözümüne yetişebilse de. İzliyoruz, dedik. Bu fazla dikkatli düzgün aile senaryosunun Canım Ailem'den tek eksiği neşe yerine hüznün bulutu değil; Yaprak Dökümü'nün tersine henüz trajedi eşiği geçilmedi. Dizide, alttan alta -biraz kartpostal gibi olsa da, net okunabilecek bir devlet resmi çiziliyor. Analiz konusu olarak, mahkemenin işleyişi ve günlük hayatı değişen dilene çaba harcanmış. Cumhuriyet balosunun hâlâ en önemli "sosyal event" olduğu bir darbe öncesinde, bir sonraki karede askerin ve polisin yönettiği politikacıların, mafya ile arabuluculuk yaparak bürokrasiyi kıvrması aslında alenen bugünün karmaşasının izdüşümü. Gibi. Mesela, Western tadında bakıldığında. Mad Men'i hatırlatan sinematoğrafik giriş hatırlandığında...

Dizide, Kemalist elitistler kızgın ve öfkeli, Müslüman esnaf ve ailesi (-ki seçmen demek, karakterimiz de başbakana katılır ve en az üç çocuk derdi), adalet peşinde; ve aşıklar, kimlik problemi yaşıyor. Dizideki temel motif bugünün aile ve hukuk terbiyesi; Mahir önce Salih olur, sonra Mahir'e geri dönüşür. Bu da tam da bugünün kafa karışıklığı değil mi? Karadayı adaleti bıçkın bıçkın ve arada kim gelirse karşısına -hötleyerek sağlıyor, derken; Cumhuriyet mirası Hakime Hanım'a tutuluyor. AKP trajedisi. Aslında en çok Kemalist'lerden onay bekliyor, en çok onlara kızgın çünkü en çok onlar tarafından dışlanmış; 3K Zerrin - kaçan kovalar kuralı, cicim... Kemalist rejimin darbelerle dejenere edilmiş ve ülkeyi yıpratan haline bir karşı eleştiri-hareket-olgu olarak ortaya çıkıp güven toplayan, daha sonra demokrasi yanlısı adımlarla sağduyulu bir kamuoyu kazanan ve hakıyla yükselen partinin bir eli otuz yıllık savaşı bitirecek kadar vicdanlı bir risk alırken, diğer eli halkını, misafiri ile birlikte biber gazına boğuyor. N'oldu, hani demokrasiye inanıyordun? Nerede gösteri ve protesto hakkı? Özgür Düşünce. İşine gelince bahar, işine gelince kış. Akıl İnsanlar listesine sanatçıları davet etmeyi biliyor ama sinemacısını polisine dövdürtüyor. İşine gelince sanatçı, işine gelince arka bahçe edebiyatı. Hiç unutmamak o bakanları... Artık, Yılmaz Hoca'dan bekliyoruz bir -Dr. Jekyll and Mr. Hyde adaptasyonu... Pin'i çözerek, bulur kim doktor-kim hasta.

Sayın yetkililer,

Kemalizm'in asker ve polis gücü ile kurduğu güç iktidarı ve darbe merakı, hepimize ders olmalı. Ki, bütün bu algıdan sonra Silivri'deki sert CHP tablosu ve Taksim'de AKP Hükümeti'nin kontrolündeki polis teşkilatının monopoli koruyarak, Emek Sineması'nda güç göstermesi aslında bugün elimizdeki kıymetini anlamadığımızı gösteriyor. Hâlâ iktidar ve muhalefet, eylem ve söylemleri ile ittikleri geminin dümenini tutamıyor. Tutarlı, kararlı ve adil bir yönetim talep ediyoruz. T.C.'li ya da T.C.'siz, burası Türkiye. Dünya'nın en güzel ülkelerinden, coğrafyalarından, tarihlerinden, dillerinden, kültürlerinden, insanlarından oluşan bir ülke... Bu ülke bu tabloyu haketmiyor. Muhalefet ve iktidar arasındaki çözümsüz öfke başka alanlara yansıyor ama onlar birbirlerinin çekimi olmaya kararlı ve inatla bu dalaşı sürdürüyor. Nasıl ki, insan en çok korktuğuna, aşık olduğuna ve nefret ettiğine benzemeye başlıyor; ruh halinin seviyesine ve akıl sağlığına bağlı olarak. Bunlar da,

birbirlerine dönüşmeye başladı. Mahkemeler ve meclislerde kavgadan başka bir şey yok. Kültürel ruh sağlığımızdan ve siyasi iklimimizden artık iyice korkmaya başladım. Zihinler o kadar dağıldı ki. Baharı sindiremedik diye korkuyorum. Bugünün mahkeme salonlarını, Meclis'in tartışma dilini, medya-devlet ilişkisini ele alalım. Hergün manşette vekiller, Nihat Doğan'ı geçtiler, Hülya Avşar ile yarışıyorlar. Kalan sayfalarda, patronlar, dedikodu ve katiller var. İntikam izleye izleye, kamera kayıtları hem en güçlü aile kayıtları hem de en tehlikeli ve mahrem anlar oluveriyor. Muhalefetinden iktidarına, teknolojinin vurmadığı, dinlemediği, korkutmadığı can kalmadı. Diziler bu yönüyle bizi nasıl da ele veriyor? Yazıldıkları karakterin yüzü olarak.

Karadayı benim için galiba bu nedenle daha ilginç. Yaklaşımındaki nostalji, plastik ama henüz kokmuyor. Daha bu mobil aygıtlar, İnternet mecrası ve küresel endişe yokken, herkes herkesi tanırken ama kimse kimseyi çıkaramazken, hayat başka bir seyirde idi. Bunu iyi aktarıyor. Darbeleşen mafya-devlet ilişkisi ve asker-polis-hukuk üçgeni, bugün hâlâ çözülemiyor. Sonunda içlendiğimiz yer, Yalan Dünya'daki Vasfiye'nin çuvaldız cümlesinde. Herkese işler. Herkese donk'lar. Herkesi çarpar.

Ne çektin be, Gülistan Türkiyem? Ya da Facebook'ta isminin başına ekleyenlerden araklayarak, Ne çektin be T.C. Gülistan?

FELSEFE POPİSİ YAZMAYA DEVAM EDİYOR;

"Rabia'nın Çok Acıklı Hikâyesi"

Hikâyenin gücü önemlidir. Her kim ki toplumsal bir analiz yapma iddiasına sahiptir, o toplumun hikâyelerine kulak vermelidir. Hikâyelerin gücü çok büyüktür. Toplumun ideolojisini hem anlatır, hem yaratır hem de yeniden üretirler. Bilimsel veri gibi sıkıcı ve kuru değildir, öğrenmesi kolay, dinlemesi zevkli ve aktarılması kolaydır. Hikâyeler -ister gerçek ister hayalgücü olsun- kültürsüz doğan çocuğu kültürleştirmenin ve ona kendi bildiğimiz doğru ve hakiki dünya görüşünü aşılamanın en önemli aracıdır.

Hikâyeler, özellikle Tanrısal bir dokunuşla taçlandırıldığında, koskoca bir toplumu harekete bile geçirebilirler. Veya tam tersi...

İşte bir örnek:

Geçenlerde takvim sayfasının arkasında okuduğum Rabia'nın hikâyesi beni bu yukarıda aktardığım düşüncelere sevk etti. Toplumsal kanaati genel-geçer bir olgu gibi nakleden bu hikâyeyi bilmeyenler için özetlemek isterim:

Rabia, yoksul ve kimsesiz bir kızdır. Köle olarak satılır, kötü muamele görür, çok acı çeker. En sonunda yaşlı bir adamın yanında köle olarak eşek gibi çalıştırılır. Ama Rabia, Allah'a dua etmekten hiç vazgeçmez. Ona -veya bu adaletsiz dünyanın haline- HİÇ İSYAN ETMEZ. Bir gece yine Allah'a dua ederken, Allah ona konuşur. Bunu gören efendisi onu özgür bırakır. Rabia da Hz. Rabia olur, ermişler arasına katılır. Tanrı yolundan ayrılmaz...

Bu hikâyeden çıkan ders nedir?

Bu hikâyeden benim çıkardığım ders, dünyadaki adaletsizliğe, insanın insana çektiği acılara ve yaptığı haksızlıklara, hukuksuzluklara, isyan etmenin yanlış olduğudur. Egemen sınıf tarafından üretilmiş bu hikâye ile başkaldırı doğru olmayan bir davranış olarak -Tanrı aracılığı kullanılarak ve böylece meşrulaştırılarak- salık verilmektedir. Yoksulluk, tarihsizdir. Hep vardır, hep var olacaktır. İnsanın insana yaptığı kötülük verili bir durumdur. Hep vardır, hep var olacaktır. Ezilen insansan eğer, tek yapabileceğin şey varlığı yokluğu belirsiz, transandantal bir 'yüce varlığa' yakarmak ve böylece senin acılarını paylaşan, anlayan bir büyük varlık tasavvuru ile dünya üzerindeki acı dolu yaşama dayanmaya çalışmaktır. Bu dünya üzerinde seni kurtarabilecek hiçbir güç yoktur. Merak etme, öldükten sonra çektiğin acılardan ve yaşadığın haksızlıklardan dolayı takdir göreceksin ve 'cennet' adı altında hayal ettiğimiz ve aslında var olmayan bir mekanda bir elin yağda bir elin balda yaşayacaksın.

Bu hikâye kimin hikâyesi? Sizce bu hikâye gerçekten yoksulların, acı çekenlerin, ezilenlerin hikâyesi mi? Hayır! Bu hikâye, egemenin, ezenin, muktedirin hikâyesi. Muktedirin ağzından, onun içinde yaşamaya alıştığı ve sürdürmeyi istediği dünyanın hikâyesi. Yoksulluğu tarihsiz kılarak, Tanrı imgesini kendine şahit koşarak, ezilene -bir metafizik 'varlık'tan başka- sığınacak hiçbir şey bırakmayan, daha doğrusu bırakmaktan korkan, muktedirin hikâyesidir Rabia'nın hikâyesi. Rabia, isyan etseydi, efendisine karşı mücadeleyi kazanabilirdi ve elindeki tek hayatta özgür bir kadın olmanın tadına varabilirdi. Hayır, Rabia'nın özgürlüğü isyan etmediği için ona bahşedildi. İşte, siz milyonlar!! Siz de isyan etmeyin! Bakarsınız, Rabia gibi Tanrı eliyle özgürleşirsiniz!

Arkadan pis pis sırttan efendiyi görür gibi oluyorum.

Marx, boşuna demedi. Din, ezilenler için vardır. Muktedirin ve egemenin dine ihtiyacı yoktur. Din, ezilmişlerin iç çekişi, kalpsiz bir dünyanın kalbidir... Din insanlığın afyonudur:

"Religious suffering is, at one and the same time, the expression of real suffering and a protest against real suffering. Religion is the sigh of the oppressed creature, the heart of a heartless world, and the soul of soulless conditions. It is the opium of the people."

Kurtuluş ve özgürleşme sadece bu dünyada olabilir. Ezilenin hikâyesini dillendirmek o yüzden çok anlamlı. Dinsiz bir dünya hayal etmektense, belki de, ezilenlerin kendi hikâyelerini anlatmasının ve nesilden nesile aktarmasının imkanını sorgulamalıyız. Egemenin çıkarını koruyan ve onun kötülüğünü meşru kılan bir Tanrı imgesine hiçbir kölenin, işçinin, emekçinin, işsizin ve çiftçinin ihtiyacı olamaz.

DIĞER YAZILAR:

<http://felsefepopisi.blogspot.com>

HAFTAYA MÜZE-ŞEHİR-PARİS

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Özür

Misal Adnan Yıldız 21.04.2013

Yazarımız sağlık durumu elvermediğinden bu hafta Güncel Sanat Defteri'ni hazırlayamadı.

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İçmişim başım dönüyor dönüyor

Misal Adnan Yıldız 28.04.2013

 İçmişim başım dönüyor dönüyor Sabahattin Ali'nin Ayran (1938) öyküsünden:

"... Küçük Hasan güğümü yerin ıslak kumları üzerine bırakarak rayları seyre daldı. Her gün yüzlerce adamı bilmediği bir yerden alıp bilmediği bir yere götüren bu upuzun ve sonu olmayan demirlerin arasında, gelip geçen lokomotiflerin bıraktığı siyah yağ lekeleri görülüyordu. Keskin bir düdük sesi ile irkildi. İstasyona gelen tren, kendini haber veriyordu. Lokomotif tam yağ lekelerinin üstüne geldi ve durdu. Küçük Hasan, kurulu bir makine gibi, güğümü ve maşrapayı yakalayarak trenin boyunca koşmaya ve başını pencerelere kaldırarak:

-Ayran, ayran, temiz ayran!- diye bağırmaya başladı. Yazın -buz gibi!- diye bağırırdı; şimdi, bu soğuk havada, sanki her ayran kelimesinin başında hâlâ o - buz gibi- sıfatı vardı. Kimse başını çevirip bakmıyordu bile. Trenin hemen hemen bütün camları kapalıydı, açık olan bir-iki tanesinde de boyalı saçlı, yün bluzlu kadınlar duruyordu. Küçük Hasan'ın gözleri, delecekmiş gibi, kapalı camlara dikiliyor ve bunların arkasında teneke maşrapadan ayran içebilecek insanlar; hali vakti yerinde köylüler, boyunbağısız esnaflar, izinli giden askerler, hasılı susamış kimseler arıyordu. Bir baştan bir başa üç kere koştu. Güğümün keskin kenarlı dibi ince bacaklarına çarpıp acıtıyor, fakat o, azıcık yüzünü buruşturarak:

-Ayran, temiz ayran!..- demeye devam ediyordu. Dört bardak, hiç olmazsa dört bardak satabilseydi. Buna mukabil alacağı on kuruşla eve bir kara ekmek götürebilirdi. Onun gelmesini, aç bir uyuşukluk içinde dört gözle bekleyen iki küçük kardeşinin hayali gözünden şimşek gibi gelip geçiyor ve o hep bağırıyordu:

-Temiz ayran... Temiz..."

Ayrarı içtik, ayrı mı düştük

Başbakan, -milli içkimiz ayrandır, dedi. İçecek diyecekti herhalde, zira içki Türkçe'de genellikle alkollü içecekler için, yani etanol (alkollü içeceklerdeki etkin katkı maddesi) içeren ve çoğunlukla fermantasyon işleminden geçmiş ürünler için kullanılır. Türk'ün Türk'ten başka katili yoktur -Bahçeli, bu ayran meselesine biraz bozulmuştur, diyorum. Hani milli içeceğimiz kıymızdı, ben tadını bilmesem de, öyle bilirdim. Bize öyle anlatmıştı, ortaokuldaki ülkücü tarih hocamız. Orta Asya'dan bu yana, at, avrat, silah ve kıymız. Oldu mu; iPad, ayran, Muhteşem Süleyman ve Hürrem. E Çelik de değişti, şizoid oldu. Zaten milli içecek de neyse. Rakı diyenler de çıkacaktır ama Ajda bardakta çaya n'oldu? İmaj hiçbir şeydir, susuzluk her şey, derim başka bir şey demem.

Zira Susurluk'tan beri ayran siyasi ajandamızda bu kadar metaforlaşmamıştı, geyiğe sarmamıştı. Ekşisözlük, Facebook ve Twitter alemlerinde hemen Aziz Nesin hatırlandı: "En güzel yaptığımız şey ayran; onu da yoğurdun içine su katarak yaparız..." Başbakan'ın gizli hayranı ve şarap gurmeh Özkök, ayran demeci üstüne - laiklik elden gidiyor diye, ertesi günü beklemeden; hemen yatsı ezanı, Züriyet'in internet manşetini tepeden tümnden ele geçirerek; -Tek Devlet, Tek Millet, Tek Bayrak ve Tek İçki yazdırdı, herhalde Başbakan'ına nazire olsun diye. Hani, ayran sevmeyenler de artık burnundan gele gele, zorla ayran içecek der gibi. Ayran içirilip, iyice uyutuluruz artık. Der gibi. O kadar da kötü değil be! Biz severiz ayranı!

Evet, Başbakanın tonunda hep bir, Gazi Meclis ve sonra onun bütün hayırlı icraatlarını baltalayan Tek Parti iktidarı var, sanırsın Tek Parti as Adams Family. Tamam, dönemin tarihsel gerçekliğinde; cumhuriyeti kuran ve Türkiye modernitesini inşa eden CHP ve Kemalizm, nasıl o zamanın siyasi ikliminde devrimci bir karaktere sahipse, bugün tersine muhafazakar, tutucu, kurduğu devletin tozlanmış, eskimiş ve kalıplaşmış hükümlerinden, kanunlarından ve nostaljisinden medet uman bir çaresizlikte. Gerçek hayatla, ifade ve fonsiyonla bağı kopmuş bu ideolojik miras artık hiçbir makyaj kaldırmıyor, hiçbir facelifting tutmuyor. Ama samimiyeti tartışılır AKP inandırıcılığının tonundaki en önemli etken de sanki burada gizli: Günün konusuna en kestirme çözümler, bağlamına göre değişen ayarlar. Her günün bir konusu var. Her sorunun tek bir çözümü. Pragmatik, liberal görünse de aslında -devletçi ve yenilikçi duyulsa da illa ki gelenekçi. Yani gündelik olanın metafiziği, eklektik bir sentez. Evet, geçen yüzyılın başında devrimci olarak kabul edilen ve bugün çöken ideolojilerin çözemediği, yarım ve mağdur bıraktığı; daha da beteri canını okuduğu en temel sorunları hâlâ çözemedik. Eşitsiz gelir dağılımı; devletin sağlık, eğitim ve hukukla ilişkisi; fikir ve düşünce hürriyeti... İşte AKP'nin gücü, bunların hepsine yılın 365 günü başka şerbet, başka merhem, başka ciklet... Napsın CHP bu yaratıcılık karşısında. Facebook'ta biri fırlatmış: Tayyip atomu parçalar mı?

Başbakan'ın Atatürk Orman Çiftliği'nde çocuklara bira içirdiler, hikayesiyle birlikte insan bir yandan da düşünmeden edemiyor: Bugün CHP'lilerin barış sürecindeki agresyonu, mesela Kamer Genç'in bakan, milletvekili geçtim; herşeyden önce bir kadına yaklaşım tonundaki öfke, küçükken içtiği biralardan mı? Fatma Şahin'e "Atatürk olmasa kimbilir hangi tarikat şeyhinin kaçınıcı hanımı olurdunuz?" demiş. Ayıp! Ben 40'ları, 50'leri bilemeyeceğim ama daha başbakana saray yapılma ihtimali olmadığından, hâlâ işleyen Atatürk Orman Çiftliği'nin dondurmasının tadını hatırlarım...

Her-bir-şeyler değişiyor; bunların argümanı aynı. Bir yanda, Atatürk olmasaydı, halimiz nice olurdu? Diğer yanda, dini bütün Mustafa Kemal tamam da, ah o komünist İsmet İnönü yok mu palavrası? Oysa bütün bu hengamede, unutilan yegane nokta bu provokatif çıkışının nerede, ne zaman yapıldığı! Yeşilay'ın düzenlediği bir etkinlikte konuşmuş Başbakan. Bağlama bakınca söyledikleri pek de anlamsız duyulmuyor. Ayrandan başka neden bahsedecekti ki? Zaten Erdoğan'ın hitabetini etkin kılan yanı, bağlamına göre şerbet vermesi.

Bunların üstüne geçen sene İstanbul'da Galeri Mana'da gördüğüm, şu aralar Künstlerhaus Stuttgart'ta devam eden solo sergisinde de yer alan, yazın Paris'e giderseniz Palais de Tokyo'da görebileceğiniz ayranlı bir güncel sanat işi beni gülümsetiyor. Cevdet Ereğ'in bir cam ustası ile birlikte, Anadolu'dan farklı (hayvanlara takılan ve bozkırda nerede olduklarını seslerinden anlamaya yarayan) çanları cam bardak şeklinde yeniden ürettiği; daha sonra bu nesnelerin sesini kaydedip tek bir ses çalışmasında soyutladığı ve bu çalışmayı bir iPod kullanarak, bütün araştırmayı da bir yerleştirmeye dönüştürerek sergilediği işi Cingil ya da haliyle aynı duyulan İngilizcesi'nde Jingle, ses ile görüntü; obje ile işlevi ve metafor ile referans arasında ilişkiler kurarak, düşünme, hayal etme ve kaydetme kalıplarımızı zorluyor. Hele Cevdet'e bu işin fikrini getiren, evde bardak kalmayınca ayran içtiği şarap kadehini de aralarına koyarak... O ayranın kadehteki izleri, çan sesleri ile ovalara, bayırlara dönüşerek... Ayranı, birayı geçtim... Ne içerçeniz için, sakın kafayla için ve bağlamınıza dikkat edin.

Lıkır Lıkır Güncel Sanat

Yazdıkça yazasım geldi bu hafta. Sağ tarafı, kimselere veresim gelmedi. Haliyle, milli içeceğimiz ayran ilan edilince, "o zaman, milli kokteylimiz de cacıktır" diye cümbüş patlatan Facebook gençliği seviyesizliği beni eski defterleri karıştırmaya itti. Dedim, alemi biraz güncelleyelim. İçelim, güzelleşelim.

İlk referans, Kanadalı sanat kolektifi General İdea'dan. 1969'da bir fikir olarak doğan ve sanattaki dahi rolüne karşı birlikte üretmeyi öneren kolektif 1994'e kadar (grubun iki üyesinin aramızdan ayrılmasıyla), resimden heykele, yerleştirmeden yayına hatta televizyon programına, farklı formlarda; gündelik olanın siyasi yanına gönderme yapan ve var olan politik dayatmaların hem parodisi hem de alternatifi olarak pek çok iş üretti. 80'lerde politik olarak dönemin sağ merkezietçi siyasi dengesine ve AIDS'in beraberinde getirdiği ayrımcı politikalara karşı ürettikleri, posterleşen, sadece sanat alanında değil, başka mecralarda da yayılan işlerinden biri de, Ari Germen temsili; masum bir çocuğun içtiği sütün Nazi bıyığına dönüştüğü fotoğrafik imajdı.

Feminist bir cümle ise, İsveç'ten... Ylva Ogland, resimlerinde Oracle imgesini yeniden üreterek, mum ışığının mimetik etkisinden, junkie babasının çocukluk imgesinden; votkanın ve altının bir ritüel olarak izleyiciyle paylaşıldığı kurgusal bir kavramsallıktan çıkardığı, komplike ve performatif işlerinde, aslında sürekli mitler yerine geçici, uçucu söylenceler üretmeye çalışıyor. Bir sohbetimizde, kurgusal ikizinden bahsetmiş; onu stüdyoya aramıza davet etmişti. Hatta aynı mizansen, arkadaşım Flash Art editörü Nicola Trezzi'nin onunla yaptığı bir söyleşiyi okurken, satırlardan yakalamıştım. Ogland'a göre, bu ikiz kız kardeş, resimlerde ve aynalarda maddeleşerek, aramıza katılır ve bu dünyanın bir parçası olmaya çabalar... Ogland, bunu aslında kavramsal olarak, sanatçının halet-i ruhiyesine bağlar. Bu kırılma anlarında kendi özel üretimi ve aslında bir sanat eseri olan ev yapımı votkası Snöfrid'i ikram eder... Lale Müldür'ümsü bir iklim. Esrik gerçeklikler.

2004 yılında, Kopenhag'ta üniversite öğrencileri ile birlikte tasarladıkları Ücretsiz Bira (Free Beer) Superflex adlı Danimarkalı sanat kolektifinin en sıkı işlerinden biri. Hatta bende de, 2008 yılında gittiğim Taipei Bienali'nden bir edisyonu var, evde kitaplarla aynı rafta durur. Superflex, biranın ücrete tabii olmamasını; yani, ücretsiz olarak etiketlenmesini, yazılım aktivisti, Richard Stallman'dan bir alıntı ile açıklar: "'Özgür yazılım, bir özgürlük meselesi değil, bir ekonomi önermesidir.'" Kavramsal çerçeveyi daha iyi anlamak için, "bedava bira" kavramını açarsak; mesele biranın ürün olarak bedava olup olmaması, dağıtılıp dağıtılması değil; biranın tarifinin bir çeşit açık kaynak (open source) olarak paylaşılması ve marka olarak herkese ait olmasıdır. Bu iş, devlet, alkol ve tütün üretmeli mi, sorusunun cevabı verilemese de; liberal devletçi anlayışın geçirdiği düşünsel dönüşüm açısından bakıldığında, belki; devlet, neyin, ne şekilde, kim tarafından ve nasıl üretildiğini nasıl denetler, sorusuna bir katkı sağlar.

Son olarak, Romanyalı Ciprian Mureşan'ın 2005 yılında ürettiği Choose isimli videosunda, masum bir çocuk önündeki bardağa Pepsi ve Coca Cola'dan azar azar doldurarak, kapitalizmin eşsiz karışımını elde eder ve iştahla Lıkır Lıkır içer. Doğu blogundan çıkan bu esprili video, iki rakip firmanın asla biraraya gelemeyeceği reklam dilini ve dünyasını alaşağı eder ve yerine bir tebessüm bırakır.

HAFTAYA Nihayet Paris yazısı

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Biraz Karanlık Biraz Aydınlık

Misal Adnan Yıldız 05.05.2013

 Biraz Karanlık Biraz Aydınlık Üstümüzden 1 Mayıs geçti. Ama nasıl bir kamyon, nasıl bir tır, nasıl bir acı. Herkesin yüzüne, sesine yansıyan bir kırılma hali. Görüntülerden, kayıtlardan ve fotoğraflardan asla unutulmayacak bir tarih. 1 Mayıs'ı kutlama geleneğini -kendiresmileştiren hükümet, siyasetinin artık değiştiğini gösteren kartlarından birini daha açtı. Sanki, hükümetin derdi, temelde psikolojik bir stratejiye dayalı; korku psikolojisinden beslenmekten vazgeçmiyor, devletin otoriter algısını değiştirmek istemiyor, belli alansal (territorial) meselelerde peşin hüküm veriyor. Taksim'in sembolik olarak demokrasi tarihindeki yerini biliyor. Kaleyı tutuyor. Başbakanı, bakanı, valisi sivil toplum örgütleriyle, işçi dernekleriyle ve diğer örgütlenmelerle girdikleri psikolojik savaşlarda hep aynı mesajı veriyor. "Ben ne dersem, o olur!" Ama ne acı ki, vurduğu, incittiği, korkuttuğu kendi halkı, kendi insanı, kendi oğlu/kızı. Bu aslında riskli bir siyaset stratejisi içermekte, çünkü tarih bize söylüyor ki; eşkiya dünyaya hükümdar olmadığı gibi, vatandaş devlet şiddetini asla affetmiyor. İktidar, darbecileri, 80 anayasasının anti-demokratik yapısını ve ulusalcı zihniyetin ayrımcı politikalarını –iyi kieleştiriyor ama kendi de polis devletinin bütün imkanlarını kullanarak, devlet terörü yaratıyor. Darbecilerden, teröristlerden ve katillerden ne farkı kalıyor? Şimdilik belki karanlık, ama bu ışıktan umudu kesmemize engel olamaz. Herkesin yazıp çizdiği bu konu, bende Rumi'de düğümleniyor: "Zulüm demiriyle taşını birbirine vurma! Çünkü bu ikisi, erkek ve kadın gibi çocuk meydana getirirler."

Gecikmiş, kısa ve karanlık bir Paris yazısı

Bir süredir Paris'te geçen bir haftada gördüğüm sergileri yazmak istiyordum. Kismetten öte Champs-Élysées. Kuşkusuz Fransız sanat geleneğinin illa Roland Barthes ile anılan, iki Eco bir Foucault paketlenen, kavramsalcılığı biraz fazla içine kapalı, sembolizm seven ve kendine bolreferanslı bir yanı var. Ama son yıllarda, kurumlararası rekabet, özellikle Belleville'de açılan yeni kuşak galerilerin yarattığı canlı sanat ortamı ve yeni bir küratöryel kuşağın artı sanat insiyatiflerinin ortaya çıkması Paris'te dinamik bir hava yarattı. Ne zaman Paris'e yolum düşse, karşıma mutlaka iyi sergiler ve projeler çıkıyor ama bu bahar gezimde, gerçekten çok iyi işleri görmek nasip oldu.

Musée d'Orsay'da, 9 Haziran'a kadar açık kalacak "The Angel of the Odd" ismini bir Edgar Allan Poe öyküsünden alarak, karanlığın romantizm geleneği içinde tema olarak, farklı anlatı formlarında nasıl işle(n)diğine yer veriyor. Goya'nın çizimlerinden Max Ernst'in resimlerine, gotik, şiirsel ve tiyatral mizansenlerde aktarılan hikayeler aslında insan doğasının, ruh halinin ve fantezi dünyasının artık gelenekselleşmiş, klasikleşmiş ve bir üslup haline gelmiş örneklerinde yeniden canlanmış. Resimsel öğelerin iyi seçilmiş heykel işlemleri içiçe geçtiği salon yerleştirmeleri, ara ara güçlü film malzemeleri ile kesilmiş. Faust'tan Frankenstein'a, Alman dışavurumculardan Hitchcock'un Rebecca'sına, Kuşlar'ına, sinema tarihinin unutulmaz filmleri, son derece iyi kurulmuş düzeneklerde sergileniyor. Resim, çizim, film ve yerleştirmelerde, tarihsel olarak kötünün,

şeytanın, korkunun ve acının nasıl çizildiği, kurgulandığı ve sunulduğu o kadar titiz bir planda sergilenmiş ki; ortaya psikanalitik düzlemde geri yansıyan ve kolayca okunan bir tarihsel okuma çıkıyor.

Bir başka karanlık sergi mekanı ise, Palais de Tokyo'nun sergi programı dahilinde, Mayıs'ın 20'sine kadar sürecek solo sunumunda, Joachim Koester'e ait. Sanatçı, insan doğasının vahşi yanını, rüya ile gerçekliğin sınırlarını ve bilinçaltını araştırıyor. Haiti danslarından yoganın beden hareketlerine, esoterik anlatılardan Peyote efsanesine... Tahta parçalarından yarattığı sergi mekanında, video yerleştirmelerinde, birinden diğerine geçerken, aslında katman katman kendi gerçeklik algımızda bir yolculuğa çıkıyor; ekran ve projeksiyonlardan geri yansıyan anlarda kendimize dönüyoruz. Sergi ellilerin başından, İngiliz ordusundan bir hikaye ile sonlanıyor. Bu, eşcinsel olduğu için yargılanan ve ordudan atılan, daha sonra gizemli bir şekilde ölen; psikoloji biliminde en önemli yapay zeka referanslarından Turing'e adanmış bir çalışma. Tarihten bir başka karanlık sayfa.

Son olarak, Louvre'da gerçekleşen Walid Raad sergisini atlamak mümkün değil. Paralel bir yayın ile sunulan "Preface to the First Edition" isimli projede, Raad 18. Yüzyılda ortaya çıkan "evrensel müze" kavramına odaklanarak, süreci geleceğin müzesini hayal etme çalışmaları üzerine kuruyor. 2014'te açılacak Louvre Abu Dhabi'de sergilenmek üzere, Paris'teki Louvre'dan gidecek İslam sanatları koleksiyonunun bu göçten sadece iklim açısından, fiziksel olarak değil, aynı zamanda psikolojik, kavramsal ve bağlamsal olarak nasıl etkileneceği üzerine görsel senaryolar geliştiriyor. Gölgele, yansımalar ve optik yanılsamalarla işleyen bu karanlık yerleştirme, Raad'ın Orta Doğu modern sanat tarihi odaklı diğer çalışmalarıyla örtüşen bir kavramsal çizgide... 2014'te Abu Dhabi'de gerçekleşecek Louvre açılışının kurgusal senaryosunu yazarak, müzede thriller etkisi yaratıyor.

Sanatçıya alanında tam destek: SAHA

Türkiye'de devletin kültür politikasında şeffaf bir yapılanması yok. Oysa pek çok ülkede, sanat konseyleri açık çağrıyla burslar düzenliyor; sanatçıların araştırma ve üretimleri, performans, kavramsal plan ve özgünlük üzerinden, profesyonel ve eleştirel mesafelerle çalışan jürilerden geçen kararlarla destekleniyor. Bizde güncel sanat adına olan biten ne varsa, genellikle özel sektörden gelen kaynaklardan desteklendi. Son iki yıldır, uluslararası görünürlüğü artırma amacıyla çalışan SAHA da özel bir girişim, ama sanat konseyi titizliğinde ve şeffaflıkla çalışıyor; kararları jürilerden, kurullardan geçiyor. Sanatçı araştırma, üretim ve yayın projelerini destekleyen SAHA'nın genel sekreteri Merve Çağlar ile konuştuk.

Adnan Yıldız: SAHA, nasıl bir ihtiyaçtan doğdu ve neden-nasıl kuruldu?

Merve Çağlar: SAHA karşılıklı konuşmaların sonucunda organik bir şekilde doğdu diyebilirim. Geçmişte projeleri münferit olarak destekleyen birkaç kişinin ortak akli sonucu oluştu. En başından itibaren çağdaş sanata destek veren ve vermeyi arzu eden kişilerle bir buluşma noktası yaratmayı hedefledik ve bunu kolektif bir harekete dönüştürmeyi istedik. Daha sonra kurumsal desteklerle bu kolektif yapı büyüdü. 2011 Ağustos ayında, SAHA adı altında benimsenen ilkeler doğrultusunda, seçici konumunda bulunmayan, tarafsız fonların yaratıldığı, bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir dernek ortaya çıktı. Sanatın başka kültürlerle iletişim içinde olması fikriyle, SAHA aracı bir rol üstlenmiş oldu. Kişilerin arka planda durduğu bir destek havuzu yaratmak,

sanatı ve üretimi ön plana koyan bir karşılıksız destek mekanizması geliştirmeyi istedik.

AY: SAHA nasıl işliyor; kimler başvurabiliyor ve nasıl kriterlerle destek alabiliyor?

MÇ: Üyelik aidatları, bağışlar ve kurumsal destekler derneğin yıllık bütçesini oluşturuyor, şu an itibarıyla 60 üyemiz ve üç kurum desteğimiz var. Bu bütçe derneğe gelen başvuruların değerlendirilmesi sonucu kabul edilen projeler ve geliştirilen işbirliklerine aktarılıyor. Uluslararası projeler kapsamında Türkiye’den davet edilmiş sanatçıların, küratörlerin, eleştirmenlerin adına kurumlar SAHA’ya başvuruyor. Burada özellikle belirtmem gereken nokta, sadece kar amacı gütmeyen kurumlara destek verebiliyor olmamız. Başvurular, başvuran kurum, söz konusu projenin kavramsal çerçevesi, itibarı, etki alanı, yarattığı olanak ve tutarlılığı gibi pek çok yönden değerlendiriliyor. SAHA’nın desteği kurum üzerinden başvuru alan proje kapsamında Türkiye’den katılan sanatçı, eleştirmen ya da küratörün projesine kişi veya kişilerin onayı alınması şartıyla aktarılıyor. Oldukça detaylı bir başvuru yapmaları ve imkanları olması halinde özkaynaklarından bütçe ayırmalarını talep edebiliyoruz. Fon yaratmanın ötesinde sanatçılara “fee” ödenmesini talep etmek gibi yaptırımlarımız olabiliyor.

AY: Türkiye’de devlet tarafından oluşturulmuş; başvuru ve karar süreci şeffaf, dünyada, özellikle Avrupa’daki gibi bir sanat fonu anlayışı yok. AKP hükümeti döneminde, sinemaya ve edebiyat açısından çevrilere sağlanan bir destek var. SAHA, özel bir girişim ama devlet yapısı ve Türkiye gerçekliğinde bu kadar büyük bir açığı kapatabilir mi?

MÇ: Evet yapılması, düşünülmesi gereken çok konu var ama hedefimiz açık kapatmaktan çok saha açabilmek. Sanat profesyonellerinin görevini ve yetkinliğini üstlenmeden, sistem dışı bir yapıda, sanat ortamımızın şu andaki gereksinimleri doğrultusunda kendimize bir yol çizdik. Maksudımız olanakları olabildiğince genişletebilmek, fırsatları çoğaltmak, olasılıkları artırmak. Bu duruşla yetkinlik ve kuvvet peşinde olmadığımızı da belirtmek isterim, mümkün olduğunca arka planda kalmayı diliyoruz, “sessiz destek” olabilmeyi başarabiliriz umarım. SAHA’nın karşılıksız olarak birarada duran insanlardan oluşan bir katalizatör görevi de işlediğini varsayabiliriz. Sanatçıların, bu ekosistemin üretkenlerinin yanında olmak bizim için çok önemli. Şeffaflık ise burada en temel prensip, bu nedenle isteyenlerin inceleyebilmesi için web sitesimizde tüm projelerimizi, üyelerimizin listesini, destek kurumları ve tüm gelir ve giderlerimizin takip edilebileceği yıllık denetim raporumuzu yayımlıyoruz.

AY: Üretilen projelerden, desteklenen sanatçılardan biraz bahsederseniz, nasıl bir panorama karşımıza çıkar? Kaç sanatçı ve proje, ne kadar sürede, nasıl bir şekilde desteklendi istatistiğinden; genel olarak SAHA’nın kurulduğundan beri gelen sürecine bakarsak, rakamlardan ilk okunan çıkarımlar ve öngörüler var mı?

MÇ: Ağırlıklı olarak başvuru usulüyle çalıştığımızdan panoramayı öngöremiyoruz. Fakat işbirliklerini araştırmalarımız ve görüşmelerimiz sonucunda biz geliştiriyoruz, bu noktada da olabildiğince geniş bir coğrafyaya yayılmak, farklı bölgelerde olanak yaratabilmek önemli. Milliyetçi bir kültür politikasıyla hareket etme fikrinden daha ziyade, Türkiye’den şu kadar sanatçıyı ve küratörü destekledik söyleminin ötesinde, uluslararası etkileşime fayda sağlama kısmı bizi heyecanlandırıyor. Bahsettiğin istatistiksel oran, bu destek mekanizmasına hangi ölçüde ihtiyaç duyulduğunun bir kanıtı olması açısından önemli tabii.

AY: SAHA'nın gelecek planları var mı, varsa neler? Uluslararası görünürlüğü'nün üretim desteği için önemli bir kriter olduğu düşünülürse, odak her zaman o yönde mi olacak sorusu akla geliyor. Güncel sanatın Türkiye'de İstanbul hatta İstiklal Caddesi merkezli olduğu eleştiri de düşünüldüğünde, Ankara, genel anlamda Anadolu ile ilgili planlar var mı?

MÇ: Sürdürülebilirlik ve devamlılık, hem bizim açımızdan hem de ekosistemin diğer paydaşları açısından çok önemli. Gelecekte diğer oluşumlar kadar bizim de var olmaya ve evrilmeye devam etmemiz gerekiyor. Görünür olma fikrinin ötesinde görünür kılmak ve üretime olanak sağlamakla ilgileniyoruz ve bu kapsamdaki projelere destek vererek, kurumlarla işbirlikleri yaparak, somut eser üretiminin yanında düşünce üretimine de katkıda bulunabilirsek ne mutlu bize. Uluslararası kapsam içinde Türkiye içinde faaliyet gösteren kurumlar da olabilir, hatta bu doğrultuda şu anda geliştirdiğimiz bir işbirliği programımız var. Kurulduğumuzdan beri gelen başvurular dahilinde İstanbul Bienali ve Mardin Bienali'ne üretim desteği verdik. Önümüzdeki günlerde Türkiye'nin farklı bölgelerinden desteklenecek projelerin çıkması ancak heyecanlandırır ve mutlu eder bizi. www.saha.org.tr

HAFTAYA BİRAZ BERLİN HAVASI

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mayıs sıkıntısı çabuk geçer

Misal Adnan Yıldız 12.05.2013

 Mayıs sıkıntısı çabuk geçer Son bir aydır mesaj ya da e-mail olarak gelen ya da yakın arkadaşlarımla konuştuğum bazı konular var. Güncel Sanat Defteri'ni en başından beri, kavramsal, tematik, eleştirel ve deneysel bir alan olarak tanımladığımdan ve kendi içeriğime ancak yetiştirebildiğimden, açıkcası sadece işimde-gücümde olduğumdan bu konuları araya sıkıştıramadım. Kendi içeriğimle kavruluyorum, ama işte -ah o her köşesi olanın illa yazması gereken kompozisyon ödevleri yok mu?.. Bu hafta, onlardan kaçmadan -biraz tavır koyalım istedim! Bir de yazarken, ister istemez tosladığım siyasi ajanda ve havadaki atmosfer basıncı var. Günün, haftanın bir özelliği var. İlla bir Belirli Günler ve Haftalar durumu var. Bugün de öyle böyle bir gün değil. Anneler Günü. Dini bir gelenekten kopup gelmemesine; cumhuriyetin yeşertmesine bağlı olmamasına rağmen, kapitalist modernitenin mutfak robotu satma stratejisi olsa da, bizim ailece kabullendiğimiz, sevdiğimiz, önemseydiğimiz günlerden. Anneler Günü sabahları güzeldir. Bize her gün sabah kahvaltı hazırlayan annemi, yılda bir kez de olsa, o gün biz uyandırırđık. Fırından yeni çıkmış,peynirli böreklerle. Babamın ciddiye aldığı ve elinden geldiğince hiç atlamadan anneme güzel sürprizler hazırladığı Anneler Günü'nde anneannelere, babaannelere ve halalara da gidilirdi. Senede bir gün yetmez ama evet! Bugün hâlâ Anneler Günü'nde annemi, anneannemi, teyzelerimi aramayı, düşünmeyi, hatırlamayı; anneleri tebrik etmeyi, anne (olmuş,) arkadaşlarımla buluşmayı ve çocukluğuma gitmeyi severim. Anneler Günümüz kutlu olsun. Dünyanın bütün anneleri ve çocukları için... Dünyanın belki TEK ölümsüz aşkı için!

Benim Annem Güzel Annem

Bilmediğim, hiç bilemeyeceğim bir his, deneyim ve sorumluluk annelik. Güzel Türkçe’de insanın çocuğuyla ilişkisi için “-canından bir parça olmak” kullanılır ya, bu kadar fiziksel olur tarifi. Ben şanslı bir çocuk oldum. Beni seven, hep yanımda destek olan, iyi bir annem var. Mücadele eden, güçlü ve akıllı bir kadın. Sevgi dolu. Kalbinden kötülük geçmeyen, toprak kadar doğal, hava kadar açık, su gibi berrak anneannem. Tülbentini yıkayıp asar, kuruyana kadar geçer küslüğü. Teyzelerim anne yarısı. Şerife, bana kuyruğumu hep dik tutmayı, Nimet hayal kurmanın zenginliğini ve Dudu içimizde saklı -çocuksu sevinci diri tutmayı öğretti. Komşumuz Gönül abla anne olsun diye dua ederdim; ben çocukken onun ağlaması bana dokunurdu. Sonra ne güzel çocukları oldu. İlkokul öğretmenim Narin’e adeta aşkıttım. O da, sağolsun beni oğlu gibi severdi. Annemin halaları, Gülten ve Müzeyyen halalar da; annemin babaannesi de, sonra akrabalar; Ülkü yenge, Gülten teyze, Şerife yenge, tanıdıklar, anne olan arkadaşlar; anne iken tanıştığım arkadaşlar... Anne olan kadınlar. Ne kadar güçlü, ne kadar güzel, ne kadar cesur olduklarını; fedakarlıklarını ve sevgilerini en iyi kendi çocukları bilir. Öfkelerini tanır. Acılarını anlar. En çok kendi çocukları kızar onlara; en çok kendi çocukları kırar. En çok kendi evladı incitir insanı. Kendi canı. Kendi kanı. Kendi ailesi.

Beraber yaşayan anne-çocukların hikayelerini dinlemeyi, anlamayı ve onlarla takılmayı severim. Annemle Sena’nın, Füsün’la Melike’nin, İrem ile Baha’nın, Perihan’la Melek’in, Ayşe ile Cihat’ın çok başka, çok ayrı ve çok kendi dünyalarında, karşımda birbirlerine sarılmaları, hayata dayanmaları ve ortak dünyaları beni büyüler. Anne ile çocuk arasındaki o kod, o şifre, o frekans, o titreşim...

Annemle aramdaki ilişki, zamanla hep değişti. Hiç tek bir seviyede sabit durmadı, hiç takılmadı. Her şeyi konuşamadık belki, ama konuştuğumuz zaman hiç kaçmadık. Belki erken anne olduğu için ya da kendini iyi yetiştirdiği için, bana her ihtiyaç duyduğumda sezgilerle hareket etmenin, refleksif düşünmenin ve dirayetin sınırlarını fısıldadı. Belki farkında olmadan, her seferinde orada olarak, ne kadar önemli bir şey yaptı. Bana güven, enerji ve ilham verdi. Ne olursa olsun, birinin orada olduğu bilgisi, her gencin büyürken, koşarken, düşerken en çok ihtiyacı olan protein, kalsiyum, vitamin. Elinden gelenin en iyisi, her türlü sınıfın, zenginliğin, maddi engelin ötesinde bir dünya hayali. Adaletin ve iyi niyetin bilgisi, insanın kendinde başlayan bir öğreti. Karıncayı ezmek, çiçeği boşuna koparıp atmamak, yerdeki ekmeği kaldırıp kenara koymak...

Nasıl çocuk yetiştirilir, hep tartışılıyor. Anne olarak, baba olarak insan kendini nasıl yetiştirir, kendini –çocuklarla birlikte- nasıl büyütür, hiç konuşulmuyor. Anne olmak, baba olmak için illa büyümüş gibi yapmak gerekiyor. Oysa, anladığım kadarıyla insan asıl anne olunca, babalık yapması gerekince, kendiyle yüzleşiyor. Kendi için koyduğu sınırları birgün biri gelip, kendi için yıkmak istiyor. O sınırlar mı, yoksa kendi canı mı? Bu soru, hep yankılanan seslerden oluşuyor. Yol boyunca hiç susmayan bir korna gibi, bazen düğün alayı neşesinde, bazen hastaneye yetişme telaşında, bazen bozuk çalıyor, bazen keyifle ötüyor. Ebeveyn olmak, önemli bir sorumluluk. Değerli bir deneyim. Zor bir hayat tecrübesi. Asıl gaye. Temelinde biyoloji. Evrimsel denge. İçgüdüsel. Benim annem, güzel annem.

Biriken sorulara ortak cevaplar

SANA YAKIŞTIRAMADIM!

-Neden hâlâ Taraf'ta yazıyorsun?

Yasemin Çongar'ın editöryel inisiyatifi ile tam sayfa çıkan Güncel Sanat Defteri, yine onun istifası ile durmuş, birkaç aylık aradan sonra Oral Çalışlar'ın nazik daveti ile yeniden başlamıştı. Beni sadece Taraf'ın zaman içinde siyasi olarak nasıl dil/söylem/dil değiştirdiğinden - ya da yok misyonunu tamamladı yok son kullanma tarihi geçti mevzusundan çok, Türkiye'nin nasıl değiştiği, iktidarla ilişkisi ve dönüşümün yönü ilgilendiriyor. O nedenle, beni her gördüğünde bana yeni icatlarla takılan arkadaşlar (N'aber yandaş medya? Ooo cemaat nasıl? Hoca, toplum için sanat mı, yoksa barış için sergi mi, hatta demokrasi için bienal mi?) bilir... Kendimi hiçbir zaman (cinsel, dinsel ya da tinsel tercihlerimden siyasi, şahsi ve keyfi seçimlerime kadar) tek bir noktadan tanımlamadım. Herşeyin içinden geçen, öğrenmeci bir hayat deneyimi peşindeyiz. Taraf'a gelince... Gazete ile uzaktan seviyeli bir ilişkim var. Yazılarımı email ile gönderiyorum. Gazeteyi hard copy alamıyorum bile, bu aralar yaşadığım şehirlerde, mesela Berlin'de, Stuttgart'ta, Paris'te satılan Türkçe gazeteler arasında raflarda yok... İnternet'ten kendi sayfama bakıyor, illa ki Murat Belge'yi okuyor ve olan biteni herkes gibi medya sitelerinden takip ediyorum. Gazeteyi sadece bir kez ziyaret ettim; ama çalışanları ve ortamı çok sevdim. Bana yakın, tanıdık ve iyi geldi.

Yasemin'in gitmesi ile mecburi bir tavırla yazıları sonlandırırken, çok üzülmüştüm. Oral bey de, fikir olarak tam sayfaya sahip çıkarak beni motive etti. Hâlâ yazıyor olmam, ne ona karşı bir tutum ne de barışa karşı demokrasi! Ben kutuplardan çok, aralıklardan beslenirim. Evet, duyduğum kadarıyla, Çalışlar'ın editöryel alanını zedeleyen bu son tavır ben de problemli buluyorum. Ammavelakin onun karşısına koyulan Düzel'in "sözde-Sözcü'lüğüne" de inanmıyorum. Tesadüfen olaylardan önce kendisinin Selahattin Demirtaş söyleşisini okumuş, hasta yatağımdan tebrik etmişim. Hemen geri dönen Düzel'in kendini basında eksik olan bir yetkinliğe adanmasına hep saygı duymuşumdur. Ahkam kesmektense, görüş ve tavırların aktarılması için söyleşi tekniğini geliştirip, önemli bir alan açıyor. Dinlemeyi öneriyor. Sadece bir adamı, tek bir sesi, tek otoriteyi değil, çoğul bir birbirini duyma ve dinleme halini... Basında iyi röportaj yapan o kadar az insan var ki... Hemen herkes aynı şeyleri yazıyor, yazılar da ortalama aynı uzunlukta ve sıkıcılıkta. Hastalığıma denk gelen -Taraf'tan bir daha gidip gitmeme, daha doğrusu patrondan gelen müdahaleyi yutup yutmama konusunu tartarken, ki gazete ile maddi bir ilişkim yok; galiba benim kantar Murat Belge çekti. Zaten yazıları siyasi olarak benim için her zaman pusula gibi... Dışarısı cehennemken, bu sayfanın varlığı hâlâ bana umut veriyor ve bu da, bir sorumluluk hissi getiriyor. Yani, içeriğine karışılmadığı sürece, Güncel Sanat Defteri burada devam edecek.

EN ÇOK SORULAN SORU

-Neden daha sık portre yapmıyorsun?

Emine Sevgi Özdamar ve Şener Özmen portreleri ses getirmişti. Pek çok farklı yerden aynı soru geliyor, -neden daha sık portre çıkarmıyorsun diye (?). İstiyorum, ama portre (her kimse, -o insanı çizmek) için ilk bir arzu fişegi çakmalı, bazı sezgiler olmalı ve illa doğru zamanlama. Kafamda bir liste var ve bu listeyi portreleştirirken, odaklanmak istediğim, aralarındaki benzerlik: Tavrın, tutumun ve kanaatin pratiklerinde ve çalışmalarında net okunduğu eleştirel düşünce mekanizmaları! Portre yazılarında ilgimi çeken bu.... Portre demişken, bu hafta uzaktan güzel bir haber geldi. Portre, resimden sinemaya; her zaman yenilenen, geleneğinin güncellendiği bir form. İstanbul'dan Berlin'e göçen Aykan (Safoğlu), son ürettiği kısa filmi 'Kırık Beyaz Laleler'de Amerikalı aktivist, yazar, şair ve oyun yazarı James Baldwin'ın İstanbulla ilişkisi üzerinden; eski fotoğraflar, ikinci elden hatıralar ve sembollerle kendini ne güzel anlatmış, zamanın ölümsüzlüğünü ne güzel tariflemiş ve aslında yazarla ilişkisini hem onun hem de kendinin hareketli portresine dönüşürmüş. İçinden Gülriz Sururi'den

Engin Cezzar'a, Türkçe Hamlet'ten Boğaz'a neler neler geçiyor... Bu tatlı masaüstü filmi, geçen hafta Almanya'nın en iyi kısa film festivallerinden Oberhausen'den büyük ödül aldı. Helal. Hatta ablan kurban olsun sana ve sefan olsun.

GÜNCELLE BENİ

-Bu aralar ne okuyorsun, çalan şarkı ne, hangi filme gitsek?

Bazı arkadaşlar diyor ki, illa ki hep içinden Kuzey geçen, Cosmopolis ile Drive'ı karşılaştıran, Orhan Gencebay'lı yazılar da olsun. Aslında düşünmüyor değildim, yavaşak kavramsallıkta bir David Bowie "The Next Day" albüm yazısı, son filminden kelli - senle sonumuz n'olcak Ryan Gossling adaması ve bir Gülşen pırtlatması. Gülşen'e yerim var gibi. Evde temizlik ya da yemek yaparken, koşu bandında ya da online banking filan feşmekan hallerde illa ki Türkçe sözlü hafif müzik dinlemekten başka çaresi olmayan, ilk gençliği 90'lar kurbanı bu kardeşiniz kendisinin son albümünü pek beğendi. Sezen Aksu, Ajda Pekkan, Tarkan'dan kalorisiz, bol yeşillikli, taze mevim salatası yapsak sonuç Güls, en olurmuş,. Gibi. Ozan aşka gelmiş. Bir zamanların Onno-Sezen tonunu hedeflemiş, Gülşen, Olympia'da çıkan Ajda kadar fresh! Tarkan oynaklığı. Bazı şarkılarda, mesela "Ne düşünürsen o olur"un girişinde, bayıldığım "Acısı bile bal"da, sanki Sezen'in doksanlarda burnundan söylediği, genzinden çıkan o seslere o kadar yaklaşılmış,ki... "Kendine Müslüman" ve akustik "Seyre dursun aşk" iyi söylenmiş,. I love Kardan Adam.

BİRAZ BERLİN HAVASI İYİ GELİR DEDİK AMA...

-Yine sergi göremedik, yine sanat göremedik!

Berlin'de önemli sanat kurumlarından KW'nin yeni direktörü Ellen Blumenstein devraldığı kurumu sanatçılarla birlikte dönüştürmek amacıyla, "Relaunch" ismiyle, ağustos'a kadar sürececek bir proje başlattı. Mekana ve kuruma yeniden bakmayı öneriyor; bu süreci sanatsal pratiklerin geri bildirimiyle ve performatif bir yaklaşımla çalışıyor. Hemen hemen bütün galerilerin sergilerini aynı anda açtığı ve ortak event'lerle ortalığın şenlendiği daha geçen Gallery Weekend cumartesi açılan bu serginin kavramsal yanı, küratöryel yatırımı ve kurum üstüne düşünen güçlü yanları olsa da...

Geçen Berlin Bienali'nden beri bu kadar kalabalık bir halde biraraya gelmeyen Berlin sanat toplumu, KW'de Nedko Solakov'un küratörle tartışmalarını mekana işaretlediği notlarından başka bir şey göremeyince, sanki yine toplu bir hayal kırıklığına uğradı. Politik sanat sorunsalını çalışan, formal dili epey problemlili ve eleştirmenlerin uzlaştığı üzere eleştirel anlamda izleyiciye geçmeyen, haliyle pek işlemeyen geçen bienalin estetik formuna tepki duyan isimler mekandan "KW'de yine sanat göremedik" diye ayrıldı. Bazılarına düşünmek, hayal etmek yetiyor. Bazıları illa ekmek arası köfte istiyor. Arası yok mu?

DEDİKODU YOK MU?

-Bu çok abiye, ben daha sportif bir şey arıyorum!!!

İstanbullu sanatseveri de okşamazsak, koca sayfayı haram ederler. Bu aralar beni en çok güldüren dedikodu İstanbul'dan... Meğer First Lady'ler, Holding Veliaht'lar, Toplayıcı Patronlar, Hürrem Sultan'lar, Muhteşem Elitist'ler aynı ressamdan peşpeşe resimler alıyormış. Frankfurt- İstanbul arası yaşayan ressamımız herkes tarafından sevilen, sayılan bir isimmiş. Şöyle iyiymiş, böyle canmış. Sadece renkli yuvarlak halkalardan oluşan bu pop resimler niye bu kadar peynir ekmek gibi satıyor diye sorduğumda, akıllı bir galerici arkadaşım hemen büyük bir özgüvenle cevaplamıştı: "İzleyicinin, pardon müşterinin hayal gücüne alan açıyor, nasıl mı? Mesela, resimden, sanattan anlamayan ama resim ile birlikte sınıf, arkadaş, flört, ilgi, yemek daveti, sanat ortamı ve galeri havası satın almak isteyen her Kart- Finans/sonradan Mrs. Hype, bu renkli yuvarlaklara bakarak rahat rahat konuşabiliyor, ortadan sanattan anlamıyorum derdi kalkıyor. Duyanlar var... Mesela 'canım, bu benim ofis için fazla abiye; bana sportif bir şey bakalım...' diyormuş, sadık bir izleyicisi, pardon müşterisi..."

HAFTAYA İLK KEZ ATINA

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Berlin ve İstanbul'dan sonra Atina

Misal Adnan Yıldız 19.05.2013

Berlin ve İstanbul'dan sonra Atina İstanbul'daydım. -Benim içinuzun sayılacak bir aradan sonra ilk kez. Kısa kaldım. Yağmurlu geçen birkaç gün, hava kapalı. GS-FB derbisinin bütün atmosferi kapladığı bir basınç, gencecik bir taraftarın ölüm haberi. Bütün şokuyla ve çok uçlu siyasi sorularıyla kocaman bir manzarada, nasıl başedeceğimizi pek bilemediğimiz Reyhanlı felaketi. Bir tarafta, "Atatürk Ortadoğu'ya boşuna bulaşmamıştı!" konulu kompozisyonlarla sallanan Kemalist parmak, diğer tarafta dış politikasındaki siyasetine toz kondurmayan fakat belli ki daha derin bilgi kaynağı ve uzman görüşü ihtiyacı olan ama kendine fazla güvenden bunu dile getirmeyen baskıcı iktidar. Ya Reyhanlılar üstüne konuşulanlar... Hiç kapanmayan Sünni-Alevi meselesi. Üstüne gelen medya fenomeni: Önce delil olabilecek malzemelerin tedbir altına alınması gerekçesi ile koyulan ve sonra geri çekilen haber yapma yasağı. Yeni anayasanın imkânsızlığında var olanın geçerliliği de siliniyor ki, elimizde alınan haber alma özgürlüğü. Diğer yanda -gerçek olan ne, kim doğru söylüyor, laik cepheyandaş medya ve acaba ne kadar kafalanıyorum şüphesi? Sığınmacıları linç ettik mi (?) sorusu. Savaş çıkacak mı (?) korkusu. Amerika nereye saldıracak lotosu! İran mı, Suriye mi? Demokratlar iki sezon sonra Cumhuriyetçilere sadece Amerika'da mı dönüşüyor? Meseleye daha global bakalım, küresel felaket senaryolarını açalım histerisi... Dünyada kaynaklar azalıyor ama insan nüfusu hiç bu kadar artmamıştı tartışması. Hakikaten insan hayatı hiç bu kadar uzamamıştı, bu kadar az çatışmanın olduğu bir dönem var mıydı tarihte daha önce, o kadar kötü değil durum ama savaş çıkmazsa, birileri genetik olarak tasarlanmış ve yayılmak üzere bir hastalık tasarlamazsa, en fazla 50 sene sonra, belki daha erken su kavgası, yiyecek kavgası hatta hava kavgası olacak kasması... Uzayan bir karamsarlık tablosu.

Atina'dan Fuar Notları

Birkaç günlüğüne ve ilk kez Atina'ya uçtum. Geçen sene krizden dolayı gerçekleşmeyen fuar bir sene daha mola (gap year) almak istememiş, tamamen ortadan kalkmamak için, direnmeye karar vermiş. South Dergisi'nin editörlerinden, Kunsthalle Athens projesini yürüten küratör arkadaşım Marina Fokidis, gerek uluslararası katılımcılardan oluşan ("Open Form" başlıklı) grup sergisi gerekse kabaca –kurum mu bienal mi?- sorusuna odaklanan, küratöryel yatırımın yönünü araştıran ("Symposia" isimli) seminerler serisi ile memleketi Atina'ya küresel bir perspektif getirmeye çalışıyor. Özellikle kriz anlarında, ekonomik ve siyasi bunalımlarda; insanlar ve toplumlar daha çok içine kapanıyor ve kuşkusuz havada karanlık bulutlar dolaşırken, herkes kendi paçasından asılırken... Başka toplumlara, örnekler ve modellere odaklanmak iyi geliyor. Fokidis, güneyin, ılıman iklimlerin ve Akdeniz bitki örtüsünün sadece coğrafi bir sınır ve fiziksel bir gerçeklik değil, ama aynı zamanda bir ruh hali, toplumsal psikoloji ve potansiyel dönüşüm yaratacağı inancıyla, hem dergisinde hem de pilot kurum denemesi (Hans Ulrich görse en güzeli buymuş diyeceği) Kunsthalle'sinde inandığım işler yapıyor.

Bir ara ilk günkü seminerde, izleyicilerden yükselen "Neden uluslararası küratörler ve koleksiyonerler Yunanlı sanatçılarla ilgilenmiyor" sorusuna, daha doğrusu sitemine Fokidis sert bir yanıt verdi: "Devlet, sanata, özellikle güncel yatırım yapmadı, yapmıyor, artık hiç yapamaz. Yunanlı koleksiyonerlerse, Jeff Koons, Charles Ray, Cindy Sherman gibi zaten çoktan kariyeri oturmuş ve işleri astronomik meblağlara satılan sanatçıların peşinde ya da taklitlerinde... Hiçbir zaman buralı sanatçılara ve buradaki üretime destek olmadılar... Sanatçıların özgüvenini zedeleyen bu durum, zaten destek görmeyen ve yalnız kalan sanatçıları giderek güvensiz, kötü ve odaksız işler üretmeye ve kısır tartışmalara takılmaya mecbur kaldı..."

Fuarlara bayılmadığımdan, ara ara şehre kaçtığımda... Kapanan dükkânlar, asık suratlar... "Trafik sorununu biz değil, kriz çözdü" diye işi geyiğe vuran taksiciler... Özellikle belli bölgelerde, güpegündüz sokakta koluna eroin enjekte eden; agresif bir tonda dilenen ve evsiz, işsiz, güçsüz insanları, gençleri görmemek imkânsız. Yerelden konuştuğum arkadaşlar, bu kesimin giderek arttığını, insanların kendi hallerine ve çaresiz bir halde ortada bırakıldığını söylüyor. Aralarında -krizden önce- evi, işi ve ailesi olan ve çoğu orta sınıf ailelerden gelen -belki bu yüzden sokağa dayanıksız- insanların bulunduğu bu giderek büyüyen kalabalığın en temel ihtiyacı umut, dünyanın en eski medeniyetinin mirasçısı Yunanistan'da tükenmiş gibi görünüyor.

Akşam üzeri, Art Atina davetlisi, konuşmacısı veya katılımcısı olarak gelen uluslararası bir grupta; bizi evlerinde ağırlamak ve koleksiyonlarını göstermek isteyen, Yunanistan'ın ünlü koleksiyonerlerinin davetlerine icap ediyoruz. Dakis Joannou'dan, DESTE Foundation'a, oradan Ninneta Vakefia'nın kişisel koleksiyonuna; büyük boyutlardan seri halde toplanan işlere, müze gibi evlerde yaşayan bu çok zengin insanların hayatlarını dikizliyoruz... Aradaki sınıfsal uçurumun giderek arttığı, sanatın da zaman zaman en iyi leke çıkaran çamaşır suyu işleviyle metalaştığı mesafesizlikte; kendi pratiklerimizden yola çıkarak durumu, hayatı ve her şeyi sorguladığımız kısa anlar elbette Venedik, İstanbul ve Basel planları ile kesiliyor...

Atina, ilk ayak bastığımdan itibaren, Roma gibi, İstanbul gibi, enerjisiyle beni mistik bir genetik tarihe bağlayan bir şehir. Çok gerçek. Çok güzel. Talan Dünya'ca ÇOK SERT!

Kâh orada kâh burada!

BERLİN'DEN / THE KNİFE IS BACK!

Stockholm'den müzisyen arkadaşım Olof Dreijer ile birlikte geçmişte iki kez ses odaklı çalışmalar ürettik; ilki İspanya'da bir sergi kapsamında Amazon ormanlarından topladığı, hiç elektronik bir kayıt içermeyen seslerden gerçekleştirdiği ve özel baskı olarak ürettiğimiz "Echoes from Mamori" idi; ikincisi ise, Berlin'de gerçekleşen "Correct me if I am critical!" sergisi dahilinde oldu. Kızkardeşi ile birlikte ürettiği The Knife projesini duymuşsunuzdur. Hele Olof'un Kreuzberg'ten ghetto oğlanların, ve dünyanın en güzel travestisinin arasında dans ettiği "Pass this on" ise mutlaka dikkatinizi çekmiştir. Yeni projelerinden önce, iki kardeş uzun bir süre kişisel denemelerle ve kendi projeleri ile uğraştı. Bir zamandır etrafta bulunan yeni The Knife albümü, öncekiler gibi İsveçli elektronik dans trendine oynamıyor. Aradan geçen zamanda, akustik ve elektronik arasındaki değer değişimine, mistik ritüellere ve dönüşen kimliklere odaklanan ekip, sonunda Berlin'de ilk performansını verdi. Biletler tükenmişti, arkadaşlar beraberdi.

Arkadaşımız diye bana gelip, "canlı söylemediler" filan gibi abuk subuk laflar edenler oldu; ben de "Keşke Depeche Mode'a gitseymişsiniz" filan dedim ama aslında "Shaking the Habitual" isimli, performansları hakikaten risk alınmış, dans ve koreografinin deneysel-kavramsal, amatör-profesyonel ve ritüelistik-introspektif eksenlerde değiştiği acayip bir gösteri idi. İşlevsiz entrümanlar, sürekli dönüşen bir sahne ve alan tarifi, müzikle beraber hareket eden ve aslında izleyiciye dönüşen ekip... Perde arkasında ise, uzun yıllardır Olof ile beraber olan, Stockholm'ün alternatif mekânlarından Konsthall C'nin eski direktörü, küratör arkadaşım Kim Einarsson var. Tıpkı Konsthall C'deki gibi, herkesin eşit ücret aldığı, kadın çalışanların çoğunlukta olduğu ekip, bir sonraki gösterileri için Kopenhag'a yola çıkmadan arkadaşları ile sahne arkasında kısa buluştu. Kim'e göre, maçoların domine ettiği konser organizasyonu pazarında, kadınların ağırlıkta olduğu ekibi çok zorlanmış çünkü hemen her mekânda "Bu ekip bu sahneyi nasıl kuracak?" önyargısı var. Ona göre malzeme, acayip bir iş bölümü sürekli dönüşen beden dili ve bununla ilişkili düzenlenmiş bir koreografi... Keşke İstanbul'a da gelseler!

Kendine has parti haritası ile Berlin zaten, hem müzik hem de dans olarak The Knife'a iyi geldi; çoğul kimlikleri, eski hayranları, uzakta yaşayan arkadaşları buluşturdu.

Eski kayıtlardan: <https://soundcloud.com/olofdreijer/echoes-frommamori>

İSTANBUL'DAN / SARAYIN İMGELERİ

Beyoğlu'nda gözüme takıldı. Üzerinde çalışıldığını daha önce duyduğum bir inceleme, meğer Ocak ayında çıkmış. Emine Fetvacı'nın "Sarayın İmgeleri" isimli çalışması ya da inceleme kitabı diyelim, önemli bir eksiği dolduruyor. İlk olarak, tarihe nasıl bakıldığını sorgulamak üzere yola çıkıyor. Fetvacı, resimli tarih kitaplarının Osmanlı saray kimliğinin oluşmasına nasıl katkı sağladığını inceliyor.

Tarihin içindeki kurgusallık değerleri düşünüldüğünde, aslında Osmanlı'da kimlik, hanedan, devlet yapısı ve saray geleneği gibi tartışma başlıkları açısından şimdiden iyi bir referans kitabı olacak! Özellikle 16'ncı yüzyılda sayıları giderek artmaya başlayan ve saraya bağlı kişiler tarafından; yazılı ve görsel kayıtlar olarak üretilen eserlere yeniden bakarak, kendini yeniden üreten bir kimlik inşasının izinden gidiyor. Kitabın çok sıkı bir görsel dizimi var. Püfür püfür esen Osmanlı modasında, cereyanda kalmadan, Osmanlı'nın hayalgücünü deşen bu kitabı alın!

DİYARBAKIR'DAN / ŞENER ÖZMEN'İN KİTABI ÇIKTI!

Haberini aldım, acayip sevindim, elime geçmedi ama kayıtsız da kalamadım. Torpil yapıyorum, basın bültenine aşağıda yer veriyorum, hem de virgülüne dahi dokunmadan...

"Şener Özmen'in Uykusu Bölünenler'i Lîs Yayınları'ndan çıktı. Rojnivîska Spinoza – Spinoza'nın Güncesi (2008, Lîs), Pêşbaziya Çîrokên Neqediyayî – Bitmemiş Öyküler Yarışması (2010, Lîs) adlı romanları ve son olarak da Keleh-Kale (2012, Lîs) adlı öykü kitabıyla, Kürtçe edebiyatın içinde kendine özgü dili ve üslubuyla apayrı bir yer açan Şener Özmen, çağdaş Kürtçe edebiyata ve Kürtçe edebiyatın temel metinlerine kapı aralayan yeni kitabı Uykusu Bölünenler'le ((2013, Lîs) kafa yormayı sürdürüyor. Uykusu Bölünenler, Özmen'in minör okumalarıyla, yaşayan yazarlarla yüzleşmesi ve kendi kuşağıyla dil, yazınsal arka plan ve entelektüel pratikler üzerinden hesaplaşmasının da bir ürünü. Kürtçe edebiyatın geniş ve içeriden bir bakışla çekilmiş portresinde Özmen; Dilawer Zeraq, Mîran Janbar, Kawa Nemir, Îrfan Amîda gibi, çağdaş Kürtçe edebiyatın yaşayan önemli figürleri ile gerçekleştirdiği ve Kürtçe edebiyatın dil, çeviri, kuşak ve tarihselleştirmeye ortaya çıkan temel meselelerine ışık tutan söyleşileri ve çevirileriyle, aynı zamanda okurla, Kürtçe metinler arasındaki o uzun mesafeyi de, kısaltmayı umut ediyor. Özmen, klasik Kürt edebiyatından Mele Mehmûdê Bazidî'nin Adat û Rusûmatnameyê Ekradiye-Kürtlerin Örf ve Adetleri kitabından (2010, Lîs) Kürtlerin gündelik hayatına dair derleyip, çevirdiği pasajlar, bununla birlikte Osman Sebrî, Qedrî Can ve Nûredîn Zaza gibi çağdaş Kürt edebiyatına yön vermiş avangart yazarlardan çevirdiği öyküler ile, modern Kürtçe edebiyatın yaslandığı temel metinlere göndermeler yapıyor. Kürtçe edebiyatın kanonlarından biri olan Heciyê Cindî'nin kült romanı Hewarî'den, Kafkaslar'da yaşayan Yezîdî Kürtlerin yazınsal yol alışlarını, okurları için görünür kılan yazar, Kürtçe şiirin mihenk taşlarından biri olan Lal Laleş'in şiirlerini, genç kuşak öykü yazarlarından Amed Çeko Jîyan'ın ilk öykü kitabı Varjabed'i ve Yaqob Tilermenî'nin bildirisini de unutmuyor. Uykusu Bölünenler, okurlarını, çağdaş Kürtçe edebiyatın konuşulduğu ve tartışıldığı mekânlara bir acı kahve içmeye davet ediyor."

HAFTAYA: ANNE, BEN GADDAR MIYIM?

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gidiş-dönüş: İstanbul-Berlin

Misal Adnan Yıldız 26.05.2013

 Gidiş-dönüş: İstanbul-Berlin Hiç pazartesi sabah uçuşlarına rastgelmediyseniz anlayamayacağınız türden bir "Manic Monday" sendromunu, pasaport kontrolünde duran, bizi heran seksenlerden bir Wham video klibine ışınlayabilecek kadar özenle seçilmiş genç polisleri; uyku tulumlarıyla koltuklara - valizlerinin üzerine ayaklarını uzatarak kıvrılan ve ortama bir mülteci kampı havası, haliyle de bu postmodern mekanla zıtlaşan siyasi bir anti-estetik getiren "fuckedup" yolcuları; ayakkabı boyacılarının cam yüzeylerden yansarak heykelleşen, süperoryantalist ve şaşıklı tezgahlarını; yarattığı 'thriller' hissiyle şehre bu konuda Agatha Christie'den beri en büyük katkıyı yapan otoparkı, Türkiye'nin en sosyal devlet memurlarının oturduğu "yurt dışına çıkış harcı pulu" aldığınız o vezneyi... İstanbul'un Avrupa Yakası'nın merkez noktasını Beşiktaş alırsak, oradan arabayla 45 dakikada; Taksim'den Havaş'la 10 TL'ye kendinizi işte böyle bir global kültür cennetinin

ortasında bulabilir, bu nezih ortamda viskinizi mutlulukla yudumlayabilirsiniz. Büyüklerim, bunları size anlattığımyı duysa beni azarlar, 'şükretmemi' talep eder. Onların yurtdışına çıkış (ya da çıkamama) anıları hiç bitmez; yurt dışına çıkış izin kağıdından pasaporta döviz kaydettirmeye kadar yığınla anekdot anlatılır. Belki de Dış Hatlar Terminali'nin bu hali Leman'dan, Gırgır'dan tanıdık bir havaalanı gibi, Türkiye'ye dair her şeyin içine kolayca girip, çıkabileceği sıradanlıkta bir 'ortak alana' dönüşmüş; o nedenle de mimari bir üslup ya da bağlama duyarlı bir imza gerekmiyor bize. Kendisi en baskın bağlam.

Kendi geliştirdiği kanatlarla uçmayı başaran ilk insanlardan birinin, bizim topraklardan çıkması bana her zaman ilham verdi. Bu yazıya başlamak için, onun hikayesinden başka kanat takamazdım. Hezarfen Ahmet Çelebi'nin, İsmail Cevheri'nin araştırmalarını geliştirip, Galata Köprüsü'nden Boğaz'ı geçerek, Üsküdar Doğancılar'a inmesinin ardından tamı tamına 377 yıl geçmiş. Bu cesaret hikayesinden bize, bugüne kalan en somut kayıt Evliya Çelebi'den. Zamanın padişahı 4. Murat'ın onu Cezayir'e sürerken ettiği laf: "Bu adem pek havf edilecek bir ademdir, her ne murad ederse elinden gelir, böyle kimselerin bakaası caiz değil." [1] Konumuzla ne alakası var diyenler için hemen burada güncel bir not atmak isterim. Türkiye'de devlet gelenekleri çok köklüdür, haliyle de uçanı cezalandırma geleneği hâlâ devam etmektedir. Türkiye, yurt dışına çıkan vatandaşlarına pul olarak - yıllarca 75 TL olan ve 15 TL'ye düştüğünde pek sevindiğimiz- 'yurtdışına çıkış harcı' satar ya da almak zorunda bırakır. Aksi takdirde, pasaport kontrolündeki polisler sizi vezneye tatlı tatlı geri yollar. Bu yazıda, havaalanlarında uçak bekleyerek, yakalayarak ve kaçırarak geçen zamanlardan bana kalan gözlemleri ve notları iki şehir arası bir hikâyeye, bir gidiş-dönüş biletine çevirmeye çalışacağım.

a)Berlin-Tegel Havalimanı'ndan hareket eden AY-2009 sefer sayılı İstanbul uçağımız Atatürk Havalimanı'na inmiş bulunmaktadır...

İstanbul Atatürk Havalimanı'na dair hafızamdaki en eski kayıt, doksanlardan kalma. Yurtdışına okumaya giden akrabalarımı uğurlarken ve hemen ardından ilk kez Almanya'ya uçarken gördüğüm, (şimdi İç Hatlar Terminali olarak kullanılan) zamanın Dış Hatlar Terminali'nin mimarisinden bir detay. Mekanın kahverengimsi, kat kat yükselen tavan yapısı. Epeydir iç hatlardan uçmadım ama eşine belki bir tek eski Nişantaşı apartmanlarının geometrik minimalizminde rastlanabilecek türden bir nostaljik güzellik ve modernizme has bir tarihsel mimari anlayışı barındıran o tavanı, hâlâ gözümün önüne getirebiliyorum. Zamanında basından bazı kalemlerin "depresif ve basık olduğunu" yazdığını hatırlamakla beraber, bende bıraktığı ilk etki bambaşkaydı. Belki de o tavan, Atatürk Havalimanı'nın tek tarihsel karakteristik özelliği idi. Sayesinde o kullanışsız yapı hacmi AKM, Atatürk Köprüsü, Atatürk Orman Çiftliği ya da Atatürk Kitaplığı gibi bir atmosfer içeriyordu. Bana çocukluğumda babamın elini tutarak gittiğim banka şubelerinde çalışan amcaların kravatlarını hatırlatıyordu. Tasarımı, estetiği (babam o kravatları takan amcalarla, çay-kahve içerken), bana -o banka şubelerinde uslu durmam karşılığı- cam şişede vişne suyu ile birlikte verilen "Şeker Çocuk" ya da "Doğan Kardeş" dergilerinden fırlayan tipografiler gibiydi. Köşeli köşeli.

Atatürk Havalimanı, eski adıyla çağırdığımızda Yeşilköy Havaalanı, üzerine çok fazla araştırma yapılmasa da, aslında modernleşme tarihimizin en önemli sembol noktalarından biri; sivil hava ulaşımının ilk başladığı yer, yıl 1912. DHMİ[2] (Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü) ve İstanbul Uluslararası Atatürk Havalimanı resmi Internet sayfalarını[3] karıştırdığımızda bulabileceğimiz kısıtlı bilgilere göre: Atatürk Havalimanı'nın askeri kullanımı, 1930'lu yıllardan itibaren hız kazanmış. Sivil havacılığın başlanması ise 1938'de İstanbul-Ankara seferlerinin başlaması ile mümkün olmuş ve uluslararası havacılık standartlarına ulaşılması biraz zaman almış. 1944-1945 arası epey tartışılan bir kararnameden sonra, Amerikan Westinghouse-IG White firmasıyla yapılan bir anlaşma sonucu uluslararası şartlarda inşa edilmek üzere harekete geçilmiş ve bu

alışmalar 1949-1953 arasında da devam etmiş. 1953 yılında uluslararası hava trafiğine açılan Yeşilköy Havaalanı, darbe sonrası (1985 yılında) Cumhuriyet projesine dönüş amacı güden asker kaynaklı politikaların gereği, pek kimsenin itiraz etmeyeceği bir vurguyla bugünkü adını yani Atatürk Havalimanı adını almış.

Seksenler sonu, doksanlar başında, basında düzenli olarak Atatürk Havalimanı'nın İstanbul'un giderek artan hava trafiğine artık yetemediği ve 'çağ atlayan' Türkiye'ye yakışmadığı haberleri yer alırdı. Bu tartışmaların başka tartışmalara dönüşmesi ise 2000'leri buldu. Modernleşme tarihinin izlerini taşıyan ana binanın çehresi, - hayatımıza seksen sonrası giren- Türkiye bürokrasi tarihinde çokça tartışılan bir sistemle, 'yap-işlet-devret' modelinin bir örneğiyle epey değişti. Sonuç olarak, Atatürk Havalimanı Dış Hatlar Terminali Ocak 2000'e kadar devam eden bir süreçte (ve Tepe-Akfen- Vie (TAV) tarafından sürdürülen inşaat çalışmalarıyla), bugün İstanbul'a indiğinizde sizi karşılayan son halini aldı. Mimari karakterden yoksun, sadece – güzelim İstanbul'a değil de, herhangi başka bir şehre (de) ait olabilecek jeneriklikte işlevsiz bir hacme sahip; cam yüzeyleriyle belki artık bizi eskisi gibi kahverengimsi tavanıyla boğmayan ama bize geldiğimiz şehre dair pek birşey de söylemeyen, bir his vermeyen, fazlasıyla '-post' haline... İstanbul Atatürk Havalimanı'nın şimdiki hali,"... ortaklaşa çalıştıkları teknolojilerin etrafında tasarlanan havaalanları, günümüzde nostaljinin ve kitsch olanın baskısından bağımsız kalabilmiş hemen hemen tek kamusal mimari formları..."[4] diyen J.G. Ballard'ı yalanlıyor, pasaport kontrolünden hemen önceki ilk durağın nazar boncuk, lokum, Atatürk ve Osmanlı Tarihi ile ilgili kitaplar, Tarkan CD'leri satan büfeler olduğunu iyice gözümüze sokarak...

b) İstanbul-Atatürk Havalimanı'ndan hareket eden AY-2009 sefer sayılı Berlin uçağımız Tegel Havalimanı'na inmiş bulunmaktadır...

Kuşkusuz Berlin'in en popüler havaalanı, seksen yıl hizmet verdikten sonra, görkemli ve gözü yaşlı bir törenle (30 Ekim 2008'de, bir Dornier'in kalkışıyla) kapanan ve artık moda, müzik vs. odaklı ("Bread & Butter", Woodstock 2009 gibi) dev organizasyonlara kiralanıp, kiralanamamasıyla gündeme gelen Tempelhof Airport. Kapansın mı, kapanmasın mı; sergi salonu mu olsun, kiraya mı verilsin, yıkılsın mı, yıkılmasın mı, tartışmaları Berlinliler'in günlük hayatının bir parçası. Tegel'in ise, en az onun kadar eski hikayesi. Gölü ve küçük merkeziyle kendi yağıyla kavrulup giden Tegel'in başına havaalanı çorabını ören ise, Count Zeplin adıyla bilinen (efsanevi Zeppelin Airship şirketini kuran) Ferdinand Adolf Heinrich August Graf von Zeppelin adlı general, sene 1909. Ama Tegel'in dış cephesinde, göbek adını aldığı başka bir isim yazılı; tarihin ilk başarılı planörlerinden, Alman havacılığının simgesi Otto Lilienthal'ın adı. Yani, Herr Hezarfen. Berlin'in bitmek bilmeyen İkinci Dünya Savaşı (ve sonrası) hikayelerinden nasibini gani gani alan Tegel Havalimanı, bugünküne en yakın halini 1974 yılında alıyor. Resmi web sitesine göre ise, 2012'de yeni yapılan Berlin-Brandenburg Uluslararası Havalimanı'nın tamamlanmasıyla birlikte kapanacak.[5]

Tegel, sadece şehir ile havaalanı arasındaki mesafede değil, 'hexagonal' dediğimiz, altıgenimsi yapısıyla havaalanı içindeki hareket-alanı, uçağa biniş, uçaktan iniş, buralardan toplu taşıma alanlarına yürüme mesafesi açısından da iyi tasarlanmış, gösterişsiz ama pratik bir mekan organizasyonu olan, "user-friendly" bir havalimanı. "Berlin Tegel bugün bile baktığınızda, uçaktan arabaya en kısa sürede ulaşabileceğiniz havaalanıdır. Oysa günümüzde terörizmin getirdiği sıkı güvenlik ihtiyacı bunu kolay kolay mümkün kılmaz."[6] diyor mimarı. GMP (Gerkan Mang & Partners Architekhen) mimarlık şirketinin sahibi Prof. Meinhard von Gerkan'ın, İstanbul'da, Askeri Müze'de verdiği konferans nedeniyle geldiğinde onunla yapılan bir söyleşide söyledikleri, bize Tegel'in tasarımının arkasındaki prensibi yansıtır:

"Mimariyi kalıcı ve sürdürülebilir bir şey olarak oluşturmaya çabaladık. Bunu yaparken ışığı, iklimlendirmeyi ve enerjiyi göz önünde bulundurduk. Her zaman en ön planda insanı tuttuk... Mimarlık toplumsal sorumluluk

taşıyan bir meslektir. Çevremizle olan ilişkimiz, mimarların çıkardığı işlere bağlı... Önemli olan insanın gereksinimleri. Bu gereksinimleri iyi bilmelisiniz. Havaalanı tasarlayan bir mimarın çok uçması şart.”[7]

Nokta.

NOT: Yükselen Türkiye'ye astronomik bir bütçeye mal olacak yeni İstanbul XXL Havalanını konuşulurken, Berlin'de de Tegel'in kapanması -yeni havaalanının uzayan inşaatından dolayı- ertelendi. Bu vesileyle bu pazar eskimedliğini düşündüğüm bir yazımı, Güncel Sanat Defteri için yeniden editledim. Bu yazının ilk hali, editörlüğü Çağla İlk ve Çiçek Bacık tarafından gerçekleştirilen, "Berlin- İstanbul Intercity " adlı stadtreder/şehir rehberi tarafından ismarlanmıştı.

[1] Çelebi, Evliya (2003). *Seyahatname*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, s. 318. /

[2][http://www.dhmi.gov.tr/dosyalar/li manvemeydanlar/ataturk/ataturk.asp](http://www.dhmi.gov.tr/dosyalar/li_manvemeydanlar/ataturk/ataturk.asp)

[3] <http://www.ataturkairport.com>

[4] <http://www.jgballard.com/airports.htm>

[5] http://www.airwise.com/airports/europe/TXL/TXL_07.html

[6] <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=8737759&tarih=2008-04-22>

[7] Ibid.

HAFTAYA: ANNE, BEN GADDAR MIYIM?

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anne, ben amma gaddarmışım

Misal Adnan Yıldız 02.06.2013

 Anne, ben amma gaddarmışım Slavoj Žižek'ten Türkiyeli direnişçilere selam:

“İstanbul’un göbeğindeki bir parkın ticari amaçlarla tahrip edilmesi gibi mütevazı bir yerel meseleden kaynaklanıyor gibi görünse de, Türkiye’de devam etmekte olan protestolar açıkça çok daha derin bir hastalığa işaret ediyor. Bu protestoların yaygın bir şekilde “ılımlı İslamcılık” modeli olarak algılanan, hızla gelişen bir ekonomiye sahip bir ülkede patlak vermesi, hastalığın nedenleri hakkında kilit bir gösterge oluşturuyor: Vahşi neoliberal ekonomi ile dinî-milliyetçi otoriterliğin kaynaştırılması girişimi. Bu iki sürecin de kurbanları aynı: Bağımsız sivil toplumun dayanışma ruhu ve kültürel hoşgörüsü; bir ulusun ahlakî sağlığının belkemiğini oluşturan ruhun ta kendisi. Buradan da anlıyoruz ki bu protestolar,

serbest piyasanın toplumsal özgürlük anlamına gelmediğinin, ancak otoriter politikalarla bal gibi de birarada bulunabileceğinin canlı kanıtıdır.

Bu protestoların neden dünya çapında kurulu düzeni sarsan aynı küresel ajitasyonun bir parçası olduğunun da göstergesidir bu. Özgürlük ve kurtuluşa önem veren bütün insanlar, Türkiye halkına “Hoşgeldiniz!” demelidir. Şimdi aynı küresel mücadelenin parçalarıyız. İspanya, İsveç, Yunanistan, Türkiye... Ancak yan yana savaşırsak bir şansımız olacak!”

(Çeviren: Bülent Somay)

Soyut Durumun Tahlili

Bilerek, başlıkta “soyut durumun tahlili” diyorum, dizgi hatası değil. Somut durumun tahlilini yapmak gibi bir hadsizliğim olamaz. İstanbul’da değilim. Uykusuzum, orada olan biteni olabildiğince takip edip uluslararası bir kamuoyu yaratmak için sürekli tanıdıklarımı, kurumsal bağlantılarımı ve sosyal medyayı güncelliyorum. Hepimiz, polisin İstanbul’daki Gezi Parkı’nın sermayeye peşkeş çekilmesine karşı barışçıl ve yaratıcı bir ruhla eylem yapanlara karşı uyguladığı insanlık dışı şiddetin şokundayız.

İktidarın çoktan düşen maskesinin arkasında görünen çirkin ve gaddar yüzü toplumun birçok kesimini, kısa bir sürede biraraya getirdi. Demokrasi sözleri vererek, darbe anayasasını değiştireceğim – herkese demokrasi diyerek, açılım kartları oynayarak ikna ettiği yüzde 50 uyandı. Belki o yüzde 50 hiç ikna olmamıştı, dünyadaki ekonomik bunalım karşısında çalışkan bir iktidar gerekliydi, buna mecburduk... Yani genel kanı kötünün iyisine şans vermişti. Şimdi birçoğumuz geleceğini, yarınını ve ülkesini düşünerek, balkondan birlik sözü veren adama hayalkırıklığı ile bakıyor.

Geçen haftalarda, Emek Sineması’nda yaşananlardan tuhaf bir anda ortama damlayan içki yasağına ve etrafındaki tartışmalara kadar, giderek tırmanan bir şekilde devam eden, “Ben böyle buyurdum” söylemi belki ki artık duymazdan gelinemeyecek bir hâl aldı. Siyasî anlamda hemen herkes kendi adına karar veren, yasak koyan ve baskıcı hükümete haddini bildirmek istiyor. Akliselim hemen herkes ya sokakta ya da sokağa destek vermekte. Aslında çok uzun süre susmuşuz, sıkı patladık. Popüler dünyadan da destek geldi, Sezen Aksu’dan Tarkan’a, Cem Yılmaz’dan Okan Bayülgen’e, hatta dizi oyuncularına, Halit Ergenç’e, Bergüzar Korel’e, ailemizin popçusu Kenan Doğulu’ya... Bu, marjinal bir grubun, kafası kıyakların filan değil, HALKIN tepkisi. MHP’li, CHP’li, BDP’li olsun; Kürt, Ermeni, Türk, hatta beyaz, pembe ya da yeşil olsun, ama hiçbir partinin adı geçmeden, askerden medet ummadan; sivil bir direnişle karşı karşıya Türkiye. O partilerden, örgütlerden, hayallerden bir şey çıkmadığını acılı bir şekilde anladı Türkiye, sık sık kesilen demokrasi tarihinde. Artık sivil bir direnişin önemini bilecek kadar kararlı.

Ne yazık ki, medya, elleri prangalı bir tutsaklıkta. Hele televizyon kanalları, hele hele işi canlı haber yapmak olan haber kanalları çoktan yalan olmuş durumda. Herkes sosyal medyadan alıyor haberi. Başbakansa, az önce insanı kılandıran bir konuşma yaptı. Sanki bu ülkenin başbakanı değil, sanki iyiliğimizi istemiyor. İnadına kışkırtan ve eylemcileri psikolojik olarak daha da ileri boyutlarda eylemlere sürükleyecek şekilde konuşuyor. Muhalefete ilişkin “Olay miting yapmaksızın ben kalkarım onun 100 bin topladığı yerde bir milyon insan toplanır.” diyor. Bunun sonuçlarına kim katlanacak? Şimdi gelen haberlere göre, polis Gezi’den çekiliyor. Halk orada halay çekiyor. Her an her şeyin değişebileceği; eylemdeki sevdiklerime, arkadaşlarıma bir şey olacağı

kaygısıyla; apolitik yetiştirilen ve şimdi bu siyasî dünyanın çıkmazlarıyla başbaşa kalan apartman çocuğu olacak, gökyüzüne bakarak İstanbul için, Türkiye için umut etmekten bir yol, bir çare yok benim için.

Venedikte'ydim. Oradan, otelden yazıyorum. Önceki gece olanlar üstüne, buradaki sanat profesyonelleri uluslararası bir çağrıyla sabah 10'da şehrin Taksim Meydanı-San Marco'da buluştuk. O kadar kalabalık olacağımızı hayal edemezdim. Hele beraber durmak her şeyi uzaktan takip ediyor olmanın sıkıntısında iyi geldi. Sanki Venedik'te değiliz, İstanbul'dayız. Gelen haberler de öyle diyor. Berlin'den Londra'ya, Sidney'den New York'a, dünyanın her yerinden destek geliyor.

Aslında bu olanlar, sadece siyasette ve gündelik hayatta değil, sanat bağlamında da daha çok uzayacak tartışmalar yaratacak. Bu hafta başında 55. Uluslararası Venedik Bienali açılışı esnasında biraraya gelenler aslında kendi aralarında, hele hele İstanbulluları bulunca 13. İstanbul Bienali'nin son kamusal programı esnasında yaşananları konuşuyordu. Bundan bir zaman önce (İTÜ'de) gerçekleşen programı, muhafazakâr sol olarak nitelendireceğim aktivist bir kesim tarafından kesilen bienalin küratörü Fulya Erdemci, tartışma programını -o kadar 'kamusal yer' dururken nedense- Marmara Otel'i'ne taşımış, burada gerçekleşen eylemlerin sonunda göstericiler kendi rızaları dışında salondan çıkarılmıştı. Eylemciler bienalin kamusal bir alan olarak tariflenip, Koç Holding tarafından (sponsor anlamında) desteklenmesinden şikâyetçi. Sanat profesyonelleri açısından, içerik bağımsız olduğu sürece, projelerin finansal yükü açısından sponsor kabul etmekten başka çare yok. Aslında Erdemci, kendi içeriğinden mesul. Koca bienal yapısını değiştirecek bir yerde durmuyor, Koç sponsorluğu'nun durumu ise (logonun ve kurumsal markanın ağırlığı açısından) 11. Bienal'den beri gelen bir mevzu. Bienal ve sponsor tartışmalarında İKSV daha kurumsal bir tonda cevap vermeli ve kartları açmalı. Erdemci bienalin küratörü, yani içeriği geliştiriyor. Yapı ve organizasyonel şema yüzünden tek yargılanan olmamalı. Onun da (özellikle Cumhuriyet ve Radikal'de çıkan) röportajlarında Jeanne d'Arc'ı (Jan Dark) oynamayı seven bir tonu, kriz yönetemeyen bir hâli var.

Diğer yandan, ne olursa olsun, devreye giren prodüksiyon takımı da olsa güvenlik de olsa, birilerinin zorla bir yerden çıkarılması hoş değil. Zaten iş burada bitmemiş. Eylemcilerden öne çıkan Niyazi Selçuk'un program esnasında sürekli Erdemci'nin yüzüne zoom'ladığı kamera kayıtları yüzünden taraflar birbirinden şikâyetçi olmuş, yani bienalin "kamusal alan" tartışması karakolda son bulmuş. İşin bir de taciz yanı var. Birçok kadın arkadaşım, "Kadın değilsen dikizlenme hissini anlayamazsın" diyor. Bunun üstüne Ahmet Ögüt, Banu Cennetoğlu ve Erdağ Aksel'in de aralarında olduğu sanatçılar bienali, özellikle eylemcilerin salondan çıkarılması ve biçimi nedeniyle imzaladıkları bir açık mektupla uyarmış. Bu durumda, Gezi Parkı etrafında gerçekleşen eylemlerin ve yankılarının, bienali de etkileyeceği kuşkusuz. Bugün Venedik'te San Marco'da hükümeti ve Tayyip Erdoğan'ı polis şiddetine son vermeye ve istifaya davet edenlerden biri olan Erdemci akabinde bir basın açıklaması da yaptı:

"Kentsel dönüşüme karşı direnişin odak noktası hâline gelen Gezi Parkı'ndaki ağaçların sökülmesi ve nöbet çadırlarının yakılması üzerine başlayan protestolar, polisin şiddet kullanarak bastırma çabalarına rağmen daha da büyüyerek, iktidarın baskıcı yönetimine karşı ülke çapında toplumsal bir direnişe dönüştü. Yüzlerce protestocunun yaralandığı ve hayatını kaybettiği direnişi yürekten destekliyor, polis tarafından uygulanan şiddetin derhal durdurulmasını ve yaşam alanlarını savunan direnişçilerin sesinin duyulmasını talep ediyorum. Barbarlara karşı hep birlikte!"

Geçen hafta Berlin'de bienalin müjdecisi olarak, Tanas'ta "Agoraphobia" başlığıyla Erdemci ve takımının küratörlüğünde açılan sergiden bir işle bitirelim. İşin kendisi, çok basit. Çelenklerden yazılmış bir sokak tag'i! Dave Beech, Andy Hewitt ve Mel Jordan'dan oluşan ve üç -e ile yazılan kolektif FREEE "Protesto - etmek-

güzeldir" (Protest is beautiful) diyor. Eminim, Erdemci de, Selçuk da öyle düşünüyor; zira önümüzde birbirimizden daha büyük bir tehlike var. Siyasî baskı karşısında sivil çaresizlik! Umarım eylemler sonunda hükümet geri adım atar. Bienal ile ilgili olarak da, -haftaya biraz daha teorik bir yerden devam edeceğiz.

İSTANBUL'DAN ALİ AKAY

Taksim'de ne olmakta?

Bu herkesi ilgilendiren, gündelik yaşamındaki sıhhatine dokunan yaşam karşıtı güçlerin, herkesi hasta görmek isteyen bir tavrın karşısındaki hareketin direnme odağıdır.

Gezi Parkı üzerine odaklanan ve aslında uzun bir süreden beri hükümetin ve iktidar odaklarının politik girişimleri karşısındaki memnuniyetsizlik bugün Gezi Parkı meselesinde billurlaşmakta. Taksim ve Gezi Parkı, Beyoğlu'nun mutenalaşması, İnci Pastanesi, Emek Sineması, 1 Mayıs ile birlikte insanların yaşamlarında katlanılmaz olmaya başlayan dış duyumsamalar, olaylar; üniversitelere girecek olan yeni Bologna süreci, özelleştirmeler vb. çeşitli etkiler Gezi Parkı oluşuna girmekte. Duygular genişlemekte: Hukuki zaafılar, transseksüellere saldırılar, savaş karşıtı vicdani ret hareketi, gençliğin gelecekten umutsuzlaşmaya başlaması, eğreti iş dünyası vb. Gezi Parkı'nda patlıyor.

İktidarlar acze düşmüş vaziyette. Polis görevini şiddet olarak uyguluyor, başka bir işlevi yok gibi. Koruma değil, savunma polisi haline geldi. Emniyet ve trafik polisi insanları deliye döndürmekte. Sadece Taksim ve İstanbul değil, tüm Türkiye'yi saran bir endişe ve korku var. Barış süreci bu korku dünyasının parçası olarak işlemekte. Her yerde korku var. Korkunun kokusu üzerimizde kol geziyor. Şiddet ve korku üzerine kurulu olan bu politika yeni politik durumu mu bize yansıtmakta? Korkudan üreyen bir politika. Post-politik durumu içindeki şiddeti ifade eden yazısında Žižek "Komşusundan korkan politik vaziyet olarak biyo-politika"yı tarif etmekte. Taciz politikasına karşı çıkan bir korku politikası. Herkesin birbirinden korktuğu bir durum ile karşı karşıyayız. 12 Eylül için de bu, yaşadığımız bir durumdu. Herkes diğerinden korkuyordu. Siyasi kutuplaşmalarda diğerlerinden korkan "Komünizm geliyor!", "Faşizm geliyor!", "İslam geliyor!" söylemleri içinde politikayı gömdü. İdeolojik olan politik durumdan bu dönemde çıkmaya başlamıştık. Ötekilik siyasî olarak bu sırada gündeme geldi.

Rahatsızlık her yerde

Bugün politik olan ve yaşamsal olan arasındaki ayrım ortadan kalktığına göre, gündelik yaşamın politikası içinde yaşamaktayız. Burada ideolojik olanlar değil, sadece maddi olarak ruhlarımıza ve bedenlerimize vuran politikaların duyguları içinde yaşıyoruz. Korku bu tip duygusal etkilerin doğurduğu durumda korku politikasının düzenlemekte. Her yerde artık maddi yaşama ait ve geleceğe ait rahatsızlıklar var: Şehir belleği yok oluyor, ormanlar ve ağaçlar ekolojik dengede İstanbul'un oksijenini yok edecek, trafik ve büyük şehirleşme politikaları orta ve alt sınıfı yaşam dünyasından söküp atmaya mı hazırlanmakta. Rant ekonomisi ve borç politikasının ekonomisi içinde kriz ekonomik değil belki ama aşırı sosyal. Kriz korku politikasının içinde yatmakta. Kimse bize kriz yok demesin, Batı kriziyle, İspanya, İtalya, Yunanistan ile kıyaslayıp "Aman ne rahatız!" demesin. Kriz aynı kriz. Korku, geleceğe yönelik endişenin krizi; denetim içinde yaşayan çokluğun ortak krizi. Batısı veya doğusu güneyi veya kuzeyi yok. Korku politikası ortak yatay geçişli bir şekilde her yeri kat etmekte.

Biri yazdı ki "Bir ülkede İstiklal Marşı 'Korkma!' diye başlıyorsa o ülkede korku var demektir." Korkuya karşı cesaret Gezi Parkı'nın direnişinde yatıyor. Eğer binlerce kişi mevcudiyetleriyle oradaysa ve orayı terk etmemek üzere yaşamalarını tehdit edene karşı direniyorlarsa, orada korkunun kokusuna karşı çıkış başlamış demektir. Madrid'dekiler, Atina'dakiler, Seattle'dakiler, Cenova'dakiler gibi korkunun geleceği tehdit eden post-politikasına karşı direnme içindeler. Eğlence ile birlikte direnme, karnaval havasında direnme. Bu sadece neo-liberalizme ve neo-faşizme ve neo-otoriterleşmeye karşı bir direnme değil, bu herkesi ilgilendiren, gündelik yaşamındaki sıhhatine dokunan yaşam karşıtı güçlerin, herkesi hasta görmek isteyen bir tavrın karşısındaki hareketin direnme odağıdır. Liberal, neo-liberal, devletçi, planlamacı vb. karşı yaşamın direnmesidir.

Hepimiz korkuyoruz ve endişeliyiz. O yüzden, direniyoruz.

Hepimiz Taksim ve

Gezi Parkıyız.

HAFTAYA: Kamusal pasta İstanbul/ Sanatsal maske Venedik

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Glokal farkındalık ve Gezi Parkı

Misal Adnan Yıldız 09.06.2013

 Glokal farkındalık ve Gezi Parkı Bu yeri, Türkiye'de son zamanlarda gerçekleşen hükümet karşıtı eylemler hakkında yazmak için kaplıyorum. Sergiler, hayatın kendisi gibi dünyaya bakış açımıza meydan okumayı amaçlar. Herşey günler önce, polisin Gezi Parkı eylemcilerine ölçsüz güç ve göz yaşartıcı gaz kullanması üzerine başladı. Polis, eylemcilere hunharca saldırdı ve çadırlarını yaktı.

Eylemcilerden gelen fotoğraf ve haberler, Gezi Parkı'nın yıkılmasına karşı kitap okuyarak ve kamp yaparak, yaratıcı araç ve barışçıl strateji geliştirmeye çalışan bu insanlara uygulanan, daha önce görülmemiş bir gaddarlığı açıkça belgeliyordu. Türk basını bu olanlara tamamiyle kör ve sessiz kaldı; baskı uyguladığı aşikâr olan hükümet gerçeklerin ciddiyetini yadsıdı. Giderek büyüyerek, binlerce, onbinlerce ve yüzlerce insan, devlet şiddetine karşı gelmek için biraraya geldi, konuşma özgürlüğünü, hükümetin istifasını ve polis tarafından kullanılan plastik mermi, gaz, fiziksel şiddetin son bulmasını talep eden başkaldırıları ülkenin bir çok kentine yayıldı. Gençlerimiz hayatını kaybetti, çok insan yaralandı ve polis tarafından göz altına alındı.

Bu ne askerî monarşîye karşı bir "Arap Bahar"ı, ne yüzde 1'e karşı yüzde 99'un eşitsizliğini protesto eden "Occupy" Hareketi. Bu bir çok şeyin ve durumun aynı anda birleşimi.

Fikirleri olan bir tartışma yaratmak için, yakın geçmişte yaşanan tarihsel olayları değerlendirmek gerekiyor. AKP (Adalet ve Kalkınma Partisi) genel başkan yardımcısı Mevlüt Çavuşoğlu CNN'e (Christiane Amanpour'a) ağaçların kesilmesine karşı binlerce insanın biraraya geldiği Gezi Park'ında alışveriş merkezi yapılacağına dair bir planları olmadığını söyledi. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, birdenbire Taksim Meydan'ındaki eski askerî kışlayı yeniden inşa etmekle ilişkin olarak, müze ve opera binası yapımından bahsetmeye başladı. Neoliberal dönüşüm ve soylulaştırma sürecinde, "kamusal alan"lara giriş kısıtlandığı ve kontrol altına alındığı anda, insan ister istemez günümüzde bir müzenin alışveriş merkezinden farkı olup olmadığını sorguluyor.

Hükümetin baskıcı sesi, kamusal alanlar üzerinde bütünüyle kontrolünü ilan etmedi, ancak farklı hayat tarzı seçimlerine olan kısıtlamaları arttırdı ve ifade özgürlüğünü çiğnedi.

Çeşitlilik için daha az alan kaldı, ve birçok insan gelenekselci muhafazakârlar ekseninde ve geleneksel Türk-İslam değerlerine göre yargılandı.

2011'in sonuna doğru, Güney Anadolu sınırında, 34 T.C. vatandaşı Kürt kardeşimiz Uludere hava saldırısında hayatını kaybetti. Hükümet sorumluları bulmadı; sorumluluğu ise üstüne hiç almadı. Hiç yoktan, Türkiye birdenbire, olası kürtaj yasağını tartışmaya başladı. "Kürt" ve "kürtaj" kelime oyunu memleketin politik gündeminde değişikliğe sebep oldu. Bu bahar, hükümetin PKK ile barış deneme süreciyle başladı. Bu süreç, halk ve muhalefet ile açıkça paylaşılmadı ve insanların kafasında soru işaretleri uyandırdı. Bir kısım, bunu Erdoğan'ın önerdiği yeni başkanlık modeli için bir ön-uzlaşma olarak okudu. Kısa süre, 50'den fazla kişinin ölümüne neden olan, Suriye sınırındaki Reyhanlı'nın bombalanması üzerine, basının belirli bir süre bu konuda haber yapması yasaklandı. Bundan birkaç gün sonra hükümet alkol tüketimi ve alımı konusunda sınırlama getiren bir yasa çıkardı. Aynı zamanda, İstanbul'da yer alması planlanan üçüncü köprü'nün adına "Yavuz Sultan Selim" (Alevilere uyguladığı zulüm ile bilinen Osmanlı sultanı) verilmesi, eleştirildi – diğer alınan ben-merkezci kararları saymazsak-. Peki, Türkiye'de tüm Ortadoğu'ya model olarak gösterilen ılımlı İslamî moderniteye ne oldu?

Türkiye'nin başbakanı, demokratik bir şekilde üç defa seçildi. Oylarını arttırdı, ona oy vermeyenlere dahi birlik ve beraberlik sözleri verdi. Hükümeti, millî geliri neredeyse üçe katladı ve askerî ülke geleneğini birçok liberalin ve günümüzde artık hükümet destekçisi olmayan sol görüşlü entellektüelin de desteği ile demokratik dönüşüm sürecine aldı.

Uludere'de yanlışlıkla gerçekleşen hava saldırı olaylarını takiben, Erdoğan'ın tavrı değişmeye başladı. Kimi eleştirmenler bu durumu, Türkiye'deki derin devletin, Erdoğan'ın ideallerini ele geçirmesiyle ve ruhunu kemirmesiyle açıkladı. Erdoğan'ın içine devlet mi kaçtı? Şehir meydanlarında eylemlerin gerçekleştiği bu son günlerde, hükümetin en büyük hatalarından biri eylemcileri "çapulcu", "marjinal" ya da "aşırı uçta" olarak tanımlaması oldu. Sosyal medyada, birçok kişi adını başbakanın onları tanımladığı gibi "çapulcu" ve "marjinal" olarak değiştirdi. Gerçekte, bu insanlar hiçbir siyasî parti ile bağı olmayan genç bir nesil. Dayanışmayı, birliği, fiziksellği ve siyasî bilinci deneyimliyorlar.

Başbakan, "twitter"ın bir illet olduğunu söylerken aynı zamanda, halka son seçimlerde partisinin aldığı yüzde 50 oyu ve çoğunluğun hükmünü hatırlattı. Durum, parkı aştı. Bu, her ne ise, ilham kaynağı olarak işliyor. Direnişçiler, birlikte omuz omuza uzun zamandır hissetmedikleri kadar iyi hissettiklerini söylüyor. Pek çoğumuz

ülke bunları yaşarken penguen belgeseli yayınlayan televizyon kanallarını çoktan kapattık ve aramızdaki iletişim, canlandı. Zaman ve mekânda birarada hareket etmekle ilintili olduğu için, hayat daha yaratıcı bir hâl aldı. Direniş için insanları biraraya getirdiğinden, hükümete ironik bir şekilde minnettarlar. Dünyanın dört bir yanından pek çok insan kendini Taksim’de hissetti, direnişe inandı. Yani, bu durum artık sadece parktan ibaret değil. Bu, özyansına şanslarının sadece sanal iletişim olduğu, kendilerini sosyal medya ağları dışında ifade etme şansı verilmemiş genç bir nesille ilgili.

Değişim ve karar alma sürecinin bir parçası olma konusunda hiçbir ümidi olmayan bir nesil...

Amaçları, ekranlara bağlı kalmak yerine, özgür bir dünyada gökyüzüne bakabilmek!

Bu aşamada, görünen o ki hiçbir muhalefet partisi ya da provakatör bu direnişi kendilerine mal edemedi. Ulusalci Kemalistler, bunu yapmaya kalkıştı, vatanseverler ise polisi savunmayı... Ancak, argümanları zayıf ve yeterince ikna edici değil. Sıkı önlemlerin alındığı cumartesiden hemen sonraki gün, direnişçilerin çoğu parkı temizlemeye, çiçek ekmeye ve kütüphane kurmaya koyuldu. Gezi Parkı Direnişi görüntüleri, kendiniörgütlemenin ütöpik bir formunu ortaya koyuyor. Bu resim, bana başka bir park olayını anımsatıyor: yeni tren istasyonu yapımını (Stuttgart 21) uzun süre protesto eden Stuttgart’lı eylemcilerin son senelerde gözlemlediğim direnci. Yine ağaçlar kesilmişti ve yine polis gücü oldukça acımasızca kullanılmıştı. Şu an, Stuttgart’lılar, tren istasyonundaki savaşta politikacılara yenilmiş gibi duruyor, ancak yeni tren istasyonu inşaaı için harcanan finansal açık katlanarak büyüyor, üstelik Hristiyan Demokratikler (CDU) Yeşil Parti’ye karşı 1972’den beri ilk defa kaybettiler. Kent hâlen, K21 (Stuttgart 21’e hayır) direniş hareketinin çıkartmaları ve işaretleri ile dolu. Bu olanlar, uluslararası basın tarafından marjinalize edilerek tüketilip, kendi kaderine ve güç yapılarının arasındaki müzakereye bırakılan Arap Baharı ve “Occupy” hareketi ve Avrupa demokrasileri arasında bir köprü olabilir mi? Erdoğan, demokratik bir seçimle iktidara geldi ve Türk modernitesinin sert zamanlarında ezilen insanları temsil etti. Farklı bir elit kesim yaratarak ve İstanbul’u yeniden sermaye olarak kullanarak, kenti gayrimenkul piyasasında, bir numaralı küresel yatırım aracı olarak değerlendiriyordu, şimdi ise kendi bindiği dalı kesiyor. Bu durum, dünyanın diğer yerlerinde neler olup bittiğiyle bağımsız düşünülemez. Günümüz siyasî sistemleri içinde, temsiliyet bulamayan insanların basında sesleri duyulmuyor ve kamusal alanın dönüşümündeki tercihleri göz önünde bulundurulmuyor. Erdoğan ya da Merkel... Bu esas olarak kendi halkıyla iletişimini/kanalını kapayan, izole olmuş otorite ve güç yapısıyla ilgili! Üzgünüm ki, bu hâlâ çoğunlukla sınıf mücadelesiyle ilişkili.

Not: Bu yazı, ilk olarak 5 Haziran 2013 tarihinde Mousse dergisinin blogu (<http://moussemagazine.it>) için yazıldı ve dün akşam üzeri paylaşıldı. Ayrıca, bu yaz ayında Palais de Tokyo’da açılacak, “A History of Inspiration” sergisi kapsamında 10 bin kopya basılan ve ücretsiz dağıtılacak olan KIBLENÜMA dergisinde de yer alacak.

Linkler:

<http://occupygezi.com/>

<http://www.direngeziparki.com/>

<http://showdiscontent.com>

<http://www.narphotos.net/>

<https://www.youtube.com/watch?v=59XPBtofVGA>

<http://www.youtube.com/watch?v=cMyXlyWbfxQ>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bizim park saraylara bedel

Misal Adnan Yıldız 16.06.2013

 Bizim park saraylara bedel Kafam, İstanbul'da. Gece gündüz gelen haberlere kilitli, arkadaşları online takipte, artık neredeysem oradaki Taksim'e destek eylemlerinden birinde. Direnişe destek, direnişin ruh halinde, direnişin etkilerini hayal etmeye çalışarak... Direnişi pratikte, teorikte anlamaya odaklı. Benim için öyle bir zaman ki; hastalıktan kalkalı fazla olmamış; kontroller sevindirdi, ama sigorta işleri süründürüyor. Diğer yandan, mayıs sonu bizim evdeki (Kunstlerhaus Stuttgart) açılış sonrası takvimde her gün tur ve toplantı yığılması... Pek kıpırdayamıyorum, derken Paris'teki sergiye yayın yetişecek, e sergi de zaten 10 güne açılacak. Kopmuşum gerçeklikten, merkezimi bir tek İstanbul'dan gelen haberler sarsıyor. Kendimi birkaç kere gözü yaşlı uçak bileti avlarken bulsam da, beceremiyorum; gidersem hiç dönmem gibi geliyor. Burada yaşamayı öğrenerek, oraya destek vermek. Öyle turist gibi hiç gidemem, direnmek için gidilir, gidilirse kalınır, diye sora sora kafamdakileri cevaplayamıyorum. Dinlemek ve anlamak için gerçekten vaktim olduğunda, üstümdeki yükler inince gideceğim. Diyorum demesine ama, aslında, zaten ve hatta (ki bu bağlaçlarla bile Alemdar Polat'a rakip olamıyorum) bu direnişin fiziksel mekanını aşan, hepimizi Taksim'e koyan, biraraya getiren ve bir toplumsal kırılma yaratan bir yanı var, o gerçekliğe sığınıyorum. Gezi'nin kırdığı gerçekliğe. İstanbul, ne kadar dünyalı, evrensel ve güçlü olduğuna o kadar emin ki, bir haftada uluslararası basını ayağa kaldırdı. Genç kuşak, polis şiddetini ve devlet müdahalesini yutmadı. Direndi. Ben de, buradaki eylemler, paylaşılan postalar, uyarılan yetkililer, atılan imzalar ve yazılan yazılarla işe yaramaya çalışıyorum, -sürecin bir parçası olmaya... Mustafa Kemal'in askerleriyiz diyenlere, -biz de Mustafa Keser'in diyenler, kemalistfobimi yeniyor. Bakıyoruz, bir fotoğrafta TOMA'ya karşı direnen ülkücü gencin elini tuttuğu arkadaşı BDP bayrağı taşıyor. Gezi'de cuma namazı kılanları, kılmayanlar elele tutuşarak, çember yaparak koruyor. Anneler iniyor Taksim'e. Aslında enerji ve hayat değişiyor, ben de buradaki eylemlerde yeni insanlar tanıyorum, hiç gitmediğim yerlere gidiyorum. Başka bir Stuttgart keşfediyorum. Kalbi kırık eski solculardan işgal evinde yaşayan gençlere... Şahidi oluyorum, yeni bir dönemin başladığına ya da başlama ihtimaline. Gezi'nin kelebek etkisinde bir fotoğrafta duruyorum. Kaldırıma "Cihat Burak'ın resimleriyiz!,, yazmışlar. En çok bunu seviyorum. Park, bir ruh hali, bir kafa, bir var oluş...

İçinden-Gezi-geçenler

GİRİŞ YERİNE: Güncel Sanat Defteri, eğer varsa, katkıda bulunanları tasarımında genellikle sağ tarafta ağırıyor.

Sol baştaki kısa sütunu haftanın gündemine, referansına ya da alıntısına ayırıyoruz. Sol baştaki kısa sütunu haftanın gündemine, referansına ya da alıntısına güncel Sanat Defteri, eğer varsa, katkıda bulunanları

tasarımında genellikle sağ tarafta ağırlıyor.

Orta kısımda ise, iç sesimle yazıyorum, diskura ve eleştiriye dair bir dert oluyor, analiz demek iddialı olur ama hep bir çaba oluyor. Bu hafta orta sütun Gezi'den yükselen ve Türkiye'yi saran kolektif seslerden oluşuyor. Yaşananları sindirmek elbette zaman alacak, henüz bir okuma yapmak, meseleleri teorik bir soğukkanlılıkla okumak için erken. Ama akılda kalan, not edilen ve düşünülen bazı anlar var ki, onları aramızda daha çok paylaşacağız. Güncel Sanat Defteri, geçen haftadan bazı alıntıları derledi. **Boğaziçi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Betül Tanbay**, Başbakan'a konuşmasında: "... **Rakamların yüzü yok. Rakamların dalları yok. Parkta uyuyan gençlerin yüzlerini, yeşeren ağaçların dallarını gördünüz mü? Ne siyasetçiyim, ne siyaset bilimcisiyim. Matematikçiyim. Anladım ki, iktidarda olanın rakamlarla arası bozuluyor. İnsanlarla arası bozuluyor. Ağaçlarla arası bozuluyor. İnsanlar bir sayı haline geliyor, ağaçlar bir başka sayı. Elbette rakamları kullanmak, bir çoğunluk tarafından seçildiğinizi hatırlatmak hakkınız. Ama iktidardan, isteklerimizin bölünmesini değil toplanmasını beklemek de hepimizin hakkı değil mi? Gezi Parkı'nın 600 ağacının arkasında 75 milyonluk bir orman var, bu ormanın güzelliği farklarından geliyor. İhlamurla çınar, çınarla meşe arasında seçtiğimiz bir ormanı kim ister? Gezi Parkı sadece 38 bin metrekairelik bir kamusal alan olmaktan çıktı, bir birleşme noktası haline geldi. Bu nokta, denge noktası da olabilir, kırılma noktası da. Rakamlar seçim sandığında lehinize olduğuna göre, denge noktası haline getirmek de sizin mesuliyet ve gücünüzdendir. Güç ilişkisinde ihtiyaç olan güçlüyü güçlendirmek değil, sesi daha az çıkabileni duymak, dinlemektir....**

Perşembe akşamı cep telefonuma bu mesaj geldi: **"İstanbul'dan gelen haberleri az önce gördüm. Bütün anneler çocuklarını desteklemeye gelmiş ve elele tutuşarak zincir yapmışlar. Ağlıyorum...."** (Just check latest Istanbul news. Puhhh all mothers came to support their kids and do the mother chain hand to hand. I am crying. XXX)

Facebook alemlerinde dolaşan bir post. Tam da, Gezi sayesinde mizah geri döndü, şiir de geri gelecek diye umut ederken. O kadar gerçek ki, o kadar güzel: **"...ülke açık hava tımarhanesi gibi... Anıtın çevresi polis kaplı, arkası TOMA yığılı, bir adam kırmızı baretle oturmuş piyano çalıyor. Çok acayip bir hale geldi durum. Vali telini verip, çaya çağırıyor filan... Şizofrenik akıl tutulmalı günler... Millet sokakta deniz gözlüğüyle dolaşıyor, işe baretle gidiyor... Tam leş, çapulcu, sidikli bir ülke olduk... Hadi asılın cigaraya... İmza: Çapulcubaşı.."**

Radikal Gazetesi'nde yayınlanan röportajında -virgülüne dokunmuyorum- Johannesburg'lu sanatçı Kendell Geers aynen şöyle diyor: **"Ama Gezi Parkı'na bakınca bu bienalin iptal edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü orada, halkın mekân üzerinde çok spontan, enerjik bir şekilde tekrar hak iddia etmelerinin bir örneği var. Sadece politik bir hak iddiası değil aynı zamanda sosyal de bir hak iddiası... İnsanlar, -bu park bize ait, politikacılara ya da alışveriş merkezlerine değil, burası bir kamusal alan, diyor. Ve inanılmaz bir cömertlik, yardımlaşma söz konusu. Resmi bir yardım alınmadan denge kuruluyor, AKM böyle kontrol ediliyor. Bu şimdiye kadar gerçekleştirilmiş en büyük enstalasyon, en büyük bienal. Bir küratöre veya idareciye, yani insanlara ne yapmaları gerektiğini söyleyecek birilerine de ihtiyacı yok. Çünkü zaten taban hareketiyle gerçekleşen bir oluşum."**

Ankara'da polis şiddeti devam ediyor. Sitemli mesajlar geliyor, başkentten: **"Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber, ya hiçbirimiz!"**

Newsfeed'dan akarken beni durduran bir post: **"...her şey daha güzel, o kesin. ama rte'ye bu yeni dili, onun**

konuştuğunda boşluğu karşılayan vatandaşlık tanımını yeniden açıklayacak olan dili öğretene kadar direnişe devam. dezenformasyonun alasına, orangutan güç kullanan polise, usulsuzluklere, bu uğurda hayatını kaybedenlere dair bir şey yapana kadar direnişe devam. biliyorum, insan bir günden ikincisine değişmiyor. ama park da onun değil, bizim kabe'miz. kapišto?"

SONUÇ YERİNE: Güncel Sanat Defteri, geçen pazar sayfasında (maalesef taş,ra baskısına yetişemedi) Mousse dergisinin blogu için yazdığım yazının çevirisi yayınlandı. Yazın sonunda, Gezi'den gelen imajların bana Stuttgart'ta gerçekleşen ve kişisel olarak katıldığım bir başka halk protestolarını (hâla devam eden KEIN Stuttgart 21-Stuttgart 21'e hayır isimli eylemler) hatırlattı, demiştim. Ve Stuttgart'taki durumun referandum sonrası kısa bir özetini vererek, Merkel ile Erdoğan arasında farklılık görmeden, izole edilmiş, iktidar baskısına işaret ederek, olayın sınıfsal bir çatışma olduğunu düşündüğümü belirtmiştim. Stuttgart, metodu ve grameri oldukça tartışılan referandum, pardon (Türkçe'ye hoş geldin!) plesibit sonucu tren istasyonunun yapımına karar vermiş; eylemciler yıkılmış, ancak kısa bir zaman sonra gerçekleşen belediye seçimlerini yıllar sonra ilk kez kaybeden CDU yerine, Yeşiller (tarihinde ilk kez) kazanmıştı. Şimdi periferideki İstanbullulara, sadece Gezi Parkı'nı değil, bunun etrafında şekillenen siyasi farkındalığı bıkmadan usanmadan anlatacağız. Çünkü bu halk oylaması aslında sadece Kışla'ya değil, polis devletine, çoğunluk yönetir kafasıyla çalışan iktidara ve -ben böyle buyurdum, diyenlere kocaman bir HAYIR diyeceğimiz bir fırsat. Analizi sabit konularda referandum gibi manevralara inanmasam da!

VENEDİK BİENALİ NOTLARI

'**Ansiklopedik Saray**' (The Encyclopedic Palace) başlığıyla ve parlak küratör Massimiliano Gioni'nin küratörlüğünde gerçekleşen 55. Venedik Bienali'nin temel referansı aslında bir sanatçının hiç gerçekleşmemiş bir projesi. İtalyan asıllı Amerikalı sanatçı Marino Auriti, 1955 yılında Amerikan Patent Ofisi'ne başvurur ve bütün dünyanın bilgisini kapsayacak; tekerlekten uyduda insanlık tarihinin en önemli buluşlarından evrensel olaylara kadar, tarihsel gelişimine uygun olarak, her türlü bilginin saklandığı bir müze kurmak ister. Bu hikâye, Babil'den İskenderiye'ye tanidik, bildik ve tarih boyunca pek çok kişinin deneyip, hayalini kurduğu benzerlerinden biri. Bütün dünyanın bilgisini 'ansiklopedik' bir yaklaşımla tariflemek, kaydın, kaynağın ve sınırın tarifsizliğinde; ister istemez yüzeysel, rasyonel ve kuru bir dil içerir. Lakin, Gioni'nin sergisindeki iddiası bu 'kurgusal' ve aslında var olmayan ansiklopedi fikrinin çeşitli kereler yazılma, bozulma ve kurulma halleri üzerinden hikayelerine ulaşmak ve bu hikayeleri farklı bağlamlardan taşıyıp bir araya getirerek, bizeseeyirciye kendi var oluşumuza, artı dünyadaki varlığımıza, iddialarımıza ve pozisyonumuza ilişkin ipuçları vermek.

Girişteki bu iddialı referansla açılan Arsenal sergisinde ilerledikçe, fazla 'boyish' (erkek çocuklara özgü) bir merak, hatta bu tür bir merakın temsili diyelim, sergi boyunca tutarlı bir şekilde benimle beraber geziyor. Roberto Coughi'nin işinin önünde duruyorum; üç boyutlu (3D) printer'lardan ve protein analizlerinden oluşan uzun bir araştırma ve üretim süreciyle ortaya çıkan heykelsi form, mimari dokusunun mekanda yarattığı etkiden Arsenal'in ortasında hep varmış gibi duruyor. Başında durup izlediğim ilk işlerden bir diğeri de Sharon Hayes'in toplumsal cinsiyete ilişkin olarak, yaptığı söyleşiler üzerinde, ortak bir bilinç kırılmasına ulaşmayı denediği video yerleştirmesi. Ergenler kendilerini anlatıyor. Form ve içerik olarak çok farklı iki katmandan gelmelerine rağmen, aynı sergide tutarlı bir şekilde konumlanmalarını düşünüyorum, daha sonra ikisinin de uluslararası jüri tarafından ödüllendirildiğini duyacağım ve sevineceğim.

Aslında serginin havasından hissedilen kavramsal bir açıklık olarak –ya da Gioni'nin iyi becerdiği bir kararlılıkla diyelim, içeriğiyle son derece tutarlı bir sergi karşımızda. Belki biraz iyi öğrenci ödevi gibi, belki altı-yedi

yaşında bir oğlan çocuğunun kaptan olmak ve denizlere açılmak istemesi gibi, belki biraz sıkıcı ve yorucu ve hatta fazla kalabalık bir Arkeolojik Bilinçaltı Müzesi gibi... Ama Arsenal'de iyi başlayan ve Giardini'de resimsel anlamda güçlenen ana sergi, makro anlatılara dayalı, tematik ve görkem seven bir üslup üzerine kurulu olsa da, tutarlılığından dolayı iyi bir sergi. Bu tutarlılık kendini hemen eser seçimlerinde gösteriyor; sanat objelerine 'oyuncak' seven bir bakışla yaklaşan küratörün sergiyi kurarken kullandığı stratejileri açık ediyor. Gioni'nin bu iyi düzenlenmiş ve mimari olarak iyi çözülmüş Arsenal ve Giardini sergilerinde, aslında 'biriktirerek' ya da kümülatif bir eleştirelilikle araştırarak üreten sanatçıların işlerinden görüyoruz. Türkiye'de şu andaki atmosferle kurulacak tesadüfi bir ilişkiyle okunabilecek Yüksel Arslan'ın da yer aldığı ana sergide kritik noktalarda Bruce Nauman, Robert Gober, Walter de Maria ve Dieter Roth gibi temel referanslara başvurulmuş, aralara da Ryan Trecartin, Ed Atkins gibi genç yıldızlar serpiştirilmiş. Sonuç olarak, ansiklopedinin insanı, insan ömrünü aşan, toplumsal, tarihsel ve kolektif makrocu bir format olması; artı sarayın mimari olarak görkem, elit sınıf ve güç içeren çağrışımlar yapması başlığından ilerleyecek olursak, diskur olarak bizi biraz yaya bırakıyor. Kendine yeten, kendiyle dolu 'self-contained' bu önerme eleştirel düşünmeye iten nüvelerden çok, katalog mantığıyla dizmecici ve tekrarcı bir anlatımda kalıyor. Kendi temasının ağırlığında boğularak, şiirselleşmiyor bile, sonunda sadece (Venedik'i ve turistlerin Plazzo gezme histerisini de düşününce) turizme büyük katkı sağlıyor.

Pavyonlara gelince, Lübnan'ın Akram Zaatari'sinin sergisi, izleyicisini melankolik bir filmin içine hapsediyor. Aslında mimar olan ve sanattan anlayan İsraili bir pilotun, harita okumak yeteneğinden kelli hastaneyi-okulu vuramama anı geri getiriliyor. Bir sonraki pilot bombalasa da, onun kendini yok etme pahasına verdiği 'altruistic' karar ince bir belge diliyle tarihselleşmiş. Almanlarla Fransızları bağlayan Élysée anlaşmasının 50'inci yılı şerefine Giardini'deki pavyonların değiştirilmesi kuşkusuz Fransa'yı temsil eden sergiyi Alman pavyonunun görkemli binasına kuran Anri Sala'ya yaramış. Sol elle çalının Ravel'in hikayesi, öyle büyük bir prodüksiyona dönüşmüş ki, dOCUMENTA 13'teki işiyle de beni şaşırtan Salai bu kez de, bence önceki işlerinden farklı bir istikamette ama kendi mutlu görünüyor. Deneyim olarak, özellikle ses ve performansların video yerleştirmesi açısından unutulmaz. Kıbrıs ile Litvanya pavyonlarından koreografik bir şiir çıkaran ve bu pavyonlarda gerçekleştirdiği -ikiz- grup sergilerle, küratöryel anlamda herkeslere performatif bir çalım atan Raimundas Malašauskas, sanki her zaman bir sanatçı gibi çalışıyordu ama bu sergilerden sonra artık benim için pratiğini tarif etmek için illa 'sanatsal' da demek gerekecek. Venedik Bienali'nin açılış haftasında, organizasyonel yapının ve seçkin listelerin böldüğü; giriş ve davetiye peşinde harap olan profesyonel izleyici profilini düşününce, Litvanya Pavyonu'nun herkesi birleştiren, coşturan ve dans ettiren açılış haftanın zirvesiydi.

HAFTAYA: KIBLENÜMA Güncel Sanat Defteri baskısı

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir ilham tarihi: Kiblenüma

Misal Adnan Yıldız 23.06.2013

 Bir ilham tarihi: Kiblenüma **Kiblenüma, bir yayın formu olarak, Paris'te Palais de Tokyo'da geçen cuma açılan ve eylül başına kadar devam edecek "A History of Inspiration" (Bir İlham Tarihi) isimli serginin araştırma ve üretim sürecini yansıtmayı amaçlar. Sergi, İnternet'ten indirilmiş ve sonra kaynaklarına dair peşlerine düşülmüş iki imaj üzerine kuruludur. Biri, 16. yüzyıldan, 3. Murat'ın emriyle kurulan ve**

on sene sonra yine onun emriyle yıkılan İstanbul Rasathanesi'ni tasvir eden, Şemailname'den bir minyatürdür. Bu minyatürde, sarayın müneccimbaşısı Takiyüddin Efendi ve çalışma arkadaşları ellerinde aletlerle gökyüzüne bakarlar. İkinci imaj ise, herkese tanınan gelecek; bilgisayarımızda masaüstü olarak kullandığımız ilk görsellerden biri. Microsoft'un mavi gökyüzü ve yeşil çimenlerden oluşan dijital formu. Biri, hâlâ İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler bölümünde itina ile korunmakta, diğeri ise belki de hem bu kadar kişiselleşmiş ama aynı zamanda da kamusallaşmış, herkese ait ve her yerde. Kiblenüma, serginin ekran ve gökyüzü arasındaki epistemolojik açılımlarını bu imajlar üzerinden inceleme azmine, sürece bir imaj daha katarak dahil oluyor. Fatih'teki Türk İslam Eserleri Müzesi'nde bulunan tarihsel bir objeyi, ismiyle çağırıyor. Bu, 18. yüzyıldan, muhtemelen Barun'ül Muhteri tarafından tahtadan yapılmış olan, Kible'nin yönünü tayin etmek için kullanılan bir alet.

KIBLENÜMA - GÜNCEL SANAT DEFTERİ ÖZEL SAYISI -1

Gökyüzü ile Ekran Arasında

Liseyi bitirene kadar küçük bir şehirde büyüdü. Orada, gökyüzüne yakın görebileceğin en yüksek şey, sönmüş bir yanardağdan oluşan bir dağdır, uçsuz bucaksız ovanın geniş düzlüğünde... Balkondan gökyüzüne bakmak ve tarih, gelecek ve yarına dair hayaller kurmak, öğle yemeğinden sonra biraz kestirmeden önce değişmeyen bir ritüeldi. ...

Zamanın ve vaktin iki farklı şey olduğunu, İngilizce dersinde anladı. İkisinin de karşılığı "time-mış" dedi içinden, bir parça hayal kırıklığı ile. Zaman yaratılıştan beri, dünyanı ilk gününden süregidendir ve dünyanın kendi etrafındaki hareketiyle ölçülür. Vakit ise, daha bölünmüş, parçalanmış, kesilmiş, dizilmiş ve ayrılmış algılardan oluşur; namaz beş vakittir, Ramazan orucu bir aydır, bir yılda dört mevsim vardır.

...

Dün gece gelen e-mail'i son iki saatte neredeyse 3 kere okudu. Üç kere. Dördüncü defa okursa, bu kez satır aralarına kayacağını, kelimelerden başka anlamlar çıkaracağını biliyordu. Bu, sadece kendi için bir umut ışığı aramak demekti. Bunun için doğru bir zaman değildi. Kendine engel olmaya çalıştı. İçinde bulundukları, tek tek bireyler ile ilgili bir durum değildi. Zaman ve mekanda beraber hareket etmek, beraber direnmek ve beraberliğin fizikselliydi. E-mail'de, videolar ve fotoğraflara bakarak, dışarıdan herhangi birinin orada olanları tahmin edeceğini, anlayacağını kabul ediyor; ediyordu etmesine ama, olayları kendi gözleri ile görmenin, orada bulunmanın kişinin fikrini değiştireceğini de belirtiyordu. Orada olmak, o an olan bitenin bir parçası olmaya tekabül etmekteydi. Gerçeklik algısı olarak. An, kolektif bilinçaltının yoğunlaştırdığı ortak deneyimin nabızı. Uyumlu, açık ve barışçıl. E-mail şöyle bitiyordu: "-Sana nasıl açıklayabilirim ki, daha kendim anlamadım; hayatımın en tehlikeli anlarında, kendimi bu kadar güvende, mutlu ve özgür (nasıl) hissedebildim... Bunu sana kelimelerle nasıl anlatabilirim ki... Anlatamam. Umarım biran önce sen de gelirsin..." Tekrar okuyunca anladı ki, olan biten lokasyonun fiziksellliği üzerine kuruluydu. Bu satırları dördüncü kez bu kez yüksek sesle okuyunca hissettiği, özgürlüğün, karar vermenin ve kendine güvenmenin işaret fişekleri idi. Park, sadece bir parktan ibaret değildi. Yetişkin olmak ve hayatı üzerinde karar sahibi olmak; büyümek için bir geçitti.

...

Bir şeyden korkmak ile o şeyden korkmamak arasında bilişsel bir eşik vardır; sanki şimdi, yavaş yavaş o eşiği geçiyordu. Eğer bu bugün gerçekleşmiyorsa, hiç gerçekleşmiyor demektir. Kible'nin hikayesini hatırladı. İslamiyet'te Kible, namaz kılarken yüzünün dönük olduğu yöndür. Allah'ın varlığı adına sözleşmiş Müslümanların hep beraber yüzünü çevirdiği yön. Kurban bayramında adak olarak kesilen hayvanın başını yatırdığın. Vefat edenlerin kafasının çevrili olarak gömüldüğü. Kible, İslam'da soyut bir düşünme biçiminin form olarak kabul edildiğini gösteriyordu; kendini evrende yerleştirdiğin evrensel hakikatin yönünü göstererek... Kible'nin hikayesini hatırladı... İslam'ın ilk 13 yılı Mescid-i Aksa'ya çevrili yüzlerin, daha sonra Mekke'ye, Kabe'ye çevrilmesi fikri onu oldum olası hep büyülemişti. Hiç değişmeyecek gibi duran, görünen ve olan şeylerin değişmesi fikriydi, iyi gelen. Din, genel anlamda sorgulamadan kabul edilendir ya, inanılan... İşte çocukluğundan beri hiç unutmadığı Kible'nin -yönünün değişme hikayesini- şimdi yeniden hatırladığında aklına ilk yönlerin de değiştiği, değişebileceği geldi. İyi hissetti.

...

Müslümanlar, namazlarını genellikle seccade üzerinde kılar. Yere diz çöküp yüzünü secdeye getirdiğinde bedenine yetecek büyüklükte, aşağı yukarı 1.2x1.8 metre ölçülerinde üretilen, üstünde farklı dini semboller ve süslemelerle, genellikle geometrik şekiller ya da Kabe resimleri olan bu örtü, dua ederken, temiz bir alan tarif eder. Yüzü Mekke'ye dönük olan mihrabı temsilen sembolik bir anlamı vardır. Adeta bilgisayarımızdaki masaüstü resmi gibi, mekansal düşünme ve bilişsel odaklanmayı sağlamak için, bulunduğumuz ortamdan kendimizi soyutlamamız için kullanılır. Bağlamdan, çevreden ve bizi dua ederken rahatsız edebilecek diğer her şeyden kopmak için yere serilen bu örtüler bana hep ilginç gelir, pratik gelir, güzel gelir.

...

Çocukluğundan beri dini efsanelere, peygamber hikayelerine ve İslami sembollere bir düşkünlüğü vardır. Bektaşî bir tarafı. Bir türbe vardır, doğduğu şehirde. Ailesinden dolayı, bağlıdır bu türbeye. Orada bulunanlar vardır ailesinden. İslam'ın bir tarifi yoktur. İslam'ın bir tek sahibi yoktur. Günahkarı da, sevap işleyeni de bir tek O'na karşı sorumludur. Bir tek O'dur muhatabı. Pratiğini yaklaştırmadıkça, çocukluğunu katmadıkça işinin içine, yönünü değiştirmedikçe olan bitenin; ne kendine faydası olur yapıp ettiğinin ne başkasına. Buna inanır.

...

Cebini kaybettiğini sanıp, bir telaşa kapılır. Kanepenin arasına sıkışmış. Bir mesaj gelmiş, çoktandır, görmemiş: "Hab einen schönen Abend. Ich vermisse dich sehr. Kuss"

,

Teşekkürler

Palais de Tokyo, Goethe Institut ve The Bibliothèque Nationale de France -BnF, (Paris): Künstlerhaus Stuttgart, (Stuttgart): SAHA, RAMPA Istanbul, Galeri Mana, Istanbul Üni., Boğaziçi Üni., Bilgi Üni., Taraf (Istanbul): Supportico Lopez, Tanja Wagner, Kraupa-Tuskany Zeidler, (Berlin): Akıncı, (Amsterdam), Herald St. and Rob Tufnell, (London), Angela Staffa (Munich), Sfeir-Semler Gallery, (Beirut / Hamburg): Gallery Martin Janda, (Vienna), Boris Groys, Orhan Pamuk, Perihan Mağden, Ayşe Kadioğlu, Eve Sussman, Sarah Rifky, Sara Yontan, Yasemen Akçay, Ferah Tuna, Katell Jeffres, Manon Lefort, Marc Bembekoff, Vincent Simon, Sebastien Martins,

Frederic Grossi, Agnes Werly, Janine Kersten, Gülseren ve Sena Yıldız, Fatma Karasipahi, Didem Yazıcı, Egemen Demirci, Yassin Soumade, Dino Dinçer Şirin ve GFS

Sergi ile daha fazla bilgi:

<http://palaisdetokyo.com/en/exhibition/collective-exhibition/history-inspiration>

HAFTAYA: Takiyüddin ve El Cezeri (Kıblenüma-2)

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaş değil, Barış istiyoruz

Misal Adnan Yıldız 30.06.2013

 Savaş değil, Barış istiyoruz Yunus Emre'den

Haktan gelen şerbeti
İçtik elhamdülillah
Şol kudret denizini
Geçtik elhamdülillah

Kuru idik yaş olduk
Ayak idik baş olduk
Havalandık kuş olduk
Uçtuk elhamdülillah

Vardığımız illere
Şol sefa gönüllere
Halka Taptuk manisin
Saçtık elhamdülillah

Balım Sultan ilinden
Şeker damlar dilinden
Dost bağının yolundan
Geçtik elhamdülillah

Artık utanmak istemiyorum

Bu ülkenin en önemli sorunu, esas meselesi Kürt realitesidir. Benim için her türlü özgürlük mücadelesinden önce gelir. Her şeyden önce. Barış süreci de, bütün soru işaretleri ile birlikte –denize düşen yılanı sarılır misali- EL MAHKUM desteklediğim, NİHAYET gerçekleşiyor diye üstüne titrediğim, benim için BEDELİ olmayan bir UMUT OLASILIĞIDIR. Benim için, onun önünde, üstünde ve karşısında başka hiçbir şey yok. Bunun için yeterli sebebimiz çok. Kaç ay oldu ki, şurada Güneydoğu'daki savaştan kötü haber almalı, ama hemen alıştık, tutunduk bu duruma. BAŞKA ÇAREMİZ YOK! **Artık Kürt arkadaşlarımızın yüzüne utanmadan bakmak istiyorum, kardeşiz mavrası altında sürdürülen ikinci sınıf vatandaş muamelesi son bulsun istiyorum, Kürtler ölmesin istiyorum.** 1 ay sıkılan biber gazının bu coğrafyadaki karşılığı 1 saatte kurşun olmasın istiyorum. Kürt olmak istiyorum, elimden gelse TC'nin verdiği kâğıda Kürt yazdırmak istiyorum. Yeter! Bana kimse onlar da molotof kokteyli atmış demesin, 30 senedir nerde yaşıyordun, haberleri de mi izlemedin bile demem. Artık utanmak istemiyorum.

Gönül dergahında geçen cuma günü, akşam eve dönünce aldım haberi. Medeni Yıldırım'ın resmi dolaşiyor. Gencecik. Kurşun kurbanı. Savaş değil, barış istiyoruz diyen Kürtlere ateş açılıyor. Hükümet, Barış Süreci'ni baltalamaya çalışıyorlar diyor, Ulusalıcıları suçluyor. Ulusalıcıların sicili bozuk tamam ama artık yemiyoruz. Yeni ya da eski karakol inşaatı yerine, hükümet önce kendi başlattığı süreci hızlandırmalı ve tabanım istemiyormuş meğer diye rafa kaldırdığı (daha Âkillerden duymadan itelediği) talepleri karşılamalı. **Baraj düşürülmeli, anadilde eğitim hakkı - en azından kestirip atılmadan lojistiği araştırılmalı ve Roboski aydınlatılmalı.** Allah böyle muhalefeti hiç kimseye vermesin, 70 milyon işi gücü bıraktık, 1 aydır uyumadan reel politika üretme derdindeyiz, direniyoruz. Hadi hükümetin içine derin devlet kaçtı, reformist kafalar popülizme kaydı; nerede ya muhalefet bu boşlukta?

Sosyal medya savaşlarında, Hüseyin Çelik'in açtığı #DirenÇözüm tag'lerinde, AKP destekçileri, Lice'de meselenin karakol olmadığına, sonucun altı aydır mücadele edilen uyuşturucu mafyasının işi olduğuna inanmış. Elbette ki, yaratıcılıkta sınır tanımayan Yeni Şafak prodüksiyonu bir haber. Dahası Çelik, bir grup örgüt insanının masum halkı kışkırttığını belirtmişti. Anladık, dış güçler, faiz lobisi, Büyük Türkiye düşmanları, sanatçılar, gazeteciler filan da... BDP bir zamandır uyarıyor hükümeti, düzgün bir dille, derdini anlatmaya çalışıyor. Teknik nedenlerle (ya da yayın yönetmenliğinden vakti olmadığından ve haliyle yeni bir söyleşi yapamayan) Neşe Düzel'in Selahattin Demirtaş röportajı hâlâ Taraf sitesinde en tepede. Gezi'den de önce, çok çok önce. Demirtaş, **"Barış, silahın susması değildir. Barış, silahın konuşma ihtimalinin kalmamasıdır"** demişti. Feysbuk'ta, Güneydoğu sınırında karakolun sözlük anlamı, gerçeklik değeri ve asıl etkisinin ne olduğuna dair bir alıntı dolaşiyor. Kayıtsız kalamıyorum: **"Lice'de neden karakol istenmiyor biliyor musun? 14 yaşındaki Ceylan, Lice'de karakoldan atılan havan topuyla öldürüldü. Lice'de neden karakol istenmiyor biliyor musun? 1994'te Lice'de askerlerce gözaltına alınan 8 köylünün kemikleri 2003'te 1 toplu mezarda bulundu."**

Radikal'den Ali Topuz, öyle doğru yazmış ki, burada tekrarını gerek görüyorum: **"Bir kişinin konuşup herkesin sustuğu barış barış değil, herkesin konuştuğu barış barıştır. Barış sürecinde 'çekilme' başladığından beri hızlanan yeni karakol yapımları, geciken, sürdürülen 'hukuki açılımlar'la birlikte tehlikeli bir anlam ifade ediyor. Bir yanlış yol: Bize barış lazımsa, eldeki savaş çıkaran ve savaşın devamına ayarlı olan hukuku yıkıp, yerine yeni hukuku, barış hukukunu koymaya girişmeliydik. Oysa yeni karakol yapımına hız veriliyor. Bu kendi başlattığı sürece kendi inanmayan birinin tavrı olabilir ancak. Çünkü: Karakollarla korunan barış değil, karakol gerektirmeyen barış, barıştır. Lice felaketi, dileyelim ki, barış yolunda**

herkese çok lazım olan akıl ve hukuk yolunu genişletmeye yönelik uyarı olur.”

Ben KAYGILI değilim. KAYGI EŞİĞİ'miz ÇOKTAN aşıldı. **“Vurmuşlarsa kendi kendilerini vurmuşlardır.”** diyen Lice Kaymakamı Özer Özbek, müdahale yok diyip yaşlı-çocuk demeden parka dalan İstanbul Valisi gibi. Oturduğu koltuk, hükümetin değil devletin temsilini talep eder. Devlet makamı, sadece hükümetten, hükümetlerin ömürlerinden ibaret bir İTİBAR kaygısı değil, daha uzun soluklu bir SORUMLULUK merkezidir. Kimse hükümetin, muhalefetin, medyanın oyuncağı olmasın! Politik bir hamle olarak tasarlanan Barış artık hükümetin tekelinden çıkmıştır. **İstanbul'da insanlar ilk kez, göz yumdukları, uzak oldukları otuz yıllık devlet zulmünden sonra ilk kez, BÖLÜNME korkusunu aşarak, Kürtçe sloganlar atarak yürüdü. İnşallah, bu bir Kemalist gaz değildir ve BARIŞ her şeye ve herkese rağmen gelecektir. Zira, İstanbul'dan Diyarbakır'a herkes biliyor ki, artık 90'ların siyasi manevraları işlemiyor. Uyandık. Beraberiz. Farklıyız, ama beraber direniyoruz. Birlikte kazanacağız.**

Felsefe Popisi'nden Gezi notları

<http://felsefepopisi.blogspot.com>

Güncel Sanat Defteri, daha önceler de Felsefe Popisi'nden bazı yazılara yer verdi. Bu -blog formatında süren-felsefe üzerine düşünen yazılar üreten platform, şimdilerde Gezi notlarını yayınlamaya başladı. Bu hafta, toplumsal psikoloji, devlet-vatandaş ilişkisi ve özgürleşme politikaları arasında gelişen ve direniş deneyimine eleştirel bir mesafe ile yaklaşmaya çalışan yazılardan birine yer veriyoruz. Diğer yazılar için Felsefe Popisi'ni tıklayın.

...

İnsanın Tini Olarak Özgürleşme

Tarihin devrimsel anlarında yaşamış kişileri hep kıskanmışımdır. Devrimin içinden, eylemin içinden, henüz koşul ve sonuçlar gözle görülemezken, bir sonraki anda ne olacağı kestirilemezken, bir amaç uğruna körü körüne bir sonraki adımı atan eylem insanlarının hislerini hep anlamak istemişimdir. Nasıl oluyor da, tarihin ilham verici öyküleri anın içinden, belli belirsiz bir amaçla ama hiç bir öngörü olmadan yazılabiliyordu? Neyse ki, tarih yüzümüze gezi direnişiyle güldü. Önemli bir fail olarak Sırrı Süreyya Önder'in ismini burada anmayı görev bilsem de, o dâhil kimsenin kestiremeyeceği, toplu bir özgürleşme hareketi olarak gezi direnişi tarihe sihirli formüller biçmeye fütursuzca devam edenlerin yüzüne tokat gibi geldi. Elimizde değil; direniş boyunca -nafile olduğunu bile bile- şu soruları sorduk durduk:

- Gerçekten bir şeyler değişecek mi?

- Peki bütün bunlar nereye varacak?

Bu pek elzem sorulara cevap niyetine, rastgele tarihsel olaylardan çıkarımlar yapıp, olmazsa olmaz bilimsellik iddiası sağlayan neden-sonuç ilişkileri kurup kendi çapımızda 'analizler' yaptık, velhasıl bol bol bilmişlik tasladık. Evet, doğru, eylemin ve tarihi anın tam içinde olsak bile, insan aklının karşı koyamadığı bir zaafı var: Geleceği tahmin etmek ve planlamak hastalığı. İnsan bilincinin içinden sıyrılmayı başaramacağı bir realite bu.

Hâlbuki, acı gerçek, en rasyonel ve amaca yönelik hareket eden bir fail bile olayların ve genel olarak tarihin gidişatını yönlendirebileceğini iddia edemez. Bu öznelere tarihte hiçbir rolü yoktur, daha büyük güçler, görünmez eller vardır anlamında söylenmiş bir önerme değil. Tabii ki, tarih denilen şey insan edimlerinin toplamından ve ziyadesiyle çatışmasından oluşur. **Öznesiz tarih zaten olamaz; ancak tarihin bir çizgi üzerinde ilerleyen, sürekli rasyonel olanın gerçekleştiği ve önceden kestirilebilen bir süreçler dizisi olduğu varsayımını kafamıza kim, hangi vesileyle yerleştirdi bilemiyorum ama bu virüsten bir an önce kurtulmamız gerekiyor.** Her ne kadar feylozoflarca çoktan terk edilmiş bir düşünce biçimi olduğunu görsek de, teleolojik/ereksel tarih anlayışının zihnimizde ve dilimizde korunduğunu teslim etmemiz gerek. Tarih ne doğrusal, ne döngüsel, ne sadece diyalektik, ne sadece rasyonel, ne sadece olumsal, ne de sadece teleolojik. Yüzyıllar boyu kafa patlatıp durmuş düşünürler, amma ve lakin, tarihin işleyişine dair sihirli bir formül yani evrensel örüntüler tespit edememişler.

Bu çok çok iyi bir haber! Tarihin kestirilemezliği, yani olumsuzluğu, bir yanda; benzer koşulların benzer sonuçlar doğurması, yani nedenselliği ve rasyonelliği, diğer yanda. Tarihin diyalektiği diyebileceğimiz, olumsuzluk vs. nedensellik faktörleri, esasında, adını doğru koymak gerek, insanın (hem tikel hem de tümel olarak) büyük harflerle İNSANIN en büyük ve gerçek paradoksunun bir dışavurumu olarak okunabilir. Yani lafı dolandırmadan, olumsal ve rasyonel olmayı başaran, bu şekilde yaşamını mantıklı bir şeymiş gibi sürdürmeye çalışan bizlerin tarihinin önceden bilinebilen bir şey olmasını bekleyemezdik zaten. Ne tam rasyonel ne de tam irrasyonel canlılar olarak BİZ, edimlerimizle tarihi yarattığımıza göre, yakın gelecekte de tarihin sırrının çözülmesini beklememiz nafil olur. Rahat bir nefes! Ohhh.. Gelelim baştaki sorularımıza. **Çok şükür ki, gezi direnişi ile ilgili sürekli sormaktan kendimizi alamadığımız, peki şimdi ne olacak? sorusunun yanıtını en yetkin tarihçi veya feylozof bile veremez. Verdiğini de iddia etmemeli. Gezi direnişinin kendisinin tarihin olumsuzluğunun mükemmel kanıtlarından biri olarak karşımıza çıktığının altını çizmek isterim. Bu yüzden çok değerli, bu yüzden biricik, bu yüzden içinden kavranması zor, tarihsel karşılaştırmalarla sıradanlaştırılması yanlış.** O yüzden, nereye varacağını kestirim diyerek, bize Paris Komünü'nü, Prag Baharı'nı, Arap Baharı'nı, Tahrir'i, Londra Ayaklanmaları'nı, Bolşevik İsyanı'nı, Cumhuriyet Mitingleri'ni falan, tarihte yaşanacak her şey yaşanmış gibi, rasyonellik ve nedenselliklere sırtını dayayarak salık veren analistlere - ne kadar güzel veya karanlık bir gelecek resmi çizerlerse çizsinler - bir noktadan sonra mesafeli yaklaşmamız gerekli.

Direnin bizlere yaşattığı en güzel duygu özgürleşmek oldu. Tarihin tını diye bir şey varsa, Hegel'e kulak verecek olursak, o zaman daha da özgürleşeceğiz. İnsanlar tikel olarak özgürleşmeyi bir telos, bir amaç, rasyonel bir emel olarak yaşadıkları müddetçe, tarihin tınısını de yaratmış olmazlar mı? Özgürleşmenin karşısındaki her şeyi ve herkesi bizi özgürleşmeye daha da yakınlaştıran failer olarak görebiliriz. Evet, çok tanıdık diyalektik. Tarihin tınısını diye bir şey var mıdır bilemem ama insanın bir tını var. **Ethem Sarısülük özgürleşerek öldü. Tıpkı Hrant'ta ve çok önceleri Sabahattin Ali'de olduğu gibi katili serbest, hatta ödüllendiriliyor diyebilirsiniz; ancak aynı suda iki kere yıkanamayız. Bu akarsunun suyu nitelik değiştiriyor, tadı, kokusu, görüntüsü, kimyası aynı kalmıyor. Bize 'şeylerin' değişmediğini göstermek için çok çabalayacaklar.** Daha yeni pençesinden kurtulduğumuz sinizmin ve 'böyle gelmiiii böyle gideeeeer' kabullenişinin içine bizi çekmeye çalışacaklar, neo-liberalizmin 'her koyun kendi bacağından asılır' sözde evrensel gerçeğiyle bizleri çok değerli dayanışmamızdan koparmaya uğraşacaklar. Sezar'ın hakkı Sezar'a: Ne de olsa onlar da tarihin faileri! Ama biz akıntıya karşı kürek çekmiyoruz, akıntı biziz. **Öyle ki, biz işçiyiz, emekçiyiz, memuruz, beyaz yakalıyız, Türküz, Kürdüz, Ermeniyiz, feministiz, eşcinseliz, öğrenciyiz, kadınız, türbanlıyız, çocuğuz, Aleviyiz, ateistiz demiyoruz.** Biz bunların tümünü olma hâlini yaşamadan, tümünü olabilme durumunu anlayan dünyalılarız diyoruz. Doğayı insanın hükmettiği bir nesne olarak değil, eşitimiz, dengimiz olarak görüyoruz. Kendimizi hiç bir şeyin üstünde veya altında görmüyoruz. Böyle yeni bir

ahlakımız varken, içinde bulunduğumuz akıntı bizim müşterek tinimiz. Eğer ki, tarihin tinini özgürleşmek olarak tek tek failer olarak kurgulayabilirsek, bunun önünde hiç bir Napolyonumsu duramaz. Kurtuluş uzaklarda değil; kurtuluş anın içinde, şu anda ve burada. Tıpkı Bandista'nın şarkısında dediği gibi, kurtuluş, özgürleşmenin tadının çıkarıldığı her yerde. Böyle olduğu için de, kurtuluş; halihazırda direnişe katılan herkesin aklında ve bedeninde! Ölü ve diri!

Güncel Notlar:

1-Lice'de yaşananlardan dolayı, geçen hafta ilk sayfası basılan Kiblenuma özel sayılarından ikincisi haftaya kaldı.

2-Bugün Taksim'de saat 17:00'de gerçekleşecek LGBT Onur Yürüyüşü'ndeyiz. 'Direniş' temalı onur haftası etkinlikleri kapsamında geçen Cuma verilen Hormonlu Domates Ödülleri'nden bazıları ise, internettten yapılan oylamalarla, AKP Milletvekili Türkan Dağoğlu (Yaşam Boyu Hormonlu Domates), Recep Tayyip Erdoğan (Allaha Havale Ediyorum), Necati Şaşmaz (Diren Türkçe), Melih Gökçek (Diren Zeka ve Ay Ne Diyeceğimi Bilemiyorum) gibi isimlere malum nedenlerle gitti.

HAFTAYA: Takiyüddin ve El Cezeri (Kiblenüma-2)

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Darbeye darbe pipoya pipo

Misal Adnan Yıldız 07.07.2013

 Darbeye darbe pipoya pipo Tarkan çalışıyor. Sezen Aksu'nun Firuze'sini söylemiş. 10 puan, 10 puan, 10 puan. Kimse kusura bakmasın, koca albümden yorum konusunda yanına koyacağım başka şarkı yok. Aysel'im albümünden bahsediyorum. Repeat tuşuna aldım. Tarkan'ın benim üzerimde öyle bir etkisi var. Dünya yıkılsa, O ÇALIYORSA, umrumda olmaz. Resmen sakinleşiyorum. Oturup, yazabiliyorum. Ben mi çok seviyorum, yoksa o mu eksiksiz bir yorumcu oldu, bilmiyorum, yine o kadar güzel okumuş ki... 'Anlat bir zaman -ne dayanılmaz güzellikte olduğunu.' Günlerdir seyahat ediyorum. İki gün eve varınca anladım ne kadar yorulduğumu. Pestilim çıkmış. Paris'ten sonra kısa bir İstanbul, sonra dokuz aydan sonra nihayet Karaman, aile yanı ve şimdi mecburen Stuttgart'a dönüş. Arada, güzel bir mola verdim, (gez dünyayı gör-) Konya'da durdum, Mevlana ve Şems ziyareti. İyi geldi. Gelecek yakında bir Konya Mevlana Müzesi yazısı... Güncel kaygılarla. Diğer taraftan, Paris'in devamını bekleyenler var biliyorum, İstanbul'dayken Kiblenuma'nın ikinci yazısı ne zaman gelecek diye soranlar oldu? Resmen O-H-A (L'siz) dedim, bu kadar deneysel takılırken bile bu kadar güzel tepki alıyorsak, Güncel Sanat Defteri öper sizi ama asıl geçen hafta Lice'den sonra yazılan (daha doğrusu akan) yazıya gelen meyl'ler iyi geldi. Motivasyon. İstanbul ise muhteşemdi. Bütün güzelliği ise yine talepkardı, tatminsizdi ve karmakarıştı. Kafam ve içim 1 dünya oldu. İstanbul kaynamaya başladığından beri; İstanbul'dan gerçeklik algımı parçalayan görüntüler akmaya başladığından beri, siyasi uçurumlar derinleştigiinden beri, yazmak

istediğim kişisel bir yazı vardı, yazılabilmişse yandadır,

İstanbul'a Kahire'den bağımsız bakmak mümkün mü?

Kahire'den, küratörlük yapan, benim yaşlarda, benim dertlerle iştigal eden, Sarah diye bir arkadaşım var, feysbuk halinde "Hiçbir referansım yok" diyor. Yani, burayı, Kahire'yi anlamak için artık elimde tutunacağım bir dal kalmadı, demek... Bu bu laf üstüne çok düşünüyorum. Bana, bundan iki hafta önce İstanbul'dan gelen resimler, haberler karşısında hissettiğim çaresizliği hatırlatıyor. Ne olacağını kestiremeden, başka bir şeyi düşünmeyi beceremediğim uykusuz gecelerim gibi. Zaten metnini "Günaydın ya da gece" diye bitirmiş.

Ben kendimi bir tarafa yazdıramıyorum. Ne 'Gezi ruhunu' tam yakalayabildim, ne de safları sıkılaştırabildim. Filme ortasından girdiğimden, bu (koalisyonundan ziyade) mecburi kader ortaklığı diyebileceğim 'kafanın' olmayan muhalefetten muhalifliğe saran, insanı heyecanlandıran bazı sonuçlarına başım üstüne desemse, yine yan etkilerini de görebiliyorum... İnsanların derin bir uykudan -yaşadıkları ülkenin gerçekliğine uyanmaları, kişisel olanın politikleşme sürecinde, kendilerini nihayet reel politikanın bir parçası görmesi, sürekli siyaset ve tavır konuşup, tartışır olmaları şahane. Tıkanan yazarlar ve bacaları açıldı. Katarsis bu, kolay değil; bir sabah uyanıyorsun, on değil, otuz yıllık uykundan uyanmışsın; nerede yaşadığın kendini sana çarpıyor. Bu bir neslin zeka ve mizah fıskırması olarak algılanıyor ya; itirazım ona değil. Benim itirazım, bu nesilden nemalanmaya çalışan TC cetveline. Gerçi, internette dolaşan "Ulusalçılarla Beraber Direniş Rehberi"ne rastgelen varsa, dediğimi orada daha net duyacaktır.

Ben NİHAYET diyorum. Nihayet uyandılar. Nişantaşı-lıların, Cihangirliğin ve birbirinden başkasını görmeyen, birbirinden başkasına tahammülü olmayanların Güneydoğu'yu, Kürt meselesini, AKP'yi, CHP'yi ve diğer herşeyi okumaları ve neyin ne olduğunu anlamaları için neden -illa Cihangir'e en yakın parka, Gezi'ye çıkmaları gerekti? Ve parklara çıkmak için, Gezi'den atılmak gerekti. Birbirini sevmek için ortak bir düşman gerektiye, bu bir pipo olmasa gerek. Zira, park kültürü edinmek, beraber yaşamayı konuşmak için amma beklenmiş. Hani, on yıldır demokraside yelken açıyorduk? Başa mı döndük? Onlar ve biz olduk! Refah-yol dönemini hatırlayanlar, Madımak'ı unutmadı, unutmadı ama Madımak'ı bütün resmi görerek hatırlamak gerek. Ben diğer köşeciler gibi kutlayamıyorum -Gezi'yi. Bu kadar gecikmiş devrim; bu kadar mı parçalanmış, bölünmüş kamusal alan/olan – ki; bu kadara MI memnunuz, bu kadarına MI şükrediyoruz? GÜNÜN SONUNDA. N'oldu? Tikky kızlar, Çarşı'yı keşfetti. Hala Onur Yürüyüşü'nde LGBT'nin gözünün içine bakma deneyiminde Kemalistlerle Alperenler'in arasında bir fark yok. BOŞ BOŞ! Belki biraz da -amma gecikmiş demek, gerek. Ve polisin şiddetini, başbakanın tavrını ve valinin halini de unutmamak gerek. BAŞEDEMEDİLER. Bütün resmi görmek için. Unutmuyorum. Çok korktuk. Demokrasimize birşey olacak diye; birimize birşey olacak diye; sonunu göremedik, yine korktuk. İnsanlar yaralandı, canlarını kaybetti. CANIMIZ YANDI. Mısır'dan haberleri beklerken yeniden hatırlıyorum. Sarah'ı o kadar iyi hissediyorum ki, anlamam mümkün değil, sadece hissediyorum. Ordunun verdiği 48 saatlik süre içindeyiz, bütün dünya nefesini tutmuş; Mursi'nin gidip gitmeyeceğini ve ordunun duruma müdahale edip etmeyeceği konuşuyor. Herkes bekliyor. Tahrir'deki göstericiler polis müdahale etmesin diye, namaza durmuş. Başları secdede. Ne kadar sürebilir ki bu hal? Ne kadar dayanılır ki? Amerikalılar, herşeyi yanlış anladıkları gibi, bunu da yanlış anlıyor: "-Din, siyasetin acı gerçekliğinden sığınmak için bir kaçış olabilir mi?"

Sarah'ın metninin devamını paylaştığım ve kendisi de küratörlük yapan – akademisyen, İngiliz- bir başka

arkadaşım ise, Mısır'daki olanlarla ilgili temkinli, "bu bir pipo değildir" tadında "buna tam olarak darbe diyemeyiz, çünkü ortada halkın isteği ile oluşan ve kutlanan bir müdahale var" diyor. Darbeye darbe diyeceksin, her türlüşüne karşı duracaksın. Diyorum. Biz çok çekmişiz Michael, diyorum, anlatıyorlar, diyorum; - benim bir yaşıdaymışım. İç savaş durmuş ama bedeli çok ağır olmuş. Siyaset, kirli bir alan olmuş; toplumsal aktörler, söylemler ve sözleşmeler onun dışından seçilmiş. Öyle ki, etkisi otuz yıldır silenemiyor. Düzenin aldığı neo-liberal form, siyaseti bize 'hizmet eden' ve altyapı, teknik, servis, dönüşüm işlevlerini yerine getiren bir köşeye hapsedmiş. Hiç birimiz ilgilenmemişiz - esas işleviyle. Toplumsal mutluluğun peşinden koşulan bir alanken, kişisel mutsuzluklarımızın kaynağı olmuş. Şimdi, birden unuttuğumuz yerde bulamıyoruz çünkü dil değişmiş, durum değişmiş, zaman değişmiş. Neredeyse teknokratlıktan başka bir çizgisi olmayan; siyasetin geleceği kurmaktan çok, gündelik olanın asayışı olarak tarif eden bir tek tercihe hapsedilmişiz. Bu da dindarları laiklere, Türkler'i Kürtler'e karşı dolduruyor. İp gibi. Biri olmadan diğerinin tanımlanamadığı bir yalnızlaştırma operasyonu. Ama kimse, (herhangi) birşeyin tek temsili olamaz ki... Herkes tek tip olamaz ki. Herşey birbirinin aynı olamaz.

Sarah, Kahire'de Beirut adında (ticari olmayan) bir sanat mekanı yürütüyor, an az onun kadar sevdiğim iki ortak arkadaşımızla. Devam ediyor metni: 'Eğer içinde bulundumuz şu saatler o günlere, son iki buçuk yıla birşey ekliyorsa, ekleyecekse; bu bir okuldur. Siyaset konuşmak, -mesleki bir durum olarak- kültür meselerini konuşmak, tekrar ve tekrar, genellikle birbirimize tırnaklarımızla kazıdığımız şeyleri hatırlatıyor; dipten, zeminden gelenlerin hayaliyle... Bir referansım yok. Önümde kopya çekeceğim bir örneğim de yok. İyi ki, takvimler var, sözcükler var ki, bazı bağlantıları kurabiliyoruz. İyi ki, temmuz var, temmuzun referansı olarak... SCAF'ın askerlerini Ömer Markam Camisi'nde, Tahrir'de oturan eylemcilerin üstüne saldığı zamanlar da yine bir temmuz değil miydi?"

Türkiye, İran olmadı, Malezya olmadı, Mısır da olmadı ama kendini de hala tam anlamadı, anlatamadı. Neden illa ılımlısı olsun? Hem Demokratik hem İslam olsun.

Toplumsal boşalma merkezi: Gezi

Bugün Taksim Dayanışma Gezi'ye çağırıyor, Valimiz -Pazar günü bekleriz, diyor. Gezi mevzusu bitmiyor. Gezi'nin Çocukları'nın "Abi, resmen ütopyaydı..." diye anlattığı; Kürtler halay çekerken, ülkücülerin çay demlediği - kimsenin uyanmak istemediği ve hâlâ sürekli çok özlediklerini her fırsatta belirttikleri o direniş,günlerinden sonra, AKP'nin tepesinden gelen "Safları sıklaştıralım beyler..." mesajıyla, tepede yumuşamaya başlamış,ama tabanda gerilmiş,bir havada gezdim İstanbul'u.Gezi mevzusu bitmiyor. Bir tarafım, nihayet "Nerede yaşıyorum" sorusunu soranlara "Günaydın" diyor; diğer yanım, onları anlamaya çalışıyor. Aşağıdakiler, bu hafta okurken durduğum kısımlar, yazıların tamamını okumanız için link'leri de paylaşıldı. Artık bunlar size tek tek bir şey ifade etmezse, bari aralarındaki, dil ve gramer ayrılığı bir şeyler söyler. Bir Cihangir forumu deneyimim var, gelecek haftalarda yazacağım, ama ondan önce, konuya hafiften giriş mahiyetinde....

Alain Badiou: "İsyân, Olay, Hakikat"

"Dünyada mevcut olan, ama onu anlamlandırma ve geleceğini belirleme noktasında var olmayan bu insanlara dünyanın var olmayanları diyelim. Dünyada değişim, ancak dünyanın var olmayanları bu dünyada olanca yoğunluklarıyla var oldukları zaman gerçekleşir. Bu öznel olgu olağanüstü bir güçle doludur. Var olmayanlar ayağa kalkmıştır. Bunun için ayaklanma deriz zaten: İnsanlar yerededirler, boyun eğmişlerdir; şimdiyse

dikilmekte, doğrulmakta, ayağa kalkmaktadırlar. Bu başkaldırı bizzat varoluşun başkaldırısıdır: Yoksullar zengin olmamıştır; silahsız insanlar silahlanmamıştır vs. Aslında temelde hiçbir şey değişmemiştir. Meydana gelen şey, var olmayanların varlığının iadesidir ki bu, olay dediğim bir koşula bağlıdır.” Çeviri: Elçin Gen

<http://www.e-skop.com/skopbulten/isyan-olayhakikat/ 1324>

Etyem Mahcupyan: “Seyircinin muhtemel depresyonu” / Zaman

“Diğer bir deyişle bu genç kuşağın var olan zekâsı zaten ortalık yerde durmaktaydı. Bunun önceki kuşaklardan haliyle daha fazla olduğunu, çünkü zekânın özgürleşmesine izin veren bir çocukluktan geldiğini öne sürebiliriz. Ama bu zekânın aynı zamanda sosyokültürel bir çerçeve içinde işlevselleştiğini, onun içinde anlam kazandığını ve bu bileşimin maalesef bazen epeyce ‘aptalca’ bir sonuç üretebileceğini de öngörmek durumundayız. Çünkü bazı nesillerin öncekilere göre zekâ farklılaşması yaşaması ve bunu yeni bir yaratıcılık imkânı ile birleştirmesi, yabancılaşma ile de sonuçlanabilir. Zekâ denen şey, kendini ‘yiyen’ bir enerjiye dönüşebilir ve fiziksel olarak toplumun genelinden, manevi olarak ise toplumun ruhundan uzaklaşmayı kişi için doğal ve doğru hâle getirebilir.”

http://www.zaman.com.tr/etyem-mahcupyan/seyircininmuhtemel- depresyonu_2107083.html

Özgür Mumcu: “Her Yer Gezi” / Radikal

“Gezi Parkı’nın ilk gününden itibaren günlerce göstericilere saldırarak, çadırlarını ateşe vererek, basın açıklaması için oturanları aralıksız gaza tutarak işleri çığrından çıkartmak ve herkesi sokaklara dökmek yerine tartışma ve diyalog yolu seçilebilirdi. O vakit bugün bu deli saçması toplumsal ruh haliyle karşı karşıya olmazdık. Dünyaya eklenmiş ve kendi kuşağının evrensel kaygılarına sahip bir kuşağı ilk itirazlarında boğmak herkese kaybettirir.”

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ozgur_mumcu/her_y_er_gezi-1140325

Esmeray Söyleşi: “Görünürlük çok arttı ama halen edinilmiş hiçbir hakkımız yok” / Agos

“Gezi’nin LGBT hareketine etkisinin kanıtı Onur Yürüyüşü’ndeki muazzam kalabalık. Hareketin görünürlüğü arttı. Gezi dayanışmasının, buluşmaların, forumların gücünün etkisi yürüyüşe yansdı. Şöyle bir kare gördüm hiç unutmuyorum: Lezbiyen bir kadın sevgilisini omzuna almış, gay bir erkek sevgilisini omzuna almış, bir de sakallı bir çocuk başörtülü sevgilisini omzuna almış. Yan yana yürüyorlar.”

<http://www.agos.com.tr/haber.php?seo=gorunurluk-cokartti- ama-halen-edinilmis-hicbir-hakkimiz-yok&haberid=5323>

Burak Delier - Süreyya Evren: “Dağılın lan, dağılın lan dağılın”

"Bizim ilgilendiğimiz şu: ister bienal içinde olsun ister dışında, ister anonim olarak Gezi'de ister imzasıyla Gezi'ye iki adımlık başka bir parkta, ister yeni bir galeride ister yeni bir forumda, siyaseti olan sanata ihtiyaç var, hatta eskisinden de çok!"

<http://ne-yapmali.blogspot.de/2013/07/dagilin-landagilin- lan-dagilin1.html>

İhsan Eliaçık: "Neden Oradaydım?"

"İnsanlar iktidar partisine oy vermeye devam ettiği halde, bazı konularda iktidarla tersleşebilir, ona katılmayabilir, sonraki seçimlerde de yine oyunu vermeye devam edebilirdi. Namaz kılanın namaz kılanla, başörtülünün başörtülüyle tersleşmesi, karşı karşıya gelmesi mümkündür. Her konuda iktidarın arkasında durulacak diye bir şey olamaz. Her konuda iktidara karşı çıkılacak, yaptığı her şeye ama her şeye ters gidilecek diye bir şey de olamaz. Yapılan yollara, hastanelerin iyileşmesine, dar gelirliğin durumunun düzeltilmesine sırf iktidardır diye karşı çıktığımı hiç hatırlamıyorum. Ama Allahaşkına bir AK-Partili park konusunda, ağaçların kesilmesi meselesinde oy verdiğim partiyle aynı düşünmüyorum diyemez mi? Aynı düştüğünde dış mihrakların oyununa neden gelmiş olsun, darbecilere neden alet olsun, din düşmanlarının ekmeğine neden yağ sürmüş olsun muhteremler..."

<http://www.ihsaneliacik.com/2013/06/gezi-savunmasineden- oradaydim.html>

HAFTAYA: Takiyüddin ve El Cezeri (Kıblenüma-2)

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ulus Baker'i Sevgiyle Anmak

Misal Adnan Yıldız 14.07.2013

 Ulus Baker'i Sevgiyle Anmak İlk dikkatimi çeken Olgı oldu, sonra baktım daha birçok arkadaşım postetmiş, -ölümünün altıncı yılında Ulus Baker'den bir yazı diye. Felsefeciler ölür mü ki? Şairler? Kahramanlar? Devrimciler? Âşıklar? Son günlerde, Ali Korkmaz, Medeni Yıldırım, Ethem Sarısülük ve daha nicesi ölümsüz diyoruz. Ölüm eğer – hayatın boyunca taşıdığın ve kaçtığın- bir korku ise, kimse - senin- sonunu hatırlamak istemiyor. Ölümlü oluyorsun. Ama bir anlam bırakmışsan dünyaya, bırakmaya çalışmışsan, hatta niyet etmişsen, iyiye-güzele, kimse seni hatırlamasa da, dağ hatırlıyor, taş hatırlıyor, kuş hatırlıyor, gök hatırlıyor. Ulus Baker'in yazılarına aşına arkadaşlardan kimi sosyal medyada sayfalarına "Video Sanatı"nı koymuş, kimi "Medyaya Nasıl Direnilir?"i... Ben de bu hafta bu sayfayı O'na açtım. "Kanaat nedir?"i de yapıştırabilirdim buraya, "İktidar, Güç Eksikliğimizdir"i de, çünkü aradan yıllar geçmiş ama Ulus'un tahlillerinde sapma yok. En tepedekinin hâlini de okuyor insan satır aralarında, polisi de, direnişi de, medyayı da. Gördüğüne inanma. Bandista çalışıyor -Baker için. Herşeyin Şarkısı. Kim bu Ulus Baker dersiniz, Kıbrıslıdır, ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nü bitirmiştir ve

Ankara’da sıkı bir felsefesiyalet- sosyoloji ekseninde imaj politikalarından sinemaya, vatandaşlık bilgisinden felsefeye her şeye yetişmiştir. Çok sigara içmiş, iyi çeviri yapmıştır. Şiirin ve felsefenin tükendiği bir zamanda, duruma direnenlerdendir. Şimdi, “Siyasal Alanın Oluşumu Üzerine Bir Deneme” aldım elime. Onu okuyacağım bugün, bir ağacın altında...

Düşünmek, Hissetmek, Algılamak/ Ulus Baker

Sanatta asli olan ne vardır? Burada bu soruyu genel olarak değil, sanatın maddiliğine, hatta doğrudan doğruya malzemesine ilişkin olarak ortaya atacağım: malzeme sanatta “asli” midir, onun esasına mı aittir, gerçekten? Ya da sanat, üretildiği malzemeye, teknikler bütününe, sözelimi heykel için taş, plastiğe, kile, mermere, tahtaya indirgenebilir mi? Edebiyat sözcüklerden, söz dizimlerinden mi oluşuyor? Resim bir malzemeler terkibi, tualden ve boyalardan ibaretmiş gibi düşünülebilir mi? Bu türden indirgemeler, sanat konusundaki fikirlerimizi ilk bakışta aşırı kısıtlamakta, katılaştırmakta gibidirler. Bahtin’in, Rus Biçimcilerinin bu türden bir “malzeme estetiği” anlayışına karşı çıkmakla işe başladığını hatırlayalım... Ama, aynı sorular “asıl”a, artık sanatın aslına ilişkin olarak ortaya atıldıklarında, işin bütün manzarası değişir: sözelimi bir heykeltraşın görünürdeki malzemesini ele alırsanız, herkes heykelin “malzemesinin” yontulan herhangi bir - yapay ya da doğal madde olduğunu söylemekte hemfikir olabilir. Oysa birisi çıkıp da, heykelin “asli” malzemesinin sözelimi ışık olduğunu, ötekilerin tümüyle heykeltraşın seçimine bağlı olduklarını ve birbirleriyle her an yer değiştirebileceklerini söylerse işler biraz karışacaktır. Gerçekten de, kim heykel sanatının “yonttuğunun” mermerden ya da tahtadan daha çok, eseri görülebilir kılan ışık olmadığını kolay kolay iddia edebilir? Bir heykel, kâh tahtadan, kâh metalden, kâh mermerden ya da başka bir şeyden ibarettir ve bunlar, çağlara, akımlara, üsluplara göre değişebilen malzemelerdir. Böylece, Michelangelo bir mermer bloğunu yontmanın, oradaki gizli, potansiyel bir biçimi, daha doğrusu bir şekli ortaya çıkarmak, görünür kılabilmek olduğunu söyleyecektir. Görünür-kılmak ise, doğrudan doğruya, Rönesans döneminde yeniden canlanan bir Platon etkisine, “ışık metafiziğine” bağlanan bir mefhumdur. Işık, kendinden bir şey kaybetmeden, harcamadan, bir anlamda varlıklara görülebilirliklerini “bahşedip” kazandıran metafizik dünyasına ait bir Tanrı gibidir: Lux Böylece, Plotinos’tan beridir, tüm Antik ve Ortaçağ metafiziğini kateden bir ayrımla, kaynak olarak ışık, yani Lux ile yansıma olarak ışık, yani Lumen arasındaki ayrımla karşılaşırız. Işık böylece, ilahi bir nitelik kazanmıştı; tek tek varlıkları, doğayı ve dünyayı görülebilir kılandı; karanlıkları ışıgal ediyor, ısıtıyordu. Böylece, mesela heykelin asli malzemesinin, bu metafizik karakterli ve ilahi ışığın gönderdiği ışınların, lumenin yontulması olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Ama ışık, aynı zamanda mimarinin de malzemesidir. Bir süre sonra, bütün sanatlar, her biri bir şeyi “görülebilir” kıldıklarını iddia ederek, asıl malzemelerinin ışık olduğunu, bunun heykelin bir ayrıcalığı, özelliği olmadığını söyleyebilirler. Kim tiyatronun, sinemanın, dijital resmin doğrudan doğruya ışıkla bağlantılı olmadığını iddia edebilir?

Kuşkusuz, yine de sanatlardan her biri, başka başka “asli” malzemelere sahip çıkmayı sürdüreceklerdir böylece mimari, heykelden farklı olarak, ışığı da bir malzeme olarak barındırmakla birlikte, sözelimi sesi de biçimlendirdiğini, geometri ilmiyle iç içe olduğunu, ya da, Le Corbusier’nin Modüler’unda olduğu gibi, bir dokuma, otomatik olarak biçimlendirilecek bir façade sanatı olduğunu iddia edebilir. Gerçekten de, modern hayatta kamusal ile kişisel ayırt eden belli bir mimari katkı, ses yalıtımını da en az görülebilirliği engelleyen duvarın imali kadar önemli kılar otelde, bitişik odadaki sesleri duymamalısınız, onlar da sizi duyamamalılar...

Her şey, bu tür sorular boyunca ilerledikçe, bütün sanatların birbirlerine karıştıklarını, soruların da sonsuzca, üstelik tam bir cevaba kavuşturulmayı beklemeden iç içe geçtiklerini, birbirlerini tam bir cevap bulmaksızın, dürterek üretip durduklarını gösteriyor: böylece, ışığa ihtiyaç duymadan dinleyebileceğinizi sandığınız müziğin bile, pekâlâ mimarlığı da harekete geçirdiğini, Barok bir eserin çalınabileceği yer ile, bir Rock müziği konserinin verilebileceği yerin aynı olmayacağını, bu durumun da asla tesadüfi olmadığını farkedebilirsiniz. Aynı şekilde, Bach'ın Füg Sanatı, hem bir matematik, hem de bir nota dizisi estetiğine, başka bir deyişle "kaligrafi" sanatına dayanıyor gibidir.

Bu soruları sürdürmekle artık saçmalamaya başladığımız, sonsuzca sorular, çelişkiler içinde debelenip durduğumuz, bu yüzden daha "sağlam" sorular sormak zorunda olduğumuz hissedilebilir. Sanat eserinin "biricikliğinden" yola çıkmanın, ya da soyutlama yoluyla, sanat eserinin biçiminden ve içeriğinden bahsetmenin daha doğru olacağı, malzemeden yola çıkan bir estetiğin hiçbir yere eristirmeyeceği, yolumuzu kaybettiren bir indirgeme, hatta bir çıkmazdan başka bir şey olmadığı söylenebilir. Bilimin, sanatın, disiplinlerin temas hatlarının silikleştiği bir postmodernizmi mi ayrıcalıklı kıldığımız sorgulanabilir. Oysa sorun, tam aksine, tam da modernliğimizi belirleyen bir boyut üzerinde yer almaktadır: bu modern sorulara ben "açık sorular" diyorum. Cevap almayı beklemeksizin, belirsizliklerle, düşüncede yarattıkları sarsıntılarla, kasılma ve gevşemelerle, çıkmazlarla nasılsa ilerleyip duran sorulardır bunlar. Kâh bir indirgmeden, soyutlamadan, kâh Gilles Deleuze'ün söylediği gibi "şeylerin ortasından", au milieu türeyen, neredeyse amaçsız sorular...

Bu sayede, iki düşünme biçimini hemen ayırt etme şansına erişiyoruz yine de: "Açık sorularla" işleyen modern bir biçim ile, "kapalı" sorularla ilerleyen arkaik biçim... Sözelimi, bizimkine yakın konuları araştırırken Aristo şöyle davranırdı: Önce şeylerin nedenlerini araştıralım -diyeceğiz ki, her şeyin, hayvanların, insan yapımı şeylerin, doğal varlıkların, gökteki yıldızların mutlaka bir nedeni olmalı... Thales her şeyin nedeninin bir ilke, mesela su olduğunu söylüyordu; Herakleitos ise ateş diyordu bu ilkeye. Aristo, işi daha da karmaşıklıştırarak, en azından dört neden türünü ayırdetmek gerektiğini iddia etmişti: Birinci neden, bir şeyin ne için varolduğuydu ve buna "ereksel neden", causa finalis diyordu. İkincisi, şeyin özünün tarifi, o şey neyse onu söyleyen, o şeyin "tanımı" olan "biçimsel neden", yani causa formalis idi ki bu ilk ikisinin aynı şey olduğunu söylüyordu Aristo. Üçüncüsü, "maddi neden"di (causa materialis) ve şeyin neden, taştan mı, topraktan mı, yoksa yıldızsı madde etherden mi yapılmış olduğunu anlatırdı; sonuncusu ise, hareket ettirici ilke, yani "faal neden" dediği şeydi. Böylece, ayakkabı yapan biri, daha doğrusu bir kunduracının icra ettiği emek (tekhne), ayakkabının "faal nedeni"dir (causa efficiens). Ama ayakkabının var olmasının üç başka nedeni daha olmalıdır: imal edileceği malzeme, tahta, kumaş, kösele vesaire; ayakkabının, yalnızca ayakkabıcının kafasında değil, herkeste varolan "ideal" modeli, yani biçimi "eidos"u; ve son olarak, ayakkabının kimin için yapıldığı (giyecek kişi için "ayakkabıyı" ayakkabı kılacak olan şey... ayakkabının amacı...) Daha Platon diyaloglarında belirlenen bu düşünme biçimi, hiçbir zaman ortadan kalkmadı (kalkamaz da zaten), ama önünde sonunda, Descartes dönemine kadar temel ve klasik dünya görüşünü, kapalı bir dünya (kozmos) tasavvurunu oluşturmayı sürdürdü. Şeylerin görünürdeki karmaşıklığını indirgeyecek bir yöntem (fikirlerin türetilmesi için mantık, şeyleri sınıflandırmak için kategoriler, şeylerin kendilerini tanımlamak için metafizik, şeyleri betimlemek için fizik, şeylerin özünü ve neye hasredilmiş olduklarını anlatmak için felsefe...)

Oysa Ortaçağın sonlarında, Alexandre Koyré'nin deyişiyle, kapalı bir dünya tasarımıyla açık bir evren tasarımına geçildi. Aristocu dünya tasarımı ve kainat fikrinin parçalanması, her şeyin önce bir ara mistikleşip, ardından yeniden, başka yöntemler icat edilerek, yeniden anlamlandırıldığı bir dönemdi bu. "Açık sorular" adını vermek istediğim şeyi olanaklı kılan, özgürleştiren, ama yine de işi sıkı tutmak uğruna birtakım sağlam yöntemlere ihtiyaç duran bir süreçti bu. O çağa dek, sorulabilir soruların belli bir kararı, nizamı, sınırlı bir adedi

varmış gibiydi; biçimler ve amaçlar sınırlıydı, evren somuttu, düzenliydi düzenleyicisinin, yani Tanrı'nın hikmetinin belirtisiydi bu sayede burnumuz gözlük takmak, balıklar tutulup yenmek içindi...

Açık sorular ise, ilk bakışta hiçbir zaman cevap bulmuyor, sürekli çelişkilere düşüyor gibi görünseler bile, hissedilebileceği gibi, bize daha az şey öğretiyor değiller. Birbirlerinden çok farklı türden şeyler, varlıklar ve fikirler, kendilerini homojenleşmeye kolayca terk etmeyen sezgiler, indirgenemez tekillikler, öznel çıkış noktaları, sürekli olarak birbirleriyle kavuşup çözülen, birbirlerini dürtüp duran, savuran çoğulluklar hâlinde, açık uçlu bir sistem fikrine doğru iteliyorlar bizi... Bugünün "postmodern" denen fikri hayatında en eleştirilebilir kişi olarak beliren, şu Kartezyen yöntemin, ruh-beden ikiliğinin mucidi Descartes'ın, insan bilincini etsizleştiren bu düşünürün bile, ne kadar harikulade, ne kadar coşku verici bir darbeyi tüm dünyanın düşünme biçimine vurmuş, orada ne kadar da önemli bir devrim gerçekleştirmiş olduğunu hatırlayalım: Bu muazzam darbe, Cogito, "düşünüyorum" dur...

Ulus Baker yazıları için:

http://www.korotonomedia.net/kor/index.php?ul_us_baker
Aras'ın ürettiği bir filmde Ulus "Kanaat Nedir?"i sorguluyor:
<http://www.pyromedia.org/redtv/ulus.html>

HAFTAYA: Takiyüddin ve El Cezeri (Kıblenüma-2)

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çoktan Tarih Hâlâ Güncel

Misal Adnan Yıldız 21.07.2013

 Çoktan Tarih Hâlâ Güncel **Kıblenüma / Güncel Sanat Defteri Özel Sayısı 2 (SON)**

Son birkaç haftadır "Haftaya" kısmında Kıblenüma-2 yazıyoruz. Kıblenüma, bir sergi vesilesiyle geliştirdiğimiz araştırma ve imaj notlarından oluşan ve yine (9 Eylül'e kadar Paris'te Palais de Tokyo'da görülebilecek: "A History of Inspiration/Bir İlham Tarihi" isimli) o sergi içinde bedava dağıtılan bir yayın. Bir serginin üretim sürecinde, o sergiyi görmeyecek olanların ne işine yarayacak ki bu araştırma? Bu soruya cevap verdik ki, ilki Kıblenüma-1serginin ertesi - hemen basıldı. Serginin formuna ve sunumuna ilişkin pratik bilgilerden, sergi sürecine dâhil olmuş ama okuyanın hayatında da yeri olabilecek malzemeyi, edebiyat ve eleştiriyi Taraf'a sakladık. Edebiyat derken, Kıblenüma-1'de Türkçesini bastığımız metin-yayının içindeki tek kurgusal malzeme idi; seccade, Kible gibi İslam kültüründen gelen ve küratöryel çerçevede bu kültürün "soyut düşünme araçları"

olarak konumlanan değerlerini yansıtmaya çalışıyordu. Kestirmeden cevap verelim. Sergiler, sadece fiziksel bir formdan ibaret görüntü ve imaj sunumundan ziyade, algı açısından, düşünsel iklim ve tartışma ortamı açısından işlevsel kültürel yatırımlar. Spekülatif yaklaşımlar, soyut anlatılar ve deneysel buluşlar, yani hemen para etmeyecek, nakte çevrilmeyecek, pek gelir getirmeyen uğraşlar ama estetik olanın üzerine düşünenler için işin özü –sergiler sayesinde gözünüzün önünde hemen canlanıyor. Kişisel olarak, önceden nereye gideceğini bildiğim meselelerden mümkün olduğunca kaçarak, yeni ilişki kanalları açmak ve geçmişten gelenleri taze bir gözle ele almak için sergi denen o külfete girerim. Yoksa gerisi organizasyon ve sosyalleşme. O konularda sıkıntı olmadiğundan, hayatımdaki yaratıcı insanlarla iletişim kuracağım tek alan sanat olmadığı gibi, hapsediğim tek bağlantı ağı da buradan değil. Âşık değilim, olabilirim, hatta eserse basar gider; kendimi sadece yazıya, tarıma hatta sosyal hizmete de adayabilirim. 30'ların ortası, radikal değişimler için hâlâ işleme olasılığı yüksek zamanlama ihtimali, yani köprüden önce son çıkış. Profesyonel bir bilinçle sergi yaptığım son sekiz sene içinde ya da daha da öncesinden her deneyimde bir daha kavradığım, (ilk: Dulcinea'da, İnsan İlişkileri Bağlamında Denge, 2002): insanları, nesneleri ve fikirleri biraraya getiren her şey gibi, sergiler de potansiyel olanı açığa çıkarma riski alırsa, sağlığa ve topluma çok faydalı oluyor.

- Cevdet Ereğ'in onurlu amele yanığına ithafen

Takiyüddin Efendi'nin Rasathanesi

Paris'te gerçekleştirdiğim bir sergi için Milliyet Sanat'tan Özlem Ünsal ile konuştuk. Dikkatli soruları ile hem sergiyi, hem bağlamını aktarabilmem, hem de kendimi anlatmam için bana sağlam bir zemin yarattı. Milliyet Sanat-Ağustos sayısında yer alacak. Ardından Rümeyza Kiger, Today's Zaman'da çıkan bir yazı ile sergiyi ana hatlarıyla anlatmış ve aralara konuştuğumuz birçok noktayı eklemeyi başarmış. Altındaki linlerden bulunup okunabilir. Sergi ise, 9 eylüle kadar Paris'te, Palais de Tokyo'da gezilebilir. Yolunuz düşerse. **Bunların hiçbirisi sizi ilgilendirmiyorsa, birkaç dakikanızı rica edeyim.**

Yayının hazırlanması ve serginin yerleştirmesi, Gezi Direnişi'nin parlak günlerine rastladı. Her şeye parkın etkisiyle bakmaktan mı, yoksa gerçekten arada bir ilişki var mı (?) bilmiyorum, ama serginin temel ilhamı o minyatürdeki rasathane benim için gökyüzüne bakma geleneğimizin nasıl ilk kez ilmi bir disipline kavuştuğunu ve daha sonra iktidar tarafından korku ile yıkılışını simgeliyor.

Rasathaneyi, açması için Takiyüddin'e emir veren, 10 sene sonra yıktıran da aynı adam. Adam mı değişti, Çelik mi değişti yoksa zaten hiç yoktular ve yağmur çiseliyordu da, biz mi aymamışız. Tam da bu yüzden 3. Murat'ı, Tayyip Erdoğan'dan pek farklı görmüyorum. Belki daha doğrusu -vice versa. Bizim topraklara has bir iktidar zehirlenmesi yaşıyoruz. Perihan Mağden'in üzerine uzlaşılamayan Taraf röportajında dediği gibi: " ... başbakan bizi eşekten düşmüş karpuzla döndürüyor." Bence başbakanın da bizden farkı yok. O da eşekten düşmüş gibi. Oylara ne kadar yansdı-yansımadı, anketlere güvenimiz sıfır, seçim barajı düşecek, temiz seçim istiyoruz... filan, bu daha başlangıç, mücadeleye devam da... **Biz, tam direnmeye başladık, acıyla uyandık ki; ekonomisi (şeklen) iyi-ipad demokrasisi meğır temelinde boş geçen dersleri gizliyormuş. Mantık, tarih, vatandaşlık bilgisi, din kültürü ve ahlak bilgisi derslerine yeterince önem verilmemiş, bu dersler boş geçmiş, meğır bizi kimler yönetiyormuş?** İmaj hiçbir şeydir, şuursuzluk her şey. Uyuyan muhalefet, kör medya. Tam karşıda: Siyah kuşak gençlik, Çarşı Power, Red cool Hack, Direnen Dayanışma ve Kahraman Muhafifler.

Bir padişah düşünün ki, Avrupa'daki örneklerinden yıllar önce rasathane inşa ettirip, gökyüzü bilimine kaynak versin. Bir müneccimbaşı düşünün ki, -Osmanlı'da "müneccimbaşı", 3. Murat'tan önce de var olan bir devlet geleneğidir; namaz saatleri, oruç ve merasim takvimi ile ilgili konularda devlete tavsiyeler vermesi için istihdam edilirler; divanda otursun ve İran savaşlarından İstanbul ulemasına kadar, pek çok konu ona danışılsın. Takiyüddin Efendi, güneş saatinden buharlı düzeneklere, astrolojiden matematiğe, zaman ölçümünden fiziğe kadar pek çok alanda, "prodigy" sinyallerle, önden koşan bir ilim adamı. Wikipedia'da: **"Özellikle trigonometri alanındaki çalışmaları ile meşhurdur. Takiyüddin sinüs, kosinüs, tanjant ve kotanjantın tanımlarını vermiş, kanıtlamalarını yapmış ve cetvellerini hazırlamıştır.[kaynak belirtilmeli] Ekliptik ile ekvator arasındaki 23° 27' lik açığı, 1 dakika 40 saniye farkla 23° 28' 40" şeklinde bularak o tarihte ilk defa gerçeğe en yakın ve doğru dereceyi hesaplamıştır."**

Osmanlı geleneği içinde en özgür düşünen kafalardan biridir. 3. Murat'ın emriyle kurulan ve 10 sene işleyip kapatılan rasathanesinin sonu, onun da inzivaya çekilmesinin sebebi olur. Güçlenen ve padişah üzerindeki etkisi giderek artan Takiyüddin'in, haremde ve dışarıdaki düşmanları, özellikle Şamlı olduğu için, bazı çevrelerce hiç sevilmemesi, -devlet içindeki derin devlete- bir türlü yaranamaması rasathanenin sonunu getirir. **Kayıtlara göre, "Rasathanede meleklerin bacaklarına bakıyorlar" ya da "Hayvanları mundar ediyorlar" şeklinde özetlenecek komik dedikodularla.**

Anlaşılan yandaş medya o zaman da var. Yiğit Has-odabaşı. Dalkavuk Yağ-ış-çı.

Herhalde 10 sene önce rasathaneyi açan kafa, bu seviyedeki dedikodulara itibar verse, açmazdı. Siyaseti anlamak zor değil. Kahrolsun Bağ-zı Şeyler ve çoktan tarih hâlâ güncel hakikatler.

Ahmet Ögüt'ten "Bildiğimiz Gerçekler Üzerine Hakikatler"

Facts about facts that we think we know, 2013

... - ...- 1206

El Cezerî, ... - ...- 1206 üzerine olan "Marifetli Mekanik Cihazlar Bilgi Kitabı" isimli kitabını 1206 senesinde tamamladı. Kendisi, programlanabilen ilk insansı robotları tasarlamıştır ve bunun yanısıra 1136-1206 tarihleri arasında, mutfak cihazları ve suyla çalışan müzikal özdevindir de dahil olmak üzere, birkaç otomatik makine daha geliştirmiş; tarihsel olarak Artuklu Beyliği zamanında yaşamış, Cizreli (Cizîra Botan) Kürt bir mucittir. El Cezerî'nin robotu, beyliğin içkili eğlencelerinde, gölde yüzen ve konukları eğlendiren, kendinden devinimli dört müzisyenli bir tekneydi. El Cezerî'nin ürettiği bu mekanizma, perküsyonu çalıştıran küçük kollara çarpan, programlanabilir akort vidalı elektronik davulu içeriyordu. Dübeller farklı yerlere hareket ettirilerek, böylece davulcunun farklı ritimler ve çeşitli davul motifleri üretmesi sağlanıyordu.

... - ...- 1206

El Cezerî, ... - ...- 1206 üzerine olan "Marifetli Mekanik Cihazlar Bilgi Kitabı" isimli kitabını 1206 senesinde tamamladı. Kendisi, programlanabilen ilk insansı robotları tasarlamıştır ve bunun yanısıra 1136-1206 tarihleri

arasında, mutfak cihazları ve suyla çalışan müzikal özdevinir de dahil olmak üzere, birkaç otomatik makine daha geliştirmiş; tarihsel olarak Artuklu Beyliği zamanında yaşamış, Cizreli (Jazirat İbn Umar) Arap bir mucittir. El Cezerî'nin robotu, beyliğin içkili eğlencelerinde, gölde yüzen ve konukları eğlendiren, kendinden devinimli dört müzisyenli bir tekneydi. El Cezerî'nin ürettiği bu mekanizma, perküsyonu çalıştıran küçük kollara çarpan, programlanabilir akort vidalı elektronik davulu içeriyordu. Dübeller farklı yerlere hareket ettirilerek, böylece davulcunun farklı ritimler ve çeşitli davul motifleri üretmesi sağlanıyordu.

Güncel Sanat Defteri, çeviri yardımı için Didem Yazıcı'ya teşekkür eder.

TIKLAYIN

Yayını indirmek için: http://palaisdetokyo.com/sites/default/files/Dossiers-pdf/kiblenuma_small.pdf

Okurken dinlemek için:

<http://nekropsi.bandcamp.com/track/pusula>

Sergiye göz atmak ve mekandan fotoğraflar için:

<http://palaisdetokyo.com/en/exhibition/collective-exhibition/historyinspiration>

Hakkında çıkan bazı yazılar

İngilizce:

<http://www.todayszaman.com/news-321111-exhibition-in-parisexplores-the-link-between-sky-and-screen.html>

Fransızca:

http://www.lemonde.fr/culture/article/2013/06/19/nouvellesvagues-notre-selection-d-expositions_3432835_3246.html

Yakında Türkçe, Özlem Ünsal-Adnan Yıldız söyleşisi, Milliyet Sanat Ağustos sayısında

SAHA'ya desteği için teşekkür ederiz.

HAFTAYA: Nilbar Güreş ile birlikte

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Benimle birlikte tatile gelenler

Misal Adnan Yıldız 28.07.2013

 Benimle birlikte tatile gelenler Bu hafta yazı yok, bu hafta okunacak kitaplar listesi paylaşıyor. Eylül ortasına kadar ofise ara veriyoruz; bizim işimiz imaj üzerine kurulan spekülâtif düşünme hızı ile yapıldığından, şarterleri öyle aç kapa yapamıyoruz. Düşünmeye, çalışmaya, yazmaya ve konuşmaya elbette devam ama hızı, mekânları ve son teslim tarihleri farklı. Ağustos boyunca, ofis dışında olacağız, biraz deniz, biraz güneş, biraz iş, biraz flört... Biriken kitaplar, indirilen müzikler ve bizi bekleyen arkadaşlar. İstanbul, Samos, Paris... Ve en önemlisi, bitirilecek bir sanatçı kitabı!

Ne okusak?

-Dergicilere

Monocle: Öyle tuvalette duran dergilerden değil, illa arada karıştırılacak. Son sayısında İstanbul'la ilgili bir dosya -da- var. Yaşanacak kentler çalışılmış yine, Kopenhag en temiz, en güzel ve en urban kent-miş. Biz İstanbul'umuzu hiçbir şeye değişmeyiz, vıs gelir tırıs gider. Ve de şehirde yaşamının inceliklerini toplayan Monocle da hafif mimari, hafif tasarım dengesiyle, bir kokteyller plajda iyi gider. Hakikaten son sayı, çok iyi bir içeriğe sahip. Yakalayın! Eklerde de, hayat kurtaracak tip'ler var.

<http://monocle.com>

Mousse: Dergi, blog, yayıncılık derken, Mousse çok iyi bir çizgi yakaladı; Milano çıkışlı bu dergi insiyatifi, sanat tarihine kaliteli izler bırakmaya başladı. "Ten Fundamental Questions of Curating" adı altında önce dergiye ek, şimdi de hem App Store, hem Kindle'da, üstelik hard copy olarak bulunabilecek, bir koleksiyon yayınladılar. 10 süper-starküratöre, pratikleri etrafında, küratörlüğü zorlayan işlevsel sorular ürettirdiler ve meselelerini açmalarını istediler. **Jens Hoffman'ın editörlüğünde, Jessica Morgan, Juan A. Gaitán, Chus Martínez, Sofía Hernández Chong Cuy, Elena Filipovic, Maria Lind, Peter Eleey, Adriano Pedrosa, Dieter Roelstraete ve João Ribas yazıyor.**

<http://moussemagazine.it>

SEK İÇENLERE:

"Anne Ben Barbar Mıyım?" / Lale Müldür

Hâlâ baskısı bulunur mu bilmiyorum, ama yaklaşan bienale adını veren, Türkiye'nin en güzel şairlerinden Lale Müldür'ün yazı kitabını mutlaka yanınızda bulundurun. Zaten cep kitabı gibi. Öyle metroda, otobüste filan hemen okunacak, hızlı akan yazılardan oluşuyor. Keşke hayat, şairin arka kapağa attığı nottaki gibi olsa: **"Artık elmas sertliğinde soruları sormanın zamanı gelmiştir. Herkesi içini dökmeye, ortak psikoterapiye davet ediyorum: Anne ben barbar mıyım? Arşivlerde izim bulunmasın isterdim! Orient'in ışığını, yüksek salonlarını anlamazsan, evet!"**

“Afrika Dansı” / Sevim Burak

Bilinç akışı tekniğinin zirvesidir. Sevim Burak ara ara dönerek, bitmeyen bir susuzlukla okuduğum bir ruh. Âşığım. Eğer kendinizi henüz bir kitabına hiç adamadıysanız, alın bir defter ve başlayın. Ben çantaya Afrika Dansı’nı atacağım. Herhalde bazıları bu kitaba öykü kitabı der, bazıları otobiyografi. Az buçuk deneyimlerden, uçuk hayallere... Afrika ve Sevim... İki hayal. Ben hiçbir şey demem. Okuyun derim. Zaten Sevim de, “**Hayat içneli fıçıdır, ya siz ne sandınız**” der.

“Yıldız Yaralanması” / Perihan Mağden

Perihan gibileri turnusol gibidir. Bizim göremediğimiz ama gözümüzün de önünde duran analizleri ile, insanı sinir ederler. Ederler de, sonra dediklerine öyle bir geliriz ki. Kalbimi KIRA KIRA. Başımızı VURA VURA. Korktuklarımızı söyler. Gazete dilini, köşeci pozisyonunu ve medyanın iç sesini öyle bir deldi ki. Ondan sonra delik kaldı. Romancılığı da, kendi deyimiyle “googleromancılığı” değil, yani bir de araya şiir atayım, yemek tarifi vereyim, bir de arşivden parça koysam şişer kafasında yazmaz. Damıtır. Kalemnin ucu incedir. Gerçek akılda duygu vardır- der. Hiç bayılmadığım ve fazla ‘fantazi’ bulduğum kapağına rağmen MUHTEŞEM bir roman, son eseri -Yıldız Yaralanması. Eğer hâlâ okumadıysanız, öneririm. Şiddetle. Tacizle. Ben okudum, ama şimdi tatilde bir daha dalasım geldi. Yıldızlar ve hayranları. Birileri akıl etse de, dizi yapsa. Türkiye’nin en iyi gençlik dizisi olur-du. Havada karada. Mesela Nurgül’le Hazal oynasa!

Yine Felsefe Popisi’nden: ‘Gezi-ci bir eğitim?’

Yıllardır duyduğumuz “Eğitim Şart!” buyruğunun biri keskinleştirici öbürü köreltici iki ucu vardır. Eğitim, var olan potansiyellerini geliştirdiği, insanın aklını ve hayal gücünü kullanmayı öğrendiği, başka insanların aklını ve hayal gücünü tanıyarak sezgilerini ve ayırt etme kapasitesini keskinleştirerek toplumsallaştığı bir süreç olabilir. Ama bunun tersi de geçerlidir. **Eğitim, sınıfsal eşitsizliğin yeniden üretildiği, ulusal ya da dinsel bir proje olarak akıl ve hayal gücünün köreltilerek boyunduruk altına alındığı bir iktidar aygıtı da olabilir. Türkiye’de hangisinin daha ağır bastığını sanırım tahmin edebiliriz ve eğer göstermelik reformlarla yetinmeyeceksek, eğitim ve okul kavramları üzerine bildiğimiz şeylerin bazılarını unutup, yeni bir eğitim sürecini beraberce düşüneceğimiz bir hayal gücü ortaklığına ihtiyacımız var.** Hayal gücü ya da imgelem gücü, yalnızca kurgusal şeyler yaratma becerisi değil, algılanan şeylerin farklı görünüşlerini ve bağlamlarını düşünebilmeye dayanan, tıpkı akıl gibi ortaklaşa sahip olduğumuz bir ahlaki içgörü yeteneğidir. Burada, yukarıdan belirlenen bir ahlaki ilkeler sisteminden söz etmiyorum. Hayal gücü ve ahlaki içgörüyle bağlantısına ilişkin geçenlerde izlediğim bir sokak röportajını örnek verebilirim. Bu röportajda, insanlara, sorulan şuydu: Üçüncü bir gözünüz olsa nerenizde olmasını isterdiniz? Bir kişi hariç, herkesin yanıtı aynıydı: “Arkamda olmasını isterdim, çünkü başkalarının arkamdan ne çevirdiğini görmek iyi olurdu.” Henüz kurumsal eğitimin adaletsiz, rekabetçi ve sözde ahlaki tornasından çıkmadığı belli küçük bir kız çocuğu ise şöyle yanıtladı soruyu: “Kalbimde.”

Öbür yandan, kendi ideolojisi ve ahlaki düzeni içinde sınıfsal eşitsizliği korumak adına her şeyi halkın yerine düşünmeyi gelenek hâline getiren bir iktidar, hayal gücünün özgür etkinliğini bir tehdit olarak görür. “Eğitim Şart!” buyruğu bu noktada bir baskı aracına işaret eder. Örneğin ders kitaplarındaki ideolojik içeriğin ya da sansürün bununla bir ilişkisi vardır. İdeolojiyi destekleyen mitsel imgelerle doldurulan ve herhangi bir bilgiyi ya

da öğretiyi kendi penceresinden aktaran ders kitapları, hayal gücünün özgür etkinliğine doğrudan bir müdahaledir. Bir iktidar projesi olarak Türkiye’de eğitim, öğrencilere ulusal ya da dinsel bir kimlik kazandırmak üzere kurulmuş böyle bir müfredat içerir. Öğrencinin kendi kişiliğini ve düşünsel becerilerini geliştirmesine izin verilmeden dayatılan kimlikler, araçsal bir özdeşlik stratejisine dayanır. **Test sistemine dayanan ezberci eğitim, araçsal bir özdeşlik biçiminde hayal gücünü tek yönlü çalıştırmanın önemli bir aracıdır. Testlerdeki soru ve cevaplar arasında, kimi zaman absürt formüllerle en kestirme yolu bulmaya çalışırız. Yıllar önce lise sınavına hazırlıkta ilkokulda ezberlediğim ve aklımdan hiç çıkmayan Seydişehir=Alüminyum, Konya= Tahıl Ambarı gibi biçimsel özdeşlikler; periyodik cetvelin ezberi için üretilen tuhaf tekerlemeler ve elbette ürkütücü sembollerle (örneğin integral) işlenen ve mantığı hiçbir zaman anlatılmayan matematik buna örnektir. Sorularla cevaplar arasında böylesine biçimsel bir araçsal özdeşlik kurmak, sorunun bağlamının göz ardı edilmesine, soruyla cevap arasında kavramsal bir ilişki kurulmasının engellenmesine yol açar.** Bu bakımdan ezberci eğitim ideolojiktir, yalnızca tarih kitaplarıyla değil, matematiğiyle de ideolojiktir. Öğrenciye, matematik ya da geometri problemlerinin, çok da zevkli olan tarihsel kökenlerinin öğretilmesini geçtim, bu problemlerin zihinde canlandırılmasına, görselleştirilmesine, öğrenirken hayal kurulmasına izin verilmez. Bu durum, yalnızca test sisteminin kaldırılmasıyla çözülmeyecek bir iktidar sorunudur.

Devletin ezberci ya da ideolojik temelli bir “milli eğitimi”, hayal gücünü baskı altında tutmak ister, çünkü hayal gücü gelişmiş olan, bu yetisini özgürce kullanabilen kişinin içgörüsü de zenginleşeceğinden, aklın ayırt edici yargılama gücü, basireti ya da sağgörüsü de keskinleşecektir. Bu bakımdan, hayal gücü, algılanan olayları ya da söylemleri doğrudan gösterildiği gibi algılamayıp, kendisine aktarılanları başka açılardan görme, perdenin ardına bakma ve bunu akla fısıldama yeteneğidir. Devletin araçsal özdeşlik stratejisi ise, dayatılan kavramları, söylemleri ve değerleri, onları sorgulamadan sahiplenme, kimliği bu araçsal özdeşlik üzerinden kurmaya dayanır. Bu nedenle bir iktidar, yeri geldiğinde ülkenin bayrağını ya da camisini kendi çıkarı adına bir özdeşleşme aracı olarak kullanabilir. **Özgür bir hayal gücünün etkinliği ise, araçsal bir özdeşleşme yerine, insanlar arası hayal gücünün ortaklığına dayandığından, içinde farklı sembollerin, değerlerin, inançların, yönelimlerin bulunduğu zengin ve karmaşık bir dünyanın içinde gerçekleşir.**

Halkının hayal gücünden korkan iktidar, hayal gücüyle birlikte ahlakı da esir alır. Böyle bir iktidar, doğruyu ve yanlışlı bildiğini, aldığı kararları, halkı için aldığını, iddia eder. Böylece, nasıl düşünülüp yaşanılacağına karar vererek, ona uygun bir müfredat hazırlar. Eğitimde fırsat eşitliği gibi temel tartışmalara bile izin vermeyip ve eğitimi sürekli tek taraflı bir ideolojik gerilim içinde bırakır, bunun dışında gelecek talep ve önerilere karşı, elinde hayal gücüne vurmak üzere sürekli bir neşter tutar. **Türkiye’deki sorunun çözümü, bana göre, yalnızca bir eğitim reformuna ve hatta AKP iktidarının değişmesine bağlı değildir. Bunun yerine devlet mekanizmasının derinliklerine inilerek yapılacak bir yüzleşme gerekmektedir. Tezer Özlü’nün sözünü biraz değiştirerek denilebilir ki: “Burası, bizim yerimize düşünmeye kalkanların ülkesidir.” Öte yandan Gezi sürecinde, ortaya çıkan sloganlar, aforizmalar, duvar yazıları ve resimlerle, müzik ve videolarla, yaratıcı eylemlerle gösterilen performansla, başta eğitim sistemiyle olmak üzere çoraklaştırılmaya çalışılan hayal gücünün isyan ettiğini söylemek mümkün. Gezi deneyimi ve arkasından organize edilen forumlar gösteriyor ki, artık her yer hepimizin hem öğretmen hem öğrenci olduğu bir okul olabilir. Öğretmen öğrenci ikiliğinin kalktığı; farklı sınıftan, dilden, dinden, kültürden ve cinsiyetten insanların eşit akıl ve hayal gücü kapasitesinde ortaklaştığı bir okulun yaratıldığı; sessizlik kültürünün kırıldığı; müfredatın tepeden dayatılmadığı bir okul fikrini mümkün kılacak bir olayın meydana gelişine tanık olduk. Henüz kolay kolay meydana gitmeyecek bu olayda, okullarla birlikte tüm yaşam alanlarını tekrar bizim kılarak özerkleştirecek yeni bir yaşama ilişkin hayal gücü ortaklığının işaret fişeği yakıldı. Birbirimizden çok şey öğrenmemizi sağlayan bu sürecin özerk ruhuna bağlı olarak, yeni bir eğitim ve okul anlayışına**

doğru nasıl bir yol çizebileceği üzerine, belki artık “büyüklerle” de pek danışmadan, beraberce düşünmemiz gerek.

<http://felsefepopisi.blogspot.de>

HAFTAYA

TATİLDE YAPILMAYACAKLAR...

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nerdesin Aşkı Burdayım Aşkı

Misal Adnan Yıldız 04.08.2013

 Nerdesin Aşkı Burdayım Aşkı Güncel Sanat Defteri” -geçen hafta yayınlanan kitap listesiyle birlikte, ağustos boyunca ‘tatil baskısıyla’ çıkacak. Eylül’e kadar tek sütun, çeşitli rotalardan gönderilen kısa notlardan, anlardan oluşacak. Tatil dediysek, yavaşak bir tona geçmiyoruz. İşimizdeyiz, gücümüzdeyiz. Kafa olarak rahattayız. Ofisin dışındayız.

Cumartesi İstiklal’de yürüyenleri yine biber gazı bekliyordu, Berkin Elvan’ın ailesinin basın açıklaması yapmasına izin verilmedi. Ailesinin tek isteği, devletin ‘devlet’ olarak işlemesi. Okunamayan basın bülteni “Berkin’in vurulmasının üzerinden 45 gün geçmesine rağmen olayın sorumlularının bulunması konusunda herhangi bir çalışma yapılmamıştır.” Diyordu.

Bedenin hafızası, fiziksel bir kayda dayalıdır. Seni de, biber gazı gibi hatırlayacağız. Kaşındıran, boğan, tıkayan, yakan ve tıksırtan. Ama geçiyor o da. Temiz hava alıp götürüyor.

Topkapı Sarayı’nda gezerken, aslında sürekli şişirilen Osmanlı şatafatkültürüne/ tarih algısına atfen bir not benden: Zamanının Çin’i, Amerika’sı filan gibi paralel bir pozisyona oturtabileceğimiz Osmanlı’nın sultanlarının, hanedan halkının ve hazinenin bugün bize kalan hatıralarına bakınca, insan inanılmaz bir zevk, aslında son derece minimalist dokular ve çok mimari bir yerden bakan kafa (-hisseden ruh hali) hissediyor. Bavyera’da ya da Fransa’da o zamanlardan kalan kraliyet mirasını hatırlayınca... Gezdiğim müzeleri... ‘Modest’ geliyor bana - Osmanlı. Alçakgönüllü, zevkli ve adeta Japon(a- kardeş) bir estetik. Bugüne bakıyorum. Ekose görüyorum.

Nerdesin aşkı?

Burdayım aşkı.

Çok güldüm. Bütün zamanların en madi eki Kelebek, iki resim basmış. Demet Akalın saat sekiz buçukta başbakanın verdiği iftarda, zatıallerinin ve zevcelerinin elini sıkıyor. Bir sonraki karede ise, saat on buçuk olmuş, sadece iki saat geçmiş. Akalın -yine- bir zamandır sürekli takıldığı-twitlediği fast-food bağlamında ve eşile; deyim yerindeyse, hamburgerlere yumuluyorlar. Şahane değil mi? No Comment! Her açıdan.

Evde bırakmışsın. Allah'tan kırk yılda bir bir hayrın olmuş. Gelen giden okuyor. Birikim'in Gezi dosyası, gayet kafa açıcı. Eleştirel mesafenin farklı şekillerde kurulduğu toplamada, - elbette Ömer Laçiner güzel bir giriş yapmış. Ben en çok Metin Solmaz'ın (-ki gibi bir) yazı(sı)nın eksikliğini hissediyordum meğer hayatımda. İyi geldi. Taksim Dayanışması'ndan medyaya, dürüst ve kişiselleşmiş bir perspektif yazısı. Ordan hareketle siteye geçince, Zafer Yılmaz'ın net sorusu ve etrafındaki yazısı karşıma çıktı: "Sivil Ha(l)k Hareketleri Niçin Yenilmezler?"

Özeti, bir Birikim alın.

Link:

[http://www.birikimdergisi.com/birikim/makale.aspx?mid=987&makale=Sivil%20Ha\(l\)k%20Hareketleri%20Ni%27in%20Yenilmezler?](http://www.birikimdergisi.com/birikim/makale.aspx?mid=987&makale=Sivil%20Ha(l)k%20Hareketleri%20Ni%27in%20Yenilmezler?)

Cevo paylaştı. Nekropsi'den bir yol şarkısı. Sitelerinin aylık kısmında. Artık her ay atıyorlar bir tane bize. Tutuyoruz. Bana rastladı: "İstanbul'a dönüş." Tam da kuduruk bir halde, İstanbul'u yeniden severken. Koklarken. Dokunurken.

İstanbul'a dönerken.

<http://www.nekropsi.net/>

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Pardon my French!" derler

Misal Adnan Yıldız 11.08.2013

 "Pardon my French!" derler Samos'taydım. Tatil yazısı yazmayacağım, çünkü Mutlu Tönbekeci en âlâ şekilde kitabını yazıyor. Size Yunan adası dersi verecek değilim, geç bile kalmışım. Pisagor'un adası. Hazır adadayken, yüzeysel bir kumsal ortamında Wikipedia'ladık. Herodot'un bizlere aktardığına göre; **Pisagor, Mısırlılardan bir ruh göçü öğretisi almıştır. Bu öğretiye göre; ruh ölümsüzdür, vücut yok olunca her defasında meydana gelen bir başka varlığa girer; bütün varlıkları dolaşıp yeniden o zaman doğan bir insan vücuduna girer ve bu 3000 yıl sürer. Kendi anlatırmış, "Bir gün sopayla dövülen bir eniğin yanından geçerken ona acımış ve şöyle demiş: Dur, vurma! Çünkü o sevdiğim bir adamın ruhu, bağırışını duyunca onu tanıdım."** diye.

BU YAZI BİRAZ ÖYLE BAŞLADI.

Çok kısa bir andı, Tayfun tanıştırmıştı. Gözlerini ve bakışını hatırlıyorum. Utangaç tavrını. Fotoğraflarını basılı olarak ilk Derya'nın mekânında görmüştüm. O resimleri gördükten sonra herkesin uzlaşacağı üzere, onsuz yazılmayacak gibiydi -şehrin yakın tarihi. Deli tarihi. O fotoğraflar olmadan asla hayal edemeyeceğimiz bir toplumsal hayalgücünün içinden çıkan o 'gizli' kimlikleri görmek, -kendi tarihine de bir şey, az şey söylemiyor

mu? Ve gırla eğlencenin içinden; ne yaratıcı, ne ışıklı, ne güzel insanlar... Dansözler, şarkıcılar, oyuncular ve müzisyenler; Yeşilçam'ın, Beyoğlu'nun ve bir fotoğraf stüdyosunun tarihi. Nasıl unuturuz onun şahitliğini? Hayatın, bu şehrin ve bizim insanlarımızın en zengin, en güzel ve en siyah beyaz hâllerini. 80 yılı aşmış bir hayata sığan yüzler... Hele dışarısı bu kadar vahşileşirken, standartlaşırken, sertleşirken... **Osep Minasoğlu'nu kaybetmedik.** O başka bir zamana ve boyuta katıldı. İçinden geçtiği güzelliklerle. Tayfun'un blogundan paylaştığı, duygulu ve ince yazısından: **"Modern dünyada aşk yoktur yakışıklım, birlikte üretmek vardır. O yüzden ben sende aşkların, en derinini yaşadım yakışıklım. Tarih denilen enkazın altından kalkmayı, yoktan var etmeyi öğrettik, birbirimize yakışıklım. Birimiz yolun en başında, birimiz en sonunda iken, zamana karşı gerçek bir zafer kazandık yakışıklım. Yalnızca senin ellerin değildi titreyen, gözlerine her baktığımda, belli etmeden, benim de yüreğim daima titrerdi yakışıklım..."**

Yazının tamamı için: [http://tayfunserttas.blogspot.com/2013/08/yakisikli m.html](http://tayfunserttas.blogspot.com/2013/08/yakisikli_m.html)

BİR AHMET KAYA ŞARKISI

Herhalde hayatın kendisinden daha dürüst bir rehber yok. Hayatın kendisinden daha net bir yol. Sabah uyanınca ilk hissettiğin -o yeni uyanma hâlinin 'alttan alttan' vuran gerçeklik eşiği. Aklına ilk gelenin değerli varlığı. Bu aralar her zamankinden daha çok düşünüyorum -o malum çıkmazı; -neden düşündüğümüz gibi konuşmuyoruz? Hissettiğimizi söylemiyoruz? Neyi kimden saklıyoruz? Kimi oyalıyoruz? Kendimizi? Ahmet Kaya çalıyor. Ahmet Kaya **"Bu da benim sana ayrılırken hediye olm"** diyor. Ayrılık hediyesi.

YAZSAM MI YAZMASAM MI?

Yazsam mı yazmasam mı? Yazmaya karar verdim. Çünkü ben yazmasam, kimse böyle yazmayacak. Arter'in programındaki kavramsal boşlukları su yüzüne çıkaran bir kabalıkta ortada. Ne sanatçısını, ne küratörünü kırmak isterim, ama herkesin bildiği ve konuştuğu bir duruma tepki vermemek (de) benim kabul edeceğim bir tavır değil. **Çünkü bir noktadan sonra eleştirim kişisel değil. İş, İstanbul'un sanat üretiminin acilen üzerinde düşünülmesi gereken haline getiriyor.** Volkan Arslan'ın "Hatırlamayı Unutma" sergisi bana batıyor. Varlığı ile batıyor. Yokmuş gibi yapamayacağım. Sergi, kavramsal olarak, haftalık takvimin üzerine kurulu olduğunu iddia ediyor ve haftanın günlerine tekabül gelen işlerin toplamından oluşuyor. Medyum kalabalığı da tam da bu nedenle sorunlu. Gıcık bir sanat tarihçi gibi duyulacak ama, "Sanki kötü yapılmış yedi kişilik bir grup sergisi" karşımızda. Objelerden videoya, fotoğraflardan yerleştirmeye her şeye aç ama bu çoğulluk yaratıcı bir düzlem oluşturmuyor, tersine her şeyi ucuza üreten, kopyalayan ve çalan 'kafası güzel' ülkemizin ayarında tınıyor. Tın tın. Boş. Bu bana samimi gelmiyor. Gelmedi. Pardon my French! Sarı duvar, işlerinde zemin olarak çok kullandığından Ahmet'i; nedense tavan Cevdet'i, Ayşe'yi; inekli video Nancy'yi; disko topu kalmadı -yerine avize verelim jesti Ha za vu zu'nu, hatta zorlasan Sarkis'i hatırlattı. Fazla oradan buradan geldi. Tüketilmişin son hâli gibi. Yusuf Sevinçli'imsi fotoğraflar, Füsun Onur'umsu biblolar, Şener Özmen'imsi süper kahramanlar... Haftanın günleri değil, Volkan'ın çok sevdiği, etkilendiği ve öykündüğü arkadaşları. Güncel sanatın aile albümü. Daha da tehlikelisi. Aslında neyin nasıl yapılabiliyor, oluyor, olabilir-liğini de söyleyen bir sergi. Sorunlu bir sergi. Kafası karışık bir sergi. **Dahası, bunun sadece Volkan'ın sorunu olmadığını okunduğu bir sergi. Şu anda, böyle bir siyasî zeminde, böyle bir geçişte açık bir sergi. HÂLÂ AÇIK. HATTA BUGÜN SON GÜNÜ Arter'de. Bana bunu yazdıran da, siz sergiye girdiğinizde yüzüne SMILEY takması gereken sergi görevlisinin hâli. Kötü bir Serkan şakası gibi.**

Pisagor da zaten “kendisini kontrol edemeyeni özgür” saymamıştı!

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

-Eyes Wide Shut- Zırvalığı

Misal Adnan Yıldız 18.08.2013

 -Eyes Wide Shut- Zırvalığı Ataman, Star gazetesine verdiği röportajda, giderek ‘saflara ayrılan’ ve her siyasi tartışmada bu tuzağa yeniden düşme gafletinden kurtulamayan ‘aydınlar korosuna’ katıldı. **Erdoğan’la aynı pozda yer alan Hülya Avşar-vari bir ‘neoliberal’ tonda ‘bana bakın, bana bakın’ yaparak, ‘en birey benim’ yarışmasında eli iyice artırdı. Atansiyon sibuple! Bilmiyorum, o kadar ‘birey’ olunabilir mi, böyle ‘çatlak’ zeminlerde.** Eğer Kutluğ Ataman’ın röportajını okumadıysanız, bu metaforlar havada uçuşuyordu sizin için, ama benim de olan biteni size özetleyecek halim yok. Hem tatildeyim, yazılar ağustos boyunca notlar halinde yarım sayfa, hem de İstanbul yanıyor - canım kardeşim. Bu sıcakta enerjimi inanın belli bir ekonomi, argonomi ve tedbir dahilinde kullanıyorum. Meseleyi takip edenlere birkaç kısa notum var.

Ama olaya hakkaten Ajda’ysanız, en alttaki linklerden söyleşiyi okuyabilir; buraya geri dönebilirsiniz. Baktınız bıkmadan usanmadan bu topa girecek haldesiniz, hızınızı kesmeyin. **Dün Radikal ‘in ‘cynical’ sesi Cüneyt Özdemir** salına salına sinsice bir yazı ile Ataman’a Bedri Baykam’ın kavuğunu giydirdi ve AK güncel sanatçı ilan etti. Etti etmesine de, Ataman’ın röportajını ‘...mutlaka okunmalı’ diyerek twit eden de haliyle Melih Gökçek olunca, insan ‘e hadi ateistler bunu da açıklasın’ -gibi oluyorum. Özdemir, gereksiz yere bir ince alay/küçümseme takınan yazısının tek analitik eşliğinde, Ataman’ın stratejisini şöyle söküyor: **“Star gazetesindeki söyleşisinden anladığımız kadarı ile Kutluğ Ataman Gezi olaylarının bir noktada ‘bir Ergenekon komplosu’ olduğuna uyanıyor! Hatta kendi iddiasına göre Gezi’de tehdit bile ediliyor. Peki, ne yapıyor dersiniz? Gezi olaylarına katılanları temsilen Başbakan’a çıkan heyetin içinde yer alıyor! Haydaaa.. ‘Yahu madem anladın ortada çok büyük bir Ergenekon komplosu var, o zaman senin hâlâ Başbakan ile görüşen Gezi temsilcilerinin arasında ne işin var?’ diye soran olmadığı için Woody Allen filmi olan Zelig’in malum kahramanı gibi her yerden çıkıyor.”**

Ne olursa olsun, eleştiri aklında artık biraz etik ayar da istiyorum. Kutuplaşma psikolojisi, fikir çatışması zemininde korununca/yeniden üretilince; eleştiri de ölü doğuyor ve haliyle bu elitist havadan yazılara; bu pandomin olarak okura geçen, üstten konuşan tonlamalar kimseyi ikna etmiyor. Günün sonunda da, Ataman bundan önce ve sonra da “Ruhuma Asla” ya da “Semiha Unplugged” eserleri ile yıllar sonra da çatır çatır hatırlanacak. Özdemir de o gıcık ve idareci gülüşüyle.

Postlarında “80 darbesinde Kutluğ Ataman işkence görürken, Koç grubu askere destek mektupları döşüyordu.. Bugün yine Kutluğ Ataman linç ediliyor, Koç grubu tehdit mektupları döşüyor... Değişen pek bir şey yok.” diyerek Ataman’ı bir demokrasi havarisi ilan eden Tayfun Serttaş’ın derdini se anlıyorum. Anlıyorum ama söylediklerini kurması için Ataman meselesinde bu kadar ‘fanatik’ bir ton tutturmasına gerek yok. Yazısında akıllı bir yerden girmiş: **“Beğenelim beğenmeyelim (ben de topyekun beğendiğimden değil ancak) bugün itibarı ile Türkiye’de toplumsal taleplerden doğan, tabanı ile iletişim halinde olan, tabandan gelen problemleri dinleyen ve seçmenine hizmet götürme gayreti**

taşıyan iki siyasi parti öne çıkıyor; AKP ve BDP. Bu iki siyasi partinin bir diğer ortak özelliği, demokratikleşme alanında samimi olarak çaba gösteren kesimleri içlerinde barındırmaları.” Bu minvalde ilerlediğinde, Ataman'ın U dönüşünü de -doğru hızında- okuyabilirdi, demek isterim. Bugün Egemen Bağışçı, Melih Gökçek, Doğuş ve Kutluğ Ataman neden yan yana geliyor, aynı Gezi okumasında. Tamam, Gezi 'post-milliyetçi bir burjuva direnişidir' dese -bile; bir yerde anlaşılır. Ama sadece o da değil denen.

Ergenekon, artık -hele mahkeme kararları sonrası- tuhaf bir kelime, tuhaf bir kodlama oldu. Darbeciler cezayı hak ediyor ama yargı süreci ve sonrası soru işaretleriyle dolu. Keşke cevapları olan bir süreç olsaydı başka türlü olurdu halimiz. Eyes Wide Shut filmindeki gibi bir cemiyet fantazisine dönüştü artık, 'Kime bok atmak istersen, al kullan!' gibi oldu. Ataman'ın 'Ergenekon'u sanat bağlamına taşıma çabası, hele bunu kendi 'alış-veriş' hesapları ekseninde yapması, akla 'Mezapotamya Dramatürjileri' işini de getiriyor. Gözleri bağlı, boşlukta ne arıyor? Acı gerçeği mi?!? Ergenekon, neyin yanına yazılsa, konulsa; işlemeyecek bir işlevsiz soyutluğa indirgendi. Hele önümüzde Mısır örneği, içimizde katliam acısı olunca; yok darbe karşıtı olmak, yok darbeyi desteklemek gibi kutuplar banalleşti. Eğer birbirimizi iyi duymazsak, dinlemezsek, karşımıza 'Karanlık Sular' (-ki bir Ataman filminin ismidir) çıkıyor.

Türkiye'de siyasetin de, sanatın da, sporun da, hayvancılığın da hatta Taksim barlarındaki kötü müziklerin de, Cihangir kafelerinde sunulan kötü menünün de, Çukurcuma antikacılarındaki kazık fiyatların da sorunu bu olabilir gibime geliyor. Vatandaşla, izleyici ile, müşteri ile, en kestirmesi MUHATABINIZLA düzgün, dürüst, diyaloga dayalı bir irtibat. İletişim, 'satış' adına her şeyi içeren bir market canavarı oldu. İrtibata geçelim.

Son sözüm Ataman'a. Öznelliğin ve hikâyelemenin kitabını yazmışsın. Sana bu manipulatif ve mağdur dil yakışmadı hocam. Röportajında mimlediğin isimler arasında geçen Melih Fereli yerine isterdim ki, 'eski patronunla' hesaplaş. Madem 'işine para çıkmadı' diye 'saf değiştirdin.' Fereli'yi de, sen benden iyi tanırsın. Benim de dünürüm değil, bursumu vermedi, onla sergi yapmışlığım yoktur. Kendi halinde, bir Oscar Wilde, bir Dante romanı tadında bir karakter. Günün sonunda klasik müzik, modern sanat filan derken, kendini İstanbul'da sanat üretimine adanmış biri. Gündelik siyasetle pek ilgisi yok, hatta maaşla, sözleşmeyle çalışan biri. Sen adamı hedef haline getirdin. Ne zaman? Arter'in etinden sergi, sütünden DVD, yününden kitap yapıp, küratöründen 'pavyon' çıkmayınca!

Ataman'ın sinemacı (ve anlattıklarından anladığımız kadarıyla maço) arkadaşlarıyla arasında geçen tartışmalara gelince, biz arkadaşlarla aramızdaki her sürtüşmeyi böyle okusak, böyle tepsileşsek, konuşacak adam kalmayacak.

Ruhuma Asla!

Kutluğ Ataman

<http://haber.stargazete.com/magazin/sanatscamiasindaki-ergenekona-artik-uyanin/haber-780844>

Cüneyt Özdemir

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/cuneyt_ozdemir/kutlug_atamani_yedirtmeyiz-1146385

Tayfun Serttaş

Yokum Yokum Ben Niye Yokum?

Misal Adnan Yıldız 25.08.2013

 Yokum Yokum Ben Niye Yokum? **Sabah uyanmışım.** Artık yeni bir ismim daha var. İsmimin başına Misal'i ekledim. İnsan isterse kendine bir isim (de) seçebilmeli di mi? Bana bir iyilik yapın, beni çağırırken, anarken, ararken aklınızdan Misal'i de geçirin. Tınlasın. Ses titreşsin. Tek derdim bu. Misal Adnan Yıldız olsun. Profillerden başlar, kartvizitlere ve elektronik imzalara girer. Sonra belki hüviyete. O kadar taktım. Çünkü herşeyi bu kadar 'verilmiş' bir zamanın içinde, her şeyin arasında bu kadar sıkışmışken; bir şampuan almak için bile markette raflarda bakakalıyoruz -seçeneklere; seç babam seç, seçebildiğin kadarsın. Seçebildiğin kadar özgür. Doğarken ismini seçemiyor, bari sonrasında seçebilmeli insan ismini; bir isim daha ekleyebilmeli - isterse. Teşekkürler, Busen. **Farkındalık, anda yaratılan bir çaba olarak doğar ve sonra diğer insanlara sinen/geçen/sızan bir titreşime dönüşür. Minnettarım sana,** Marcel.

Sabah uyanmışım. Üç güzeller tesadüfen karşıma çıktı. Asmalı Mescit'te sokakta çay içiyorlar. Damladım. Demli. Aralarından Elmas Deniz olanı anlattı. Tarık Mengüç'ün 'ben niye yokum' sitemli Rock'n Coke bestesini ilk ondan duydum. Bağlamını sormayın. Orası aramızda. Meğer böyle de bir şey varmış -gibi oldum. Bir tıklamak isterdim, Marlon hemen 'içeriden' yorumladı. "Viralmiş aşkım" dedi. Ne demek istiyor? Benden siz reklam, medya ve strateji diline hakim olmayanlara tercüme: Tarık Mengüç'ün diye dinlediğimiz şarkı aslında bir tanıtım filmi, bir reklam akıllı, bir ajans işi. Ama tam da en sosyolojik yaramıza tekabül eden bir tuz. "Prodigy var, Editors var, ben niye yokum?" diye fır dönüyor Mengüç, The Prodigy bunu yapabilir mi, diye çatlatıyor, patlatıyor. **-Annem, adam ne yükselmiş be! Aslında 'Ben niye yokum?' sorusunu tersinden alırsan -son derece işlevsel bir akla dönüşüyor. Olmadığımız, durmadığımız, gitmediğimiz, bilmediğimiz ve çağrılmadığımız yerlerde niye yokuz? Herkesin, her yerde sonsuz bir açıklıkla VE hep var olmak istediği, buna programlandığı, gazlandığı, şartlandığı bir zaman politikasında, randevu siyasetinde ve kendinden kaçma/yalnız kalamama gezegenlerinde bir yerde niye olmadığının sorusunun cevabı sana birşey söyler. Ya gidersin. Ya gitmezsin. Ama bir yerde yoksan, bu da bazen güzel bir eksikliktir. Her yerde olmamak güzeldir.**

Sabah uyanmışım, kaşınmışım, kendimi sokağa atmışım. Kulağımda Mikail Aslan'ın Xoza'sı. Yeniden dünyaya dönenler, tekrar aramıza katılanlar desem, belki albümünü 'Diriliş' diye Türkçe'leştirsem. Tuncelili Mikail, müziğinin içinden bağlama geçiyor, ney geçiyor, kaval geçiyor, gözlerim doluyor. Dersim'in kilamlarına yeni bir nefes veriyor. Mikail'i dinlerken, içime dünyanın derdi akıyor; dünyanın sevgisi, dünyanın bilgisi, dünyanın ışığı. Anadolu'nun sesi. İçimi yıkıyor Mikail'in Xoza'sı, hem yerle bir ediyor hem de köpük köpük yıkıyortemizliyor.

Sabah uyanmışım. Beni yatağımın yanında bekleyen bir kitap var. Dün gece geldi bana. Mehmet Barış'ın hediyesi. Mehmet, gerçek entellektüeldir, öyle bizim gibi copy-paste-forward-post insanı değildir. Doğumgünüm vesilesiyle, gelirken bana bir kitap almış, Oto- Yıkama'ya getirmiş: **"Türkiye Üzerine Yazılar /**

Rosa Luxemburg” Dedim, bize Almanlardan kurtuluş yok, ama Rosa da okunur yani. Şark meselesinden girmiş, bir devrimcinin gözünden bizimle ilgili, bizim, bizden topraklarda SATIR SATIR gezmiş. Kafa kafa. En başından, önsözden Rosa’dan bir alıntı kitabı açıyor: “Lasalle’in dediği gibi, yüksek sesle ‘neyin ne olduğunu’ söylemek, en devrimci eylemdir ve en devrimci eylem kalacaktır.”

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sizin alınız al morunuz mor

Misal Adnan Yıldız 01.09.2013

 Sizin alınız al morunuz mor Fındıklı’daki merdiven hikâyesi, herkes gibi benim de ilgimi çekti; önce (gizemli bir el tarafından) gökkuşağı renklerine boyanan, arkasından (belediye tarafından dense de belediye kabul etmedi) griye çevrilen ve sonra tekrar (belediye tarafından bizzat, sempatik olmak adına) gökkuşağı renklerinde boyanmaya çalışılsa da tam olarak ilkindeki his yakalanamayan merdivenlerdeki kısa süreli dönüşüme birebir şahit oldum. Yolumun üstünde, bu aralar Lale’ye sık uğruyorum, yok Antrepo’ya yetiştiriyorum derken, meğer merdivenleri bu hafta birkaç kere görmüşüm... Kim niye boyadı, neyi neye boyadı-dan ziyade; başka sorular da sorarak, durumu kamusalılık, birlikte yaşama ve sokak bağlamında anlamaya çalışalım.

İnternethaber.com’a göre merdivenleri orman mühendisi, Hüseyin Çetinel (64) boyamış. Oysa benim aklıma ilk KaosGL, Lambda, Spot gibi lgbt organizasyonları gelmişti. ‘Acaba’ bizimkiler mi boyadı diye geçirdim içimden - ilk? İnternet dedektifliğinden anladığım kadarıyla, Çetinel, ‘queer’ kimliklerle özdeşleştirilen ‘gökkuşağı’ durumundan habersiz ya da o duruma referans vermeden, kendi zevki, gözü ve güzellik anlayışı için, doğadan, gökkuşağından yola çıkarak, boyuyor merdivenleri. Bence bu her şeyi daha da güzelleştiriyor. **Sonuç olarak, ona yüklenen/atfedilen bütün anlamlarından, bağlamlarından ve sembollerden bağımsız olarak da gökkuşağı diye bir şey var ve sadece bu yüzden, ‘bağzı’ başkalarının o merdivenlere bakınca gülümsemesi, kendini -oraya- ait hissetmesi ya da ‘bağzı’ başkalarının duruma kızması, tepki göstermesi, griye boyaması hayatın içinden çıkan durumlar.** Gökkuşağı bütün anlamlarından bağımsız, yağmurlu havalardan sonra çıkan güneşin yarattığı ışık prizması olarak, 64 yaşındaki bir amcaya Fındıklı’da merdivenleri yedi renge boyama fikrini getiriyorsa, hayat hâlâ güzeldir demektir.

Merdivenlerin griye boyanmasından sonra bir hayalkırıklığı yaşayan Çetinel, **“Dün pırıl pırıl, rengarenkti. Şimdi gördüğünüz gibi kül rengi olmuş. Sabaha karşı boyandığını haber aldım. Ben de dinlenmek için Şile’ye gitmiştim, yeni geldim. Üzüldüm söyleyecek de bir şey yok. Berbat bir şey, şu anda çok üzgünüm. Tek renge biz mahkum muyuz? Bütün tabiat, bütün kediler renkli. Ülkelerin bayrakları renkli. Nedir bu gri renk, nereden çıkmış”** demiş. Niye ve nasıl boyadığı soruna ise cevabı içten: **“Aldığım telefondaki habere göre 1-2 saat sürmüştür. Bir kişi boyayamaz burayı. Kamu malına zarar verilmiş. Kim verdiyse ona ceza kessinler. Önceki hali zarar değil, binlerce kişi burada fotoğraf çekti”** diye konuştu. **Biz burada yaşıyoruz bu merdivenler uzun zamandır pislik içerisinde. Ben buraları güzelleşsin diye boyadım. Üzerinde bir sembol bir rakam bir harf yok. Kimseyle hiçbir alakası yok. Benim de tarihçemde eylemle ilgili bir aksiyonum yok. Bin 500 lira gibi cebimden bir para çıktı.”**

Serkan Taycan feysbuk’ta, Lübnanlı bir kolektifin Beyrut sokaklarında yaptığı benzer projeyi paylaşmış. Bir grup

genç sanatçı, tasarımcı ve mimar, 'dihzahyners' adı altında çalışarak, şehirdeki merdivenlerde farklı formal jestler üreterek benzer bir 'mutluluk etkisi' peşinde koşuyor. Ben Berlin'den, Barcelona'dan, New York'tan, Paris'ten, Londra'dan benzer örnekler hatırlıyorum. Bugün sabah ben bu yazıyı yazarken Diyarbakır'dan ve Ankara'dan bazı görseller paylaşılmaya devam ediyordu. Duran Adam gibi, birileri daha geliyor, sıra sıra. Fikir bekliyor, cesaret bekliyor Türkiyeliler. İlk başlarda böyle olacak galiba. Kopya çeke çeke özgürleşeceğiz.

Fındıklı'ya geri dönersek... Bugün saat beşte, kendi kendine organize olan bazı semt sakinleri, belediyenin (grinin aldığı tepkiler sonucu yeniden gökkuşağı renklerine boyamayı) beceremediği merdivenlerde buluşuyor ve herkesi 'fırçanı boyanı al, gel...' diyerek oraya çağırıyor. Aslında merdivenlerin gri olması da bize bir şeyler söylüyor. Bir zamandır sokağa yazılanlar önce sarı, sonra griye boyanıyor. Her gün. Taksim, Gümüşsüsu, Çukurcuma, Cihangir, Beşiktaş ve şehrin başka yerleri yamalı bohça gibi, üstü grilerle kaplanmış öznel cümleler, tekil anlamlar, kişisel ifadelerle dolu. Gezi'yle cesaret kazanan bir çoğulluk ve buna tahammülü olmayan bir gri kodu. Gri renge olan bu tepkinin nedeni de sadece merdivenlerden ibaret değil, birlikte şahit olduğumuz bir sürece dayalı. Gri kimin regi, neyi temsil ediyor?

Benim en çok ilgimi diğer soru, kentin esas sakinleri/sahipleri kim sorusu. Dikilen heykellere, kesilen ağaçlara, yıkılan tarihi binalara, talihsiz şehrin kötü planlarına, köprülere, yollara, nereye ne yapılacağına kimler karar veriyorsa artık; bu, bizi dışlayan bir mekanizma zaten, -biz yokuz, vatandaşlar olarak dâhil edilmiyoruz - tek elden yazılan birlikte yaşama hukukuna. Bari renkler bize kalsın. Hiç farketmeden her gün önünden geçip gittiğimiz merdivenlere - renklendiklerinde- yeniden bakar oluyoruz, basamakları tek tek yeniden görüyoruz. Fark ediyoruz. Güzellik ve estetik, sadece formal ve dekoratif etkilerden ibaret olmasa gerek. Ya algımıza, duygumuza ve hissimize katkısı? Neden korkuyoruz? Daha renkli bir dünya, ancak ve ancak herkese daha çok neşe getirir.

Ne yapacağını bir türlü bilemeyen belediye ve renklerden şikayet edenlerin hakkından ise, Turgut Uyar gelir!

DENGE

Sizin alınız al inandım

Sizin morunuz mor inandım

Tanrınız büyük amenna

Şiiriniz adamakıllı şiir

Dumanı da caba

Bütün ağaçlarla uyuşmuşum

Kalabalık ha olmuş ha olmamış

Sokaklarda yitirmiş cebimde bulmuşum

Ama sokaklar şöyleymiş

Ağaçlar böyleymiş

Ama sizin adınız ne

Benim dengemi bozmayınız

Aşkım da değişebilir gerçeklerim de

Pırıl pırıl dalgalı bir denize karşı

Yan gelmişim diz boyu sulara

Hepinize iyi niyetle gülümsüyorum
Hiçbirinizle dövüşmem
Benim bir gizli bildiğim var
Sizin alınız al inandım
Morunuz mor inandım
Ben tam kendime göre
Ben tam dünyaya göre
Ama sizin adınız ne
Benim dengemi bozmayınız

Turgut Uyar

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şu Yarım Kalan Bienal Meselesi

Misal Adnan Yıldız 08.09.2013

 Şu Yarım Kalan Bienal Meselesi Güncel Sanat Defteri, bu haftadan itibaren, ekim sonuna kadar 13. İstanbul Bienali'ne paralel olarak, güncel sanattan sergiler, tartışmalar ve konuklar ağırlayacak. Yani yeni kod adımız BIENALE PARALEL. Bunun için elimizde çok geçerli bir neden var: Çünkü bu bienal ücretsiz olarak gerçekleştirilecek. Bir zamandır içinde debelendiğimiz, karşılıklı kutuplaştığımız ve sonu gelmeyen tartışmaları açmak, kafamızı değiştirmek ve başka dünyalar görebilmek için, 90'a yakın çalışmanın birlikte sergilendiği bu platform, aslında geçici bir görsel kütüphane gibi, herkese açık. Daha güzeli -bilet alıp bir kerede her işi görme stresi, serginin tamamını gezme yorgunluğu, bir tüketim ürünü olarak sergi meselesi tarih oldu. İstediginle, istediğin kadar. Gerisi, eleştirisi, protestosu, hatta ilerisi için, samimiyseniz 1 kere gelmeniz, görmeniz, gezmeniz, hissetmeniz, duymanız ve yaşamanız dileğiyle.

Eleştiriden İstifa

Haziran ayında bienal protestolarına ilişkin yazarken, hem İKSV'ye hem de bienali protesto edenlere karşı işlevsel bir eleştiri getirmeye çalışmıştım(1). **Ne değişti de, bienale paralel sayfa yapıp, Bige Örer'i davet ediyorsun dersiniz?** İstanbul'da geçen yaz ayında, özellikle de bienalin ücretsiz olmasının ilan edilmesiyle, içimde bir umut olasılığı ile, işlerin ucundan tuttum, insanlardan görüş alıp konuyu düşündüm ve bir kaynak, okul ve alan olarak bienali yeniden tanımlamanın gerekli olduğunu gördüm. İster mesleki deformasyon deyin, ister kariyer manevrası.

Fulya Erdemci, 10 yıl önce çalıştığım ilk sanat mekânında direktördü. Hayatımda resim asmayı, (Erdağ Aksel ve Selim Birsal'den sonra ilk kez bir küratör-küratörle) sergi kurmayı, en önemlisi bu işi yapmayı, sevmeyi ve taşımayı öğrendim. Fulya, punk'tır. Sonuna kadar gider.

Bienalin içine girmenin, içeride çalışmanın ne demek olduğunu da bilirim. Daha Modern'ler, Müze'ler yokken, bizim gibi yeni başlayanlara okul, ev, kulüp, mekân ve buluşma yeri oldu. Türkiye'nin gurur duyacağı bir noktada, uluslararası arenada ilk beşe girdi, iyi sergiler ile beraber, birçok tartışma açtı. 9B'den beri turizmden ters bir yönde, şehri çalıştı. Bir kaynağa dönüştü.

BİR ZAMANDIR SPONSORU KOÇ

Benim de gözlemlediğim durumlardan gelen nedenlerle, bir zamandır epey eleştiri alıyor. Yakın zamanda da, bienali gezenlerin sayısıyla birlikte düşünülünce, küçük ama agresif protestolar yedi. Programı kesildi. Bir anlamda, kendi yarattığı izleyicinin kamusal programdaki yokluğu karşısında, yanlış anlaşıldı. Kendini iyi anlatamadı.

Şimdi sergisi açılıyor. Bienal aslında her şeyden önce bir sergidir. Kamusal programlar, daha kapalı, belirgin ve davetli buluşmalar. Bienalin kendisi bu açıdan mesele olarak sadece sponsorluk-holding ilişkisinden ibaret olamaz. Nerede yok logo, sponsor, holding? Hepsi afedersiniz, bir yerimize girecek. Bu anlamda, eleştirin, protestonun ve kavganın yanındayım. Ancak eğer birileri sanatçıların sesini kesiyor, küratörünü taciz ediyorsa, iş artık karakola yansımışsa, zaten en gidilmesi istenmez/işin değilse mutlu gidilmez olan kamusal alana bile girmiş -daha başlamadan. Zaten artık içeride. Bunu da bir jest olarak düşünün. Bazı muhafazakâr solcular fazla Marksist okumadan zehirlenince, Guttari'ye, Agamben'e, bugüne gelemiyor. Bir başka mesele de, küreselciler mi -ulusalcılar mı tartışması olacak.

Biz de inanıyoruz ki, sermayeyi daha sert, eleştirel, zeki, sağduyulu ve demokratik alanlara çekmek de bir kavgadır. Dedesinin darbeci generale biat mektubu yazdığı torunlarının otelinde hükümet halkı gaza boğdu, ihtar yedi, teştis aldı.

Asıl meselemiz sadece sermaye değil.

Sermayenin dönüşümünü iyi okuyun.

Ama önce gelin, görün. Dilerseniz Koç'u protesto edin. Benim de onlara, naçizane bazı notlarım olacak. Bekleyin. Kiralanırsınız ama bağımsız. Bu açıdan her şeyden önce, o jeste geri dönersek, dışarıda kan gövdeyi götüren bir dünyada, herkese açık bir yer olacak. Sahip çıkın, geri alın, arada -aynı mesleki dertleri paylaşanlar olarak da bazen, kırk yılda bir, birlikte hareket edin. Protesto edin ama sanatı sansürlemeyin. Sesini kısımayın, önünü kesmeyin. Burada sanatçıların hakları da var.

İçeriği çiçek, böcek olsaydı, susardım, ama içinde bugün bizi ilgilendiren, bağlayan ve birarada tutan sorulara ilişkin farklı alandan siyasi, sosyal ve mekânsal birçok çalışma var.

(Tıpkı Tophane'de çantamdaki başlığı (Anne, ben barbar mıyım?) soran amcaya anlattığım gibi.)

-Bu laf, Lale Müldür'den amca. Kendisi bence yaşayan en iyi şairimizdir. Diyor ki, Anne, ben barbar mıyım, yani "anne"yi bu cümleye ekleyerek, bizi yeniden çocuk yapıyor ve küçültüyor. Barbar kime denir? Avrupa bize ne derdi, şimdi ne diyor? Biz kendimizi nasıl görüyoruz? Suriye'de, Mısır'da yapılan barbarlıklardan hangi uygarlık sorumlu? Bunun sergisi olacak, filmi, resmi, müze gibi ama bugünü gösteriyor.

1) "Bundan bir zaman önce (İTÜ'de) gerçekleşen programı, muhafazakâr sol olarak nitelendireceğim aktivist bir

kesim tarafından kesilen bienalin küratörü Fulya Erdemci, tartışma programını -o kadar 'kamusal yer' dururken nedense- Marmara Oteli'ne taşımış, burada gerçekleşen eylemlerin sonunda göstericiler kendi rızaları dışında salondan çıkarılmıştı. Eylemciler bienalin kamusal bir alan olarak tarifi, Koç Holding tarafından (sponsor anlamında) desteklenmesinden şikâyetçi. Sanat profesyonelleri açısından, içerik bağımsız olduğu sürece, projelerin finansal yükü açısından sponsor kabul etmekten başka çare yok. Aslında Erdemci, kendi içeriğinden mesul. Koca bienal yapısını değiştirecek bir yerde durmuyor, Koç sponsorluğunun durumu ise (logonun ve kurumsal markanın ağırlığı açısından) 11. Bienal'den beri gelen bir mevzu. Bienal ve sponsor tartışmalarında İKSV daha kurumsal bir tonda cevap vermeli ve kartları açmalı. Erdemci bienalin küratörü, yani içeriği geliştiriyor. Yapı ve organizasyonel şema yüzünden tek yargılanan olmamalı. Onun da (özellikle Cumhuriyet ve Radikal'de çıkan) röportajlarında Jeanne d'Arc'ı (Jan Dark) oynamayı seven bir tonu, kriz yönetemeyen bir hâli var. Diğer yandan, ne olursa olsun, devreye giren prodüksiyon takımı da olsa güvenlik de olsa, birilerinin zorla bir yerden çıkarılması hoş değil. Zaten iş burada bitmemiş. Eylemcilerden öne çıkan Niyazi Selçuk'un program esnasında sürekli Erdemci'nin yüzüne zoom'ladığı kamera kayıtları yüzünden taraflar birbirinden şikâyetçi olmuş, yani bienalin "kamusal alan" tartışması karakolda son bulmuş. İşin bir de taciz yanı var. Birçok kadın arkadaşım, "Kadın değilsen dikizlenme hissini anlayamazsın" diyor. Bunun üstüne Ahmet Ögüt, Banu Cennetoğlu ve Erdağ Aksel'in de aralarında olduğu sanatçılar bienali, özellikle eylemcilerin salondan çıkarılması ve biçimi nedeniyle imzaladıkları bir açık mektupla uyarılmış. Bu durumda, Gezi Parkı etrafında gerçekleşen eylemlerin ve yankılarının, bienali de etkileyeceği kuşkusuz."

<http://www.taraf.com.tr/misal-adnanyildiz/makale-anne-ben-ammagaddarmisim.htm>

Herkese açık bağımsız içerik

AY: Zor bir yerden başlayalım, beni bu serginin Koç'un bienali olmadığına nasıl ikna edersin?

BÖ: İKSV'nin tüm diğer etkinlikleri gibi İstanbul Bienalleri de ilk edisyonundan beri sponsorluk destekleriyle gerçekleşiyor. Dünyadaki birçok bienale baktığımızda da özel sponsorlukla kamu katkısının birlikte işlediği melez yapılar görüyoruz. İstanbul Bienali'nin finansmanında yurtdışındaki örneklerden farklılaşan esas durum, kamu katkısının oldukça sınırlı olması. Bienali destekleyen yerel ve uluslararası kurumlar ile şirketlerin hiçbirisiyle sanatsal içerik üzerinden bir ilişki kurulmuyor. Sergiye destek vermeyi içeriği görmeden kabul ediyorlar ve sonrasında da sergiyle ilgili kararların alınma sürecine dâhil olmuyorlar. Böylelikle tamamen bağımsız bir sanat alanının yaratılması sağlanıyor. Bugüne kadar Koç Holding dâhil hiçbir sponsorumuza bienalin içeriği konusunda herhangi bir bilgilendirme yapmamız söz konusu olmadı, zaten böyle bir taleple de karşılaşmadık. Bu açıdan son derece özgür ve rahat bir ortamda çalıştığımızı söyleyebilirim. Herkes gibi Koç grubu da bienali açılış günü görecek.

AY: Bu bienal, Türkiye'de bu çapta gerçekleşen ilk ücretsiz büyük sergi. Sergi algısında ya da başka noktalar açısından neyi değiştirir?

BÖ: Serginin ücretsiz olması aslında daha önceki bienallerde de hep yapmak istediğimiz bir şeydi. Bu kez başarabildiğimiz için çok seviniyorum. Aslında bienalin bilet fiyatları her zaman mümkün olan en sembolik seviyede tutulmuştu. Bu sembolik ücretlerle bile bilet geliri bizim için önemli bir finansal kaynak. Bilet alarak bienale giren izleyiciler, bu şekilde bienale destek vererek bienalin sürekliliğini sağlıyor. Bir yandan İstanbul Bienali gibi yalnızca kamuya ait bir sanatsal etkinliğin kapılarını herkese koşulsuz, şartsız ve ücretsiz olarak

açabilmesi elbette çok önemli. Özellikle bu yıl, kavramsal çerçeveye de ilişkili olarak, bu bienalin ücretsiz oluşuyla birlikte bence özgür bir alan oluşturulabilecek. Bu sayede çok daha fazla kişinin, sergiyi çok daha fazla kez gezebileceğini ümit ediyoruz.

AY: Bienal eleştirilerinde kuru sıkı bir muhafazakâr sol argüman var; isterdim ki, protestolar daha yaratıcı bir kanaldan ilerlesin. Bana sorsan, ben de servet düşmanıyım, sermayeye karşıyım ama illa ki Yapı Kredi'den de kitap alıyorum. Lale Müldür'ü, Ahmet Hamdi Tanpınar'ı, Turgut Uyar'ı basıyorlar. Böyle düşününce bienalde sergilenecek olan Hito Steyerl'in işi bana daha keskin geliyor, bienali içinden oyuyor, akıllıca eleştiriyor. Bu anlattıklarım, bienale dair sana ne söylüyor?

BÖ: Aslında burada ilk soruna tekrar geri dönmüş oluyoruz. Bienal elbette sanatsal bir eleştiri mekanizması ve bu eleştirel alanın içine nelerin girebileceği konusunda hiçbir kısıtlamamız yok; sanat ve sermaye ilişkisi de dâhil olmak üzere. Aslında bu bienalde sanatın kendi sistemine de bakıyoruz. Hito'nun işinin yanısıra bu sistemi sorgulayan başka işler de var. Vermeir & Heiremans, Goldin+Senneby, Mülksüzleştirme Ağları ve .-_- . gibi

AY: Fulya Erdemci ile çalışmak nasıl bir deneyim? Ben kendi adıma, böyle bir siyasal süreçte küratörün Türkiye'den olmasının, kadın olmasının, hatta bu kadar 'punk' olmasının büyük şans olduğunu düşünüyorum...

BÖ: Fulya, çıtaı her zaman en yükseğe koyuyor. Onunla paylaştığım çalışma süreci, hiç olamayacağını düşündüğünüz bir şeyin bile inanç ve sabırla mümkün kılınabileceğini bana bir kez daha kanıtladı. Bildiğin gibi çok uzun zamandır sanat alanındaki çalışmalarını kamusal alana ve bunun etrafındaki sorunsallara odaklamıştı. 13. İstanbul Bienali'ni de bu çerçeve içinde kurguladı. Birlikte paylaştığımız bu yoğun süreç içinde onun deneyimlerinden çok şey kazandığımı düşünüyorum.

AY: Gezi öncesi ve sonrası. Bienal, ofis, hayat; neler oldu senin dünyanda? Çünkü tam da sizin hazırlık sürecinizin ortasına geldi.

BÖ: Gezi, Fulya'nın bienale getirdiği kavramsal çerçevenin günümüz için ne kadar doğru ve gerekli olduğunu bize bir kez daha göstermiş oldu. Aslında aşağı yukarı herkesin içinden geçtiği bir deneyimi fiziksel, düşünsel ve duygusal olarak biz de yaşadık. Bienalin depara kalkması gereken bir dönemde gerçekleşti Gezi. Bu açıdan pratikte çalışmamızın ilerleyiş temposu üzerinde elbette çok etkisi oldu, ama bir o kadar da eşsiz bir tecrübe ve zaten üzerinde düşünmekte olduğumuz kamusal kavramının gerçek hayattaki şiddetli bir tezahürü gibiydi.

HAFTAYA : BİENALİN EN SIKI İŞLERİ

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bienale Paralel (1): Herkese Açık

Misal Adnan Yıldız 15.09.2013

 Bienale Paralel (1): Herkese Açık Geçen hafta Bienale Paralel 0 (sıfır) yazısında belirtmiştik. Güz boyunca İstanbul'daki sanat haritasına bakıyor olacağız. 13. İstanbul Bienali üretim sürecinde bulunmuş olmaktan dolayı, bienale dair bir eleştiri üretmek için gerekli mesafeyi kuramama saygısı/kaygısı ile, BIENALE PARALEL sayfalarının nasıl olacağını/gideceğini düşünüyorum. 'Review' yazamam - ama yazının bin türlü hâli var. Akla en iyi yatan çözüm, Bülent Erkmen'in tasarım mantığına dönmek. Orta kısımda bienal notları ve deneyimi seyir defteri gibi akacak. Sağ taraf ise, bienal zamanı açılan yan etkinliklere bakacak; değerlendirilecek. Ara ara katılımcılarla. Fulya Erdemci'nin bienali, dün açıldı. Herkese açık, ücretsiz gezilebilecek ilk bienal olan bu edisyonun, Lale Müldür'den aldığı "Anne, ben barbar mıyım?" başlığını açarken üzerine inşa edildiği bazı kilit kelimeler var: Kamusal olan/alan, çoklu kamular, birlikte yaşama pratikleri, şiirsel hayalgücü, dönüşen siyaset mekanizmaları ve sanatçının sorumluluğu.

Şimdi yine neler olacak?

Antrepo'ya uğradım, Halil Altındere'nin 'Harikalar Diyarı' (2013) isimli videosu kuruluyor. İlk izlediğimden beri kafamda yankılanıyor: **"Yine neler olacak, acaba şimdi neler olacak, müzik olmazsa... Bu grup sana soracak, o yine yine bahaneler bulacak, hep nasılsa..."** Fuat'ın konuk olduğu, sözleri Tahribad-ı İsyan'a ait, post-MTV videonun en inanılmaz özelliği, bu sene şubat ayında çekilmiş olması. Haziran ayından beri geçen süreç içinde dönüşen siyaset perspektifinden bakınca, Altındere'nin şehirdeki gerilimi (ancak 'zeitgeist' ile açıklanacak) sanatçılara özgü bir vizyonla yeniden kurduğunu görüyoruz. Gezi'den çok önce olacakları hisseder gibi, görür gibi; insanları yerlerinden ederseniz, ellerinden evlerini, mahallelerini, parklarını, kültürlerini, haklarını, yaşam tercihlerini alıp, kendi çıkmaz sokaklarınıza tıkamaya çalışırsanız - isyan çıkar, sokakta şiddet doğar ve herkesin canı yanar. Video, Gezi'den önce adeta duyarlı bir uyarı olarak alınabilecekken, şimdi toplumsal bir işarete dönüştü. Bienalin en iyi videosu. İnsanı saran, içine alan, duygulandıran. Sulukule'den çıkarak hâlâ alışamadığımız haberlere, rahatça gezemediğimiz sokaklara, kaybettiğimiz güvenlik duygusuna hitaben -her şeye rest çeken kızgın bir ruh hâli. Direnen, isyankâr ve gerçek. Buradan 10 dakika yürürseniz, Karaköy'deki Özel Rum İlköğretim Okulu'na geçersiniz; en üst katta karşınıza Sulukule Platformu'nun arşiv ve dökümantasyon sunumu çıkar. Soylulaştırma projesinin mahalleyi hayalet kasabaya dönüştürdüğü bir zamandan geriye sararak, süreci ve verilen mücadeleyi insani yanlarıyla gözler önüne seriyor. **Duruşu net bir soru: Sulukule'nin adını değiştirebilecek (-ler mi)/misiniz?** İşte bu iki mekân arasında kurulan en güçlü yerel siyaset ilişkisi. Serginin içinde önemli bir başka araştırmaysa, Sulukule Platformu'nun komşusu: Burak Arkan'ın Mülksüzleştirme Ağları. Kentsel dönüşümün monopol şirketler arasında geçen bir gerilim hattı olarak datalaştığı ve aslında kamusal alanın nasıl bazı zengin ailelerin arka bahçesine dönüştüğü net bir grafiksel düzlemde beliriyor.

Bir diğer kanal ise, performatif akış. Goldin & Senneby, çalıştıkları oyuncular, ekonomist, bilgisayar programcısı, teorisyen, oyun yazarı ile birlikte bienal süresince işleyecek bir 'prova' önerisi ile geldiler. Oyuncuların çalışma ücretleri, sanat fonundan gelen para ile ödenecek ve uzman İsmail Ertürk'ün geliştirdiği spekülasyon teorisi ekseninde yatan para birikimi e kadar izin verirse, performans o kadar sürecek. Performansın prova olarak kodlandığı kavramsal yaklaşım, aslında emek kavramını sadece bir değer değil, bir kâr/zarar tablosu, değer kazancı/kayı ihtimali ve döner sermaye olarak okuyor. Bir an önce Antrepo'ya. Bienalin ücretsiz

olması bu açıdan iyi bir fırsat. İsteddiğinle gelip, istediğin kadar gezebileceğin sergiler böylece kamusallaşmak için ekonomik bir karar vererek, daha kısa sürede ama bilet satmadan gerçekleşecek. Bir bilet alıp bütün sergiyi dolaşma stresi bitiyor. Mekânlar arası ileri geri koşabiliriz. Dragset ve Elmgreen, uzun yıllardır bildiğim ve takip ettiğim, sonra arkadaş olma şansını yakaladığım bir sanatçı ikilisi. Bienal içinde (kısa ismiyle Rum Okulu'nda) yer alan 'İstanbul Günlükleri'nin üretim ve tartışma süreçlerine dahil olduğumdan, geri çekilip bakamayacağım. Loş bir odada, yedi masa ve üzerlerinden yedi defter. İzleyicinin okumasına açık. Sergi süresince yedi genç adam, her gün uğrayıp (belki rastlayabileceğiniz) çeşitli tekil ve çoğul hâllerde, defter dolduruyorlar. Düşünüyorlar, hatırlıyorlar ve geçen günlerinin kaydını tutuyorlar. Gezi'den sonra başlayan süreç ile birlikte konuşulmaya başlayan yeni eleştirel sesler ve kuşaksal kırılma, sokakta da belirgin. **Duvarlara yazılanlar griye boyanırken, Dragset ve Elmgreen bir odayı hayalgücüne, bireysel seslere ve öznel gerçekliğe açıyorlar.**

Aslında burada bitecek gibi değil... O kadar çok şey var ki, bienalin içinde. Haftaya Lale Müldür'ü Franz von Bodelschingh ve Kaan Karacehennem ile çekmeye başladığı filminden bienal için özel olarak 'kesilen' videosu ile başlayacağız. Azılı Yeşil.

TIKLAYIN

<http://mulksuzlestirme.org/>

Bienalin şiir atlasından

-direnirken kaybettiğimiz kardeşlerimiz için

LALE MÜLDÜR / Buhurumeryem

Her melek zalimdir. Meryem'in ipiyle
bağlı geçen o 13 ay. '13 aylı yıl'
ayırdı bizi nedenini bilmediğim
korkunç melekler. Melankolimin 19. haftasıydı
seni tanıdım. Bir şeyler değişiyormuş gibi
oldu birden. Sanki artık kader denen
o kudurmuş atın önünde sürüklenmiyordum.
Sonra korkunç bir dolu yağdı.
Ürkünç rüzgarlar esti. Güneydeki Haç Yıldızı
yerinden kıpırdadı. Melankolimin 19. haftasıydı.
Her melek görür bizden öncesini ve
bizden sonrasını. Bizim elimizde değildi.
13 aylı yıl ayırdı bizi.
Neden bitecek şeyler başlatılır ki sevgilim
neden Muhammedi bir gül birdenbire büyür
neden gözyaşı büyüklüğünde dolular dökülür?
Kara saten bir çarşafa
altın bir haç çiziyorum senin için.
Yokluğunu böyle ifade edebilirim ancak.
Gözlerimi büyük büyük açıyorum
meleklerin üflediği o cam parçacıkları

rüzgârına. Gelmiyorsun. Kara yağız atlar
geliyor soğuk odama. Düşen göktaşları
geliyor. Gözlerini karalarla bağlamış
melekler geliyor. Sen gelmiyorsun.
Nedeni yok işte. Yok hiçbir nedeni.
Kiliselerde ikona kızlar bizim için
dua ediyor. Dışarda korkunç bir
dolu yağıyor ipimizi sürükleyen
meleklerden daha da korkunç.
Bilmiyorum belki büyük bir günah
işledik. Ben keşiş giysilerime sarınıyorum.
13 ay böyle geçecek işte. Güneydeki
Haç Yıldızı bize kara kara gülümseyecek.
Dilimin dönmediği şarkılar söyleyeceğim ben.
Kimin ne için başlattığını
bilmediğim bir büyü 13 aylı yıl
boyunca akacak başucumda.
Ellerimi temizlemek isteyeceğim
geri dönmek belki de.
Geri dönemeyeceğim.
Altın haçlı o kara çarşafın
üzerinden 13 aylı yıl akacak.

O sole mio! O Sole Negre!

(Buhurumeryem'den)

ECE AYHAN / Meçhul Öğrenci Anıtı

Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında
Bir teneffüs daha yaşasaydı
Tabiattan tahtaya kalkacak bir çocuk gömülüdür
Devlet dersinde öldürülmüştür.

Devletin ve tabiatın ortak ve yanlış sorusu şuydu:
-Maveraünnehir nereye dökülür?
En arka sırada bir parmağın tek ve doğru karşılığı:
-Solgun bir halk çocukları ayaklanmasının kalbine!dir

Bu ölümü de bastırmak için boynuna mekik oyalı mor
Bir yazma bağlayan eski eskici babası yazmıştır:
Yani ki onu oyuncakları olduğuna inandırmıştım

O günden böyle asker kaputu giyip gizli bir geyik
Yavrusunu emziren gece çamaşırcısı anası yazdırmıştır:

Ah ki oğlumun emeğini eline verdiler

Arkadaşları zakkumlarla örmüşlerdir şu şiiri:

Aldırma 128! İntiharın parasız yatılı küçük zabıt okullarında

Her çocuğun kalbinde kendinden daha büyük bir çocuk vardır

Bütün sınıf sana çocuk bayramlarında zarfsız kuşlar gönderecek

HAFTAYA : BİENALE PARALEL 2 -AZILI YEŞİL

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bienale Paralel (2): Kamusal

Misal Adnan Yıldız 22.09.2013

 Bienale Paralel (2): Kamusal “Halkın Gücü Seçilenlerin Gücünden Bağımsızdır.”

(Judith Butler / İstanbul 2013)

“Tahrir örneğindeki gibi çoğu kez güçlü bir siyasal tarihi olan meydanlarda toplandığı doğru; diğer yandan, kolektif eylemlerin alanı müşterek hâle getirdiği, kaldırımları biraraya getirdiği, mimariyi canlandırıp düzenlediği de eşit ölçüde doğru. Kamusal toplantı ve kamusal konuşma için maddi koşulların varolduğunda ısrar ettiğimiz ölçüde, toplanma ve konuşmanın kamusal alanın maddeselliğini nasıl yeniden şekillendirdiğini ve bu maddi ortamın kamusal karakterini nasıl ürettiğini, hatta nasıl yeniden ürettiğini de sorgulamak zorundayız. Geçen aylarda sokaklarla meydanlarda birbiri ardına kitlesel gösteriler düzenlendi ve çoğu kez farklı siyasi amaçlarla düzenlenen bu gösterilerin hepsinde benzer şeyler olduğunu gördük: biraraya gelen bedenler birlikte hareket edip birlikte konuştu ve kamusal alan ilan ettiği belli bir uzam üzerinde hak talebinde bulundu...”

(Judith Butler/ Müttefik Bedenler ve Sokağın Siyaseti, Cogito Sayı 69)

Performatif Akıl, Eleştirel Perspektif ve Azılı Yeşil

Bienalin açılış haftası cuma günü gerçekleşen seminer/performansıya Berlin’de yaşayan sanatçı **Hito Steyerl**, sadece müze ile silah sanayisi arasında kurduğu ilişkilerle -bizi- izleyicisini sanat gördüğü mekânların aslında ne kadar (da) dağıltılmayı, yıkılmayı, yerle bir edilmeyi hak ettiğine ikna etmedi, aynı zamanda bienali deldi. Ve bienal delik kalacak. Savaş tankı üreten Otokar’ı grubunda bulunduran Koç’un (2016’ya kadar) logosu orada durduğu sürece -delik. Bienalin kendi içeriğinde olan bu eleştirinin, sermaye karşıtlığı söylemiyle Perinçek’leşen protestolardan daha ağır çektiği aşikâr. Steyerl, konuşmasına, yıllar önce gerçekleştirdiği “November” isimli video işine referansla başladı; PKK’ya katılan Alman sınıf arkadaşının izinden Doğu Anadolu topraklarında

barut kokusu ve mermi izi sürdüğü zamanlardan çekilen görüntülerle, imalı bakışlarla ve açık bir dilde sordu, ben çeviriyorum kendi Türkçeme -aklımda kalanla: **Mermilerin yönünü değiştirmek, delip geçtikleri bedenleri, yok ettikleri dünyaları ve aldıkları canları geri verir mi?** Biz izleyiciler, sanatçılar ve küratörler - sanat endüstrisinin içinde bulunanlar, sanatı destekçilerinin neden sanatı desteklediğini, nasıl sanatları finanse ettiğini, nasıl o paraları yaptığını, neler alıp satarak kâr ettiğini ve değirmenin suyunun nereden geldiğini merak ediyor muyuz?

Steyerl, kendi işiyle ilgili bir kurumsal çatının herkese açık sponsor ve destekçi künyesini okuyarak başladığı açık uçlu bir araştırmadan ilk silah üreticisi General Dynamics'in prestijli sanat kurumu Art Institute of Chicago'nun destekçisi olduğunu öğrenerek çıkıyor. Sonrası çorap söküğü. Tarihsel olarak baktığında, her ayaklanmanın sonunda yerle bir edilen yerlerden birinin Paris'in Louvre'u olmasına şaşmıyor, **"...eğer sanatın gerçek hayatın kendisi için birtakım sonuçları, çıkarımları varsa, bunlar kesinlikle müzelerin içinde değildir..."** diye ekliyor. Müze ve sanat kurumlarını birer cephe, savaş alanı ve silah ekonomisinin para yıkama alanları olarak (da) görebileceğimiz gerek spekülasyon gerek açık atıflarla ilerliyor, konuşmasının en ironik kısmında bir Angelina Jolie filminden parça göstererek, -ona sorun diyor, "Nasıl durdurulur mermilerbedenimizle?" Konuşmayı kaçırınlar için filmi Antrepo'da.

Pazar günü ise **Judith Butler** konuşması için eski okulumuza, Boğaziçi'ne koşuyoruz. Butler dikkatli, Gezi demiyor, Erdoğan demiyor, ama yaptığı konuşmayı dayadığı matematik o kadar sağlam ki, kurduğu diskurda halkın ve seçilenlerin arasındaki ilişki üzerinden günümüz demokrasi hareketlerini, kitlelerin değişen taleplerini ve en önemlisi kamusal alanlarda toplananların kim olduğu sorusuna geliyor. KİM BU İNSANLAR? Melis Behlil Radikal'de -konuşmadan sonra- çıkan yazısında, Butler'ın açlık grevi üzerinden açıkladığı "bedensiyaset" ilişkisini iyi toparlıyor, F tipi cezaevinden Kürt barışına kadar hayatımızın içinde olan açlık grevi metaforunu iyice açıyor: **"Butler toplanan insanların kim olduğunu tam olarak belirlemenin imkânsızlığından söz etti. Herhangi bir kamera teknolojisiyle meydanlardaki insanların daima değişir olma özelliklerinin ve neredeyse hiçbir zaman birleşik bir sesle taleplerini telaffuz etmiyor olmalarının kayda geçirmenin olanaksızlığına değindi. Sokaklarda toplanmanın dışındaki direniş yöntemlerinden açlık grevinin tam da sokakta ve görünür ol(a)mama üzerinden kendini var ettiğini aktaran Butler, cezaevi ağlarının kamusal alanların hem dışında yer alıp, hem de buralardaki eylemlerin, kamusal mekânların ne olduğunu tanımlama noktasında etkin olduklarını belirtti. Butler, insanların meydanlara çıkarak hapis riskine girdikleri bir ortamda, her kamu mekânının polis ve hapis fikrini de barındırdığını söyledi."**

İstanbul'dan ayrılmadan, son sabahımda, kendimi o kadar işin arasında, bienal mekânlarından Rum Okulu'nda buluyorum. **Lale Müldür, bir zamandır film yapmak istiyordu. Malzemesi söz olan şairin yolu, bir zamandır film yapan Franz von Bodelschlingh ve Kaan Karacehennem ile kesişince, ortaya bir "film yapma formu/biçimi/metodu" çıkıyor.** Lale, Kaan ve Franz evde, sokakta, Lale'nin arkadaşlarıyla, yoldan geçenlerle, piknik yapanlarla, Lale'nin istediği sokaklarda aylak, gerçek, serseri havalarda gezerek-tozarak-şarkı söyleyip-dans ederek, aslında hayatın içinde olan bir gerilime, etrafımızda olan bir kırılmaya ve yabancılarla/ tanıdıklarla/ kendimizle (yeniden) karşılaşma anlarına zoom'luyor. Kayıta, telefon çalıyor, Franz telefonu getiriyor, Lale cevaplıyor: **"Film çekiyoruz..."** Sözün, şiirden şarkı sözüne, arkadaş muhabbetinden gündelik hayatın içinde bazen bir pazarlığa, bazen flörte, bazen bir itirafa dönüştüğü anlardan oluşan filmin yolu uzun. **Ama bienalin içinde, sadece bu sergi için kesilmiş bir kısım (Azılı Yeşil, 2013) dönüyor. Lale, toplumsal olarak alıştığımız şair rolünü kırıyor; görmediğimiz, bilmediğimiz ama kelimeleri tutturarak hece-kafiye kuran o şair yok artık. Sokağa çıkmış. Hayata sızmış. Algını kesiyor. Zamanı donduruyor. İstediklerini vermiyor. Azılı Çetesi.**

Azılı Yeşil’de, Lale’nin peşinde şehri dolaşan kamera açısı öyle bir rengi kodluyor ki, yeşil sermayenin yeniden şekillendirdiği sokaklardan ışığın kırdığı tabiat parçalarına kadar. Kurbağalar ağlar mı?

Uçağı kaçırmaktan korkuyorum.

Steyerl’in önümüze koyduğu pis ilişkilerden, Butler’ın sahip çıkın dediği devlet- vatandaş anlaşmasına kadar, performatif akıl- eleştirel düşünce akıyor... İstanbul’daki sivil uyanış. Metrekareye kaç polis düşüyor? Artık bir bir çıkış yolu var mı?

Bu kadınların peşine takılmaktan başka çare yok, diyor -o kurbağalar.

TIKLAYIN!

<http://www.karakutu.com/muttefik-bedenler-vesokagin-siyaseti/>

<http://www.eipcp.net/transversal/1011/butler/en>

http://www.todayszaman.com/blogNewsDetail_get

[NewsById.action;jsessionid=E144B7FFE5483FE16D1 E898B17FCE353?](http://www.todayszaman.com/blogNewsDetail_get)

[newsId=326494&columnistId=147](http://www.todayszaman.com/blogNewsDetail_get)

http://www.radikal.com.tr/hayat/halkin_gucu_secil_enlerin_gucunden_bagimsizdir-1151120

Zeitgeist/ Zamanın Ruhı

Bienal zamanı olan açılışların ve davetlerin iyi yanı, hep görmek istediğiniz ama bir türlü arayamadığınız insanlarla tesadüfen karşılaşmak. Belki de o kadar. Sarkis’le karşılaşıyoruz. Benim için nimet. Elbette konu, Galeri Manâ’da sergilenen yeni çalışmalarına geliyor. “...ne zeitgeist’miş, tam yedi renge boyanan merdivenler patlamışken, gökkuşağı renklerinde neon işi üretmişsiniz...” Tam olarak yüzümden okuyamıyor herhalde (ki), işin fikrinin aklına yazdan çok önce düştüğünü, zaten Fındıklı’daki merdivenlerin haber olarak patlamasından önce işin üretildiğini açıklıyor.

“-Hay Allah, İstanbul’dayız... Dediğin, dediğin gibi okunmuyor, duyulmuyor...” diyorum içimden; hiçbir imada bulunmadığımtam da dediği gibi- zamanın ruhuna inandığımı açıklamaya çalışıyorum. Evren, ilham, fikir hepimize ait. Anlıyor beni. Hakaten ZEITGEIST benim için! Sarkis, ağaçtan elma koparır gibi bir hareket yapıyor -elini yukarı kaldırarak. Yani hepimiz yukarıdan kopararak buluyoruz işimizin fikirlerini der gibi... **“Zeitgeist, böyle havadan düşer, oysa Fluxus toz gibi havaya dağılırdı/dağılandı...”** diyor, eğer doğru anladıysam... Elleriyle o kadar güzel anlatıyor ki...

Didem Özbek’in konuyla ilgili yazımın üstüne beni yakalayıp anlattığı işini ona da anlatıyorum.

Özbek’in 2012’de SALT Galata’da gerçekleştirdiği “Bir karpuz sergisi açabilmek için projeler yapmakta idi.” isimli projesi, Sait Faik Abasıyanık’ın Bir Karpuz Sergisi adlı hikâyesinden yola çıkarak “sergi” kelimesinin ilk anlamına geri dönüyor. Alıntıladiğı cümlelerin ilk tefrika edildiği 1936 tarihli Kurun gazetesinin arşivlerine dalıyor ve oradan “Bayrağımızın Rengi Hangi Esas Üzerinden Tesbit Edilecek” haberini buluyor. Kendi deyimiyle bu araştırma onu: **“Farklı ülkelerin bayrak kırmızısı renk kodlarını kullanarak, bugün geçerliliğinin olmadığını düşündüğüm bazı haberlerin üzerini kapatmaya ve beni böyle bir müdahalede bulunarak 76 yıl önceki gazete içeriğini mevcut gündemle ilişkilendirmeye itiyor”.** Daha sonraki süreçte, bu araştırma başka bir davette, 9. Shangai Bienali kapsamında gerçekleşen şehir pavyonlarında gösterilen bir videoya

dönüşüyor. Uzun lafın kısıası, neredeyse bir sene önce, o merdivenlerde yerleştirmiş, çekim yapmış, en önemlisi kendi sorularını orada konumlamış ve orada düşünüp üretmiş.

Zamanın ruhuna.

HAFTAYA BİENAL ZAMANI AÇILAN SERGİLERDEN "AÇIK TELEFON KULÜBESİ"NDE, NİLBAR GÜREŞ'LE

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sanatçı Portresi: Nilbar Güreş

Misal Adnan Yıldız 29.09.2013

 Sanatçı Portresi: Nilbar Güreş BİENALE PARALEL sayfalar arasında bir PORTRE molası veriyoruz. **Nilbar Güreş**, 11. İstanbul Bienali ve 6. Berlin Bienali'nden beri izleyicilerin ve koleksiyonerlerin yakından takip ettiği; Hong Kong, Londra ve New York'ta gerçekleşen fuarlarda dikkat çeken sunumlarıyla uluslararası anlamda giderek yükselen bir grafik çizen bir sanatçı. Şimdilerde, Rampa'nın güz programı dâhilinde gösterilen **"Açık Telefon Kulübesi"** 13. İstanbul Bienali'ne paralel sergiler arasında, hem bugünün siyasi ajandasıyla kurduğu ilişki açısından hem de kavramsal kurgu kalitesiyle hemen öne çıkıyor.

-Ey, sokağı benle paylaşan insan!

Misal Adnan Yıldız: Bu aralar çalıştığım sanatçılara sık sorduğum bir soru var; sanki başlamak için uygun olur. Sanat pratiğini nasıl tanımlıyorsun? Özellikle de profesyonel anlamda sanat dünyası dışından olanlar için...

Nilbar Güreş: Bildiğin gibi benim işlerim sosyo-politik bir tabana oturan, insanların hayatta kalma serüvenleri, kimlikleri, kültürleri, gelenekleri, birarada var olmaları ve farklılıklarını ortaya koyarak birbirleriyle etkileşimlerinin sonuçları üzerine yoğunlaşan işler. Sanat dünyası dışından derken üstüne bastın, bu konuda daha çok Türkiye üzerinden konuşacağım. Açık söylemek gerekirse, benim en sık değil ama en içtenlikle iletişimde olduğum ya da projelerimde çalıştığım insanlar çoğunlukla sanat dünyasının dışından. Her İstanbul'a geldiğimde eski komşularımız ile gerçekleştirdiğimiz meşhur 5 çayı buluşmamız vardır. Bu buluşmalarda işlerimi de konuşuyoruz ve her defasında güncel sanatla pek ilgilenmeyen bu çevre tarafından iyi anlaşıldığımı görüyorum. Resim okudum, ama şimdi fotoğraf çekiyorum diyorum, video demek yerine film yapıyorum diye ekliyorum. Resim denince herkes anında anlıyor zaten, filmi de. Gerisini de oradan devam edip kavıyorlar. Tecrübe ile sabit: Düşünen ve sorgulayan hiç kimse işlerimi anlamakta zorlanmıyor.

MAY: O zaman, soruyu biraz büküp, sanat diline yabancı olanlar için ne yaptığını nasıl açıklarsın diye yeniden sorsam?

NG: Evet, zaman zaman karşılaştığımda işlerimi açıklamakta zorlandığım insanlar oluyor; mesela toplumla iletişime girmeyen, oturduğu sitesinden çıkmayan, kendi yaşam stilleri dışında başka hayat biçim ve gerçeklikleri ile ilgilenmeyen apolitik veya izole insanlar, hatta bazen sanatseverler ya da koleksiyoncular. Bu gibi izah sohbetlerimde toplumun sınıf katmanlarına dair bir algı alışkanlığı olduğunu gördüm. Eğitimsiz sınıfın ufkunu genişletme şansı olamamış ya da yok diyelim ama aynı şekilde çok iyi eğitilmiş sanat sevicilerinin de aynı algı alışkanlıklarını sürdürdüğünü gözlemledim. Örnek vermek gerekirse sanat dünyasında ya da çevresinde Queer'lik cool, tutuculuk asalet ya da sağlam karakter göstergesi, sanatçı ise egzotik bir karakter iken sokağa inince ya da çıkınca lügat anında değişiyor; Queer ibne oluyor, sağlam karakter sinyali olan tutucu, asalet desen sokakta çekirdek cıtlayan feminist nenenin asaleti ile bile yarışmıyor. Sanatçı ise sokakta uzaylıya ya da hedefe dönüşüyor. Yani durum hiç öyle araba ya da galeri camı ardından görüldüğü gibi değil. Sonuçta yaşadığım sokağı benle paylaşan insan, olan bitene bakıp beni anlama deneyimine daha bir sahip gibi duruyor...

MAY: Seri halinde üretimlerin ilgi çekiyor; bu bir düşünme şekli mi, kavramsallaştırma biçimi mi yoksa sunum stratejisi mi?

NG: Evet son yıllarda işlerim daha çok projeler halinde çıkıyor. Uzun süren alan araştırmalarından sonra yavaş yavaş taslaklar oluşmaya başlıyor. Hemen hemen her projeye çizim eskizlerle başlıyorum. Medyum olarak ilk göz ağrım resim, 2,5- 3 yaşlarında annemin kitaplarına resim yapmaya başlamışım, müzik istedim ama olmadı tesadüfen resim okudum hem de iki kez, İstanbul'da ve Viyana'da. Resmin işimin büyük bir parçası olarak devam edeceğini düşünüyorum. Resim ilk düşünme şeklim ama proje elbette ki malzemesi ile kavramsallaşıyor. Bazı fikirlerin resim olarak daha iyi kalacağını düşünüyorum -o durumda işi kolaj ya da desen olarak üretmeyi yeğliyorum; duruma ve ulaşmak istediğim atmosfere göre kâğıt ya da kumaş üzerine. Diğer yandan bir mekânı ya da olay yerini tarihiyle beraber resmetmeyi çok tercih etmiyorum, çünkü bu bana o mekânın ilüstrasyonu gibi geliyor. O mekânı video ya da fotoğraf ile olduğu gibi belgelemeyi daha anlamlı buluyorum. Genelde projelerim bir hikâyeyi resmediyorlar gibi, bir durumu, o durumu kendi gözümle nasıl gördüğümü ya da görmek istediğimi, değiştirebilsem nasıl değiştireceğimi hayal edip kuruyorum setlerimi. Dolayısıyla bir işe, bir şeyi anlatmaya başlayınca devamını da getirmek istiyorum (sanırım!) ve işler serileşiyor.

MAY: Uzun yıllardır yurtdışında yaşıyorsun; önce Viyana şimdi New York. Bu sanatsal araştırma ve üretim sürecini nasıl etkiliyor?

NG: 12 yıldır yurtdışında yaşıyorum. Viyana Avrupa'daki sanat köylerinden biri benim için ve ne yazık ki, Viyana tecrübem başından beri ciddi bir hayal kırıklığı oldu. Birincisi İstanbul gibi bir metropolden Viyana gibi bir köye gelişim. Fakat eklemem lazım ki, ben aslında başından beri Viyana'ya gitmeyi ya da kalmayı seçmedim, şartlar öyle gelişti. Seçebilsem belki yine de gider, ama kısa bir süre sonra dönerdim. Çünkü Almanya'da olduğu gibi, Avusturya da kendi hem uzak hem de yakın tarihsel travmatik çemberinden çıkmamak için direniyor. Enerji tüketen bir şey bu. Bu dertlerin dışında Avusturya sanat bakanlığı ile ya da şehirdeki profesyonel-sosyal ilişkilerim iyi, projelerim destekleniyor ya da Avusturya'yı sanatçısı olarak temsil ettiğim sergiler oluyor. Buralarda sorun yok, ama sokağa çıkınca durum değişiyor. Tıpkı ilk soruda anlattığım gibi aslında, ne bakanlık ne de oradaki küratörler Avrupalı olmayan ve fiziksel olarak "Avrupalı" görünmeyen bir sanatçının sokaktaki halini günlük hayatta konumlanışını anlamıyor; en politik bilinci yüksek sanatçısı ya da küratörü bile bir yere kadar anlıyor. Bu zümre Türkiyeli olduğun için ev ya da atölye bulamamak nedir bilmezler. Ama hayatın ta kendisi böyle bir şey işte; çünkü mekanın yoksa şartların yok ve iş de yok demektir.

MAY: Seriden başka bir yere atlayacağım. Senle, Paris (A History of Inspiration, Palais de Tokio, Yaz 2013) sergisinde Siyah seriden kolaj-desenler seçtik, bir yeni üretimle. Epey risk alarak, desenini havada asılı bıraktık, köşeye, bir tur açık hava sineması etkisi göndermesi ile. Ne kaldı o yerleştirme deneyiminden sana...

NG: Bana göre arka planla yani metaforik olarak gökyüzü ve kadınları nerde nasıl gördüğüm ilişkisi birbiri ile iyi kesişmişti ve bir nevi futurist öngörü etkisi yaratıyordu. Ayrıca senin ilham aldığın rasathane hikayesinin dönemi duvar ve tavan resminin kullanıldığı bir dönem, -o dönemi de düşündürüyor bana... Diğer yandan doğru parçayı asılı bıraktığımızı düşünüyorum, yani o kolaj yerleştirilmesi ile tamamlandı.

Bence yeniden tavana, göğe baktırmak güzel; risk almak da. Hoşlanmamış olanlar olabilir tabii çünkü kurulum olarak alışılmış sunumların çok dışında idi, -o yüksekliğe gerek yok diyenler olabilir; gerçi kolaja altından bakmak daha iyi okutuyor deseni. Oturup neyin gerekli-neyin gereksiz olduğunu tartışsak da işin içgüdüğü engellenmiş olur diye düşünüyorum. Son olarak ben zaten göğe bakınca resim görmek isterim. Ortalıkta dolanıp duran sergilerde resme pek rastlamıyoruz ve bu durumu çok haksız buluyorum...

Açık Telefon Kulübesi'nin Hikâyesi

MAY: Açık Telefon Kulübesi fikir olarak nasıl doğdu, araştırma süreci nasıl şekillendi ve üretimi nasıl gelişti? 2011'de Londra Sanat Fuarı Frieze kapsamında gösterildiğinde nasıl tepkiler aldın? İstanbullu izleyiciden -şimdilik- gelen tepkiler neler?

NG: Açık Telefon Kulübesi, babamın -1970'lerde eğitim, gelecek ve iş kaygısı sebepleri ile terk ettiği, uzun yıllar OHAL bölgesi olduğu için gidemediğimiz- Kürt ve Alevi köyünde çekilmiş bir projedir. Çok uzun yıllar sonra, 2007'de oraya gittik, bu gidişimizde önce köye girişimizde sıkı kimlik kontrolleri sonrasında kutsal tepeye ziyarete giden babamı gerilla sanıp sorguya almaları vs. gibi olayları deneyimledik. Köyde eski okulun kalıntılarını gördüm, uzundur kullanılmaz halde. Genel olarak, oradaki yaşam standartını... Sağlık ocağı ya da bir köy çeşmesi dahi olmayışını (-hâlen yok!). Ek olarak su ve elektrik kesintileri, kış aylarında imkansızlaşan ulaşımı... Köye giderken amacım orada bir proje çekmek değildi, sadece köklerimi yakından tanımak ve ziyaret etmektir. Sonraki yıllarda ziyaretlerimiz devam etti. Her ziyaretimde insan olarak gücüne giden yaşam şartları, edilen sohbetlerde duyumsanan oraya özgü bir geleceksizliğin hıncı sinir krizlerine yol açtı bende. Tüm bunlara tanık olurken, bir şeyler yapmak istedim, bağış topladım, elimden geldiğince okulun tamiri için ön ayak olur diyerek, ama izin çıkmadı. Toplanan parayı orali öğrencilere burs olarak paylaştırdıktan sonra madem durum bu, o zaman burayı ve hikayesini belgelemeliyim dedim. Bu proje 4 yıllık bir gözlemin ve bir anlamda bir aile hikayesinin özetidir, Frieze'de Frame kapsamında seçilip çağırılmasam bu gözlem bir projeye dönüşemeyecekti belki de. Frieze'e İngiliz vizem çok geç geldiği için gidemedim, ama çok iyi tepkiler aldığını duydum. Şimdilerde İstanbul'dan iyi tepkiler alıyorum. İlk desen ve resim içermeyen sergim.

MAY: Son zamanlardaki üretiminde, özellikle Siyah serini de düşününce, desenler ve kolajlar epey önemli bir yer tutuyor. Siyah serisi hakkında bize neler söyleyebilirsin?

NG: Siyah 2011'de başladı. Siyah kumaşı ilk etapta beyazın tam tersi mantıkta işlediği için tercih ettim, belki biraz da kendime karşı teknik bir meydan okuma olarak. Beyazda mekân hissi var, beyaz kumaş benim için bir mekânda olduğu gibi olay ve nesneleri yerleştirme güdüsü getiriyor; siyahta ise var olanı geri çağırma, yüzeye getirme, kazma, bulma ve ortaya çıkarma gibi bir arkeolojik bir fark var. Serinin bu tarafı 2013 Ocak

ayında Arter’de sergilenen ‘Bir buluşmanın Eksizi; İkiz Tanrıça’ adlı iş ile iyice okunur hale geldi. Siyah seri, kimlik, cinsellik, iletişimsizlik, yalnızlık, sanal buluşmalar, sex edimi ve solo hayatlar üzerinden şekilleniyor. Haziran’da Viyana’daki galerimin sergilediği ‘Artist’s Home Studio’ adlı işte işe bir sanatçı olarak dışarıdan gözlenen hayatımı kıvrılmış bir harita gibi, lacivert bir kumaş üzerine açtığımı düşünüyorum.

MAY: Gelecek projelerin neler, bugünlerde nelere odaklı çalışıyorsun?

NG: İlk sanatçı kitabım New York merkezli çalışan Cay Sophie Rabinowitz tarafından bu ay çıkarıldı. Şu aralar kitabın tanıtımı ile beraber bir solo sergi üzerinde çalışıyoruz. Sergi New York Osmos’da, 12 Kasım’da açılacak. Ocak ayında New York Apex Art’da bir sergiye katılacağım. Mayıs ayında, Michigan Eli Broad Müzesi’nde olması planlanan bir solo sergi ve 2014 sonuna doğru Avusturya Innsbruck’da - oradaki ilk kurumsal solo sergim- gerçekleşecek gibi görünüyor. Şimdilik az ya da çok net olanlar bunlar gibi. Teşekkürler Misal!

HAFTAYA : BİENALE PARALEL (3): Şehirdeki sergiler

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mülksüzleştirilenlerden misiniz

Misal Adnan Yıldız 06.10.2013

 Mülksüzleştirilenlerden misiniz Mülksüzleştirme, bizlere - yani kamuya- ait olan kamusal alanlarımızı, bizlerin kararı sorulmadan kaybetmemiz demek. Bize ait olan arazilerin, binaların, meydanların, su kaynaklarının, sahillerin yine “bizler için” inşa ve/veya dönüşüm sürecine tabi tutulduğu söyleniyor, “kamu yararı”ndan bahsediliyor. Peki, gerçekten böyle mi? Örneğin, kuzey ormanlarının arazisinde havaalanı, köprü yapıldığında yeni bir “mülk”e mi sahip olacağız, yoksa ormanın katledilmesiyle mülksüzleşecek miyiz? Halihazırda kullanımda olan akarsular ve dereler üstüne hidro elektrik santral (HES) yapıldığında o bölgede yaşayan halkın suyu devlet ve özel sermaye ortaklığıyla zorla elinden alınıyor, yani mülksüzleştiriliyor. Ayrıca bu tesislerin işletmeleri 49 yıllığına özel şirketlere verildiğinde bu hala kamunun ve dolayısıyla halkın tesisi midir? <http://mulsuzlestirme.org>’dan

Burak Arıkan ile söyleşi: “Koç burada yok, çünkü...”

13. İstanbul Bienali’nin yerel bağlama duyarlı projelerinden Mülksüzleştirme Ağları, bienal ziyaretçilerine sadece mekanda sunulmuş bir çalışma değil; araştırma ve veri olarak online ulaşılabilen bir adres, sürekli dönüşen bir data ve önemli bir ortaklık. Açıldığı ilk haftadan beri onbinlerce tık alıyor, çok konuşuluyor, çok sorgulanıyor. Mesela, (bienalin sponsorlarından) Koç’un logosu neden burada yok(?), bunlardan biri. Projenin inisiyatifçilerinden Burak Arıkan, Güncel Sanat defteri’nin sorularını - katılımcısı olduğu- New York’ta gerçekleşen Talk Turkey Konferansı’ndan yanıtladı.

Misal Adnan Yıldız: Projelerinde, veriler etrafında kurulan ilişkilerden söz edebiliriz. Herkesin erişimine açık olan bu bilgileri bir araya getirip, birbiriyle ilişkilendirince bize kanaatlerimizi sorgulatacak bilgi kırılmaları vaadediyorlar... Herkesin bildiği sır değildir, derler ama öyle değil galiba...

Burak Arıkan: Hâlihazırda var olan bilgiler arasında ilişkiler kurduğumuz zaman normalde görünmeyeni açığa çıkarmış oluruz, ağ haritalaması o havada uçuşan bilgileri ve özellikle ilişkileri somutlaştırarak işaret edilebilir ve dolayısıyla tartışılabilir kılıyor. Benim için iş “kritik ilişki nedir” sorusuyla başlıyor ve farklı kaynaklardan bilgileri bir araya getirerek ilerliyorum. Dedikodu yaparken bile insan üç beş ilişkiyi takip edebiliyor ama yüzlercesini binlercesini akıldan takip etmek pek mümkün değil, ağ haritaları ise binlerce ilişkiyi bir arada görmemize, diğer bir deyişle geniş zamanda anlamamıza ve soruşturabilmemize imkan veriyor. Bu işi kolektif yaptığımızda ise, yani herkes kendi bildiğini masaya koyduğunda, kendi haritalarımızı başkalarınıninkine bağlayarak birlikte büyük bir resmi ortaya çıkarabiliyoruz. Verileri bir araya getirdikten sonra haritalar geliştirdiğim özel yazılımlar ile kendiliğinden organize olarak ilişkiler ağındaki merkezi aktörleri, dolaylı bağlantıları ve kümeleşmeleri gözler önüne seriyor. Birbiriyle sık ortaklık kuran şirketler yakın duruyor ve hatta bir çok şirket arasında sıkı ortaklık varsa bunlar ayırt edilebilir bir küme oluşturma başlıyorlar. Örneğin Mülksüzleştirme Ağları haritasında Turkmall ve çevresindeki AVMcİ inşaat firmaları ya da TOKİ ve Emlak Konut GYO’nun Ağaoğlu ile ‘yakın ilişkisi’ gayet açık okunabiliyor.

MAY: 13. İstanbul Bienali’nin en güçlü cümlelerinden biri haline gelen Mülksüzleştirme Ağları bir işbirliğine dayalı ve senin insiyatifinle gelişti. Biraz anlatsana, katılımın ve proje nasıl şekillendi?

BA: Mülksüzleştirme Ağları çalışması 6 Haziran 2013’de Gezi Parkı’nda bir araya gelen bir grup hukuçu, finansçı, akademisyen, mimar, sanatçı ve gazeteci ile başladı. Gönüllüyüz, kimimiz ismini paylaşıyor, kimimiz anonim kalmayı tercih ediyor. Kamuya ait ortak alanlarımız ardı ardına inşaat emlak turizm firmalarının eline teslim edilirken “mağdurlar yerine failleri ifşa edelim” diyerek bir veri tabanı ve harita hazırlamaya karar verdik. Kentsel dönüşüm projelerini yapan şirketlerin, yaptığı diğer projeleri nelerdir? Bu projeleri yapan, kentsel dönüşümün yüklenicileri, taşeronları, inşaat, müteahhit, mimarlık, emlak, turizm firmalarının yöneticileri başka hangi kurumların yönetimindeler? Kentsel dönüşüm sürecinde kamu kurumları ve özel şirketler arasında halkı mülksüzleştiren ne tür ortaklıklar kuruluyor? Halkın cebinden çıkan vergiler, kamusal mülkün yeniden inşası/ özelleştirilmesi/işletmesi üzerinden hangi sermaye gruplarına aktarılıyor? Bu ve benzeri iktidar-sermaye ilişkilerini açığa çıkaran sorularla ilgileniyoruz. Dolayısıyla bu ilişkileri tarayan, araştıran, biraraya getiren ve yayımlayan bir işe kalkıştık.

Haritalar üç aylık bir çalışmanın sonucu halka açık bilgilerin derlenmesi ile oluşturuldu. İstanbul Ticaret Odası, Türkiye Sicil Gazetesi, şirketlerin kendi sitelerindeki bilgiler, meclis soru önergelerine verilen cevaplar ve medya taraması sonucu derlediğimiz bilgiler doğrultusunda ilerledik. Ulaşabildiğimiz verileri biraraya getirerek, haritalarımızı birleştirdik, mülksüzleştirmenin resmini beyan ettik. Haritalar, aynı Wikipedia gibi Mulsuzlestirme.org adresi üzerinden herkes tarafından güncellenebilecek. Projenin devamlılığı için geniş katılım şart!

MAY: Sen mekanda yokken, Mülksüzleştirme Ağları’nın ziyaretçilerinden biri benim elimdeki rehberi görünce beni sergi görevlisi sanarak sordu. “Koç Holding bu haritalarda neden yok?” diye... Sen benim mantık kullanarak bulduğum cevabı beğenmiştin, ama şimdi durum biraz histerik bir hal aldı. Bienal ile ilgili yapılan eleştirilerin çoğu sadece Koç logosuna takıldığından, senin işin de doğal olarak ilk aynı yerden vuruluyor, hatta geçenlerde haritaların yanına bunu yazan oldu. Senden gelen cevaplar, işin

sürekliliğini de düşününce, Türkiye'deki sermayenin dönüşümünü çıplak bir gerçeklik olarak karşımıza diyor...

BA: Mülksüzleştirme Ağları Türkiye'de AKP iktidarı ile beraber zenginleşmekte olan bir sınıfa işaret ediyor. Bu haritalarda nasıl hep aynı şirketlerin devletten dev ihaleler alarak ve birbirlerine ortak olarak güçlendiklerini görebiliyoruz. Cumhuriyetin erken döneminden beri varolan endüstriyel aileler de bu formüllerin içinde tabii. Hem anti-demokratik hem de neoliberalleşmekte olan melez bir ülke Türkiye, bu ortamda belli bir sınıf için ne ideoloji ne din ne iman paradan ve kontrolden daha önemli. Mülksüzleştirme Ağları yapılırken: 1) Türkiye'deki kentsel dönüşüm ve mega projelerden yola çıkıldı, 2) Bu projeleri yapan ve yaptıran şirketler ve kurumlar toplandı, 3) Bu şirketlerin dahil olduğu ve orman, sahil, su gibi kamu kaynaklarını özelleştiren diğer projeler ve bu projelerin ortakları eklendi. Araştırmanın bu ilk aşamasında en büyüklerden başlayarak yaklaşık 200 proje ve paydaşları toplanmış oldu. Daha bir çok proje mevcut, çalışma devam etmekte, ve herkesin katkısına açık. Yeni veriler girildikçe diğer projeler ve şirketler de haritalara ekleniyor olacak. Örneğin Ankaralı şirket IC İçtaş çok büyük olduğu halde hakkında yeterli veri girilmiş değil henüz, diğer yandan Bienal sponsorlarından Eczacıbaşı grubu ise haritada mevcut. Çalışmaya katkıda bulunmak isteyenler bize mulksuzlestirme@gmail.com adresinden ulaşabilir.

MAY: Projelerinde genel olarak rastladığım gibi, Mülksüzleştirme Ağları'nda da, sürekli dönüşen, değişen ve farklılaşan -yaşayan bir veri tabanı var. Yaşayan ve değişen bilgilerle, verilerle yaşamak vce çalışmak konusunda seni en çok zorlayan ve motive eden durumlardan bahseder misin?

Gezi ile başlayan süreçte en önemli ihtiyaçlardan bir tanesi bilgilenmek. Gerçek zamanlı bilgilenme —eylem yeri, doktor avukat internet ihtiyacı, olaylardan fotoğraflar— sosyal medya üzerinden gayet iyi yapılıyor. Ancak sadece gerçek zamanlı değil, geniş zamanlı bilgilenmeye de ihtiyacımız var. Örneğin iktidarı oluşturan ilişkiler hakkında, kentsel dönüşümün paydaşları hakkında, paydaşlar arası stratejik ortaklıklar hakkında. Bu tür daha geniş zamana yayılmış enformasyonu ağ haritaları ile yakalayabiliyoruz, yani 3-5 yıllık ilişkiler bir kanvasa sığdırılabilir. Ağ haritası "geniş zaman çeken" bir fotoğraf makinesi gibi düşünülebilir. Bazı fotoğraflar olduğu gibi güzel, bazıları ise çekilmeye devam edilmeli... Verileri güncellemenin sürdürülebilir bir yolu kolektif çalışmak diye düşünüyorum. Bu bağlamda Mülksüzleştirme Ağları herkesin hepimiz için katkıda bulnabileceği bir tür geniş zamanlı bilgi edinme projesi. Mülksüzleştirme Ağları'nın gazeteciler, araştırmacılar ve isteyen herkes için bir referans kaynağı olarak kullanılması, verilerin zamanla güncellenerek tutulması, sistemin sürdürülebilmesi ve katılımın kolaylaşmasını sağlamak için uğraşmaktayız. 2 yıldır geliştirmekte olduğum Graph Commons (<http://graphcommons.com>) kolektif ağ haritalama platformunu kullanarak özellikle haritalara katılımı daha da kolaylaştırmış olacağız.

Mülksüzleştirme Ağları

1. Mülksüzleştirme projeleri

'Kentsel dönüşüm' projelerini yapan şirketlerin diğer yatırımları neler? Bu süreçte devlet kurumları ve özel şirketler arasında halkı mülksüzleştiren ne gibi ortaklıkları kuruluyor? Halkın cebinden çıkan vergilerle toplanan kapital, kamusal mülkün yeniden inşası/işletmesi üzerinden hangi sermaye gruplarına aktarılıyor? 3. Havalimanı, 3. Köprü ve Ilısu Barajı (Hasankeyf) gibi mega projelerin yarattığı ekolojik, ekonomik ve sosyal yıkım hangi medya organları üzerinden sansürlenerek toplumsal hafızadan silinmeye çalışılıyor?

Bu ilişkiler haritasında projeler siyah renkle, bu projeleri üstlenen şirketler ise mavi renkle gösterilmiştir. Projeler değerlerine göre boyutlandırılmıştır. Şirketlerin sahip olduğu medya organlarının logoları doğrudan bağlantıyla gösterilmektedir. İnşaatlarda gerçekleşen iş cinayetleri ve kazaları kırmızıyla not düşülmüştür. Ayrıca şirketlerin 2020 Olimpiyat sponsorluğu mor, 13. İstanbul Bienali sponsorluğu da turkuaz renkle not olarak eklenmiştir. Harita, bir yazılım ile kendiliğinden organize olarak bu ilişkiler ağında merkezi aktörleri, dolaylı bağlantıları ve organik kümeleri ortaya çıkarmaktadır.

2. Mülksüzleştirilen Ortaklıklar

Mülksüzleştirme projelerini gerçekleştiren özel şirketlerin (altyapı, inşaat, mimarlık, enerji, emlak, turizm, kültür endüstrisi) yöneticileri başka hangi kurumların yönetiminde? Kamu eliyle dağıtılan mega projelerin yüklenicileri arasında ne gibi bağlantılar bulunuyor?

Haritada mülksüzleştirme projelerini üstlenen şirketler mavi, bu şirketlerin yönetim kurulu üyeleri siyah renkle gösterilmiştir. Yönetim kurulu üyelerinin ortak olduğu diğer şirketler de mavi renktedir. Yönetim kurulu üyelerinin isimlerinin büyüklüğü haritadaki merkeziyet değerlerine göre verilmiştir. Harita, bir yazılım ile kendiliğinden organize olarak bu ilişkiler ağındaki merkezi aktörleri, dolaylı bağlantıları ve organik kümeleri gözler önüne seriyor.

Bilgiler İstanbul Ticaret Odası ve Ticaret Sicil Gazetesi kayıtlarından derlenmiştir.

3. Mülksüzleştirilen Azınlıklar

Azınlıkların mülksüzleştirilme süreçleri sonucunda yok olan nedir?

Bu haritanın hareket noktası, Hazine tarafından el konulan ve 2011’de esas sahibi Galata Rum İlkokulu Vakfı’na iade edilen Galata Rum Okulu binasıdır. Amacımız, gayrimüslim vakıfların Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren devlet politikaları neticesinde yaşadıkları mülksüzleştirmenin görsel olarak anlaşılabilmesidir.

Haritada esas olarak Hrant Dink Vakfı’nın hazırladığı “2012 Beyannamesi İstanbul Ermeni Vakıflarının El Konan Mülkleri” veritabanından yararlanılmıştır.* Rum, Musevi ve Bulgar vakıflarına ilişkin veriler yakın zamanda basında yer alan haberlerden derlenmiştir ve bütünü göstermemektedir.

Haritada vakıflar yeşil, mülkleri siyah, el koyan kurumlar kırmızı ve tapuda mülkün sahibi gözüken şahıslar turuncu renk ile gösterilmiştir. Ağ haritasında, kendiliğinden organize olabilen bir yazılım üzerinde, bulunabildiği ölçüde gayrimüslim vakıflara ait taşınmazlar ile bunların sahiplik ilişkisi görülebilmektedir.

*** “2012 Beyannamesi İstanbul Ermeni Vakıflarının El Konan Mülkleri” projesi verilerini kullanmamıza izin veren Hrant Dink Vakfı’na ve projede emeği geçen herkese teşekkür ederiz.**

HAFTAYA: BİENALE PARALEL (3): Şehirdeki sergiler

www.twitter.com/gunceldefter

Bienal şapka gibidir, modernliktir

Misal Adnan Yıldız 13.10.2013

 Bienal şapka gibidir, modernliktir **MİSAL ADNAN YILDIZ, ELEŞTİRMEN AYŞEGÜL SÖNMEZ İLE BİENAL ETRAFINDA SÖYLEŞİ**

MİSAL ADNAN YILDIZ: İlk sorum seni davet ederken kafamda hazırды. Fulya Erdemci'nin bienalini nasıl buldun? Katman katman açalım. Sergi olarak nasıl işliyor, küratörlük yaklaşımı açısından nasıl çalışıyor, sanatçı listesi nasıl ve mekanlarla ilgili hislerin neler?

AYŞEGÜL SÖNMEZ: Aslına bakarsan Radikal'e söylediğim gibi bienali ruhsuz, dersini fazla iyi çalışmış buldum. Ki dersimiz kamusal alan ve sanat, kamusal alanda sanat... Kamusal alanda sanatla ilgili yapılmış hemen hemen bütün işleri bir araya getirelim. Bu mümkün değil. Varsayalım mümkün olsun... Bu mümkün olan şey karşısında izleyici, bırak bienali gezmek, dünyada artık yaşamak istemeyebilir ve o Mars'a gidip, bir daha da dönmeyenlerden olmak isteyebilir.

Senin "punk" diye yazdığın Fulya Erdemci, dolayısıyla son kertede akademik bir Fulya Erdemci'ye dönüşmüş. Bienali katman katman hatta katmer katmer açtığımda en çok bunu görüyorum. Kamusal alanda sanat sorusuna vermeye çabaladığı tüm yanıtlarıyla, takındığı ontolojik tavırla... Ve elbette bulvar ve meydanlarıyla... Keza bu bulvar ve meydanlar asla işlemiyor. Bu mesela en önemli zaafı bu büyük serginin. O meydanlar ki aslında yoktular ve elbette bulvarlar da... Belki de bu bienalin ihtiyacı çıkmaz sokaklardı. Bir de bir kez daha gördük ki antrepodan bıkmışız. Antrepo içinde sergiledikleriyle bugüne kadar eskimiş, yıpranmış. Yani Erdemci'nin bir erdem olarak mimar kullanmamışlığı aslında hata olmuş. Antrepo tam bir depo. Ve kesinlikle bir yükseltiye, bir ufka, bir salıncağa, bir asma kata, bir tünele ihtiyacı var. Bu yılki Venedik Bienali'ndeki o yüksekliği düşün! Nasıl bir ufuk açıyordu. Her serginin buna ihtiyacı var. Konusu kent diye mimarı olmasın, ufku olmasın demek izleyici düşmanlığı. Oysa büyük sergilerin en büyük mahareti izleyicinin kötü günde iyi günde dostu olmalarında değil mi? Lakin, sanatçı listesini son derece iyi buldum. Latin Amerikalılar özellikle Ortadoğulular ve de... Son dönemde takip ettiğim bazı sanatçıları görmekten memnun oldum. Falke Pisano, Hector Zamora, Gonzalo Lebrija, Basim Magdy gibi... Onun dışında Santiago Sierra devi ve Madrid sokaklarında gizli gizli çektiği muhteşem filmi. Amar Kanwar'ın Suç Mahalli. Filistinli ikili Basel Abbas & Ruanne Abou- Rahme ve tabii José Antonio Vega Macotela. Yıllardır hayranı olduğum ikili, Elmgreen ve Dragset. Çok güçlü işleri. Çoook... Zaten bir büyük sergi olan bienal, bir tespit yaptığı zaman, kalabalık bir ekiple bir söz ürettiği zaman, yani bir cümle kurduğu zaman işliyor senin deyişinle... Tespit önemli sanırım. Bir tespitle bulunmak önemli... Lakin şu da önemli galiba... Kamusal alanda sanata bu kadar yoğunlaştığın zaman bütün dünyanın "anne, yine aynı şey oldu" hissini duyurması bir yerden sonra estetiğin de bunu duyurmada yetersiz kalması. Bütün kentlerin birbirine benzemesi... Bu benzerlik dediğim gibi ürkünç. Belki bu benzerliğin değil de benzemezliğin altını çizmek önem kazanıyor çağımızda. Bu Agamben'in "çağdaş olan nedir" sorusuna aradığı yanıtı gibi... Ve daha sonra bir sohbette Bakargiev'le konuştuğumuz gibi çağdaş sorunlu bir algılama yaratıyor. Çağdaş olanın günün olduğu bir yanlış anlaşılma belki... Günün değil de belki kafamızı kaldırdığımızda göremediğimiz ya da geç gördüğümüz yıldızların da çağdaş olduğunu anlayacağımız zaman benzerlikler, kentlerin nasıl birbirini andırarak ve kentsel olarak dönüştüklerine bakmak istemeyecek ve sanatçı da bunu göstermekten vazgeçecek gibi bir şey demek istediğim...

Bir de bu bienal Lale Müldür gibi bir şairin kelimelerinden yola çıkıyor. Ama sergide edebiyat dünyasıyla bir ilişki yok. Yani Lale Müldür hatta acımasız olacağım ama araçsallaştırıldı resmen... Müldür çağdaş sanat endüstrisine armağan edildi. İçkinliği biraz olsun o filmde var ama bienalin başlığını tayin eden kadın şairin dili üzerine dediğim gibi bir tespit, bir düşünce sistematığı, bir çalışma eksik. Oysa edebiyatla çağdaş sanat hakikaten ilk kez karşılaşabilirlerdi. Tıpkı protestoculara platform olma fırsatı onların seslerini duyurmak için kaçırdığı ve onlardan şikâyetçi olduğu gibi, bu da bu bienalin kaçırdığı çok önemli bir başka fırsat oldu.

MAY: Sen bienali kaçınıcı edisyonundan beri takip ediyorsun? Tarihini düşününce neler söylersin? Gelecek bienalin küratörü kim olmalı, olacak? Hala bir bienalimiz olacak mı? Bienaller eskisi gibi olmuyor, olmayacak, bunu anladık; ne yöne gitmeli?

AS: Bienal bir modernliktir. Öyle yaşatıldı. Biz bienali bir modernlik olarak yaşadık. Bir şapka gibi.. Bir tayyör gibi... İngilizce öğrenmek gibi. Memlekette olmayanı gösteren... İleri gelişmiş ülkelerin sanatı, ama bizim haberimiz yok. Çünkü biz taşrayız. İleri gelişmiş ülkeler, ama bizi seviyorlar. Bizim için de bir şeyler yapıyor. Ben tablolar alan, alamadığı zaman takvim sayfasını çerçeve yaptırıp duvara asan bir evde büyüdüm. Resim-heykel müzesi çoğu zaman kapalıydı. Hikmet Onat'ın suyuyla da, Mahmut Cuda'nın Buda'sıyla da bankalarda tanıştım. Çok paradoksal. Banka şubeleri bu memleketin ilk orijinal sanat eseri gösteren kamusal alanlarıdır. Bu bile ilham verici bir hikaye. İşte sevgili - Bedri Rahmi Eyüboğlu öğrencisi- modern Dilek Işıksel, yani ortaokuldaki resim hocamızın Aya İrini'ye yaptırdığı turla biz sanatın tuvalden ibaret olmadığını, enstalasyon diye bir sanat yapma biçiminin olduğunu anladık. Fakat bugün bunun tıpkı şapka gibi, modernleştirici özne programının bir parçası gibi, -ben sizi modernleştiriyorum, enstalasyonla ve kavramsal sanatla gibi bir anlayış ürettiğini bizi de kendine sahip çıkardığını düşünüyorum. Şapka taktık. Beuys'u sevdik. Fluxus'u da... İngilizce konuştuk. Ve işte Türkiye modernizminin ikinci yarısı böyle başladı. Bugün bunu eleştiriyorum ama anlıyorum da... İngiliz gibi İngilizce konuşmayı da çoktan bıraktım. Özal gibi konuşuyorum.

MAY: Bienale paralel olarak şehirde açılan sergilere gelirsek... En beğendiğin şu(nlar) diyebileceğin sergi(ler) var mı? Genel anlamda bienal zamanı açılan sergiler silsilesi hakkında bir yorum yapabilir misin? (Ben nedense WHW'den sonra giderek daha çok galerili bir yan etkinlik haritası görüyorum, ticari projeler ve fuarlar zamanındayız... O bol sanatçı inisiyatifli, deneysel ve alternatif projeleri özledim, 9B ya da Hanru'nun bienali zamanında sanki ortalık daha mı şenlikliydi? İstanbul sanat ortamı mı muhafazakarlaşan?

AS: Kesinlikle bir fuarlar dönemidir gidiyor... Fakat bence bu da geçici. Frieze fuarının kurucusu Matthew Slotover'dan öğrendim. Artık galericiler yılda sadece üç en fazla dört fuar yapmaya karar vermiş. Yani katıldıkları fuar sayısını düşürüyorlar. Dolayısıyla fuar enflasyonu da yakında diner. O dört ve beş fuar haricindekiler yaşamakta güçlük çeker. Fuar psikolojisi hakikaten ağır. Bir sanatçı için çok zor bence... Kaba bir pazarlık ortamı... Geçen gün ressam arkadaşım Nuri Kuzucan güzel bir benzetme yaptı. -En son markaların olduğu fuarlar, diyerek... Çok doğru. En son marka çantaların, pabuçların... Fakat çabuk bir değişme gösteriyorlar. Fuarlar da dönüşüyor, işte non-profit bölüm açıyorlar. Projeler sipariş ediyorlar. Bu sene Frieze'in Pilvi Takala'yı seçmesi gibi... Onun çocuklarla yapacağı iş gibi... Ahmet Ögüt'ün Dubai fuarındaki çalışanlar için yaptığı lounge gibi. Sıkı pazarlıkları unutturan ayrıntılar öte yandan daha da pazar mantığı, mesela modern ustalar eklemeleri... Hepsi daha çok izleyici ve pazar için! Bu da normal. Ben senin gibi herhangi bir özlem duymuyorum geçmişe çünkü o zaman da biz bize olmaktan şikâyet ettiğimizi hatırlıyorum. Körler, sağır olarak birbirimizi ağırladığımızdan... Nostaljik olmaktan çok korkarım. Muhafazakarlıktır eninde sonunda... İstanbul'da gerçekleşen sergilere gelince.... Rebecca Horn'u özellikle merak ettim. Gittim tanıştım. Çok sevdim.

Filmlerinin tutkunuyum. İstanbul'u da iyi okumuş bence. Bizans'ın mekanik oyuncakları gibi mekanik ve son derece agnostik işler yapmış. Saygım sonsuz... Kaç on yıldır var olduğu merak konusu öte yandan... Fuarlar yokken de vardı. Bienaller olmasa da olur... Bu tür kadınları seviyorum. Aslında on yıllardır olan sanatçıları seviyorum. Bireyleri...

MAY: Demirören partisine gittin mi? (Yıkılan Emek'in yerine dikilen mall'ın tepesindeki Art-Basel partisi kastedilerek...) Bu kendi başına bir soru olarak nasıl duyulur bilmiyorum ama içinde bulunduğumuz siyasi ortamda, kutuplaşma halleri ve taraf olma durumları açısından bence kayda geçmeli! Ben ölsem gitmem ama diğer yandan (Turuncu Çadır'ı ne kadar takip etsem de) sanatçıların sadece bunların kaydını tutup, birbirini gözetlemekten 'en politik olan biziz' yarışında en temel meseleyi kaçırdığını düşünüyorum. Türkiye'de sanatçılar neden örgütlenemiyor, Modern'deki sansürle ateşlenip BAS'ta toplanan ve Gezi süresince Turuncu Çadır'a taşınan enerjiden bir mesleki örgütlenme mekanizması çık(a)maması tuhaf değil mi? Yani bir plastik sanatlar derneği kadar olamadık mı? O kuşak en azından bir kurumsal çatı kurmuştu!

AS: Vallahi Adnan'cığım Demirören'lerin sahibi olduğu bir gazetede köşe yazıyorum. Bienal sırasında bir davet verselerdi haberim olurdu diye düşünüyorum. Turuncu çadıra ve örgütlenme meselesine gelince... Ben hiçbir zaman sanatçıların örgütlenmesine inanmıyorum. Türkiye'deki meslek örgütlenmesine de inanmıyorum, ki sanat eleştirmenleri derneği başkanlığı yaptım. Beral Madra'nın onlarca yıllık hegemonik iktidarından bir yıllığına kurtardım o örgütü. Ama Türkiye'de aynı sergiler gibi mesleki örgütlenmeler de yine senin tabirini kullanayım, "işlemiyor". Bir tür cemaat duygusuyla birinin büyük baskısı ve gücü altında kümeleşmeler olarak yaşatılıyor. Ama o kişi iş bitirici, güçlü... Ben bir sanatçının başta bundan azade olmasını isterim.

Sonuçta Ömer Uluç, yeni kurduğum www.sanatatak.com online kültür gazetesinin devamı olan Sanatatak Yayınevi'nin ilk kitabı "Umut Burnundan Dolaşarak"ta çok güzel bir şey söylüyor. Sanatçı aydın değildir. Programları olmaz, bilakis aydının giremediği sularda dolaşır... Girilemez yere girendir sanatçı; keza yazar, keza eleştirmen de öyle, dikkat köpek çıkabilir olsa da...

MAY: Feminist söylemle ilgili olarak, seminerdir, yayındır epey çalıştın. Şu an açık olan Gülsün Karamustafa ve Nilbar Güreş sergilerine bu kaslarınla bir okuma getirmek mümkün olur mu?

AS: Pilates yapmadığım kaslarımla bir okuma getireyim istersen... Yazdım Karamustafa'yla ilgili Milliyet'teki köşemde... Samimi bir okuma yapalım. Sosyolog, adeta bir sosyal bilimci gibi Karamustafa'nın yaptıklarını anlatmayalım. Yani işte, göç virgül kimlik virgül toplumsal cinsiyet virgül... Geçen gün takside Ünzile çalışıyordu. Bir Onno Tunç bestesi. Söz Sezen Aksu. Sen Ajda'cısın biliyorum hatta artık oncu da değilsin biliyorum.

MAY: Aaaa! Bizde, Tarkan Forever!

AS: Neyse... Sezen Aksu, beyaz İzmirli bir kadın olarak, işte 90'lara gelmeden öteki kadını yazıyor. Ünzile insan dölü, on kardeş beşi ölü... İşte aslında Aksu'yu Karamustafa'yla düşündüm. Yani ikisinin de bu öteki kadını eşzamanlı anlama çabalarını anlamaya çalışmamız önemli. Ve Karamustafa'nın da, Aksu'nun da bu kadını anlamaya çalışırken kendilerini de bir kadın olarak anlama çabalarını.... Ve dolayısıyla, öteki değil ama başkası olarak -işte kadınsı olarak, yani kaslarla değil, belki de kassız okuduklarını... Karamustafa sergisiyle ilgili, bu kadınlık meselesi dışında bir de Yeşilçam'la bağı üzerine de tekrar düşünülmesi gerektiğini vurgulamak isterim.

Üstelik tam da Şahin Kaygun'un gizli yüzleri gün ışığına çıkmışken... İkisi de Yeşilçam'a dokunmuş, içinden geçmiş bu iki sanatçının Yeşilçam'ı üzerine... Nilbar Güreş de üzerinde düşündüğüm genç sanatçılardan. Dilini, söylenmemiş olanı göze getirme cesaretini destekliyorum. Bilinçaltını üstüne getirmesinden hele dış ve iç mekanları devşirme kapasitesinden çok hoşnutum.

MAY: Bugün, masamın üstüne bırakılmış olan, bu ayın (Ekim 2013) Kunstforum dergisinin kapağında Duran Adam'ı gördüm, Almanya'dan aldığı medya ödülü üzerinden sanat kritiği soruyor; -sanatçı-aktivist ilişkisi açısından Duran Adam'ın jestinden ne öğrenebiliriz? diye. Buna paralel, bienali de konuşmuşken, eklemek istediğin bir nokta var mı?

AS: Alman kritiklerin netliklerini seviyorum. Süper sormuş. Velhasıl ben, Duran Adam'ın jestinden bir şey öğrenmeme ama bu jestlerin artması taraftarıyım. Bir şey öğrendiğimiz anda o artık jest olmaktan çıkıp, marş oluyor çünkü... Yani bütün bu yaşananların ardından Thomas Hirschorn'un sanatatak.com'da da yayınladığımız sözleri anlamlı geliyor:

"Sanat, her zaman aksiyondur. Sanat, hiçbir zaman reaksiyon değildir. Sanat, hiçbir zaman sadece tepki değildir, eleştiri değildir. Sanat, en sert eleştiriye rağmen pozitif olmaktır, özverisizce reddedilmeye, karşılıksız direnişe rağmen... Bu aynı zamanda birinin tutkusunu, özlemini, rüyasını reddetmemesidir. İnkâr etmemesidir. Bir şey yaratmak risk almak demektir. Ve ben bunu ancak ve aynı zamanda ne yaptığı analiz etmeden yapabiliyorum. Risk almak, sanat yaparken eğlence, olumlu olmak, sanat yapmamın ön kondüsyonudur. Sadece olumlu olarak benden çıkan bir şey yaratabilirim. Olumsuzun içinde bile pozitif olmak istiyorum. Olumlu olmak istiyorum, o zaman, olumsuz olana dokunma cesaretini bulurum. İşte politik olanı burada bulurum. Bu şu demektir? Aksiyona geçmek, risk almak, bir pozisyonu varsaymak, sadece eleştirelliği aşan bir pozisyon..."

HAFTAYA: BİENALE PARALEL (3): Sonuna Doğru

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yarın Bienal'in son günü

Misal Adnan Yıldız 19.10.2013

 Yarın Bienal'in son günü **Misal Adnan Yıldız, 13. İstanbul Bienali küratörü Fulya Erdemci ile söyleşi yaptı; Taraf okurları için bienalin kaçırılmaması gereken çalışmalarını sordu. Bienal girişi ücretsiz ve şimdiye kadar gerçekleşen izleyici katılımınının 300 bine ulaştığı söyleniyor. Söyleşinin tamamı yarın tam sayfa Güncel Sanat Defteri/ Bienale Paralel'de.**

MAY: Şimdi bu söyleşiyi okuduktan sonra yakalamak isteyen olursa, şu an, şu saatlerde ya da yarın neleri görseler sevinirsin? İstanbul bağlamını düşününce, hangi çalışmaların izleyici açısından daha iyi/ kolay/ rahat algılandığını gözlemledin?

FE: Sergide birlikte yaşama pratikleri ve yeni bir dünya arayışı çoklu pozisyonlardan ele alınıyor: Örneğin Christoph Schaefer, Santiago Sierra/Jorge Galindo, Freee ya da Halil Altındere'nin çalışmaları daha aktif bir eylem biçimine işaret ederken, Maider Lopez ya da Cinthia Marcel'in çalışmaları gündeliğin içindeki sıradan eylemin dönüşme potansiyeline, Murat Akagündüz ve CADU geri çekilme eyleminin gücüne, ya da daha uç bir örnek olarak Basim Madgny'nin "Dünyayı Anlamak İçin 13 Temel Kural"ı daha çok yenik bir ruh hâline gönderme yapıyor. Bu işleri birlikte değerlendirmek önemli.

Benim için serginin tümünün görülmesi önemli ama mutlaka birkaç iş saymam gerekirse, Antrepo'da: Ayşe Erkmen'in kentsel dönüşümü ve Antrepo'nun yakın geleceğini imleyen heykeli "Kütkütküt", Jorge Mendez Blake'in "Şatosu", House of Natural Fiber'in bitkilerin iletişimini görünür kılan teknolojik heykeli, Halil Altındere'nin Sulukule'nin yıkımıyla ilgili "Harikalar Diyarı" isimli videosu, Guillaume Bijl'in 1980lerde gerçekleştirdiği, sanatçının "Şüpheli" olarak algılandığı toplumsal yapıyı mizahla aktardığı yerleştirmesi, Mika Rottenberg'in küresel üretimi kadınlar üzerinden okuduğu absürd "Sıkıştır" isimli video yerleştirmesi, Shaziah Sikander'in epik, görsellik şiir ve müzikle örülmüş video çalışması, .-_- .nin "Başka bir internet mümkün/ Another Internet is possible" isimli işi, Elke Uitenhuis ve Wouter Osterholt'un Kars'ta yıkılan "İnsanlık Anıtı"ı sorunsallaştıran "Yardım Eden Eller" çalışması; Galata Rum Okulu'nda: İnci Eviner ve 40 katılımcının deneysel "Ortak-Hareket Aygıtı" isimli performatif, kolektif ve araştırmaya dayalı çalışması, Wang Qingsong'un eğitimi eleştiren mizah dolu fotoğrafları, keza Şener Özmen'in "Optik Propaganda" isimli fotoğraf yerleştirmesi, Tomas Espina ve Martin Cordiari'nin "Nüfus Alanları" yerleştirmesi, Annika Erikson'un "Ben hep burada yaşayan köpeğim" isimli videosu, Lale Müldür, Kaan Karacehennem ve Franz von Bodelschwing'in şiirin eylem hâlini somutlaştıran "Azılı Yeşil" isimli videoları, Elmgreen&Dragset'in yedi genç adamın günlüklerini yazma eylemiyle oluşan performatif çalışmaları, Çatı katında yer alan Mülksüzleştirme Ağları, Serkan Taycan'ın "Çılgın" proje olarak pazarlanan Kanal İstanbul projesini ele alan "İki Deniz Arası" isimli yürüyüş rotası, Sulukule platformunun ve Buenos Aires'teki gecekondu mahallesindeki Liliana Marescha isimli sanatçı insiyafiyle kurulmuş okul ve mücadele projeleri; Arter'de ise: Basel Abbas ve Ruanne Abou-Rahme'nin "Tesadüfi İsyancıları" Jannane Al Ani'nin videoları, Stephan Willats'ın toplum ve sanat ilişkisini araştıran tarihi çalışmaları, Jose Antonio Vega Macotella'nın "ZamanTakası" isimli süregelen projesi...

Ayrıca, bütün mekânlarda ara alanlarda, merdiven ya da sahanlıklarda karşımıza çıkan Lutz Bacher'in "Gökyüzünün Elkitabı" isimli çalışmasından yıldız ve uzay fotoğraflarıyla, Antrepo'da bulunan Nicolas Mangan'ın dünyadaki en eski kaya tozlarının uzaysal bir yapı oluşturduğu "Çivisi Çıkmış Dünya" isimli video çalışması birarada düşünülebilecek ve sergiye evrensel bir perspektif veren çalışmalar.

Röportajın devamı yarın tam sayfa Güncel Sanat Defteri'nde

www.twitter.com/gunceldefter

Oldu mu Halk Bienali

Misal Adnan Yıldız 20.10.2013

 Oldu mu Halk Bienali İzleyici sayısı 18 Ekim itibariyle 312 bini aşan “Anne, ben barbar mıyım?” başlıklı 13 İstanbul Bienali’nin küratörü Fulya Erdemci, ücretsiz gerçekleşen bienalin son günü Güncel Sanat Defteri’ne konuk oluyor.

Misal Adnan Yıldız: Ben heyecanlanınca hep, en sonda sorulacak soruyu en baştan soruyorum. 13. İstanbul Bienali’nin odak noktası olarak kamusal alan çalışmaya karar verdin; ama sen daha sergini hazırlarken Türkiye’de, İstanbul merkez, kamusal alanın sosyal algısı değişti. Kemal Sunal’ın gülüşüyle, - tam üstüne basmışsın! Akli selim pek çok sanat profesyonelinin uzlaştığı üzere, Gezi sonrasında; böyle bir siyasi atmosferde, küratörün Türkiye’den olması, (Gezi’de protesto dilini siyaseten doğrucu bir yere çekmeye çalışan feministlerden Kırmızı Kadın’a, yakın süreci düşününce) kadın olması büyük bir şanstı. Ben şahsen bu yükü kaldıracak birini daha tanımıyorum. Seni en çok nerede zorladık, seni en çok ne kırdı?

Fulya Erdemci: Bienalin ana hedefi siyasi kamusal bir tartışma yaratmaktı. Bu anlamda da kamusal programımızı Şubat ayında başlatmıştık. Gerçekten önemli tepkiler aldık, bienalin finansal sistemi ve sponsorlarıyla ilgili protestolar gerçekleşti. Bienalin küratörü olarak günümüzün demokrasi sorunlarını ve siyasi retoriklerini, özellikle de İstanbul’un içinden geçmekte olduğu vahşi kentsel dönüşümü sorgulayan acil konularla ilgili bir içerik ortaya koydum. Ama kimse bu içerik üzerinden konuşmadı, bu neredeyse hiç tartışılmadı. Hemen bütün tartışma benim doğrudan sorumlu olmadığım finansal yapı üzerinden gerçekleşti. Tabii ki bienallerin finansal yapısı, işleyişi ve etkilerini tartışmak önemli (bu konu hem kamusal programda hem de sanatçı ve iş seçiminde ölçütlerden biriydi) ama bu, neredeyse ergen, zaman zaman da bağınaz bir bienal düşmanlığına da tekabül etti. Bu durum, bienal özelinden başlayarak sanat dünyasının içinden geçmekte olduğu yapıların kurumsal bir eleştiriden geçmesine yol açabilecekken, ne yazık ki yüzeyde kaldı ve sanatın dönüştürücü gücüne inanarak, zamanlarını, emeklerini ve akıllarını bienal çalışmalarına adayan ekibin ciddi bir biçimde hırpalanmalarına neden oldu. Beni en zorlayan durumların başında bu toptancılık, itinasızlık geliyor.

Ayrıca, protestoculardan birinin taciz ve tahrikiyle karakolda sonlanan sorunlu tablo da sanat dünyamız tarafından bir paparazzi titizliğiyle işlenerek benim özelimde kişiselleştirildi. Beni en çok zorlayan durumların ikincisi de, aslında bu durumun bu kadar kişiselleştirilmesine rağmen, bir kadın olarak uğradığım tacizin güç politikaları ve kurumsal eleştirilere kurban edilmesi oldu.

MAY: Bana en çok ne ironik geldi, biliyor musun? Sermayeye karşı çıkalım derken, içeriği geliştiren sanatçı ve küratörün gözünü çıkaran agresyon! Sana rastlamasıysa -en saçma gelen. Hani resim satarak komisyon alıp ev araba yapan bir küratör olmadığını, belki biraz sufist biraz öğrenci gibi yaşadığını bildiğimden. Maddiyatla ilişkini tanıdığımndan. Ondan punk yazdım... Bu çelişkiyle birlikte çalıştın. Kamusal programda yaşanan protesto gerilimi, sergi açılışında yaşanmadı. Bunu neye bağlıyorsun, protestocular mı pes etti, bienal mi? Geriye dönüp bakınca yanlış anlaşıldığını düşündüğün, kendini ifade edemediğini hissettiğin noktalar var mı - bununla ilgili olarak?

FE: Teşekkürler, 'Punk' tanımlamasından gurur duydum! Belki beklentilere yanıt vermekten çok, akıntıya karşı kürek çeken yapılar ortaya koymam açısından 'punk' tanımlamasını hak edebilirim...

Bienalle ilgili bütün bu yapısal/kurumsal eleştirinin üzerime boca edilmesini hem kavramsal çerçeve ve başlığın psikanaliz gücüne bağlıyorum, hem de dönemin ruhu olarak görüyorum. Bu anlamda da son derece önemli buluyorum. Ama Gezi'yle birlikte protesto etiğinin de çıtası yükseldi. Gezi ruhunu belirleyen son derece barışçıl, tartışmaya dayalı, mizah dolu ve yaratıcı eylemler oldu. Bence hepimiz gibi 'bienal' protestocuları da Gezi'den etkilendiler.

Ayrıca, sergide sanat ve kültürün (hatta özel olarak mimarinin de) silah endüstrisiyle ilişkilerini ortaya koyan Hito Steryl'in "Müze bir savaş alanı mıdır?" sunum-performansı ve videosu bütün bu tartışmalara, hem bienal özelinde hem de küresel olarak ciddi eleştirel bir perspektif getirdi. Mülksüzleştirme Ağları da, bazı bienal sponsorlarının da içinde yer aldığı kentsel dönüşüm aktörlerinin devletle, medyayla ve birbirleriyle ilişkilerini ifşa ederek, kamusalılaştırdı. Sergide bu çelişkileri sanatın içinden ortaya koyan bir çok çalışma var.

(Goldin&Senneby'nin borsa ve sanat ilişkisine dair performansları, Katleen Vermeir & Ronny Hiereman'nın sanat, sermaye ve mimariyi sorunsallaştırdıkları videoları, Antonio Jose Vega Macotella'nın sanat, yaşam ve ekonomi üzerine mahkumlarla yaptığı "Zaman Takası", Diego Bianchi'nin Beyoğlu'nun bir alışveriş merkezine dönmesini imleyen "Ya Pazar Ya Ölüm" yerleştirmesi, Orkan Telkan ve Mahir Yavuz'un "Külahlı Yol: Toplumsal Belleğin Silinmesi" isimli medya araştırmaları, vb gibi.)

Bütün bunların ötesinde, bienalin kokteylsiz, partisiz, törensiz ve ücretsiz olarak ayırım yapılmadan herkese açılması da belki 'bienal' protestocularının tepkilerini daha entelektüel bir düzeyde ortaya koymalarına neden oldu.

MAY: Geçen hafta Ayşegül Sönmez farklı şekillerde söylenen bir eleştiriyi gündeme getirdi. "Dersini fazla iyi çalışmış!" dedi. Sergiyi belgeselci, fazla fotoğraflık imaj yüklü ve az heykelden oluşuyor bulanlar var. Sanırım malzemenin doğası diye bir şey de var; senin odaklandığın çalışmaların paylaştığı sanat tarihsel dönemler ve kavramsal açılar var. Onlar da belli bir malzeme geleneği üstüne kurulu. Bunu nasıl aktarırsın? Küratör olarak, konuya yaklaşıırken önceliklerin nelerdi?

FE: Nerede görülmüş araştırmasını çok iyi yapmış diye bir küratörün eleştirildiği! Bunu bir iltifat olarak alıyorum.

Bienal eleştirileri bienal hakkında olduğu kadar, Türkiye sanat dünyasının da turnusol kağıdı. Bu eleştirileri bu açıdan da değerlendirmek önemli gibi geliyor bana.

Kamusal alan olarak tanımladığımız siyasi kamusal forumlar, belirli bir yer, zaman ve durumla sınırlı değil. Umulmadık karşıt görüşlerin bir araya geldiği ve yepyeni koalisyonların oluştuğu, kamusal tartışmanın mümkün olduğu her mecra kamusal alan olarak tanımlanabilir. Kentsel kamusal mekanlar da bu tartışma alanlarından biri. Sergide, bu tartışmayı katmanlandıran, kentlere ve ortak yaşam pratiklerine odaklanarak yeni sanatsal pratikler geliştiren hem güncel hem de 60lar - 70lerden sanatçıların işlerini birbirleriyle konuşturmayı hedefledim.

İdeolojik aygıtın kentsel kamusal mekanlarda somutlaştığı anıtları ve, çevresiyle ve toplumsal olanla ilişkisi olmayan gökten düşmüşçesine kentin çeşitli mekanlarına yerleştirilen soyut heykelleri parantez içine alarak, Kamusal-alanda-sanat pratiklerine baktığımızda, bu pratiklerin ortak noktaları daha çok geçici performatif bir yapı ortaya koymalarında. Mierle Laderman Ukeles ile Amal Kenawy ve Hector Zamora, Jiri Kovanda ya da Academia Ruchu'yla Thomas Hirschhorn ve Santiago Sierra gibi sanatçıların performatif çalışmaları ancak fotoğraf ve video gibi medyumlar aracılığıyla aktarılabilir. Bu anlamda da, çevre sanatında (land art) da olduğu gibi, fotoğraf ve videonun kendisi sanat yapısına dönüşüyor.

Jiri Kovanda'nın "Tiyatro"suyla, Erdem Gündüz'ün "Duran Adam"ı örneğinde olduğu gibi bu pratikler aslında, Gezi sırasında ortaya konan sanatsal yaratıcı eylemleri de tarihi ve sanatsal bir bağlama oturtuyor.

İkinci olarak sergide, eylemin sanata dönüştürülmesi ve bunun ifadesi yani sanatçıların eylem ve düşüncelerini geleneksel sanat formlarının dışında farklı ifade araçlarıyla ortaya koyma çabaları önemli bir yer tuttu. Bu anlamda, doğrudan görsel estetik hazın yerini, eylemin duyarlılığı ya da arkasındaki düşüncenin inceliğinden kaynaklanan zevk aldı.

Örneğin, Brezilyalı sanatçı CADU, bir yıl boyunca Rio'nun dağlık bölgelerinde doğanın içinde hayvanlarla birlikte ama yalnız bir yaşam sürerek mevsimlerin dönüşümünü deneyimlediği ve bu deneyimini günlük tutarak, fotoğraf ve video ile ortaya koyduğu "Mevsimler" isimli çalışması. Burada, fotoğraf, video ya da kendisi için inşa ettiği küçük kulübenin maketinin estetik zevkenden çok, sanatçının bu duyarlı deneyiminin aktarılması öncelikli bir yer tutuyor. Bu projeden aldığımız haz aslında eylemin kendisinden kaynaklanıyor. Diğer bir örnek de Meksikalı sanatçı Fernando Ortega'nın "Ortaboy Bir Nehri Geçen Küçük Bir Kayık İçin Müzik" isimli yapıtı olabilir. Meksika'da bulunan küçük bir nehrin iki yakasındaki iki kasabayı birbirine bağlayan küçük kayık için Brian Eno'dan yalnızca her gün bu kayıkla seyahat edenlerin dinleyebileceği bir beste yapmasını istemesi, bu ince jestin ifadesi yine görsel bir şölen oluşturmaktan çok, duygusal zekamıza hitap ederek zevk veriyor.

Ayrıca sergide, heykelin az olduğu eleştirisine katılmıyorum. Yeni dil arayışları ve farklı form denemeleri olduğu söylenebilir ama sergide ciddi bir heykel çalışması skalası var: Jimmie Durham'dan Halil Altındere'ye, Fernanda Gomes'den Rosella Biscotti'ye, House of Natural Fiber kolektifinden Ayşe Erkmen'e, Jorge Mendez Blake'den Peter Robinson'a, Adam Kokesh'den Volkan Aslan'a ve Carla Filipe'den Gonzala Lebrija'ya uzanan ciddi bir araştırma sunuluyor.

Daha da ötesi, serginin Gezi sonrası açılması, yüksek doz adrenalin ve barut kokusu beklentilerini de beraberinde getirdi. Sergi bu anlamda temsiliyete kaçmadan ve didaktik olmadan sanatın gücünü ortaya koymaya çalıştı. Eleştiriye başka bir eleştiriyle karşılık verecek olursak, Stealmag dergisinde 15 Ekim'de yayınlanan yazı aslında küratöryel yaklaşımı¹³. İstanbul Bienali'ni geçen yıl gerçekleşen Berlin Bienali'yle karşılaştırarak ortaya koyuyor:

"Fakat Erdemci'nin sanatı öncelikle sanat olarak ele alan yaklaşımı Arthur Zmijewski'nin Berlin Bienali'yle güçlü bir karşıtlık oluşturuyor. İşler, sanatın kavramsal ve estetik yansımalarının damıtma gücüne güvenle, gösteriye kaçmadan ya da didaktik olmadan seçilmiş. Aracılık konumu ise açık bir şekilde ama aktivist olmayan bir tavırla ortaya konmuş. Bu yolla Erdemci sanatın kendi ifade yollarıyla anlatma gücüne yaslanmış. Taze ve olumlayıcı bir pozisyon."

(<http://stealmag.com/culture-84072.html>)

MAY: Ben Arter'deki dizilimi matematiksel olarak güçlü buluyorum. SALT'taki yerleştirme sanki SALT'tan ve Beyoğlu'nda olmaktan kaynaklı kararlara dayalı gibi. Antrepo'yu mutfak bıçağıyla eleştirenlerse, Cameron'ın Boğaz'a kör ve videolara boğulan sergisini, Hanru'nun oyuncaklı, gürültülü yerleştirmesini, WHW'nin pedagojik teatralliğini unutmış gibi. Kortun ile Esche'nin Antrepo'su, gerçekten -mekanın aslına sadık- depo gibiydi, mesela üst kat yan projelere verilmişti. (12. Bienali buraya koyamam gibi, sergi oranın üstüne kuruluydu!) Belki kaç edisyondur takip ediyor olmandan kaynaklı, ama bence şimdiye kadar en rahat gezilen Antrepo'yu sen yerleştirdin. Benim içinse, Rum Okulu İstanbul Bienalleri'nin Unutulmayacak Mekanları listesinde; Mike Nelson'un Valide Sultan Han'ı, 9B'nin Deniz Palas'ı, hadi zorlayalım WHW'nin Feriye köy Rum Okul'u gibi, hissi kuvvetli, havası güzel, algısı şiirsel, etkisi güçlü. Sanki İstanbul'da bienalin gücü mekanların ready-made bağlamları?!! Seni mekanlarla başederken zorlayan ne oldu?

FE: Öncellikle, kentsel kamusal mekanlardan çekilme kararımızla birlikte ortaya çıkan mekan problematiği nedeniyle çok kısa sürede yeniden planların elden geçirilerek hem kavramsal hem de mekansal ve biçimsel ilişkilerin yeniden değerlendirilip yapılandırılması başlıca zorluklardan biriydi. Mekan ve işlerin ilişkisini bu kadar kısa bir zamanda yeniden düşünmek gerçekten ciddi bir sürat ve çok yoğun bir çalışma süreci gerektirdi.

Senin de sözünü ettiğin gibi Galata Rum Okulu hem bir okul olarak önceki işlevi ve yapısından dolayı mekana özel çalışmaların daha fazla yer aldığı, yukarıdan aşağıya bir format olan eğitimle aşağıdan yukarıya bir eylem olarak öğrenmeyi sorgulayan, çoklu kamular kavramını ve kolektif hareket ve yaşam pratiklerini görselleştiren bir yoğunlaşmaya sahne oldu. Ayrıca, kentsel dönüşüme, çoklu kamulara ve özörgütlenmeye odaklanan çatı katı da çeşitli atölye çalışmaları, film gösterimleri, müzik performansları ve konuşmalara ayrıldı. Yine bahsettiğin gibi Salt, Beyoğlu bağlamına yanıt veren mekana özel yerleştirme ve işlerin yer aldığı bir mekan oldu. Arter ise serginin, kavramsal çerçevesini ve sanatsal DNA'sını ortaya koyan küçük çaplı bir örneğini oluştururken, Antrepo serginin sözünü mekânsallaştıran bir alan olarak tasarlandı. Bilindiği gibi, işler temel olarak Antrepo'da üç meydan etrafında toplandı. İlk meydan yaşam alanları yaratma ve vatandaş olarak bu alanlara müdahalemizi görselleştirirken, ikinci mekan kentler, mimari, kentsel dönüşümü güncel yapıtlarla tarihi örnekleri bir araya getirerek somutlaştırdı. Üçüncü meydan ise kamusal alanda sanat pratiklerine ayrıldı.

MAY: Bu bienalle birlikte sadece kamusalın değil, güncel sanat algısının da hacmi genişledi. Fuarlar hep bienal izleyicisinin sayısını katlarken, bu kez bienal bir halk sergisine dönüştü. 312 bini aşan bir izleyici sayısından bahsediyoruz.

FE: Evet, hem geçen Şubat'tan beri süregelen bienal tartışmaları, hem Gezi'nin bir sonucu olarak sanat ve yaratıcılığa olan ilginin artması, hem de bu kez bienalin ücretsiz olması inanılmaz, umut verici bir yoğunluk ve ilgi yarattı. Bienalin kendisi mekânsal olarak da bir buluşma ve karşılaşma yeri oldu, kamusallaştı. Umarım, bu durum önümüzdeki bienallerin de ücretsiz olmasına yol açar.

MAY: Şehirdeki sergileri gezebildin mi? Beğendiğin, önereceğin sergiler var mı?

FE: Bir çok harika sergi var; Pilot'taki Burak Delier'in sergisi, Galeri Nev'deki Ali Kazma'nın sergisi ya da Protocinema'nın düzenlediği Trevor Paglen'in yerleştirmesi gibi.

MAY: Bienalden sonra, iş listende, hayat planlarında, sırada ne var senin için?

FE: İlk olarak, Dostoyevski'nin Rus Devrimi öncesini anlattığı "Ecinniler" romanını tekrar okuyacağım. Sonrasını şimdilik düşünmedim..

HAFTAYA: ALLAH NE VERDİYSE

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dertliyim ruhuma hicran

Misal Adnan Yıldız 03.11.2013

Dertliyim ruhuma hicran Giriş niyetine sitem paragrafı okuyacaksınız. Yiğit'in bombastik yazıları fazla geldi Taraf'a. Daha Helal-Shop (açıldı!) haberini okurken, aklımdan geçmedi değil hani. Ne zaman yazacak bunu bizim Deli Oğlan diye. Ki ne tesadüf, onu yazmış, ama yazı işlerinin kararıyla basılmamış. Hadi Yiğit'i sustur, ama hakkını ver! O onun konusu, libidinal siyaset, başka kim yazacak? O da burada yazmazsa nerede yazacak, nereden nefes alacak-aldıracak bize? Asıl ne isterse- onu- nasıl isterse yazacak ki, biz de nerede yaşıyor ve yaşatılıyorsak... Ya biraz daha gözümüzü açacağız ya da her seferinde üç maymunu oynayacağız... Oysa kendi sınıfından, kendi ahlakından, kendi kafasından olanı babam da sever, kollar. Ben Neşe Düzel'in Taraf'ı toparlayacağını düşünenlerdenim, öyle de oluyor bir bakıma, ama (daha yeni başlayan) Yiğit'in yazısının basılmaması yeni bir soru işareti, hele Düzel'in kendi (Ahmet Atakan haberinden sonraki özür) yazısından sonra... "Taraf, bu ülkede, demokrasiye, gerçek bir barışa, özgürlüklere ve hukuka sahip çıkan... Dindar dinsiz, Kürt Türk, Alevi Sünni ayrımı yapmadan herkesin hakkını korumaya çalışan tek gazete. Gazetecilerin insafsızca susturulduğu, medyanın baskıyla sindirildiği... Genç gazetecilerin, büyük ödüllerle devlet görevlisi hâline getirildiği utanç verici bir dönemden geçiyoruz. Taraf işte böyle bir dönemde varlığını sürdürmeye çalışan güçlü bir ışık" diyordu. Bunları inanarak yazdığına eminim, ben de onlara inanıyorum ki hâlâ buradayım ama ya gidenler... Susanlar, küsenler, tek başına bırakılanlar... Çiğdem Anad, "sansürün olmadığı yerde otosansür olmaz" dediği söyleşisinde, gerekli bir okuma yaparak ona bizim buraların Amanpour'u diyenlerin yüzünü kara çıkarmıyor, "Eleştirmemiz gereken haberlere müdahale eden iktidardır. Tepki vereceğimiz kişiler sansür uygulayanlardır." Ben Neşe Hanım'dan Yiğit'in basılmayan yazısı için bir açıklama bekliyorum, ki yazıyı kendime yüksek sesle okumam gerekecek...

LINKLER:

N. Düzel

<http://www.taraf.com.tr/nese-duzel-2/makale-hata-ve-devletgazetecileri.htm>

Ç. Anad

[www.medyaradar.com/haber/ikilafinbeli-106428/cigdem-anadmedya-patronlarini-bombaladi-ne-yaparlarsa-yapsinlar-nafile—kay bedecekler.html](http://www.medyaradar.com/haber/ikilafinbeli-106428/cigdem-anadmedya-patronlarini-bombaladi-ne-yaparlarsa-yapsinlar-nafile-kay-bedecekler.html)

Gündemin Etkisiyle Geri Çağrılanlar

Fiziksel olarak Berlin'deyim. Kara kutu dedikleri bir video odası. Asık suratlı sergi görevlilerinin size yaklaşp "Yok çantanızı vestiyere bırakın, esere fazla yaklaşmayın" diye gözünüzün içine baktığı o ciddi sanat kurumlarından birinde. Merkel "1 Euro Job" (1 Euro işi) icat etti ya, işsizler için, n'apsınlar, başka bağlamlardan buraya düşüp sergi bekliyorlar! Evden dışarı attık kendimizi, biz de böyle bir şekilde kutluyoruz -Uzak Cumhuriyetimiz'i. Vaktiyle Salt'ta İstanbul Boğazı'na dalış araştırmalarını izlemiş olabileceğiniz Klara Hobza'nın neredeyse hayat boyu peşini bırakmayacak projesi, benim çevirimle 'Avrupa Boyunca Dalmak' dönüyor, ben düşünüyorum: -İstanbul'da olsam, Marmaray'a biner miyim? Binmezdim herhalde, gelen haberlere göre propaganda uğruna ne riskler alınıyor, PR yolunda ne canlar kurban ediliyor, sıksan toprağı BİAT fıskırarak! Ama yok macera olurdu, diyorsanız -o başka mevzu. Hala Çelenk'le nasıl bindik o dönen salıncaklara, neydi adı, yok atıklarınca değil, onu hatırlarım, o kafayla... -Da bu aynı şey mi? Yok efendim Bülent Ecevit ikinci köprüden yıllarca geçmemiş, bunlar endişeli modern tepkilermiş... Yahu adamlar yapmış, hatta adamlar da değil! Japonlar yapmış, bu teknolojiye, ilerlemeye, gelişmeye düşmanlıkmiş! Valla mühendisler uyardı, o ayrı, eğer yediyseniz... Kötü niyetliler -kesin Gezicilerdir- acil durum düğmesine basmış -yok yere, bunlar komploymuş!

Herşeyi ama her şeyi komplo teorisi üzerinden açıklayan, nefret söylemi üzerinden yeniden üretilen ve durmadan farklı bağlamlarda yeniden ısıtılan bu demokrasi düşmanları söylemi artık o kadar baydı ki, en son "Fatih"de gördük. Dizi olsa çekilmiyor! Yani Hande Yener ciddiyetinden bir adım ötesi yok! YA YA YA! Zaten son altı aydır, amma çok düştü ki o takkeler; artık kel görmekten, aynaya gerek kalmadı! Kabak gibi ortaya çıktı -nasıl yönetildiğimiz... Bilmiyor muyduk, diyeceksiniz... Biliyorduk, ama siyaseten doğru bir yerde durup, demokrasinin gereği olarak, istedik ki, cumhuriyetimizin tarihsel dönüşümüne açık olalım! Seçilenlerin üzerinden işleyecek bir demokrasiyi destekleyelim, devirenleri değil!

Biz farklı bir yerde durmuyoruz. Hâlâ aynı adresteyiz. Meclis'e Hac ibadeti görevini yerine getirdikten sonra başını örterek gelen kadın milletvekillerinin, meseleyle kişisel durumundan dolayı daha farklı bir ilişki kurduğundan ve konuşmasıyla -zemini herkes için sallayan- Şafak Payev'in ve (Kamer Genç'in karşısındaki) Binnaz Toprak'ın toplu bir resmi çekildi geçen hafta! Bu resim tıpkı Avrupa'yı Rotterdam'dan Karadeniz'e denizden geçecek olan Çek sanatçı Klara Hobza'nın getirdiği tazelikte bir resim. Hobza, kendinden daha önce ya da sonra, daha hızlı ya da yavaş, öyle ya da böyle onla- bunla yarışacak bir tutumdan sakınıyor. Hatta yarışmıyor. Rekor, skor, madalya, ödül de avlamıyor. Sınırları hâlâ gümrüklerle çevrili, ziyaretçileri hâlâ vizelerden mustarip, bütün 3. Dünya'ya demokrasi dersi veren ama kendi vatandaşlarının hâlâ ayrımcılık yaşadığı bir Avrupa! Bir beden olarak hayal edilirse; -nasıl olur, içinden geçmesi... Köken Ergun, 2004'te ürettiği bir video performans işinde başını bağlarken, galiba zamanının güncel sanat üretiminin formülcü diline tepki olarak, fazla üstüne gitmişim. Videoda sanatçı, bir performans olarak türban takıyor ve sonunda dolan gözlerine odaklanıyoruz. Bununla ilgili olarak, "Ben Kimim ki?" isimli yayınında çalışmalarını tartışmak için davet ettiği (önce) sanatçı (ama editör, küratör...) Elmas Deniz'in bir sorusuna, cevaben söylediklerini geri çağırırım...

ED: İşlerinde her zaman kalabalıklar, kitleler öne çıkıyor. Birden fazla sayıda insanın konu edildiği törenlere ve ritüellere yer veriyorsun. Binibining Promised Land'de, Wedding'de konu edilen bir grup insan var, hatta Tanklove'da bile işinin esas hedef aldığı kitle, bir kasaba ve onların yaşadığı deneyim. Şimdiye kadar tek bir birey üzerinden giden bir hikâye hiç anlatmadın. Yani, bir bireyi konu alarak hiç iş üretmedin. Bu seçimin özel bir sebebi var mı?

KE: Aslında içinde tek bir bireyin olduğu bir işim var: Untitled (İsimsiz). Videoda kendim oynuyorum, ama burada bile aslında bir grupla ilgileniyorum. Bir performans yapıyorum, farklı türbanlar takıp

ağlıyorum. Burada, derdim, tutucu şekilde laik olan Türk devletinin kendi vatandaşlarının bir kısmına - ki bu çok büyük bir grup- bu kıyafetle üniversiteye girişi ya da kamu işyerlerinde çalışmayı yasak etmiş olması. Aslında türban takıp da bu tür baskılara maruz kalan, bu durumdan muzdarip olan insan ben değilim, yine başkası. Ben kendimi onların yerine koyup, onların yaşadıklarını anlamaya çalışıyorum.

Ben bana anlattıklarından da hatırlarım ki, Ergun aslında dönemin türban tartışmalarındaki siyasi ikiye bölünmüşlüğü işaret etmek için yola çıkmıştı; hatırlarsanız, içindeki Kamer Genç'e laf geçiremeyen A. Necdet Sezer özellikle AKP'li vekillere, bizzat Recep Tayyip Erdoğan'a filan Cumhuriyet resepsiyonu gibi olaylarda davetiyelerini tek kişilik gönderiyordu, ki eşleri gelmesin. Ergun'un gözyaşlarıyla dramatik biten videosunun sonuna takılmazsak, aslında taktığı türbanlardan birindeki 'ay yıldız' bize meselenin, inanç hürriyetinden farklı olarak, ulusal ve haliyle anti-ulusalcı bir bağlamda yeniden okunması gerektirdiği de gösteriyor. Yine bir başka video işi, Nilbar Güreş'in "Soyunmak" isimli çalışmasında, yüzünden kimliği okunmayan ve bu teatral dille anonimleşmiş bir performanç (belki sanatçının kendisi) üst-üste taktığı 'eşarplar' çıkarıyordu; zira 'eşarp' diyorum, çünkü kumaşlardaki desenler Anadolu'nun zengin ve çok kültürlü örtünme kültürünü ya da örtünmenin kendisinin ne kadar kişisel ve öznel olduğunun altını çizen bir zenginlikte... Güreş, bir söyleşimizde, işiyle ilgili şu referansı getiriyordu:

MAY: Beraber çalıştığımız "Correct me if I am critical" sergisinde, Berlin/ Kreuzberg'teki Supportico Lopez adlı sanat mekânında, Nathalie Djurberg ile beraber aynı programda yer aldın ve "Undressing" isimli videonu gösterdin. Videoda, yüzü anonim bir karakter sürekli yeni bir örtünme biçimiyle karşımıza çıkıyor ve atfettiği kişiyi seslenerek, 'soyunuyor'. "Undressing" in politik referansları bugün Türkiye'de hâlâ üzerinde uzlaşamayan kamusal bir tartışmaya meydan okuyor ve bence, asıl gücü malzemesinde. Örtünme estetiğini, bütün siyasi bağlamını ters çevirerek, kendi estetik diline götürerek, yeniden üretiyor. Kumaşlar, kişilerle özdeş bir halde, kişiselleşiyor.

NG: Bu performans, Avrupa'da özellikle 11 Eylül sonrası iyice yayılan İslamofobi, Avrupa'daki aşırı sağcı partiler tarafından tüketilen müslüman kadın imajı ve bu imajın kimliksizleştirilmesi politikasına bir tepki olarak doğdu. Evet, burada iş ters bir analogi üzerinden işliyor, örtünmeyi soyunmayla anlatıyor ve kumaşların kişiselleşmesi, işin içine biyografik bir öğe katıyor. Şimdi öyle bir yerdeyiz ki, asrın projesinde elektrikler kesiliyor ve mecliste sosyal demokrasi rüzgârları esiyor, ama biliyoruz ki, - Pavey'in deyişiyle- bir zamandır "... sosyal özgürlük alanlarımız birer birer imha ediliyor... Biz çatışmıyoruz, var olmak için direniyoruz..."

LINKLER: <http://klarahobza.com>

<http://adnanyildiz.blogspot.de/2011/08/icedergisi-icin-yapilan-ve-yayinlanmayan.html>

[http://kokenergunswritings.wordpress.com/turiki sh-texts/ben-kimim-ki-elmas-deniz-ile-soylesi/](http://kokenergunswritings.wordpress.com/turiki-sh-texts/ben-kimim-ki-elmas-deniz-ile-soylesi/)

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Film yaşamın kendisine benzer

 Film yaşamın kendisine benzer **Bir Cihangir efsanesiydi, Elfe'nin filmi. Hiç bitmeyecekti sanki. Önce ortak arkadaşlarımızdan duymuş, tanışınca bir kısmını izlemiştim; onun bile üstünden ne çok zaman geçmiş. Şimdi ne o Cihangir, ne o Türkiye... İklimine 'muhafazakâr demokrasi' denen suni bir gündemde, 'kızılı-erkekli' hayat tarzının, ekranda dekoltenin akıbetinin ve başörtünün devletle barışmasının aslında tek bir şeye, seçimler öncesi 'hat çekmeye' yaradığı kurak bir kültür sanat ajandasında gösterime girdi. Kâğıt toplayarak geçinen, hatta sadece kendine değil hayır kurumlarına bile yetişen, 'transseksüel' olarak kodlanan gerçeküstü ama hipergerçekçi işlenmiş bir karakterin; Ayşe'nin üstüne kurulu film. Ayşe'ye takılıp bize son on yılın İstanbul'unu dolaştıran (Aziz Ayşe filminin yönetmeni) Elfe Uluç sorularımı yanıtladı. Filmi çok sevdim, zor sordum.**

MAY: Tayfun Serttaş, Agos'ta çıkan söyleşinizde tane tane sormuş, filmi seyrettikten sonra okudum, kendi sorularımın birçoğu aydınlandı, yani esas tartışmaya oradan devam edelim istiyorum. Ama önce, o söyleşiyi okumayanları da aramıza alalımisterim. Sen bize kısa bir geçer misin, Ayşe'yle ne zaman karşılaştın, neden hem belgeselini hem de önce kısası/sonunda uzunlu filmini çektin?

EU: Önce fimin ortaya çıkması uzun mu sürdü onu açıklayayım: Filmin Ayşe ile ilgili kısmını 2007 yazında, çiftin öyküsünü 2008 yazında çektim. Başka türlü sü üretim takvimine uymuyordu. 2009'da kurgucuların nereye keseceklerini önceden bildikleri için yaratıcı olamadıklarını fark ettim. Mecburen kurgu öğrenip, filmi kendim kurguladım. 2010'da Ayşe'nin seslerinin anlaşılmayan tüm yerlerini dublajlayarak elden geçirdim... O yıl özel sebeplerden bir yıl çalışmadım. 2012'de ise film hazırды. Dört yıl çok mu uzun? Ben, Fransız-Türkiye ortaklığı olan bu filmin Türkiyeli yapımcısı, senaristi, yönetmeni, montajcısı, sesçisi, müzik seçicisi ve jenerik tasarımcısı olduğumdan bu süre bence anlaşılmaz değil... Ayrıca, -başrolü canlandıran- Ayşe'nin kulaklarında yüzde 95 işitme kaybı var. Bu yüzden kelimeleri tam telaffuz edemiyor, ağzında iki diş kaldığı için de söyledikleri anlaşılmıyordu, konuşma terapisine gitti, dişleri tedavi oldu. Gece sabaha dek çöp topluyor, bazen günlerce ortadan kayboluyordu. Feride Çetin de, Engin Altan Düzyatan da bu düzensizliklerden etkileniyordu. Ayşe, geçirdiği ağır travmalar yüzünden akıl durgunluğu yaşıyordu... Ona gerçek olmayan bir şeyi "farz ettirmek-varsaydırmak", olmamış bir şeyi olmuş gibi oynatmak imkânsız olduğundan bir filmin gerçek dışında başka bir hikaye olduğunu anlaması aylar aldı. Bağırmadan konuşmayı, motor ve stop arasında oynamayı, tekrar etmeyi öğrenmesi gibi.

MAY: Filme paralel başka bir gerçeklik...

EU: Film bitince Ayşe'nin sette doğaçlama söylediği, anlamadığımız birçok sözü kendisi de ne anlıyor ne hatırlıyordu... Sonunda Ayşe'nin metinlerini yabancı bir dil gibi deşifre ettik. Anlaşılmayan sözlerini anlam verecek benzer söylenişte kelimeler bularak dublajda kendisine seslendirdik... Okuma yazma bilmediği için dublaj da sufle ile yapıldı. Olağanüstü zor bir postprodüksiyondu. Doğrusu, tüm bu serüveni Bergman'ın "Tekniğimi hatalarımdan oluşturdum" ve Jacques Rivette'in "Bir filmin estetiğini prodüksiyonu belirler" cümlelerinin hakikat olduğunu anlamak için yaşamış gibiyim. Sinema materyalist bir sanat olduğu için, ben bir filmi sanat eserinden çok yaşamın kendisine benzer buluyorum. Bir filmin bir insan gibi önce bedeni sonra aklı ve ruhu oluşuyor. Filmi var eden madde ve fikir aynı bir insandaki ruh ve beden gibi iç içe. Ve o tanrısal yönetmen koltuğunda, Dostoyevski'nin 'Kumarcı' gibi hissedersiniz kendinizi. Size başarı getirmeyecek bir takıntıya masraf yaparak, gerekli başka sahneleri çekememek zorunda kalırsınız. Git gide gerekli değil, gereksiz şeyleri çekerek anlaşılmaz bir film çekip bitirirsiniz sonunda.... Ayıklayın sonra, pirincin taşını. Montaj hayatı sette bir suç işleyip, hapis yatmak gibidir. Montaj hapsine çarptırılan yönetmen aylarca bir daha çekemeyeceği

şeyleri ev hapsinde düzeltmeye çalışır. Hücrenin yaratıcılığı...

Özetle, belirli kıstaslar içerisinde, bir film, daha çok paranın belirlediği estetik koşullara sahip oluyor..... João César Monteiro, Michel Tournier'nin romanı Robinson ve Cuma'yı sinemaya adapte edeceği duyulunca o zaman Paris'te ünü o kadar yayılmıştı ki; tüm auteur film yapımcıları ortak olup para yağdırmışlardı filmine. Sonunda o ne yaptı? Bu kadar çok para benim filmimin estetiğini bozar diyerek filmi çekmekten vazgeçti. Filmi oluşturan ilk hisleri kaybetmiş, senaryoya yabancılaşmıştı. Belki filmimin çekimi maddi nedenlerden uzun sürdü; ama hiç olmazsa şimdi ortada bir film var ve belki de olması gereken bu.

MAY: Güzelmiş... Filmin kurgusal olarak izleyicisiyle, belgesel çeken bir karakter üzerinden (otobiyografik) bir ilişki kuruyor, ama sonra sol vurupgerçek bir yaşam öyküsüne dayalı bir sahnelemeye dönüşüyor. Tayfun'a "denemeciyim" diyorsun, -bu 'Benim sinema yaklaşımım deneysel' mi demek? Bugün, Yeni Dalga sonrası, senin Fransa'da geçen film eğitimi de göz önüne alarak, bu kadar eklektik bir film zamanında, 'denemek' ne demek?

EU: Ben sinema yapmıyorum, edebiyat yapıyorum. Sinemaya edebiyattan geçtim. Yayınlamadığım öykülerim ve roman taslaklarım var. Bence edebiyat ve sinema, birbiriyle kavgalı bir karı-koca gibi. Ben kendi bünyemde onları uzlaştırmaya çalışıyorum. Denemeci demek, bu uzlaşmayı deneyen kişi demek. Yeni bir dil yaratmayı denemek demek. Fransa'da Godard'dan sonra sinema dilini o radikallikte etkileyen başka bir sinemacı gelemedi. Türkiye'nin en büyük şansı, bir Godard'ının olmaması.

MAY: Filminin zor bir kurgusu var gibi gelebilir başta, ama bence popcorn'cu izleyiciyi çalacak kadar dürüst. En güçlü yanı bu sanki, herhangi bir ifadelendirmeden kaçarak, sonuna kadar 'Ayşe'yi takip ediyor. Bunu bulmak için bu kadar beklemiş olabilir misin? Ya da bu kadar beklemenin nedeni bu muymuş?

EU: Unuttuğun bir şeyin hatırlanması çok çok zordur. Ben unuttuğum şeyleri hatırlamaya çalışıyorum. Ne zaman hatırlayacağımı nereden bileyim? O yüzden geri itilmiş bir şeyin su yüzüne çıkması, kazıya kazıya yapılan montaj sonunda oluyor. O şey orada ama senin gölgen gibi ve onu yakalamak için yürüyerek kutuplara gitmen, güneşin tam 12'den gelmesini beklemen gibi şeyler yapman gerek. Bir Borges masalındaki kadar çetrefil sadeliğe giden yol. Derler ki, altı ay film kurgusu yapanlar bazı Amerikan mahkemelerinde tanık olamaz. Montaj yapmak aklını kaybetmek, sonra aklına yeniden kavuşmayı gerektiriyor. Her şey ne kadar çok yalnız kalabileceğinizle ilgili. Çok uzun süreler yalnız kalabilir ve doğru REM dalgasında uyanırsanız, doğru montajı yakalıyorsunuz. Ben çok uykusuz ve karabasanlı bir montaj uykusu uyudum. Bazı sahnelerde yanlış yerlerde uyandım. Ama film ile göbek bağım kesildiğinden beri, bunun bir öneminin olmadığını düşünüyorum. Çünkü filmimin alt metni, Murat karakterinde daha iyi anlaşılıyor. Çünkü en az konuşan karakter o; ama her şeyi o anlatıyor sanki. O anlamda alt metin zaten sahne bazında değil, sahne grupları bazında işliyor... Filmin 20'şer ya da 30'ar dakikalık kısımlarının arasında olduğu için, bir sahnenin montajının mükemmelliği kaçırmış olmaması alt metni etkilemiyor.

MAY: Ben Engin Altan Düzyatan ve Feride Çetin'in erken dönemine bayıldım. Süper yakalamışsın. Şimdi bu kadar 'available', bu kadar senin olmazlardı sanki? Feride Çetin'e İki Genç Kız'dan beri hayranım, bizim güzel Behiye'miz o. Ama benim için Engin Altan Düzyatan'ın oyunculuğu sürpriz oldu, çok beğendim, filmin ona alan açmış; televizyondan bildiğimden, oyunculuğunun ikna ediciliğine şaşırdım.

Ne kadar taze! Filmin ortasında, tam da iyi bir sevişmenin üstüne kızdan 'Ayrılmak istiyorum'un gelmesi filan... Büyük Nuri Bilge Ceylan Anlatısı bu kadar yerleşmeden önce düşünülmüş, belli ki, ama şimdi orada ne kadar -post- kalmış. Kurduğun karakterler arasındaki, hırslı müzisyen, meraklı filmci ve Ayşe üçgeninde Türkiye'de ahlak ve sınıf algısı hâlâ değişime direniyor sanki? Ne dersin?

EU: Türkiye'de ayağınızın altındaki zemin her an çekiliyor gibi. Her şeyin en hızlı değiştiği bu ülkeyi ölümsüzleştirme çabası, Türkiyeli sinemacının kaderinin cilvesi ve büyük paradoksu. Bir süre sonra bir şeyi ilk gördüğün günden bir iki gün sonra bile çeksen yerinde olmayacağına alışırırsun... Ve dilini ona göre değiştirirsin. Öte yandan her şey çok hızlı değiştiği için aslında hiç değişmediğini ve dipte anlattığınız şeyin hep değerli olduğunu anlıyorsun. Bu hız aslında yavaşlıktan ibaret. Mühim olan Oscar Wilde'ın 'Moda o kadar iğrençtir ki, o yüzden devamlı değişir' dediğini hatırlamak. Moda olan sanat dillerinden etkilenmemek. Ben her şeyden o kadar çok etkilenirim ki, sonunda hiçbir şeyden etkilenememeye başladım...

MAY: Filmin müzikleri inanılmaz. Karması şahane! Nasıl biraraya getirdin? Nasıl ikna ettin? Nasıl yakaladın? Ayşe'nin sonunu Zeki Müren'den dinlememiz konusuna gelince... Bilemedim... Neden?

EU: Filmin müziklerinde, en başta Pascal Lesport'un yazdığı otoban sahnesinin ölümü simgeleyen olağanüstü güzellikteki müziği vardı. O sıralar, babamın hastalığını yeni öğrenmiştim. O sahneyi hep o müzikle ve ölümü düşünerek binlerce kere kurguladım... Bazı müziklerin Bermuda şeytan üçgeni gibi içinde yutulursunuz... Sonra bir gün o sahneden kurtuldum, okyanustaki bir kasırgadan çıkmış gibi, Ayşe'yi arar gibi o müzikleri sokak sokak dolaşarak buldum. Girdiğim mağazalardaki insanların dinlediği müzikleri dinliyordum. İncesaz'ı Büyükparmakkapı Sokak'ta bir gümüş takıcısının dükkânında duydum. Sonra müziklerime yardım eden Deniz'i buldum... O, bana diğer müzikleri getirdi... Ve Murat Ertel. Ona da buradan değerli katkılarından ötürü teşekkür ederim.

MAY: Senle 2010 yılında bir sergi için çalıştık. Sevim Burak'ın yazınına dolaylı katkıların, bugünün yerleştirme diliyle kurgulanmıştı. Zamansallığı kırılmış, ortak bir üretim olarak, çözümlerin şahaneydi. Sinema haricinde, güncel sanat bağlamında hâlâ üretiyor musun?

EU: Geçen yıl babam (Ömer Uluç) için bir video art hazırladım. Bu yıl da, annem (Sevim Burak) için hazırlıyorum. Aralık'ta yapacağımız anma günlerinde gösterilecek.

LINK: <http://tayfunserttas.blogspot.de/2013/11/elfeile-ayse-agos-tayfun-serttas.html>

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hâlâ her şeye merakla bakmak

 Hâlâ her şeye merakla bakmak **MAY: İlk olarak, Ayşegül Sönmez’le başlayalım; o sizin serginizden sonra takside çalan ‘Ünzile’ şarkısını dinleyince, kadın duruşu ve toplumsal olaylarla ilişkilenme açısından sizinle Sezen Aksu arasında bir bağ kurmuş, “Yani ikisinin de öteki kadını eşzamanlı anlama çabalarını anlamaya çalışmamız önemli” diyordu. Ne dersiniz? (<http://www.taraf.com.tr/misal-adnanyildiz/makale-bienal-sapka-gibidir-mo-dernliktir.htm>)**

GK: Ayşegül Sönmez’in sergiyi gördükten sonra seninle yaptığı söyleşisinde ilettiği bu yaklaşım kadar kendi köşesinde yazdığı içten yorum da çok ilginç ve iyi geldi bana. “Açıyı değiştirerek sergiye yönelik daha samimi bir okuma” önerisi.. “Sergiyi göç, kimlik, bellek ve toplumsal cinsiyet gibi sosyal ve siyaset bilimden ödünç kavramlarla anlamak ve anlatmaktan çok bu şablonlardan uzaklaşma” teklifi... Bu teklif dikkate alınıp, sergide yer alan işlerin ince katmanlarını algılamak için çaba gösterildiğinde, iletişim kurulabilecek başka şeylerin de bulunduğu ortaya çıkacaktır. Bu bağlamda yeni bir kapının aralanabilmesi benim de tahayyülümdür.

MAY: Benim algım, sergiyi zamanlaması açısından farklı bir yere oturttu; sanki o leopar desenler, Yeşilçam ve kitch hani nasıl darbe sonrası fışkırdıysa, şimdi de bu imaj kodlarının tekrar bir sergide belirmesi, sanki onlara bugün ne kadar yeniden ihtiyaç duyduğumuzu işaretler gibi. Yine siyaseten gergin, bu kez darbesiz ama post-travmatik bir dönemdeyiz, Gezi sonrası. Sanki sergi, 70’lerden beri dönüşen politik imaj tarihinin de şahidi gibi. Çok mu sofistike bir okuma oldu, serginin sahibini korkutmasın?

GK: Bu okuma, sergi sahibini sadece sevindirir. İşleri biraraya getirirken ve özellikle sergiyi bir retrospektife dönüştürmeden gerçekleştirmeye çalışırken belki böyle bir izin peşine biz de düşmüş olabiliriz. Çünkü bu biraraya getirmenin bir sarmal oluşturduğunu görüyorduk ve bu döngü bizi kaçınılmaz bir biçimde bugünle buluşturuyordu. Artık sergi gezildi, olabildiğince yazıldı çizildi, ortaya çıkan bütün yorumlar, soru ve cevaplarla birlikte ulaştığımız bir nokta var. Algılamalar değişik jenerasyonlar tarafından değişik biçimlerde paylaşıldı. İşlerin işaret ettiği dönemleri bilenler çok duygusal bir yaklaşım içindeydiler. Sübjektif yaklaşımları kaçınılmazdı. Öte yandan dönemi hiç yaşamamış olanların kurduğu iletişim değişti. Önce yapıtla kurdukları ilişkiyi zorluyor empati kurmaya çalışıyor sonra da kendi yorumlarını getiriyorlardı. Bildiğim kadarıyla ne imaj ne de kavram olarak fazlasıyla yadırgadıkları bir şey olmadı. Genelde hepsinin işlerdeki samimiyeti paylaşabildikleri düşüncesindeyim.

MAY: Ben ismini çok seviyorum, isim hikâyesi nedir, isim annesi/babası kimdir, niye/kime “Vadedilmiş Bir Sergi”?

GK: Vadedilmiş bir sergi ismi Duygu ve Merve ile birlikte düşünürken ortaya çıktı. Bütün işlerine dikkatle ve fazla zorlanmadan isim veren ben, bu konuda herhalde fazla özendiğim için, bir türlü karara varamadım. Önerdiğim her ismi paylaştığımızda tam anlamıyla bizi memnun etmediğini görüyorduk. Sergiye 1990’ların başından beri bir proje biçiminde geliştirdiğim “Vaat Edilmiş Resimler”den bir bölümünü katmaya karar verdiğimizde öneri olarak ortaya çıktı. Bu konuda benim bir rahatsızlığım vardı. 2004 yılında Galerî Apel’deki sergimi açarken o tarihli Türk Dil Kurumu’nun imla kılavuzunda ‘vaat’ kelimesi iki ‘a’ ve bir ‘t’ ile yazılıyor ve bir sonraki kelime ile eklemelenemiyor ve yapay bir biçimde tek başına duruyordu. Yeni sergi isminin böyle zor bir okuma duygusu yaratmasını istemiyordum. 2013 imla kılavuzunda kelimeyi tekrar araştırmaya karar verdik. İyi ki bunu yaptık çünkü Türkçede çok sık değişen kurallar bu sefer bize yardım etmiş ve iki kelimeyi birleşik

“vadedilmiş” şeklinde yazma izni çıkmıştı. Aslında bu ismin sergiye başka bir açıdan da yakıştığını düşünüyorum. Böyle bir toplu sunum, İstanbul’a vadettiğim ama bugüne kadar gerçekleştiremediğim bir şeydi.

MAY: Oldukça spesifik bir soruyla bambaşka bir yere atlayacağım. “Sahne” işinde, bu sergide ilk kez hapishane dönemi resimleri de (1972- 1978) kullanılmış, adeta kavramsal bir video işi gibi, bu yeniden editlemenin nedeni nedir?

GK: “Sahne” ilk kez Berlin’de 1998 yılında İskorpit adlı sergide gösterildi. Berlin şehri o günlerde hâlâ eski yaralarını tam anlamıyla sarmamış, bir yanıla karmaşık tarihinin, dramatik günlerinin izlerini ısrarla taşıyor haldeydi. Bütün bunları düşünürken ve sergiye hazırlanırken kendi yaralı tarihime ilgili malum fotoğraf elimin altına geldi. Bu fotoğrafla 27 sene sonra karşılaşmak garip bir duyguydu. Fotoğraf artık bir sahneyi andırıyordu ve oyuncularını bizdik. 1971 tutuklamaları daha sonrakilere nispetle hafif kalır ama pek çok genç insanın bir sonraki darbeye kadar kendilerine gelmelerini imkansız kılan bir sürekliliği vardır ve onu izleyen dönem o kadar şiddetlidir ki her şey yerle bir olacaktır.

1971’de yataklık suçundan altı ay yattım. Sadık Karamustafa ise iki buçuk yıl hapiste kaldı ve birçok aydınla birlikte 1986 yılına kadar pasaportsuz yaşamaya mahkum edildik. Bu dönemde Selimiye, Sağmalcılar, Maltepe Askeri Cezaevi’nde belli bir süre yattım ve cezamı İzmit Sivil Kadın Hapishanesi’nde tamamladım. İzmit hapishanesi özel bir yerdi ve daha çok müebbede mahkum olmuş kadınlar yatıyordu burada. Ayrıca koğuştaki anneleriyle birlikte, içinde hapishanede doğmuş olanların da bulunduğu 11 çocuk vardı. Koşullar, bu ortamda bırakın resim yapmayı herhangi bir biçimde kitap okumaya veya bir deftere not almaya bile uygun değildi. Gündelik karmaşa içinde sadece etrafınızda olanları zihninize kaydetme imkânınız vardı.

Hapishaneden çıktıktan sonra bu bellek kaydını unutmayayım diye kâğıda geçirmeyi denedim ve bu resimler ortaya çıktı. Bittiğinde hepsini bir dosyaya koydum ve kapağını kapattım. Kimseye göstermedim ve hiçbir zaman “hapishane konulu bir sergi” açmayı düşünmedim. Her şey o kadar şiddetle devam ediyordu ki böyle bir konuyu herhangi bir biçimde anlatmak bile benim indimde istismar sayılırdı. Bu unutulmuş dosya tam 40 yıl sonra Vadedilmiş Bir Sergi ile ilgili arkeolojik kazımızı yaparken karşımıza çıktı. Aradan geçen yıllar onlara daha nesnel olarak bakmamızı sağlayacaktır diye düşündüm. Ve aynı yılların artık sahneye ve bir güncel sanat işine dönmüş fotoğraflı enstalasyonu ile birleşince senin vurguladığın yeni yan yana olma durumu ortaya çıktı.

MAY: Bilirsiniz, ben “Bosphorus 1954”ü çok severim, sergilemişim, İstanbul’un en inanılmaz hâllerinden biri; yeniden kurgulanan bir hafıza testi... Şehrin unuttuğu bir mucizenin yeniden hatırlanması. Boğaz’ın buz tutması, insanların buz kütlelerinin üstünden el ele tutuşarak poz vermesi... Yerel bağlamla ilişkisi güçlü, bir o kadar evrensel, ama gelecekle ilgili epey kaygılı. Bu imaj dili olarak yakın olsa da, derininde diğer işlerden ayrılıyor mu?

GK: ‘Bosphorus 1954’ün bir de beş dakikalık loop halinde izlenebilecek bir video filmi var biliyorsun. Sergide sadece baskıları göstermeyi seçtik. 1954 yılı hayal meyal hatırladığım, biraz korku biraz da peri masalı benim için. Zaman zaman bu hikâyeleri kazımak hatırlamak ve anlatmak hoşuma gidiyor. ‘Bosphorus 1954’ ile yola çıktığımda beni nasıl bir serüvenin beklediğini bilmiyordum ama her şey muhteşem gelişti. Böyle projeler için her zamanki başlangıç noktam Beyazıt kütüphanesine konu ile ilgili günlük gazeteleri taramaya gittim. 1954 kışıyla ilgili birkaç günlük gazeteyi bu bağlamda izlemeye başladığımda korkunç kışla ilgili bilgilenmeye ve olayın nasıl geliştiğine şahit olmaya başladım. Herkes günler öncesinden garip bir şeylerin olacağını anlamıştı ve Boğaz’ın buz tuttuğu günlerin gazeteleri muhteşemdi. Tahliye edilmeye çalışılan deniz ortasında kalmış

gemiler yürüyerek kıyıya çıkmaya çalışan insan toplulukları... Ve sonra buz tutmuş boğaz suları üzerindeki serüven, fotoğraf çekirme eğlenceleri. Gerçekten olağanüstü günler.

Kütüphanede bu gündelik gazete sayfalarından yalnızca dijital fotoğraf almak mümkündü. Ve benim bununla yetinmem mümkün değildi. Elde ettiğim zayıf görüntüleri bilgisayarda elden geçirdikten sonra Çağaloğlu'nda, artık nesli tükenmiş bir klişeci buldum çünkü o zamanın gazete fotoğrafları metal klişelerle basılırdı. Bir de yine kapanmaya yüz tutmuş küçük bir matbaada "Original Heidelberg" marka bir pedalli baskı makinesinde klişeleri bastırıldığında Bosphorus 1954 hazırды. 2008 yılında Kunstmuseum Bonn benden bir sergi istediğinde olayı günbegün izleyen video filmimi de yapıp baskılarla aynı mekânda sergiledim.

MAY: 'Mistik Nakliye'ye bakınca şimdi Hüseyin Bahri Alptekin'in Türk Kamyon'unu geri çağdırmamak güç... Bir dönemin dilini, bugüne geçiriveriyor. İzleyicinin oyuna dâhili, bu sergide anlam değıştirdi mi?

GK: Mistik Nakliye en çok sergilenmiş işlerimden biri. Tam 21 yıldır dünyanın birçok ülkesinde, birlikte oynanabilecek oyunu cömertçe izleyiciyle paylaşmaya çalışıyor. Gösterildiği her mekânda değışik izleyiciler tarafından dokunuldu biçim verildi. Bu sergi için onu Almanya'daki bir müzenin halka açık salonundan ödünç alıp, sergilemek üzere ilk durağı İstanbul'a getirdik. Doğduğı şehirde sergilendiğı alan aynı olmasa da, duruşu 1992 yılında ilk kez çekilmiş fotoğraflarını hatırlatıyor, sürüp giden ve daha da vahşileşen uluslararası göç hikâyeleriyle pek anlam değıştirmiş görünmüyor ve hâlâ izleyicinin yönlendirmesiyle yer değıştiriyor.

MAY: Sergi basında yazıldı çizildi dediniz. Sizi mutlu eden, şaşırtan ve hiç onaylamadınız okumalar varsa, örnekler misiniz?

GK: Benim için her okuma ayrı önem taşıyor, olumlu olumsuz hepsi yaptığım iş hakkında düşünmeye yöneltiyor. Gerçekten bu sergi hakkında çok yazıldı. Türkiye'de açtığım bir sergiye yönelik ilk defa bu kadar ilgi görüyorum ve düşünölenler hakkında bilgi edinebildiğim için çok memnunum. Bir de bu sergide gösterdiğimiz işlerin çoğı yurt dışında çeşitli ülkelerde üretildi ve ilk eleştirilerini bu ülkelerde aldı. Onları karşılaştırabilmek ve algının nerelerde ne şekilde değıştiğini görmek de çok ilginç benim için.

MAY: Bir acaba sorusu. Bugünün siyasi zemininde, yerel bağlamın ekseninde bakarsak, yeni işleriniz hangi yönlele akacak, nerelerden beslenecek?

GK: Gördüğün gibi, benim işlerimde güncel olan her şey -günü gününe- yer almıyor. Bazen ortaya çıkması için kırk yıl beklemesi gerekiyor. Bazen de, geriye doğru yolculuklar yaparken bir durakta durup düşünmeme yol açıyor. Aslında hâlâ her şeye merakla bakmaktayım, ama bunların içinden nelerin süzölüp bir yapıta dönüşeceğini görmek zaman alacaktır.

HAFTAYA: TATLI BİR VEDA BUSESİ

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tatlı bir veda busesi

Misal Adnan Yıldız 24.11.2013

 Tatlı bir veda busesi **Cemal Süreya, “Gitmekle gidilmiyor ki, gitmekle gitmiş olamazsın; gönlün kalır, aklın kalır, anıların kalır” demişti. Ama ben kendimi değiştirmek için hep kaçtım... Biliyorum, bana kızacaksınız ya da en iyi ihtimalle Teoman kadar ciddiye alınırım. Bu okuduğunuz Taraf’taki son Güncel Sanat Defteri... Daha önce gazetenin editöryel depremlerinde gidip gelmişim ama sanki bu gerçek bir veda gibi. İçimden, içeriden gelen bir karar. Bir buçuk sene önce, her şeyden önce kendime bir meydan okuma olarak başlayan -her hafta 1 tam sayfa ‘yapmak’ - gerek yazmak gerekse edit’lemek, beni a-acayip eğitti. Yazı konusunda cömertliği, dürüstlüğü, disiplini öğrendim. Taraf’a bu özgürlük alanı için müteşekkirim. Ama insan evladı -çığ süt emmiş diyeceksiniz; nereye böyle ansızın? Dönmenin de, kalmamın da hatırı olan Türkiye’de günlük bir gazetede tam sayfa güncel sanat içeriği hazırlayabilmek, söyleşiden katkılara formatla oynayabilmek, sergi yapar gibi imaj seçmek, gazetecilere metodik kaygılar yaşatmak... Bunlar ülkemizde lüks. Bu lüks için müteşekkirim Taraf’a. Yasemin’e, Oral Bey’e ve Neşe Hanım’a. Ama artık bu defter de kapanmalı. Ben memur değilim. Gazeteci hiç. Ben küratörüm, gazeteye de sergi ve imaj düşünmek, sanat konuşmak ve insanları biraraya getirmek için bana sağlanmış bir MEKÂN olarak baktım. Sergi yapar gibi, sayfa yaptım. Ta ki, diminishing returns... İlişkiler nerede bitiyor, biliyor musunuz? Karşılıklı öğrenme eşiği düşünce. Sen de mi hemen gidenlerdensin, keşke biraz alevlendirme operasyonu filan yapıp durumu idare, köşeyi kurtarsaydın diyenler olacaktır, napayım anam, jartiyerle mi yazayım. Ben hiçbir ilişkiyi kurtarmak için çalışmadım ki. Öyle mumlar yakıp ortam filan... En güzeli, içini dinlemek. İçimden başka yazı zamanları geliyor. Başka yazı değerleri. Yazıyla başka bir ilişki. Sarkis, sergi ya da sanat üstüne değil de, kendini anlattığın yazılar varsa, onları bana gönder demişti. Çok eskiden, hep basmak istediğim gençlik şiirleriyle kapanıyor defter.**

En güzel Türkiye filmleri

1 KINALI YAPINCAK (ALİYE RONA'YA)

bana doğru geliyor. kendine dokunurken, benim içime bir şeyler üflüyor. bir şeyler söylemeye çalışıyor. üflemeye devam ediyor. ben sessiz. başkasını değiştirmeye çalışmak onu öldürür, sonra da seni. ikinci gelişinde mutlu, aşkını müjdeliyor. baharın gelişini, gülücükler saçarak, masum olduğuna inanmamı ister gibi... bize affetmek düşer. iki eşya gibi olduktan sonra, zaten olan olmuş. unut gitsin. benim gibilerin kendini saklama yolu, susmak. üflemeleri başlık yapmak yeter. esiyor. esniyor. burnunu kapatarak, söylüyor. ne sanacaklar bunu, bunu ne sandılarsa onu da ne sansınlar. bunlar olurken, içimden dışarıya sahneler çekip çıkarılıyor.sakız gibi. uzadıkça uzuyor. elime yapışıyor. (ne yazık bunları böyle almayacaklar. ne kadar açık oysa.) kapıdan eldivenlerini çıkararak dışarı giriyor. korkmuş belli.

2 AŞKTAN DA ÜSTÜN (ZEKİ MÜREN'E)

akranlarının henüz keşfetmediği, keşfedip ürkmeyen bir zamanın oyunu. sabah olup, uyanmıştık bir gün. sıcak bir mutluluk duyduğum ilk. hafızasızlık. sadece sarılmak. susuz hissettim. ağzım kurumuş, aşktan. ter. sen. hep o sabahı düşleyerek seviştik sonraları. sana gelirken adımlarımda kalbim atardı. ne sen o sen, ne ben o ben. “Bir günah gibi gizledim seni, kimse görmedi seninle beni...” suskunluğunu yeğlerdim. etrafımdaydın. - mışsın.

görüp söyledin. ben o temmuzu denize attım. soyunup girdim. suya döktüm. aynı iklimdeydik. aynı yere akıyordu su. karıştı seninki bana, benimki ona. seni de attım. üzülme diye açıkça söyleyemedim. saatleri ayarladım. şimdi onunla ilgilenmem lazım.

3 SEVMEK VE ÖLMEK ZAMANI /SOKAK TÜRKÇESİ: ARAYAN BULUR. (TÜRKAN SULTAN'A)

insanın içi gidiyor. gözü dönüyor. çöplüğün tam ortasından geçer gibi, koku. mahşer boşluğuna bir kırk ayna bırakmışlar. sanki gelip baksın, durup konuşsun; susup ağlasın diye. önünde duranı kırarak gösteren bir ayna. soru sordu. cevapladı diğeri. doldu gözleri. romantizmiyle boğdu bizi, oracıkta. boğuldukça boğulduk. her şeyi söyleyiverdi. ben onu düşünürken uslu uslu, sen kanallarda gez. bir şeyler söyle oradan buradan. aynı fikirde olalım, çılgınca. onaylayayım ben seni. birden karşıma çıkıversin. uzun uzun bakarken o da uzun uzun süzölsün. herkes ona bakarken üstümüzden silahlar aksın. uçaklar geçsin. sesimizi çıkarmadık. üstümüz altımız olacak. alt üst. dışarıkılıkların pek anlayamayacağı bir mutluluk bulutu kaplasın ülkeyi. sırtarak gülelim. kafayı bulalım. bunu da geçelim. yazık bana. (insan yazdıkça yaşılanıyor. yaşlanınca ne oluyor?) elimi tut.

4 SUSUZ YAZ (M. ERKSAN'A)

tehlikeyi haber veren tarafını seviyorum senin. korktuğumu söylemiştim. bu kez daha çok. kendi kendine yaşayanların, kendilerini hapsettikleri güzel yalnızlıklar çağı. tam da kendini tıkama yaşı. insan içinde öldürmeli. bak ne güzel söyledi. "ondan duyacağımı düşünür müydün?" bunu da başka bir -ondan duymayacağını düşündüğün söylemişti. zaten. siz önden. ben arkadan gelirim. herhangi bir şey hissetmiyorum, bu durumda susmak en iyisi. dizine yatmak istedim. göğsüne. sen başka bir acının. geçelim. güneye inen ıslaklıklar gibi, özlüyorum, içinden geçtiğin şarkıları. ne kadar unutmak istesem de, otobüs camına yapışıyorum. geçmiş. geçsin artık. bugün oradan taksile geçerken, seni. ellerimi yorganın altına kilitledim.

5 GURBET KUŞLARI (SADRİ ALIŞIK'A)

arka koltuktayım. geçenler yüzüme yapışıyor. cama yaslandım, ben bıraktım, yol gidiyor. dönen nesneler... iç içe geçmiş boşluklar... güzel boşluklar... yaralı kalpler... gökyüzü ilerliyor. birazdan havalanacak. uzak olmak istedim. biraz olsun uzak. gözleriyle gülen çocuk mutluluğunu başka nasıl tarif edeyim? bana komik gelirdi. güzel... çocuk ve güzel. parmaklarının ucunda hissediyorum, hayatı. nasıl bir güneş bu? severek yakıyor. severek seviyor. öperek sev. gözlerinden akıyor. birlikte duşa giriyoruz. ıslandıkça akıyor rengi. ıslatıyorum arada, aksın diye. su renkleniyor. suyun rengi değiştikçe, büyüleniyorum ben. başım dönüyor. elini tutuyorum. sarılıyorum. boynunda bir şey oluyorum. orada kalmak için. sonsuza... boynunda bir nokta kadar güzel oluyorum. film başlıyor. ev biraz soğuk. yere yalınayak ıslatıyoruz. izlerimizi seviyorum. ardından. bakıp gülüyorum. mutlu oluyorum. içim nefesle doluyor. çin'den new york'a ve senin sesinde, kadın. elim o kadar dokunuyor, uzağına. bazen ağırlaşıyor mesafe. havada dolaştığını hissedebiliyorum. öyle zamanlarda sigara yakıyorum. balkona çıkıyorum. bahçeye. öksürüyorum. bir kere girdik. çıkamıyoruz. "bazı zamanlar sana dokunmamı istediğini düşünüyorum." yabancı bakıyorsun. senden bir not düşürüyor, önümdeki yıllar. pencereden bakıyorum. her zamanki manzara.

6 YALNIZLAR RIHTIMI

senin benim içimde sıkıştığını düşünüyorum. mesela bir öğleden sonra, iki sularında... neden olmasın? farkındayım, hep sert vuruşlarla bitiriyorum cümleleri. senle konuşur gibi. sana doğru, ama herkes duysun diye. bak, birazdan film başlayacak. aradan kaç geçti. kaçlar kaç. kaç film. kaç yüz. kaç ceset. kaç ben. ben ben olmaktan çıktım. görsen tanımazsın. içime sığamayanlar uçtu gitti. ben de uçmak istiyorum. uzun kanatlarım olsun. açabileyim. ahengine hayran kal. kanatlarım. seyret süzülürken. bembeyaz ışıklar gökyüzünde. serinlikler yüzüne, ben uçtukça. göğre doğru, ne güzel veda. bitiriyorum. yazdıkça içim çekiliyor. kanın sıcaklığını hissetmiyorum. bırakıyorum. yer altımdan kayıyor. böyle oluyormuş demek ki. böyle... hoşuna gitmedi. olmuyor. ben de denedim. köpeklerin gözlerine bak. zamanla oynamaya cesaret edemezsin. öyle güzeldir ki... öyle sabahlarda biraz çayla saatlerce yatağımda otururum.

7 OTOBÜS YOLCULARI

ayhanışık gözlerin, derin kahverengilikler, hep vadeden topraklar... gözlerin toprak toprak. daha fazla kalamazdım o boyutta. silemediğim çizgiler, kaybolduğum sokaklar, alışverişten dönerken karnım aç... elinden tutmuş çocukluğunun, bana bakarak geriye dönüyor. yürürken geriye bakan gözleriyle zamana sıkışıyoruz. kim bilir hangi ülkenin nüfusu olacak bu kez ezilen? kaç kez daha göçecekler insanlar evlerinden? kim bilir ne kadar daha kaçak? babasının elinden tutmuş, eve dönüyor. nehrin kenarında yıkanıyor. onun gibi bakamıyor. canım bir şey istemiyor. eve dönüp kanepeye gömülmek. hiç çıkarmamak başımı sokağa. pencereden iki adam geçiyor. aynı havayı soluyorlar. hiç açmıyor beni, çalan, dönen, gelen, giden... taşlı tozlu yollarda böbreklerimizi sallıyorlar. derinine doğru çekiyor, içine alacak kadar istiyor. onu da anlıyorum. o da beni anlasa. o da bizi anlar mı? çocuk bizi uyandırıyor. yeniden yabancı oluyoruz, sokakta karşılaşmış gibi yapıyoruz. büyüyünce, el sallayacak. ne diyeceğim ki ben o zaman ona? çocuğun aklı kaldı, gözleriyle ilerledi. anladı. çocuk kalbi... bulutların üzerinde yürüyor, üfleyerek dağıtıyor kümeleri. önümüzü görüyoruz. bakıyoruz... uzun uzun seyrederiz.

8 ÇİNGENENİN AŞKI

açsan yemek var. üşüdüysen yanıma gel. utanma. kendine bir içki al, ben giyinip iniyorum. çok üzülüyor bu haline. çiçek toplayan ilk yağmur çocukları gibi, hem korkar içten içe hem de öyle işte. bulur bir şey, yazar. kırkinci defadır arıyorsun, yok, yok ve yok. anlamıyorsun. seslerden bir auraya hapsedmiş kendini. belki kendi yaptı. efsunlu derler. essin. ben bağışladım. "kapıyı çek giderken. kedi çıkmasın." diyorum ama "hep böyle efendi misindir, severken?" diye sormak geçiyor içimden. elimi tutsaydı, ben açıklardım diğerlerine durumu. gözlerimi kapatıp sımsıkı öperdim. hiç uyumadan. nefesi içine kaçsa bile, öperdim. utanmadan. kaçırdık. kaçta kaçta kaçak olurduk. kimse bizi göremez, bulamazdı. yorulunca bir güzel ağaç bulurduk. kıvrılırdık ama birbirimize hiç kırılmazdık. aşktan ölene kadar. kokularımızı yutana kadar.

9 UNUTULAN KADIN / AŞK MABUDESİ

geriye doğru bakarak yürü. içindeki sıkıntıyı atmanın yolu ısıktır. kafan dağılır. hem sana ne? sen insanların dediklerini duyma, hem insanlar derken duyar mı? içimden geldi. bak yine sabah oldu. hep oluyor. olur. hep olduğunu bir unutsam. nöbet gibi. sıtma nöbeti gibi, ara ara. ağrı nöbeti. gibisi fazla. nasıl ki, yaşlanınca ağrıyı beklersin... bazı geceler ben de aynı aşkla bekliyorum. belki yaşadığını hissetmek... keşke yetmişler olsa, yeniden. melih kibar olsa, otursa piyanonun başına, bestelese, sonra nükhet duru gelse, baksa sözlere, bir nefes alıp, söylese: artık bir ağrıdan ibaretsin. başta biraz acıyor, sonra allahtan geçiyor. şimdilik Selami Şahin'le idare ediyorum."...yokluğun bir zehir gibi, dolaşıyor kanımda..." o kadar yani. aklıma başka şeyler geliyor. çay

demliyorum, biraz internet. geçiyor. geçene kadar ne kaldıysa, eskilerden ne çıktıysa. anlayacağın, kronikleşti.??
ama anlamazsın, belki hiç anlamadın.

10 TATLI MELEĞİM

ucundayım. basmaya korkuyorum. korkarak ilerleyerek bir noktada duruyorum. oğalıyor. etrafta bir sessizlik var, sinmiş üstümüze. en uçta en geride en azından bir tanemiz kaldı. ki gelecek olursa birileri. ezsin diye. doysun diye. toprak yutarsa bağırsınlar birlikte. bağırarak birlikte kaybolsunlar. tek başına olmaz öyle. el ele otururken, birden gerisinde duran birini hissetti. ya uzaklardan gelen biri ya da daha yakın olmamış. patladı her şey, insanın ürktüğü derinlerde. elimi bırakma, geçene kadar. sabah olana... beni yok oluşuna bırakma, öldür senden önce. içimde kardeşimi taşıyorum... O, o suda yüzmez. O, o suları sevmez. Parmaklarımın ucundan zaman geçiyor. kayıyor. Çek, al beni. De. buğu. sanki herkes gitti. bir tek biz kaldık, uzun uzun baktığı karanlıkta. yumuşacıktı. kokusu kokulara bulaşırken, diğeri aradı. kimselere anlatamıyorum. delirmekten daha acı veren bir şey var mı? hepimizi severdi. hepimizin başka başka acıları var. kan akıyor. Ölüyorlar. avuç avuç. geriye dönüşlerimi özledim. ağlayanımı. hayal kurmak da mı parayla be? Kimse kalmadı. Herkes bana baksın istiyorum. Keselim, bir şeyleri bağıyor elleri, bütün elleri keselim. Başımı ağrıttın. geç otur!

2003-2006

www.twitter.com/gunceldefter

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)